

Nagy Melánia

A NŐI TERRORIZMUS

Nagy Melánia

A NŐI TERRORIZMUS

PTE KIADÓ
2021

Kiadó:
Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Felelős kiadó: Dr. Fábián Adrián dékán

**„Az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának
emelését célzó programjai keretében valósult meg.”**

© Nagy Melánia, 2021

Témavezetők:
Prof. Dr. habil. Gál István László
Prof. Dr. habil. Herke Csongor DSc

Szakmai lektorok:
Bakonyi Mária
Nagy László Tibor

Minden jog fenntartva.

A kiadvány szerzői jogvédelem alatt áll. A kiadványt, illetve annak részleteit másolni, reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni bármilyen formában vagy eszközzel - elektronikus vagy más módon - a kiadó és a szerző írásbeli engedélye nélkül tilos.

ISBN: 978-963-429-708-6

Nyomdai munkák: Baufirma Kft.
Felelős vezető: Győriné Simon Brigitta
Email: kodex@t-online.hu

TARTALOMJEGYZÉK

I. FEJEZET: BEVEZETÉS	7
1. A témaválasztás indoka	7
2. A kutatás célja	10
3. A kutatás hipotézisei	11
4. A kutatásban alkalmazott módszerek	12
II. FEJEZET: A TERRORIZMUS FOGALMA	13
III. FEJEZET: A TERRORIZMUS TÖRTÉNETE	27
IV. FEJEZET: A TERRORCSELEKMÉNY JOGI SZABÁLYOZÁSA	33
V. FEJEZET: A TERRORISTA NŐK KRIMINOLÓGIAI ELEMZÉSE	51
1. A nemi szerepek	52
2. Dilemmák a női bűnözési szerepekről.....	58
3. A terrorista elme jellemzői.....	66
4. A profilalkotás jellemzői.....	81
VI. FEJEZET: A NŐI TERRORISTÁK RADIKALIZÁCIÓJÁNAK SAJÁTOS SÁGAI	85
VII. FEJEZET: A NŐI TERRORIZMUS VALLÁSI KAPCSOLÓDÁSAI	97
1. Az iszlám vallás főbb jellemzői	97
2. Az Iszlám Állam kialakulása.....	105
3. Az Iszlám Állam női terroristái	114
4. A nyugati nők csatlakozási folyamata az Iszlám Államhoz	124
5. Motivációs tényezők a csatlakozásnál, a nyugati nők esetében.....	131
6. Női szerepek az Iszlám Állam terrorszervezetében	143
7. Az Iszlám Állam média- és propagandatevékenysége ..	153

(Digitális Dzsihád)

VIII. FEJEZET: A NŐI TERRORISTÁK HADVISELÉSI TECHNIKÁI	169
1. Az öngyilkos merénylet jellemzői	173
IX. FEJEZET: NŐI TERRORCSELEKMÉNYEK	195
X. FEJEZET: A TERRORIZMUS ELLENI HARC MÓDJAI	219
1. Nők a terrorizmus elleni küzdelemben	231
XI. FEJEZET: ÖSSZEGZÉS	235
1. A kutatás, értekezés áttekintése.....	235
2. A kutatás hipotéziseire adott válaszok.....	236
2. A kutatás eredményeinek hasznosíthatósága	240
3.1. <i>A jogelmélet számára hasznosítható eredmények</i>	240
3.2. <i>A jogalkotás számára hasznosítható eredmények</i>	241
3.3. <i>A jogalkalmazás számára hasznosítható eredmények</i> ...	241
SUMMARY	243
IRODALOMJEGYZÉK	250

I. FEJEZET: BEVEZETÉS

1. A témaválasztás indoka

„Ma egy nő ad leckét hősiségből, megtanítja nektek mi a Dzsihád igaz jelentése, s hogy miként haljon meg egy mártír... Egy nő az, aki sovány, karcsú és gyenge testtel is megrázta az ellenséget... Egy nő az, aki, ma felrobbantotta magát, s vele együtt robbant porrá a nők gyengeségének, alávetettségének és szolgaságának mítoszát.” „Egy nő az..” 2002. február 1-i vezércikk Sha'ab.¹

A terrorizmus napjaink egyik legnagyobb problémája, ez vitathatatlan. A merényletek egész társadalmakat érintő katasztrófákat okoztak szerte a világban. Az elmúlt évek eseményeit tételen felsorolva akár egy különálló dolgozat témájaként lehetne ismertetni, néhány terrorakció megemlítését példa jelleggel azonban szükségesnek tartok, hogy rámutassak a téma kutatásának szükségszerűségére:

2001. szeptember 11. : Amerikai Egyesült Államok – New York, Arlington

2002. október 23. : Oroszország – Moszkva

2004. március 11. : Spanyolország – Madrid

2004. szeptember 1. : Oroszország – Beszlán

2005. július 7. : Nagy-Britannia – London

2008. november 26. : India – Mumbai

2011. július 22. : Norvégia – Oslo, Utøya

2013. április 15. : Amerikai Egyesült Államok – Boston

2013. május 22. : Nagy-Britannia – London

2013. szeptember 22. : Kenya – Nairobi

2015. november 13. : Franciaország – Párizs

2016. március 22. : Belgium – Brüsszel

2016. július 22. : Németország – München

¹ Office for Democratic Institutions and Human Rights: Female Suicide Terrorism - Consequences for Counter-terrorism. Warsaw 2005..<https://www.osce.org/odihr/15170?download=true> (2020.02.04.)

2017. június 3. : Nagy-Britannia – London

2018. május 29. : Belgium – Liege

2019. szeptember 17. : Olaszország – Milánó

A terrorizmus szót hallva az emberek nagy többsége rögtön férfi elkövetőkre gondol, hiszen a köztudatban az a sztereotíp felfogás terjedt el, mely szerint terrorista csak férfi lehet. Ez ugyanúgy igaz egyéb különböző bűncselekmények esetében is. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagynunk e tettek női szereplőit. Kiemelkedő példák mutatkoznak a történelemben az aktív női terroristákra: például az FLN (Nemzeti Felszabadítási Front) által az ötvenes évek végén és az 1960-as évek elején az algériai csata során folytatott kampány női résztvevőinek tevékenysége. A Baader-Meinhof csoportosulás és az olasz Vörös Brigádok terrorkampányainak női aktivistái az 1970-es évektől az 1980-as évek közepéig. Valamint az 1960-as évek végétől az 1970-es évek közepéig tartó palesztin női merénylők.²

A megvalósított cselekmények száma szerint még mindig a férfiak vannak többségben az erőszakos cselekmények tekintetében, de a női résztvevők is képesek a „biológiai rendeltetésükkel” szöges ellentétet jelentő cselekedetekre vagy is arra, hogy ahelyett, hogy életet adjanak, életet oltanak ki. A terrorizmussal összefüggő bűncselekményekbe keveredett nők száma folyamatosan növekszik. 2017-ben a Global Extremism Monitor 100 különféle öngyilkos merényletet regisztrált, amelyeket 181 női fegyveres hajtott végre, ami az abban az évben történt összes esemény 11 százalékát jelentette. 2016-ban az Európában terrorizmus vádjával letartóztatottak 26 százalékát tették ki a női elkövetők, szemben az előző évi 18 százalékkal.³

² SCHWEITZER, Yoram: Female Suicide Bombers: Dying for Equality? Jafee Center for Strategic Studies, Tel Aviv, 2006. 7.

³ BIGIO, Jamille - VOGELSTEIN, Rachel: Women and terrorism, Hidden Threats, Forgotten Partners. Council on Foreign Relations, New York, 2019.1.

A terroristanő nem újkeletű kifejezés, a történelem folyamán számos női aktivista követett el olyan cselekményt, amely a terrorizmus kategóriájába sorolható. A nők szerepvállalása azonban a terrorizmus kiterjedésének és gyakoriságának növekedésével nem hogy csökkent volna, hanem kiemelkedő jelentőségűvé vált a terrorakciók előkészítésében. Az internet megjelenésével egy teljesen új területen jelentek meg a „gyengébbik nem” képviselői, az online toborzás elsődleges és rendkívül hatékony szereplői elősegítik az új tagok radikalizálódását és növelik a terrorszervezetek létszámát. Mindemellett támogatják, segítik a terrorakciók főszereplőit, a férfiakat, de nem riadnak meg a fegyver használatától és a robbanómellényektől sem. Kutatásomban eleinte ezt a vonalat követtem és mindvégig másodlagos szereplőként tekintettem a nőkre.

Meglátásom szerint azonban a toborzás közel ugyanolyan súlyos cselekmény, mint maga az öngyilkos merénylet. Ennek oka az, hogy a toborzó nélkül nem is lett volna elkövető, elkövető nélkül pedig nincs cselekmény, tehát a toborzó nélkül nincs bűncselekmény sem. Ezt hivatott alátámasztani a 2012. évi C. törvény 14. § 3) bekezdése mely szerint, „a részesekre is a tettekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni.”⁴

A kutatásom során felfedeztem, hogy számtalan tanulmány és PhD értekezés íródott a fenti terrorcselekmények elemzéséről. Talán nincs is még egy társadalmi-politikai jelenség, amit ilyen sokoldalúan közelítenének meg a kutatók, mint a terrorizmust. A rendkívül bőséges szakirodalomban találhatunk írásokat, elemzéseket, amelyek a terrorizmust, anyagi büntetőjogi szempontból vizsgálják vagy éppen, jogösszehasonlító megközelítésben, azonban olyan tanulmányt, amely speciálisan, az elkövetői körrel, még pontosabban a női merénylőkkel foglalkozik, a magyar szakirodalomban szinte csak egyetlen egyet lehet találni.⁵ A

⁴ 2012. évi C. törvény

⁵ TAMÁSI Erzsébet: A terrorista nők. Rejtjel Kiadó, Budapest. 2013.

külföldi tanulmányokban, monográfiákban már jóval korábban és átfogóbban elkezdtek kutatni a téma sajátosságait.

A téma aktualitása miatt szükségesnek láttam egy komplex mű megírását, ami nem csupán a felbujtói minőségben foglalkozik a női szereplőkkel, hanem bemutatja cselekedeteik minden apró szegmensét.

2. A kutatás célja

A kutatás célkitűzése a nők új dimenzióban történő szerepvállalásának elemzése a vonatkozó szakirodalom áttekintésével. Christopher Harmon szerint: „a nemzetközi terroristák több mint 30%-a nő és a nők szinte minden felkelés esetén központi szerepet játszanak a tagsági listákban és az operatív szerepekben.”⁶ Disszertációmban, így ennek megfelelően a nők aktív részvételét vizsgálom a terrorcselekményekben több megközelítésből. Egyrészt összehasonlítom a férfi és a női nemre vonatkozó sajátosságokat, elemezve a nemek közötti különbségeket, amelyek születéstől fogva határozzák meg az emberi magatartást, illetve azokat a különböző nemi magatartásokat is, amelyeket a környezettől interiorizál a terrorista, másrészt pedig összehasonlítom a női terroristák speciális jellemzőit a női bűnözőkre vonatkozó jellemzőkkel. Külön fejezetben tárgyalom a női terroristák kriminológiai elemzését, valamint a nők és az iszlám vallás kapcsolódási pontjait. Mindemellett megvizsgálom, azt a kérdést, hogy a nyugat-európai nők miért döntenek úgy, hogy csatlakoznak egy olyan irányzathoz, amelynek a célja a pusztítás. Milyen okok fennállása esetén lesz képes az „élet adására születő” nő a saját természeti gyökereivel ellentétes cselekedetek véghezvitelére?

⁶ NACOS, Brigitte: The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 2005. 28/5. 435-451.

A dolgozat célkitűzéseinek megvalósításához hipotéziseket fogalmaztam meg, amelyeket a következő fejezetben részletezek.

3. A kutatás hipotézisei

1. A terrrorszervezethez csatlakozás oka a nőknél nagyon szerteágazó, de motivációs komplexumuk sokszor hasonlít a férfiakéhoz.

2. A női merénylők nem mutatnak kóros elmeállapotra utaló jeleket, nem örültek, cselekményük oka sok esetben agyomosás eredménye.

3. A „gyengébbik nem” -nek titulált nők, sokszor ugyanolyan eltökéltek és kegyetlenek a terrorakciók során, mint férfitársaik.

4. Az öngyilkos merényletek megvalósításában a nők szerepe egy új és rendkívül hatékony taktikai elemnek tekinthető.

5. Európa számos pontjáról csatlakoztak nők az Iszlám Állam nevű szervezethez, hogy terrorista akciók megvalósításában vegyenek részt.

6. Az internet megjelenésével az online toborzás jelentős csatornává vált a terrrorszervezetek létszámának növelésében.

7. A média, a nyilvánosság szükségszerű eleme a terrorizmusnak. Az Iszlám Állam terrrorszervezet ezt felismerte és emiatt alkalmaz váratlan, új elemeket (női öngyilkosmerénylők, gyermek terroristák) hogy minél nagyobb média visszhangot váltson ki.

8. Az öngyilkosság ellentétes a Koránnal, ennek ellenére léteznek az iszlám vallású öngyilkos merénylők.

Ezekre a feltevésekre, kérdésekre kerestem kutatásomban az erősítő, illetve gyengítő érveket. Megállapításaimat, következtéseimet a IX. összegző fejezetben fogalmaztam meg.

4. A kutatásban alkalmazott módszerek

A disszertáció elemzi a női terroristákra vonatkozó jellemzőket a témához kapcsolódó külföldi és hazai szakirodalom alapján. A kutatás során elsősorban könyvtári forrásokra támaszkodtam. A releváns szakirodalom köréből monográfiákat, tankönyveket, szaktanulmányokat és a hatályos jogforrásokat használtam fel. Analizáltam továbbá a terrorizmus elleni küzdelemben szerepet vállaló szervezetek (International Institute for Counter Terrorism, EUROPOL, International Centre for the Study of Radicalization, United Nations Office on Drugs and Crime, Centre for the Prevention of Radicalization Leading to Violence, Organization for Security and Co-operation in Europe) jelentéseit és tanulmányait is. Az idegennyelvű szakirodalomból elsősorban az angol nyelvű forrásokat vizsgáltam meg. A nemzetközi tapasztalatok alapján kialakuló hasonlóságok és különbségek elősegíthetik a hazai bűnmegelőzési tendenciák hatékonyabb módszereinek kidolgozását és így a jövő szakemberei megismerkedhetnek egy Magyarországon jelenleg még ismeretlen terület jellemzőivel. A kutatás során összegyűjtött adatok hasznosak lehetnek a témát tudományosan művelő szakemberek számára, valamint alapvető információkkal szolgálhatnak a terroriszervezetek elleni küzdelemben.

II. FEJEZET: A TERRORIZMUS FOGALMA

A fejezet célja a terrorizmus, valamint a terrorcselekmény fogalmi megközelítéseinek elemzése a hazai, illetve a nemzetközi szakirodalomban. Nem lehetséges egy egységes fogalmi rendszer egyszerű közlése, hiszen nincsenek egységesen elfogadott definíciók egyik elemzett alcsoportra nézve sem.

Álláspontom szerint azonban a disszertációnak elengedhetetlen része a témában eddig keletkezett szakmai álláspontok ütköztetése, összehasonlítása, közös elemek gyűjtése, hiszen minden kutatási terület szükségszerű eleme, hogy a kutatás tárgyát pontosan meghatározza vagy, mint jelen esetben, legalább erre kísérletet tegyen.

Az egységes fogalom hiánya egy összetett probléma. Meglátásom szerint ennek egyik fő oka, hogy külső kategorizálásról, egyfajta „címkézésről” beszélünk, hiszen senki sem vallja magát önként terroristának, ezt a címkét mindig a megtámadott államok képviselői ragasztják az ártalmas cselekedetek elkövetőire.⁷ A fogalomalkotás további nehézségét az jelenti, hogy míg az egyik oldalon jogi, illetve erkölcsi szempontból elítélendő terrorcselekménynek értékelik, addig a másik oldal szabadságharc-ként aposztrofálja ugyanazokat a tetteket.⁸ Fontos tehát hangsúlyozni, hogy míg a terrorizmus eszközével élő személyek céljai lehetnek legitimek, addig maga a terrorizmus soha nem lehet az és így látható, hogy ugyanazon személy lehet egyszerre terrorista és szabadságharcos is attól függően, hogy milyen eszközökkel, milyen módon és milyen célpontok ellen lép fel.⁹ Máramarosi Zoltán és Szücs László meglátása szerint a probléma forrása

⁷ KANCSAL Kitti: Terrorizmus egykor és ma - avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban. Büntetőjogi Szemle, 2012/3. 20. o.

⁸ TARJÁN G. Gábor: A terrorizmus történelmi dimenziói. Belügyi Szemle, 2002/6-7. 5. o.

⁹ TÁLAS Péter: A terrorizmusról hét évvel 9/11 után. Nemzet és Biztonság, 2008/10. 2. o.

nem más, mint, hogy: „*Idáig egyetlen terrorista csoport sem tette meg azt a szívességet, hogy definiálja magát*”¹⁰

Bakóczy Antal összegyűjtötte 5 pontba, hogy melyek azok a tényezők, amelyek akadályai lehetnek a terrorizmus elemzésében résztvevő kutatóknak. Ezek pedig a következők:

1. egységes fogalmi meghatározás hiánya.
2. hiányzó kriminálstatisztikai adatgyűjtési rendszerek.
3. a terrorizmust, valamint az ellen irányuló küzdelmet övező titkosság.
4. az adatgyűjtés korlátai.
5. terrorcselekmények esetében jelentkező rejtettség.¹¹

A csoportosítás első helyén a fogalomhiányra hívja fel a figyelmet Bakóczy, amellyel hangsúlyozza a probléma súlyosságát.

Számos meghatározás, definíció alakult ki, de ezek minden szakterületen más és más fogalmi elemekből épülnek fel. A terror szó latinul ijedtség, rémület. Ezt hangsúlyozza Bruce Schneier is, aki szerint, „[...] a terrorizmus valódi lényege nem maga a cselekmény, hanem az arra adott reakció.”¹²

A terror, mint a kényszerítés egyik megjelenési formája az évek során folyamatosan változott. Ha visszatekintünk a történeti előzményekre, láthatjuk, hogy a hétköznapi értelemben vett terror a történelem jelentős mozgatóereje volt, s fogalomként nagyon különböző társadalmi helyzetekben, nagyon különböző emberek nagyon különböző akcióit öleli fel.¹³

¹⁰ MÁRAMAROSI Zoltán - SZÜCS László: A terrorizmus kihívásai. Rendészeti Szemle, 1992/5. 21.o.

¹¹ BAKÓCZI Antal: Megismerési akadályok a terrorizmus kutatásában. Belügyi Szemle, 2015/7–8. 90. o.

¹² SCHNEIER, Bruce: Schneier a biztonságról, 2010, HVG Kiadó, Budapest, 14. o.

¹³ PÓCZIK Szilveszter: Bevezetés a terrorizmus kriminológiájába 1. rész. Definíció, tipológia, jog és történelem Kriminológiai Tanulmányok 43., 2006. 68.o.

A terror szó betűi is magukban rejtik a terrorizmus jellemzőit:

1. T, mint tervez: hosszú és precíz folyamat, amíg egy terrorakció megvalósul. Ennek része a személyek kiképzése, s az eszközök beszerzése előállítása is. A folyamat akár hónapokig is eltarthat, majd ha már a célpontot pontosan ismerik, 1-2 hét alatt megszervezhető a támadás.
2. E, mint elrettentés: terrrorszervezetek, olyan célpontokat választanak, amelyek valamilyen szempontból kiemelt fontosságúak.
3. R, mint robbantás: bombát, autót, embert, táskát, tömeget, bármit.
4. R, mint rombolj: cél a pszichológiai pusztítás, vagyis az, hogy az emberek rettegésben éljenek.
5. O, mint okozz pánikot: a pánik mindig alkalmas arra, hogy elterelje a figyelmet a következő potenciális célponttól.
6. R, mint reklámozz: a média szerepe nélkülözhetetlen, minél nagyobb hírverést kap egy akció, annál sikeresebb.¹⁴

Brian Jenkins meghatározása alapján a terrorizmus: „Az erőszak kiszámított alkalmazása bizonyos politikai, vallási vagy ideológiai célok elérése érdekében. A terrorizmus együtt jár bizonyos bűncselekmények elkövetésével, amely gyakran szimbolikus természetű és a közvetlen áldozatokon túl a közönségre kíván hatást gyakorolni.”¹⁵

¹⁴ TÚRI Viktória: A női terroristák pszichológiai jellemzői. Szakmai Szemle, 2018/2. 149. o.

¹⁵ MARAS, Marie-Helen: A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Antall József Tudásközpont, Budapest, 2016. 33. o.

Nemzetközi szervezetek fogalomhasználata:

Az Európa Tanács parlamenti gyűlésének 1426 (1999) számú ajánlása szerint a terrorista cselekmények körébe azok tartoznak: „...amelyek elkövetése során személyek, illetőleg csoportok erőszakot alkalmaznak, vagy erőszak alkalmazásával fenyegetnek meg valamely országot, annak intézményeit, egész lakosságát vagy közülük csupán egyeseket szeparatista törekvések, szélsőséges ideológiai felfogások, fanatizmus vagy irracionális és szubjektív tényezők által vezérelve abból a célból, hogy a terror légkörét teremtsék meg a hatóságok, meghatározott egyének vagy társadalmi csoportok, illetőleg az egész közösség körében”.¹⁶

A nemzetközi szervezetek, mint a NATO (North Atlantic Treaty Organization), UN (United Nations) a hazai jogalkotás, a pénzügyi szféra, mind különbözőképpen definiálják a terrorizmust, s ez akadályozza a hatékony együttműködést.

Példa jelleggel, gyakorlati szempontból így szól a NATO meghatározása:

„a terrorizmus erő vagy erőszak személyek vagy vagyontárgyak elleni törvénytelen alkalmazása, illetve azzal való fenyegetés abból a célból, hogy kormányokat vagy társadalmakat befolyásoljanak, vagy félemlítsenek meg valamilyen politikai, vallási vagy ideológiai cél elérése érdekében.”¹⁷

Az Európai Unió Lisszaboni szerződése kimondja, hogy a terrorcselekmény „olyan (...) köztörvényes bűncselekmények halmaza, melyből bármely elkövetési alakzat önálló megvalósulása terrorcselekménynek minősül, feltéve, hogy az elkövető(k) célja a lakosság megfélemlítése, vagy valamely állam, illetve

¹⁶ KORINEK László: Terrorizmus. Belügyi Szemle, 2015/7-8.o.

¹⁷ VASS György: Egységes meghatározás a terrorizmusra. Hadtudományi Szemle, 2009/4. 11. o.

nemzetközi szervezet jogellenes kényszerítése, vagy annak gazdasági-, társadalmi-, politikai rendjének destabilizálása.”¹⁸

A brit kormány is kísérletet tett a fogalom meghatározására: „nagyfokú erőszak alkalmazása személyek vagy vagyontárgyak ellen vagy ilyen erőszak használatával való fenyegetés, arra törekedve, hogy megfélemlítsenek vagy kényszerítsenek egy kormányt, a lakosságot vagy a lakosság bármely csoportját, politikai, vallási vagy ideológiai célok elérése érdekében. A nagyfokú erőszak kifejezést úgy kell értelmezni, hogy az kiterjedjen a normál működés súlyos megzavarására például számítógépes rendszerek vagy közszolgáltatások elleni támadásokkal.”¹⁹

A terrorizmussal foglalkozó kutatókat Boaz Ganor két nagy iskolára bontja. Véleménye szerint az egyik iskola pszichológiai - szociológiai megközelítést vesz alapul, míg a másik politikai racionalitás mentén vizsgálja a jelenséget. A pszichológiai - szociológiai iskola képviselői a jelenség lélektani, társadalmi összefüggéseivel foglalkoznak. A másik csoport azt az álláspontot képviseli, hogy a terroristák tudatosan vállalják az erőszakos cselekményeket, mert ezt gondolják a leghatékonyabb eszköznek a céljuk elérésében. Itt látható, hogy a tudomány oldaláról történő megközelítés sem mindig egységes, hiszen nagyon sokoldalról megközelíthető jelenséget vizsgálnak és minden kutatónak más és más lesz a fogalom központi eleme.²⁰ A továbbiakban a tudományos megközelítésben a hazai szakirodalom képviselőinek meghatározásait sorakoztatom fel.

¹⁸ BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas-Győr Kiadó, Győr, 2011.

¹⁹ MARAS: 2016. i.m.36. o.

²⁰ GANOR, Boaz: Trends in Modern International Terrorism. In: WEISBURD, David: To Protect and To Serve: Policing in an Age of Terrorism. Springer Science + Business Media, 2009. 15.

Korinek László definíciója így szól:

„A terrorizmus eltérő eszmerendszerekből merítő, sajátos logikának engedelmessé, változatos formákat öltő módszeres erőszak-alkalmazás, vagy ezzel való fenyegetés, melynek célja politikai törekvések elérése azáltal, hogy az áldozatban, a nézőközönségben, az államban, a társadalomban megalkuvó magatartás alakuljon ki. A meghirdetett cél általában politikai, ideológiai, vallási, etnikai stb. tartalmú radikális változás kikényszerítése, a cél elérésére alkalmazott cselekménysor. Az eszköz viszont jogi lényegét tekintve köztörvényes, erőszakos bűncselekmény.”²¹

Egyetértek Bartkó Róbert álláspontjával, amely szerint a három részterület (politikatudományi, (büntető/nemzetközi, jogi, valamint kriminológiai) által meghatározott terrorizmus fogalom „szimbiotikus” kapcsolatának a felismerése vezethet el oda, hogy hatékonyan tudjunk küzdeni a világ valamennyi terrorszervezetével szemben.

Politikatudományi meghatározás: „politikatudományi értelemben a terrorizmus egy olyan társadalmi jelenség, mely a szándékos és módszeres erőszak eszközül használásával olyan merényletek elkövetésére vállalkozik, illetve olyan merényletek elkövetésével fenyeget, melyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a terrorszervezetek társadalmi-politikai céljaikkal adekvát politikai döntések meghozatalához vezessenek.”

A magyar büntetőjog alapján terrorizmus alatt a következőt értjük: „mindazon személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó, vagy fegyverrel kapcsolatos büntetendő cselekmény, amit a terroristák a Btk. 261.§ (1) a) - c) pontjaiban megjelölt társadalmi-politikai céljaik elérése érdekében hajtanak végre.”

²¹ KORINEK László: A terrorizmus. In: Gönczöl Katalin - Kerecsi Klára - Korinek László - Lévy Miklós (szerk.): Kriminológia-Szakkriminológia. CompLex kiadó, Budapest, 2006. 447. o.

Kriminológiai értelemben a terrorizmus egy olyan, jellemzően államon belüli, illetve államhatáron átnyúló (transznacionális) társadalmi jelenség, amely a civil szférába tartozó személyek, vagy jelentős értékű javak ellen intézett célzott jogtalan támadással kívánja megvalósítani ideológiai bázisát adó azon társadalmi-politikai célkitűzéseit, melyek egyébként a szervezet valamennyi tagja által alkalmazott erőszak legitimációjául szolgálnak, és amelyet a láthatatlanság, a változatosság, a váratlanság, valamint a nagyfokú mobilitás és a kiváló reprodukciós készség kriminológiai ismertetőjegyei jellemeznek.²²

Egyetértek Marie-Helen Maras terrorizmus kutatóval abban, hogy számos szerző a fogalom megalkotásánál elemként használja az erőszakos cselekmény megvalósítását, de nem hangsúlyozzák elég következetesen a szerzők, hogy az erőszakos cselekmény nem célja, hanem csupán eszköze a terrorizmusnak, ugyanis az elérni kívánt eredmény nem más, mint félelmet keltésnek a lakosságban, azaz terrorizáljanak. Ezzel ellentétben, olyan erőszakos cselekmények, ahol az erőszak a cél, mint például az I. vagy a II. világháború nem tekinthető terrorcselekménynek.²³

A pontos és egységes fogalom hiánya ellentmondásokhoz vezet mind a gyakorlatban, mind az elméletben. Chrudinák Alajos szavaival élve: „a nemzetközi politikai és gazdasági szféra viszály érdekei érvényesítése céljából saját befolyásával, erejével és legtöbbször az „aki nincs velünk, az ellenünk” definíciós elv alapján határozza meg a terrorizmust; így született a terrorizmus, mint a gonosz, a fő ellenség szinonimájának, teljes mértékben egyenértékű képe.”²⁴

E sokféle fogalmi meghatározásból azonban kiemelhető, megállapítható 4 közös elem, melyeket minden definíció alapvetően számításba vesz:

²² BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas - Győr Nonprofit Kft, Győr, 2011. 55.o.

²³ MARAS: 2016. i.m. 30. o

²⁴ VASS:2009. i.m.15.o.

- „- állami vagy nem állami szintű szereplők hajtják végre;
- fegyvertelen polgárok képezik a célpontot;
- politikai célok érdekében alkalmazzák;
- erőszakos cselekmény”²⁵

Ha egységes definíció nem is adható, a terrorizmus lényege elemein keresztül is meghatározható:

1. a terrorizmus jellemző motívumai: ideológiai, politikai, etnikai.
2. a terroristák igénylik a tömegkommunikáció figyelmét,
3. marginalizálódott elemek nem szükségszerűen vagyoni okok miatt nyúlnak a terror eszköztárához,
4. az áldozatok szimbolikus jelentőségűek,
5. az akcióik szélesebb rétegek ellen irányulnak,
6. az akcióik előre megfontoltak, céljuk a megfélemlítés.²⁶

A terrorizmus jellemzői a kilencvenes évektől egészen az ezredfordulóig a következőképpen foglalhatók össze Beraczkai Antal szerint:

- a támadások sokaságával az áldozatok száma is szignifikánsan emelkedett
- az öngyilkos merényletek, valamint az autóba rejtett bombák a leggyakrabban alkalmazott eszközök voltak
- legfőbb elkövetők a radikalizálódott iszlám csoportok
- az internet megjelenése felgyorsította a kommunikációt a terrrorszervezetek között
- Európában kevés incidens valósult meg
- Az Amerikai Egyesült Államok volt a fő célpont²⁷

²⁵ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. Felderítő Szemle, Budapest, 2007/3. 15. o.

²⁶ BALLA Péter: Adalékok a terrorizmus fogalmához. Belügyi Szemle, 1995/10. 32.o.

Napjaink terrorizmusára szinte az összes jelző megállapítható, viszont a célpontok köre bővült és már nem csak az USA, hanem Európa számos különböző nagyvárosa terrortámadások áldozatává vált.

A jellemzők további felsorolásánál kiemelendő a napjainkban megvalósuló terrorizmusra az alábbiak:

- nincsenek szabályai
- az elkövetőket többnyire nem ismerjük
- nem mindig iszlám eredetű
- kapcsolódhat a szervezet bűnözéshez
- illegális migrációt eszközként használják fel.²⁸

A terrorizmus fogalom kapcsán a konszenzus megtalálására véleményem szerint nagyon csekély esély mutatkozik, mindaddig, amíg nemzetek és a bűnüldöző hatóságok, valamint az elkövetők és az áldozatok, más-más megközelítésben mutatnak rá a jelenség sajátosságaira. Egyetértek Kis-Benedek József szavaival miszerint nem tudományos kérdés a fogalom megalkotása, hiszen ezt a kutatók könnyedén megtudják alkotni, hanem sokkal inkább az, hogy mit fogad el a politika terrorizmus fogalom alatt.²⁹ A helyzetet tovább nehezíti az a tényező, hogy folyamatos változás, átalakulás jellemzi a terrorakciók végrehajtását. Így ha meg is születne a konszenzus a fogalmi elemeket illetően, az már nem úgy és nem olyan formában jelenne meg a terrorszervezetek merényleteinél. Mindemellett nagyon szerteágazó eseménysorozatok kapcsolódnak a terrorcselekmények megvalósulásához, amelyek hétköznapi tevékenységeknek számítanak (pl. internetes chatszobák használata) és csak később tisztázódik, hogy ezek a támadás előkészületének tekinthetők. A mai terrorszervezetek sajátossága, hogy a módszereik nem egyértelműen

²⁷ BERACZKAI Antal: A nemzetközi terrorizmus elleni harcban résztvevő szövetséges és magyar katonai biztonsági erők felkészítése és műveleti tevékenysége. PhD. értekezés, Budapest, 2009.

²⁸ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 147. o.

²⁹ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 145. o.

terrorista módszerek. Clausewitz fogalmából kiindulva a háború a politika folytatása, más erőszakos eszközökkel. Ezt, ha átfordítjuk a terrorizmusra, akkor megállapíthatjuk, hogy a terrorizmus a politika folytatása a nem harcolók ellen, erőszakos eszköz alkalmazásával.³⁰

A terrorizmus az a „társadalmi jelenség”, amely remekül alkalmazkodik a körülötte bekövetkező változásokhoz és képes a folyamatos megújulásra. Épp ez a tulajdonsága az, ami tovább nehezíti egy pontos definíció megalkotását. A megfelelő fogalom hiánya viszont hatással lehet a további terrorcselekmények megvalósulására. Ennek több oka is van.

A terrorizmust ösztönző tényezők Alex Schmid szerint az alábbiak szerint csoportosíthatók:

1. A terrorizmus egyetemes meghatározásának hiánya
2. Egyet nem értés a terrorizmus kiváltó okaival kapcsolatban
3. A politika vallásiasodása
4. A média kiaknázása
5. A kormányok mulasztása a hatékony fellépés ellen
6. A terroristák hatástalan büntetése
7. A biztonság magas költsége a demokráciákban³¹

Boaz Ganor hangsúlyozza, hogy mely okok miatt elengedhetetlen egy egységes fogalmi meghatározás:

- A hatékony nemzetközi stratégia kidolgozása megköveteli, hogy meghatározzuk, miről van szó.

³⁰ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 157. o.

³¹ SCHMID, Alex: Terrorism - The Definitional Problem. Journal of International Law, 2004/2. 375.

- Megfelelő definíció nélkül lehetetlen megfogalmazni vagy érvényesíteni a terrorizmus elleni nemzetközi megállapodásokat.³²

Egységes meghatározás az összes tagállam, illetve bűnüldözőszervek részéről nem alakult ki, de bizonyos országok, - így az Európai Unió tagállamai - a szükséges együttműködés jegyében kialakítottak olyan kerethatározatokat, amelyek irányadóak rájuk nézve. A terrorista bűncselekményekre és a kapcsolódó büntetésekre vonatkozó uniós szabályok: A (2002/475/IB) kerethatározat és az azt módosító határozat (2008/919/IB) „az uniós országok számára – a terrorista bűncselekmények tekintetében – jogszabályaik összehangolását és minimum-büntetések bevezetését írja elő. A határozatok meghatározást adnak a terrorista bűncselekményekről, valamint a terrorista csoportokhoz vagy terrorista tevékenységekhez kapcsolódó bűncselekményekről, továbbá meghatározzák a kötelezettségeknek az uniós országok jogrendjébe való átültetésére vonatkozó szabályokat.”³³

„Terrorista bűncselekmények és az alapvető jogok és jogelvek:

(1) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket az alábbi a) – i) pontban felsorolt, a nemzeti jogban bűncselekményként meghatározott azon szándékos cselekmények terrorista bűncselekményekké nyilvánítására, amelyek az elkövetés módja vagy összefüggéseik folytán egy államot vagy nemzetközi szervezetet komolyan károsíthatnak, ha azokat azzal a céllal követik el, hogy:

- a lakosságot komolyan megfélemlítsék, vagy

³² SCHMID: 2004. i.m. 375.

³³ A terrorista bűncselekményekre és a kapcsolódó büntetésekre vonatkozó uniós szabályok <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133168> (2020.09.23.)

- állami szervet vagy nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsenek, hogy valamely intézkedést megtegyen vagy ne tegyen meg, vagy
- egy állam vagy nemzetközi szervezet alapvető politikai, alkotmányos gazdasági vagy társadalmi rendjét súlyosan megzavarják vagy lerombolják:
 - a) személy élete elleni támadás, amely halált okozhat;
 - b) személy testi épsége elleni, a testi épséget súlyosan veszélyeztető támadás;
 - c) emberrablás vagy túszejtés;
 - d) kormányzati létesítmény vagy közintézmény, közlekedési rendszer, infrastrukturális létesítmény – beleértve az informatikai rendszert is –, a kontinentális talapzaton rögzített építmény, illetve közterület vagy magántulajdon olyan súlyos megrongálása, amely alkalmas az emberi élet veszélyeztetésére vagy jelentős gazdasági veszteség előidézésére;
 - e) légi jármű, vízi jármű vagy más tömegközlekedési, illetve áruszállító eszköz hatalomba kerítése;
 - f) lőfegyver, robbanóanyag, illetve nukleáris, biológiai vagy vegyi fegyver előállítása, birtoklása, megszerzése, szállítása, rendelkezésre bocsátása vagy felhasználása, valamint biológiai és vegyi fegyverekkel kapcsolatos kutatás és fejlesztés;
 - g) veszélyes anyag kiengedése, vagy tűzvész, árvíz vagy robbanás előidézése, amely emberi életet veszélyeztet;
 - h) a víz- vagy áramellátásnak, illetve más létfontosságú természeti erőforrás ellátásának a megzavarása vagy megszakítása, amely az emberi életet veszélyezteti;

i) az a) – h) pontban felsorolt cselekmények elkövetésével való fenyegetés.”³⁴

A határozat rendelkezik továbbá a terrorizmus, valamint a terrorista csoport meghatározásáról is:

a terrorista bűncselekmény fogalmát a következők együtteseként:

objektív elemek (gyilkosság, testi sértés, emberrablás, zsarolás, támadások elkövetése, a fentiek elkövetésével való fenyegetés stb.) és

szubjektív elemek (a lakosság komoly megfélemlítésének, valamely ország vagy nemzetközi szervezet rendje megzavarásának vagy leépítésének, vagy egy állam arra való kényszerítésének céljával elkövetett cselekmények, hogy valamit ne tegyen meg);

terrorista csoport, amely kettőnél több személyből álló, hosszabb idő alatt létrehozott, szervezett csoportot jelent, amely terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működik.³⁵

Eszerint a terrorista csoport olyan bűnszervezet (három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport), melynek célja a terrorcselekmény valamelyik fordulatának elkövetése.

Látható, hogy bizonyos területeken az együttműködés megvalósulása miatt elengedhetetlen az állásfoglalás a definíció tekintetében. Remélhetőleg a jövőben ezek a különböző, de sokszor mégis nagyon hasonló fogalmak, konkrét és egységes keretek közé fognak kerülni.

³⁴ Az Európa Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről 2002/475/IB <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32002F0475> (2020.09.23.)

³⁵ A terrorista bűncselekményekre és a kapcsolódó büntetésekre vonatkozó uniósszabályok <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133168> (2020.09.23.)

III. FEJEZET: A TERRORIZMUS TÖRTÉNETE

A terrorizmus, mint nemzetközi jelenség nem a közelmúlt terméke. A terror alkalmazása szinte egyidős az ember megjelenésével a földön. Egy ősi kínai mondás is jól tükrözi a mai terrorizmus alapjait: „Ölj meg egyet, hogy megfélemlíts tizezret!”³⁶

A terrorizmus történetének gyökerei a távoli múltba nyúlnak, nem lehet egyértelműen meghatározni a kezdeteket. Talán az Alamút-erődből portyázó fosztogatók és gyilkolók, vagy a parasztlázadások felkelői, netán az albígeket gyilkoló francia „szeparatisták”, avagy a guillotine-t iparszerűen használó francia forradalmárok voltak a közvetlen ősök? A mai terroristacsoportok elődjei már Római Birodalom területén is megtalálhatóak voltak. A terrorizmus előfutárjaiként említhetők a szikarioszok. A szikariosz szó jelentése: tör. A nevük onnan ered, hogy a ruházatuk alatt kést hordtak és azt bárkibe beleszúrták, aki meglátásuk szerint Isten ellen vétett. A szervezet már Kr. u. 1. században valósított meg erőszakos cselekményeket, de fő céljuk a római helytartók kiűzése volt Palesztina területéről. A szikarioszok sok szempontból hasonlóságot mutatnak a középkorban aktívan tevékenykedő asszaszin renddel. A rendet 1090 körül alapították a mai Irán északi hegyvidékén. A csoportosulás nevéhez számos híres művelet kötődik többek között I. Konrád jeruzsálemi király meggyilkolása 1192-ben, valamint Szaladin szultán elleni merényletkísérletek.³⁷ A XII–XIII. században orgyilkosokkal ölették meg a Keresztes Hadjáratok vezetőit és a muzulmán vallási vezetőket is.

A nagy francia forradalom idején megjelenik a terrorizmus egy új típusa, az államterror. Az 1793-1794 között hatalmon lévő jakobinus diktatúrára, alkalmazták először a terror szót modern értelemben: „régime, de la Terreur” amely rémuralmat je-

³⁶ BÉRES János: Napjaink muszlim terrorizmusának gyökerei és visszaszorításának lehetőségei. PhD. értekezés, Budapest, 2008. 10. o.

³⁷http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1176_majus_22_merenylet_szaladin_szultan_ellen (2013. 08. 04.)

lent. A rendszer fő jellemzőiként említhető, hogy teljesen figyelmen kívül hagyták az emberi és polgári jogokat, valamint, hogy rengeteg kivégzést tartottak. 1793-ban a forradalom idején kb. 17.000 embert végeztek ki nagy nézőközönség előtt, ezzel keltve félelmet egy egész társadalomban.³⁸ „A kivégzéseket jellemzően nyaktilóval hajtották végre, ami a forradalom negatív értelemben vett jelképévé vált.”³⁹

A XIX. században Írországból és Oroszországból is működtek anarchista csoportok. Ferenc Ferdinánd trónörökösével szintén orgyilkos végzett. Az egyik leghírhedtebb akciót a Narodnaja Volja (Népakarat) elnevezésű mozgalom hajtotta végre, s áldozata II. Sándor orosz cár volt. Az uralkodó életét 1882-ben oltották ki, 2 darab bombával.⁴⁰

Írországból is megalakult egy szervezet, amely Ír Köztársasági Hadsereg (Irish Republic Army: rövidítve IRA) elnevezéssel működött és lett ismert világszerte. Az IRA vitathatatlanul a modern kor egyik leghosszabb és leghatékonyabb aszimmetrikus harcát vívta Nagy-Britanniával szemben az 1969 és 1998 közötti időszakban. A szervezet célpontjai és technikái nem tértek el jelentősen a különböző gerilla hadseregek repertoárjától. Támadásaik során többnyire házi készítésű robbanószerkezeteket alkalmaztak.⁴¹

A 60-as évektől kezdődően egyre nagyobb teret nyerő modernizáció és globalizáció eredményeképpen jött létre az új fajtája a terrorizmusnak: a modern terrorizmus. Az ellentétes eszmerendszerek alatt működő társadalmi szervezetek között fel-

³⁸ WEIMANN, Gabriel: Mass-Media theater. Countering the terrorist mentality Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007. 12/ 5. 28.

³⁹ TÓTH Dávid: A terrorizmus típusai és a kiberterrorizmus. In: Rab Virág (szerk.) XII. Országos Grastyán Konferencia előadásai. PTE Grastyán Endre Szakkollégium, Pécs, 2014. 286.o.

⁴⁰http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1881_marcus_13_merenylet_ii_san_dor_orsz_car_ellen/ (2013. 08. 04.)

⁴¹ DEMKÓ Attila: Az Ír Köztársasági Hadsereg stratégiája és az arra adott brit válasz napjaink gerillaháborúinak tükrében. Külvilág, 2007/3-4. 101.o.

oldhatatlannak tűnő konfliktusok generálódtak. Ezen konfliktusok feloldására egyetlen lehetőséget láttak, a terrorizmust.⁴² A Közel-Keleten sem ma kezdődtek a terrorista akciók. A modern terrorizmus egyik legfontosabb szakasza az 1979-es iráni iszlám fundamentalista forradalomhoz köthető, melynek során a radikális sííták vették át az uralmat, száműzve Rezah Pahlavi sahot.⁴³

A brit fennhatóság alatt lévő Palesztinában 1936-39 között arab felkelés zajlott. A zsidó ellenállási mozgalom szintén terrorista eszközöket és csoportokat alkalmazott a zsidó állam függetlenségének megvalósításához. A XX. századot szinte szünet nélküli háborúk és terrortámadások jellemezték a térségben az arab államok és Izrael között.⁴⁴

A terrorizmus első XX. századi megjelenése is a Közel-Kelethez kapcsolódik, ahol már a századforduló időszakában komoly konfrontáció alakult ki az Európából Palesztinába özönlő zsidók és az évszázadok óta ott élő palesztinok között. Az 1920-as években mind a zsidók, mind a palesztinok saját fegyveres csoportokat, terrorszervezeteket alakítottak ki a saját érdekeik megvédése céljából. A zsidók 1921-ben hozták létre a Hagana (Védelem) nevű fegyveres csoportjukat, majd 1931-ben alakult meg a valamivel harciasabb Irgun, majd 1940-ben a Lehi, későbbi nevén Stern-csoport. Mindhárom zsidó szervezet komoly terrorakciókat hajtott végre palesztinok ellen a 30-as és 40-es években. Emlékezetes az az 1946-os Irgun akció, melyben a jeruzsálemi Dávid Király Hotel elleni támadás során a szervezet aktivistái arab ruhákba öltözve hatoltak be egy szállodába, amely a palesztinai brit kormányzat központja volt és 225 kg tejesüvegbe rejtett robbanóanyaggal a levegőbe röpítették azt. A támadásnak 91, zömmel brit halálos áldozata volt.⁴⁵ A modern

⁴² BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr, 2011.

⁴³ TÓTH:2014. i.m. 288.o.

⁴⁴ BODA József: A terrorizmus rövid története és az ellene való fellépés lehetőségei. Rendvédelem-történeti Füzetek, 2007/16. 46.o.

⁴⁵ <http://tortenelemcikkek.hu/node/185> (2018.10.12.)

terrorizmus sok területen megváltozott, de egy eleme állandó: ez pedig nem más, mint a félelemkeltés.

Az 1972-es müncheni olimpiai játékok alkalmával egy terrorista, így fogalmazott:

„Felismertük, hogy a sport a nyugati világ modern vallása. Tudtuk, hogy Anglia és Amerika lakói bármilyen műsorról átváltják televíziójukat, ha egy másik csatornán sportrendezvényt láthatnak. Szóval úgy döntöttünk az olimpia, a vallásuk legszentebb szertartása lesz a legalkalmasabb arra, hogy a világ figyelmét magunkra irányítsuk. Emberáldozatokat ajánlottunk fel a sport és a televízió istenei számára. És ők válaszoltak az imáinkra.”⁴⁶

Európában a legismertebb és leghírhedtebb szervezetek a következők voltak: a német Baader-Meinhof-Gruppe (Die Rote Armee Fraktion), az olasz Brigade Rosse, a görög "November 17", a francia Front, de la Liberation Nationale de Corsica, a baszk ETA, (Euskadi Ta Askasatuna) valamint az ír IRA (Irish Republican Army.)⁴⁷

Mindemellett azonban megállapítható, hogy a terrorizmus jellegzetesen huszadik századi jelenség, ami komolyabb problémaként csak a második világháborút követő időszakban jelentkezett.⁴⁸ A terrorizmus reneszánszát pedig egyértelműen a 2001-es év jelentette, amikortól maga a terrorizmus, mint jelenség is nagy változásokon ment keresztül, és globális kockázati tényezőként lépett fel.⁴⁹

⁴⁶ WEIMANN, Gabriel: Mass-Media theater. Countering the terrorist mentality Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007. 12/ 5. 28.

⁴⁷ HARMAT Árpád Péter - BUKVA Kármén: A terrorizmus története. 2015. <http://tortenelemcikkek.hu/node/185> (2019.11.14.)

⁴⁸ GÁL István László: A terrorizmus finanszírozása: Die Terrorismusfinanzierung. PTE Állam- és Jogtudományi kar Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, Pécs, 2010. 6 o.

⁴⁹ DÁVID Ferenc: A terrorizmus és nemzetbiztonság az ezredforduló jogalkotásában. Szakmai Szemle, 2013/1 44.o.

George W. Bush elnök meghirdette a háborút, amely az „al-Kaidával kezdődik, de nem ér véget, amíg le nem leplezünk, meg nem állítunk, és fel nem számolunk minden nemzetközi terrorista csoportot.”⁵⁰ Ennek az új típusú terrorizmusnak a jellemzői a következők:

- hálózatban működő, franchise-szerű rendszer
- önálló, aktív, világhálót használó gépezet
- korábban illegitimnek tekintett célpontokra csap le
- anyagi eszközei többnyire nem állami forrásokból származnak⁵¹

David C. Rapoport munkásságának eredményeképpen a terrorizmus 4 hullámát különbözteti meg, ezek a szakaszok azonban nem határolódnak el egymástól mereven. Az első hullám az „anarchista hullám” volt ezt tartja számon a történelem első globális terrorizmus tapasztalatának, amely 1880-ban kezdődött és az 1920-as években fejeződött be. Három hasonló, egymást követő és egymást átfedő hullám következett. Az „anti-kolonialista” az 1920-as években kezdődött és körülbelül negyven évig tartott. A hatvanas években „új baloldali hullám” jelentkezett, ami a 1979-ig volt jellemző és leginkább Nepálban, Spanyolországban, az Egyesült Királyságban, Peruban és Kolumbiában volt meghatározó. 1979-ben megjelent a „vallási hullám”; és ha követi elődeinek történetét, akkor 2025-re eltűnik, és akkor új jelenhet meg.⁵²

Rapoport jóslata alapján az 5. hullám valószínűleg a 4. vége előtt fog kezdődni. Milyen formában fog ez bekövetkezni? Ha a történelem megbízható útmutató, nem fogjuk tudni, ezt előzetesen. Korábban drámai, nem várt politikai események serkentet-

⁵⁰ KANCSAL Kitti: Terrorizmus egykor és ma-avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban. Büntetőjogi Szemle, 2012/3. 19.o.

⁵¹ KORINEK László: Kriminológia. Magyar-Közlöny Lap és Könyvkiadó, Budapest, 2010. 412.o.

⁵² RAPOPORT, David C.: The four waves of modern terror: International dimensions and consequences. University of California, 2013. 7.

ték az egyes hullámokat. Talán a világ óriási gazdasági nehézségei válthatják ki most ugyan ezt a hatást.⁵³

⁵³ RAPOPOROT: 2013 i.m. 25.

IV. FEJEZET: A TERRORCSELEKMÉNY JOGI SZABÁLYOZÁSA

Bartkó Róbert „A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései” című könyvében a terrorizmus magyarországi szabályozásának kapcsán négy szakaszt különböztet meg, amelyek a következők:

- kezdeti időszak;
- a nemzetközi egyezmények által generált jogalkotási kötelelem időszaka;
- a terrorcselekmény kezdeti szabályozásának ideje;
- a hatályos, a tulajdonképpeni, modern értelemben vett terrorcselekmény tényállás megalkotásának időszaka.⁵⁴

1. Kezdeti szakasz:

Gyakorlatilag ebben az időszakban, ami az 1878. évi V. törvényhez köthető, nem volt a terrorcselekmény a Büntető Törvénykönyvben deklarálva. A terrorcselekmény elődjének, az uralkodók elleni merényletek tekinthetők. A Csemegi Kódex a 127.§ szakasz alatt szabályozta a felségsértést, amely már néhány szempontból hasonlóságot mutat a modern értelemben vett terrorizmussal. „A felségsértés büntetést képezi azon cselekmény is, mely közvetlenül arra van irányozva, hogy: a trónörökös törvényes rendje erőszakkal megváltoztassék, a Magyar Állam alkotmánya, vagy a Magyar Államot képező országok közt fennálló államközösség, vagy a Magyar Állam és az Osztrák-Magyar Monarchia másik állama közt fennálló kapcsolat erőszakkal megváltoztassék, a Magyar Államnak, vagy az Osztrák-Magyar Monarchia másik államának területe, vagy ezeknek va-

⁵⁴ BARTKÓ: 2011. i.m. 199.o

lamelyik része erőszakkal idegen uralom alá jusson, vagy az államtól, a melyhez tartozik, erőszakkal elszakíttassék.”⁵⁵

2. A nemzetközi egyezmények által generált jogalkotási kötelelem időszaka:

Ebben az időszakban, még mindig nem találunk a terrorcselekményre vonatkozó jogi szabályozást. „Az első ilyen jogszabály az 1971. évi 28. tvr., amely elsősorban a légi járművek fedélzetén elkövetett bűncselekményekre vonatkozik. A magyar Btk. 1971. évi 28. tvr.-el elvégzett módosítása alapján megjelent büntetőjogunkban az első, a terrorizmushoz addig leginkább kapcsolódó tényállás, a légi jármű jogellenes hatalomba kerítése. A korszak másik legjelentősebb jogi dokumentuma az 1977. évi 22. tvr. volt, amely a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló tényállást tartalmazta.”⁵⁶

A hazai kriminalisztika egyik jelentősebb túsdráma idején a Btk.-ban a terrorcselekmény, vagy az emberrablás tényállása teljesen ismeretlenek voltak.

Balassagyarmaton, 1973 első havában a Rákóczi úti leánykollégiumban egy helyi határőrtiszt 17 és 19 éves fiai, apjuk fegyverével túsul ejtettek tizennégy diáklányt. A lányok életéért cserébe helikoptert, egymillió forintot és külföldre távozást követeltek. Pár nap múlva az idősebb elkövetőt egy mesterlövész lelőtte, míg a fiatalabb fiú megadta magát. Az életben maradt fiatalokú túszejtő komoly fejfájást okozott a hatóságoknak jogi minősítést illetően.

A cselekmény végül, több emberen elkövetett emberölés kísérletének lett megállapítva, így kiszabhatóvá vált a 15 éves büntetés. 5 évvel később, az 1978. évi IV. Btk.-nk elfogadásával az 1979. július 1. napja után elkövetett tettekre nézve a hasonló

⁵⁵ BARTKÓ: 2011. i.m. 200.o.

⁵⁶ LÉNÁRT Sándor Pál: Terrorizmus büntetőjogi vonatkozásai. Szakdolgozat, Miskolc, 2013. 33. o.

túszejtéseket már terrorcselekmény címén rendelték büntetni, immár alapesetben is lehetővé téve 15 éves szabadságvesztés kiszabását.⁵⁷

3. A terrorcselekmény kezdeti szabályozásának ideje:

Az 1978. évi IV. törvény 1979. július 1-jén lépett hatályba, a korábbi szabályozásokhoz képest új bűncselekményként deklarálta a terrorcselekményt a 261. §-ban. A terror rendkívül erőszakos cselekvési metódus, valamely igény érvényesítése céljából. A terrorcselekmény motívuma többféle lehet, irányulhat politikai cél elérésére, személy elleni erőszakos megtorlásra, esetleg vagyoni haszonszerzésre is. A cselekmény azonban főként a közösség ellen irányul.

Az 1978. évi IV. törvény a terrorcselekmény tényállását az alábbiak szerint határozta meg:

Terrorcselekmény

261. § (1) Aki abból a célból, hogy

- a) állami szervet, más államot, nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,
- b) a lakosságot megfélemlítse,
- c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetőleg nemzetközi szervezet működését megzavarja,

a (9) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célból jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és

⁵⁷ TÓTH Mihály: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának és gyakorlatának változásai. Hadtudomány, 2013/1–2., 30. o.

azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé.

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki

a) az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) aki tevékenységét a hatóság előtt felfedi,

ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

(4) Aki az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott büntett elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, ahhoz anyagi eszközöket szolgáltatót vagy gyűjt, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a (4) bekezdésben meghatározott cselekményeket az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott büntettnek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, illetőleg a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja, büntettet követ el, és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) A (4) vagy az (5) bekezdésben meghatározott bűncselekmény miatt nem büntethető, aki a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

(7) Aki az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésével fenyeget, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(8) Aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, jelentést nem tesz, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(9) E § alkalmazásában

a) személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény az emberölés [166. § (1) és (2) bek.], a testi sértés [170. § (1)-(5) bek.], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [171. § (3) bek.], a személyi szabadság megsértése (175. §), az emberrablás (175/A. §), a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [184. § (1) és (2) bek.], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [185. § (1) és (2) bek.], a hivatalos személy elleni erőszak (229. §), a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (230. §), a hivatalos személy támogatója elleni erőszak (231. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak (232. §), a közveszélyokozás [259. § (1)-(3) bek.], a közérdekű üzemműködésének megzavarása [260. § (1)-(4) bek.], a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése (262. §), a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés (263. §), a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés [263/A. § (1)-(3) bek.], a haditechnikai termékkel és szolgáltatással, illetőleg kettős felhasználású termékkel visszaélés [263/B. § (1)-(3) bek.], a radioaktív anyaggal visszaélés [264. § (1)-(3) bek.], a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [264/C. § (1)-(3) bek.], a számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény (300/C. §), a rablás (321. §) és a rongálás (324. §),

b) terrorista csoport: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja az (1)-(2) bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetése.

A szakasz többnyire az emberrablás és a zaklatás elegyének volt tekinthető, nem szerepelt benne semmiféle utalás arra a politikai, ideológiai töltetre, amelyek a terrorista cselekedetek mögött többnyire megbújnak. A törvénnyel szemben megfogalmazható további kritikai észrevétel, hogy nem igazán tükrözte a modern értelemben vett terrorizmust, többnyire ezt igazolja az időszak bírói gyakorlata is, hiszen számos olyan eset került elbí-

rálásra, amely nagyon messze esik a terrorizmus modern fogalmától.⁵⁸ Például ilyenek tekinthető, az a jogeset amikor terrorcselekmény büntetében mondták ki bűnösnek a vádlottat, aki ittas állapotban a sértett lakására bement, ott egy késsel hadonászva túszul ejtette a sértettet és annak a lányát, majd a kiérkező rendőrökkel azt közölte, hogy amennyiben nem kap ötmillió forintot, úgy előbb egyenként levágja a túsok ujjait, majd megöli őket.⁵⁹

Ennek ellenére azonban a kor szellemisége azt igazolta, „hogy a magyar Btk.-ban lehet ugyan terrorcselekmény, de a fejlett szocializmust építő társadalmi valóságunkban nem.”⁶⁰ Erre példaként szolgál az a jogeset és az a bírói döntés, ami 1986 augusztusában történt.

D. Tamás, transzszexuális személyiségzavarban szenvedő, hosszú szőke haját viselő és női ruhákban járó férfi elkövető volt, aki évek óta ostromolta a hatóságokat, hogy engedélyezzék számára a nemi átalakító műtétet. Nem talált az elképzelése támogatást, így azzal az ötlettel állt elő, hogy betör a Szépművészeti Múzeumba és egy értékes festményt fog hatalmába keríteni és úgy éri el majd a célját, hogy a kép rongálásával fogja megszarolni az illetékes szerveket. Az örök megjelenésekor ismertette is a követelését, miszerint, ha nem engedélyezi az egészségügyi miniszter számára a műtétet, akkor a festményt apró darabokra szabdolja. A cselekmény jogi minősítése, rongálás büntetvének kísérletében lett megállapítva, annak ellenére, hogy a 261§. (1) bekezdésének szinte az iskolapéldájának tekinthető az eset. Majdnem 10 évet kellett arra várni, hogy ne legyen kétséges, hogy ami a törvény szerint terrorcselekmény, az sajnos az életben sem minősíthető másként.⁶¹

⁵⁸ LÉNÁRT: 2013. i.m. 33. o.

⁵⁹ FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései. Büntetőjogi Szemle, 2018/2. 26. o.

⁶⁰ TÓTH: 2013/1-2. 33. o.

⁶¹ TÓTH: 2013/1-2. 33. o.

A törvényszöveg deklarálását követően Horváth István: A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 28/1982. számú parancsa „A terrorcselekmények megelőzésével, felderítésével, elhárításával kapcsolatos feladatokról” is rendelkezett.

Hangsúlyozta, hogy a terrorizmusnak a Magyar Népköztársaság területén nincs és a jövőben sem lehet létalapja, feltétele. Ugyanakkor nem zárható ki ezek előfordulásának lehetősége, illetve az, hogy a bűnözők és az ország szocialista berendezésével szélsőségesen szemben állók köréből egyesek, továbbá egy-egy kóros elmeállapotú személy ilyen módszerek és eszközök alkalmazását is megkísérelje.

A terrorcselekmény kiemelkedő társadalmi veszélyessége szükségessé teszi azt, hogy megelőzésében, leküzdésében a Belügyminisztérium minden szerve részt vegyen és a törvényesség betartásával minden rendelkezésre álló anyagi-technikai eszközt és módszert felhasználjon. Létrehozták a szükséges feladatok elvégzésére az „Erőd” fedőnevű állandó koordinációs bizottságot. Feladataik közé tartozott többek között: ⁶²

a) a terrorcselekményekre, a terrorista szervezetekre és terveikre vonatkozó információk összegyűjtése, szükség szerinti, de legalább félévenkénti elemzése, az operatív helyzet megállapítása és a terrorcselekményekre vonatkozó prognosztika meghatározása;

b) a terrorcselekményekkel szembeni belügyi felkészültség helyzetének elemzése, az ilyen célból biztosított erők, eszközök működésének értékelése, ezzel összefüggésben szemlék megtartása, ellenőrzések végrehajtása

c) az egyes terrorcselekmények elhárításának, megakadályozásának, felszámolásának gyakorlati módszereiről megszerzett nemzetközi és hazai információk feldolgozása, hasznosításukra javaslatok kidolgozása

⁶² A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 28/1982. számú parancsa, Budapest, 1982. szeptember 06.
https://abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/10_22_28_1982.pdf
(2020.09.23.)

d) a terrorcselekményekkel, a terrorista szervezetekkel szembeni hatékonyabb belügyi intézkedések céljából jogszabályok és belügyi rendelkezések kiadásának, módosításának, új elhárító, felszámoló eszközök, berendezések beszerzésének kezdeményezése

e) a terrorcselekményekkel kapcsolatos operatív helyzetet és a belügyi felkészültséget elemző BM vezetői értekezlet összehívásának kezdeményezése.⁶³

2002-ben újabb nemzetközi egyezmények kihirdetésére került sor, a 2002. évi XXV. törvénnyel a robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló 1997-es, a 2002. évi LIX. törvénnyel a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról szóló 1999-es ENSZ Egyezményt tették a hazai jog részévé. Ezt követően fogadták el a 2003. évi II. törvényt, és – Bartkó Róbert szavaival élve – ezzel érkezett el Magyarországon „a modern értelemben vett terrorcselekmény-tényállás megalkotásának időszaka”⁶⁴

4. A hatályos, modern értelemben vett terrorcselekmény tényállás megalkotásának időszaka:

A 2012. évi C. törvény az alábbiak szerint határozta meg a terrorcselekmény tényállását:

Terrorcselekmény

314. § (1) Aki abból a célból, hogy

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,

b) a lakosságot megfélemlítse,

⁶³ A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 28/1982. számú parancsa, Budapest, 1982. szeptember 06.
https://abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/10_22_28_1982.pdf
(2020.09.23.)

⁶⁴ FÁBIÁN: 2018/2. i.m. 26. o.

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja,

a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az a) pontban meghatározott célból

a) jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé, vagy

b) terrorista csoportot szervez.

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki

a) az (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott terrorcselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) tevékenységét a hatóság előtt felfedi,

ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

(4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], a testi sértés [164. § (2)-(6) és (8) bekezdés], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [165. § (3) bekezdés],

b) az emberrablás [190. § (1)-(4) bekezdés], a személyi szabadság megsértése (194. §),

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [232. § (1)-(2) bekezdés], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [233. § (1)-(2) bekezdés],

d) a radioaktív anyaggal visszaélés [250. § (1)-(2) bekezdés],

e) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hi-

vatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés],

f) a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)-(2) bekezdés], a közveszély okozása [322. § (1)-(3) bekezdés], a közérdekű üzem működésének megzavarása [323. § (1)-(3) bekezdés], a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [324. § (1)-(2) bekezdés], a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés [325. § (1)-(3) bekezdés],

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [326. § (1)-(5) bekezdés], a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [329. § (1)-(3) bekezdés], a kettős felhasználású termékkel visszaélés [330. § (1)-(2) bekezdés],

h) a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a rongálás [371. § (1)-(6) bekezdés],

i) az információs rendszer vagy adat megsértése [423. § (1)-(4) bekezdés].

315. § (1) Aki a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményeket a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntettnek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Nem büntethető, aki az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

316. §. Aki

a) terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, vagy

b) terrorista csoporthoz csatlakozás céljából Magyarország területéről kiutazik vagy azon átutazik,

büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁶⁵

A bűncselekmény jogi tárgya: az állami szervek, más államok és a nemzetközi szervezetek zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek, amely szorosan kapcsolódik az élethez, testi épséghez. A pécsi büntetőjogi dogmatikai felfogás alapján a jogi tárgy meghatározása a következő: „az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek, kényszermentes cselekvőségéhez, működésük zavartalanságához, valamint a lakosság félelemmentes, zavartalan, nyugodt életviteléhez fűződő társadalmi érdek.”⁶⁶ Komplex jogi tárgyú bűncselekménynek tekintendő, mivel védi az egyébként is védelemben részesülő értékeket.⁶⁷

A bűncselekmény elkövetési tárgya „elsődlegesen a kényszerített állami szerv, Magyarországon kívüli más állam, nemzetközi szervezet, a lakosság, másodlagosan azok a dolgok, amelyek ellen a terrorcselekmény célzatával megvalósított, a (4) bekezdésben felsorolt bűncselekmények irányulnak. Ezek pl. lehetnek személyek, ezen belül hivatalos, közfeladatot ellátó vagy nemzetközileg védett személyek, közlekedési eszközök, középületek, közérdekű üzemek stb., illetve a (2) bekezdés kapcsán a jelentős anyagi javak, amely nem azonos a Btk. 459.§ (6) bekezdésben foglalt elkövetési értékkel, attól teljesen független fogalom. Ha az elkövetési tárgy élő ember teste, akkor nem elkövetési tárgynak, hanem a bűncselekmény passzív alanyának nevezzük. Ha az elkövető hatalmába kerített, más tulajdonát képező anyagi javak gazdasági, társadalmi jelentősége nem éri el azt a szintet, hogy a követelés alkalmas legyen a terrorista cél eléréséhez, akkor a cselekmény nem tényállásszerű. Az anyagi

⁶⁵ 2012. évi C. törvény

⁶⁶ TÓTH Mihály - NAGY Zoltán: Magyar Büntetőjog Különös rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2014. 331.o.

⁶⁷ JUHÁSZ Zsuzsanna - KARSAI Krisztina - MARÁZ Vilmosné - NAGY Ferenc - SZOMORA Zsolt - VIDA Mihály: A Magyar Büntetőjog Különös része. HVG Orac, Budapest, 2009. 398.o.

javak jelentőségének megítélése a bírói gyakorlatra vár. A terrorcselekmény megvalósulási formáit a (4) bekezdésben részletezett mögöttes bűncselekmények (eszköz-cselekmények), így pl. emberölés, testi sértés, emberrablás, hivatalos személy elleni erőszak, közérdekű üzem megzavarása jelentik, amelyek azáltal veszítik el önálló értékelésüket, hogy az elkövető terrorcselekmény célzatával követi azokat el. Másként fogalmazva, a (4) bekezdésben felsorolt mögöttes bűncselekményeket a törvényhely (1) bekezdés a)-c) pontjában felsorolt célzatok valamelyikével kell elkövetni e bűncselekmény megvalósulásához. Elsődlegesen az eszköz-cselekmény elkövetésének megállapítására kerül sor, hiszen anélkül az (1) bekezdésben szabályozott terrorcselekmény sem valósulhat meg. A (2) bekezdés a) és b) pontjában írt elkövetés és az (1) bekezdésben írt célzat is a cél – eszköz viszonyban áll egymással, összetett bűncselekményről (delictum compositum) van szó. Azért némi átfedést látok a (2) bekezdés a) pont és az (1) bekezdés a) pont szövegében. Ehhez képest az (1) bekezdés a) pontjának markánsabban kellene kifejeznie a terrorista célzatot.”⁶⁸ A bűncselekmény elkövetési magatartásait taxatívén lehetetlen felsorolni, ennek oka a tényállás speciális szerkezete.⁶⁹

A terrorcselekmény nem állhat alaki halmazatban saját törvényi tényállásának (4) bekezdésben szereplő eszköz-cselekménnyel, ennek oka, hogy a Btk.-ban szereplő legsúlyosabb bűncselekmények egyike a konzumpció elve alapján látszólagos alaki halmazat esetén minden más bűncselekménymég az emberölés minősített esetét is- magába olvaszt.

A Kúria 14/2012. számú büntető elvi döntésében úgy rendelkezik: a terrorcselekménnyel fenyegetés büntettének megállapí-

⁶⁸ BENEDEK Tibor: A terrorcselekmény egyes értelmezési kérdései. 2017. <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/160-dr-benedek-tibor-a-terrorcselekmeny-egy-es-ertelmezesi-kerdesei> (2018.10.12.)

⁶⁹ GÁL István László: A terrorcselekmény és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények hatályos szabályozása Magyarország Új Büntető Törvénykönyvében. Terror & Elhárítás, 2013/1. 7.o.

tására csak olyan fenyegetés esetén van helye, amelyben nyilvánul a terrorcselekmény büntettének speciális elkövetése.

A nagyszámú közösség által látogatott épületben elhelyezett bomba robbantásával való fenyegetőzés, abban az esetben, ha az épületben az elkövető robbanószert nem helyezett el, valamint azzal nem is rendelkezik, a közveszéllyel fenyegetés megállapítására lehet alkalmas.⁷⁰

Nem terrorcselekményt vagy a közveszély okozás büntettének előkészületét, hanem a kényszerítés büntettét valósítja meg az az elítélt, aki annak érdekében, hogy kieroszakolja a nevelőtiszt által történő azonnali meghallgatását, a festékraktárba zárkózva annak felgyújtásával fenyegetőzik. Másnak a személyi szabadságától való jogtalan megfosztása esetében az emberrablást a terrorcselekménytől a követelés címzettje határolja el, terrorcselekményt és nem emberrablást valósít meg, aki a sértett szabadon bocsátását a rendőrséghez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé.⁷¹

A Btk. rögzíti a terrorizmus finanszírozásának tényállását is:

318. § (1) Aki terrorcselekmény feltételeinek biztosításához anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt, vagy terrorcselekmény elkövetésére készülő személyt vagy rá tekintettel mást anyagi eszközzel támogat, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt terrorcselekmény terrorista csoportban történő elkövetése vagy terrorista csoport tagja érdekében valósítja meg, vagy a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) E § alkalmazásában anyagi eszközön a terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben

⁷⁰ EBH 2012.B. 14

⁷¹ BH 2003. 227. I.

hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pontjában meghatározott eszközöket, jogi dokumentumokat és okiratokat kell érteni.

A szakasz már a korábbi Btk.-ban (1978. évi IV. törvény) is szabályozott tényállás volt, egészen pontosan 2003. március 1. óta. A bűncselekmény alanya bárki lehet, akár terrorcselekmény elkövetője is, ha más terroristákat vagy terrorszervezeteket támogat anyagi eszközzel. Alanyi elemek köréből kiemelendő, hogy csak szándékosan követhető el, és a célzatra tekintettel csak egyenes szándékkal.⁷²

A bűncselekmény elkövetési tárgya az anyagi eszköz. A Btk. ennek kapcsán utal a 2580/2001/EK tanácsi rendeletre, amely a bűncselekmény háttérnormája.

„Pénzeszközök, egyéb vagyoni értékek és gazdasági erőforrások: bármilyen materiális vagy immateriális, ingó vagy ingatlan, bármilyen módon szerzett eszközök és bármilyen - akár elektronikus, akár digitális - formában lévő olyan jogi dokumentumok vagy okiratok, amelyek az ezen eszközökre vonatkozó jogcímet vagy érdekeltséget bizonyítják, többek között bankhitelek, utazási csekkek, bankcsekkek, átutalási megbízások, részvények, értékpapírok, kötvények, váltók és hitellevelek.”⁷³

A bűncselekmény elkövetési magatartásai az anyagi eszköz szolgáltatása, gyűjtése vagy más anyagi eszközökkel történő támogatása. A befejezettséghez nem szükséges, hogy az anyagi eszközt ténylegesen fel is használják a terrorcselekmény megvalósításához. A legtipikusabb elkövetési módok az anyagi eszköz szolgáltatásánál az utalás, illetve a készpénz fizikai formába történő eljuttatása a terrorszervezethez. A gyűjtésnél nem kerül ki az anyagi eszköz az elkövető birtokából, ő szerez be anyagi

⁷² GÁL István László: A terrorcselekmény és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények hatályos szabályozása Magyarország Új Büntető Törvénykönyvében. Terror & Elhárítás, 2013/1. 15.o.

⁷³ 2580/2001/EK tanácsi rendelet

javakat más személyektől. Az utolsó elkövetési magatartás a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más anyagi eszközzel történő támogatása. Ebben az esetben egyszeri vagy rendszeres támogatást nyújt az elkövető a terrorcselekmény elkövetésére készülő személynek.⁷⁴

A terrorizmus finanszírozása tényállás nem egy gazdag eleme a jogesettáraknak. Csekély számú jogeset hozható fel példaként. 2003. április 25-én a Nemzetbiztonsági Hivatal kezdeményezésére a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal kiutasított egy szír származású orvost Magyarországról. A pécsi klinika intenzív osztályán dolgozó orvos 105.000, - forintot utalt a Hamasz egyik fedőszervezetének. Állítólag nem tudta, hogy az egyik libanoni televízióban látott felhívás és az ott közölt számlaszám egy terrorista szervezeté lett volna. Ez a védekezése kétségesnek bizonyult, azonban ellene büntetőeljárás nem indult, mivel a terrorcselekmény új tényállása még nem lépett hatályba az elkövetés idején.⁷⁵

Terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása

317. § Aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bűncselekmény tipikus tiszta mulasztási bűncselekmény, a Büntető Törvénykönyv hitelt érdemlő tudomásszerzés esetén mindenkinek kötelességévé teszi, hogy azonnal feljelentést tegyen készülő terrorcselekmény miatt, ennek elmulasztása bűncselekmény. Érdekességképpen megjegyezzük, hogy ez a kötelezettség még a terrorcselekmény előkészülete elkövetőjének a hozzátartozóját is terheli. A megkísérelt vagy befejezett terror-

⁷⁴ GÁL: 2013/1. i.m. 15. o.

⁷⁵ GÁL: 2013/1. i.m. 18. o.

cselekményre azonban már nem terjed ki a feljelentési kötelezettség. Hitelt érdemlő a tudomás abban az esetben, ha az információk valóságtartalmában alappal bízhat a tudomásszerző személy. A feljelentési kötelezettség csak az (1) és (2) bekezdésben foglalt első két alapesethez kapcsolódik, hiszen a törvény ezeknek az előkészületét bünteti.

A terrorcselekmény jogi szabályozása kritikai észrevétellel annyiban értékelhető, hogy egy öngyilkos merénylővel szemben teljesen hatástalan, eredménytelen eszköz. Póczik Szilveszter szavival élve: „a terrorizmus leküzdésére a jelenleg alkalmazott közbiztonsági, nemzetbiztonsági és katonai eszközök alkalmatlanok”.⁷⁶ Látnunk kell, hogy a hatályos büntetőjogunkat egy megoldhatatlan probléma elé állítja az eltökélt harcos. Ez azonban nem a magyar jogalkotó hibája, hiszen a terrorizmus ellen nem lehet csupán büntetőjogi eszközökkel hatékonyan fellépni. Törvényalkotás során, azaz egyik kiinduló pont, hogy a kilátásba helyezett szankciónak visszatartó hatása legyen az elkövetői körrel szemben. A visszatartó hatás kettő tényezőből áll a bűncselekmény elkövetőjének tekintetében: az egyik a kilátásba helyezett szankció súlyossága, míg a másik az adott bűncselekmény felderítési statisztikája. Az öngyilkos merénylővel kapcsolatban felmerülhet az a kérdés, hogy mégis mivel gyakoroljunk rá visszatartó hatást? Ha a jelenleg hatályos szabályok alapján a legsúlyosabb büntetést helyeznénk kilátásba vele szemben, azaz a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést alkalmaznánk, az valóban elrettentené azt a terroristát, aki az életét is képes feláldozni a cselekmény végrehajtásáért? Egyértelmű, hogy a merénylőt nem tudjuk az aktuális magyar büntetőjogi eszközökkel eltántorítani a cselekmény megvalósításától. Továbbá nehezíti a helyzetet az a körülmény is, hogy az elkövetőnek nincsen vesztenivalója, mindössze annyi, hogy később, illetve máshol hajtja

⁷⁶ PÓCZIK Szilveszter: A nemzetközi terrorizmus fontosabb összetevőiről. Magyar Tudomány, 2005/10. 1269.

majd végre az akciót.⁷⁷ Így nem vitatható, hogy a megelőzés és a felderítés kulcsfontosságú tevékenységek a terrorizmussal szemben, amelynek összefüggéseit ennek köszönhetően nem mellőzhettem a dolgozatom megírása során, tehát ezt a „Terrorizmus elleni harc módjai” című fejezet alatt részletezem.

⁷⁷ GÁL István László: A terrorcselekmény és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények hatályos szabályozása Magyarország Új Büntető Törvénykönyvében. *Terror & Elhárítás*, 2013/1. 95.o.

V. FEJEZET: A TERRORISTA NŐK KRIMINOLÓGIAI ELEMZÉSE

Tudományos közhely, hogy a női bűnözés aránya az össz-bűnözésen belül sokkal csekélyebb a férfiak által elkövetett cselekmények arányához képest. Ezt a következtetést a látencia körébe nem eső bűncselekményekből lehet levonni. Az arányok azonban így is beszédesek, 80:20% a férfiak javára.⁷⁸ Számos EU-tagállam megerősítette, hogy országuk állampolgárainak, különösen nőknek és gyermekeknek a száma Észak- Kelet Szíriában, 2019 márciusában nőtt különböző táborokban és börtönökben.⁷⁹ Ebből is következtetni lehet, hogy a nők és gyermekek, mint bűnelkövetők elemzésével szükséges foglalkozni.

A nők, mint elkövetők egy külön kategóriát jelentek a férfiak és a fiatalkorúak mellett, számos sajátos jellemzővel és körülménnyel.⁸⁰ Mindeközben számos kutatás nem tartja szükségesnek a nemek közötti különbségtételt a bűnözővé válás folyamatában (genderneutrális szemlélet), míg mások kifejezetten hangsúlyozzák a differenciálás szükségszerűségét (genderspecifikus vagy genderérzékeny megközelítés).⁸¹

Véleményem szerint a nemi szerepek a nemi sztereotípiák és a női bűnözés sajátos összefüggéseinek a vizsgálata elengedhetetlen, ahhoz, hogy megismerhessük a női terroristák jellemzőit.

⁷⁸ KEREZSI Klára - KORINEK László - LÉVAY Miklós - GÖNCZÖL Katalin: Kriminológia-Szakkriminológia. Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2012. 49.o.

⁷⁹ European Union Terrorism Situation and Trend report (TE-SAT) 2020. European Union Agency for Law Enforcement Cooperation 2020 48. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020> (2020.08.30.)

⁸⁰ SZABÓ Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban. arsoni.hu (2020.01.27.)

⁸¹ TAMÁSI Erzsébet: Női végzet, férfibűn: emberölések a nemek tükrében. In: TAMÁSI, Erzsébet (szerk.): Különös kegyetlenséggel...: Emberölést elkövető fiatalkorúak és fiatal felnőttek kriminológiai vizsgálata. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2015. 144.o.

1. A nemi szerepek

Linton meghatározása szerint: „a szerep az egyén által az adott társadalomban, kultúrában betöltött státuszhoz kapcsolódó viselkedésminta.”⁸² A nemi szerep ebből következően egy pervazív szerepet jelent, amely az egyén összes többi szerepére hatással van, módosítva azok teljesítését, illetve kizárva más szerepek elérhetőségét.⁸³ Egy ember nemi identitása meghatározza egyrészt a családban betöltött szerepét, másrészt pedig a társadalomban elfoglalt helyét is. „A nemi sztereotípiákat az adott nem által betöltött társadalmi szerep gyakorlásához szükséges jellemzők alkotják.”⁸⁴ Ezek lehetnek leíró, deskriptív jellegűek, ami azt jelenti, hogy „megmondják”, milyenek a nők és a férfiak, valamint lehetnek preskriptív, vagyis normatív, előíró jellegűek, amikor azt is „megmondják”, milyennek kell lenniük a nőknek és a férfiaknak. „A nemi sztereotípiák másik fontos jellemzője, hogy nem csak külső kényszerként érvényesülnek. Az énképbe beépülve befolyásolják az önmeghatározást és a saját csoportról alkotott képet is, sőt, rendszerigazoló funkciójuk is van, vagyis hozzájárulnak a status quo fenntartásához azáltal, hogy segítségükkel az emberek megindokolják, igazolják a nemek közötti munkamegosztást, illetve a társadalmi rendet.”⁸⁵

Nemek közötti tipizálás további fontos elhatárolási alapja a biológiai, illetve a társadalmi nem közötti különbségtétel.

„A biológiai nemünk a természet által eleve adott és az adott nemre tipikusan jellemző tulajdonságokat öleli fel, benne többek között genetikai, antropológiai, fizikai és részben biológiai alapú

⁸² GILÁNYI Eszter: Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól-különös tekintettel a maszkulinitásra. In: STIPTA István (szerk.): Collegium Doctorum konferencia. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2.o.

⁸³ CSEPELI György: Szociálpszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 193. o.

⁸⁴ KOVÁCS Mónika: Nemi sztereotípiák, nemi ideológiák és karrier aspirációk. Educatio, 2007. 102. o.

⁸⁵ KOVÁCS M.: 2007. i. m. 100. o.

pszichológiai és kognitív különbségekkel.”⁸⁶ Itt kezdődnek a lényeges különbségek férfiak és nők között. Jelentős eltérések figyelhetők meg, a külső fizikai jegyeknél, mint például a testmagasság, testsúly, testalkat, de a belső tulajdonságokban is észlelhető a differencia a nemek között, hiszen a nők tipikusan érzékenyebbek, empatikusabbak, türelmesebbek, szemben a férfiakkal, akiknél az agresszió vagy az erőszak tipikus viselkedési mintázatként szerepelnek. A személyiségvonás, a szerepviselkedés, a fizikai megjelenés és a foglalkozás dimenziói mentén a férfiak jellemzői tipikusan a következők:

domináns, racionális, objektív gondolkodású, független, dönteni képes, versengő, agresszív, jó vezető, jó képességekkel rendelkezik a matematikában, a természettudományokban és a sportban, jobban érdekli a politika.

A nők vonásai ezzel szemben jellemzően: intuitív, alárendeli magát a férfiaknak, érzelmes, szubjektív, hiszékeny, függő, gondoskodó, áldozatos, ügyes a háztartásban és a gyermekgondozásban.⁸⁷

A női nem tulajdonságai között nem szerepelt az agresszív jelző, a férfiaknál viszont igen. Az agresszió: „ok nélküli támadást vagy tettlegességet értünk, amely biológiailag meghatározott, genetikai alapú tulajdonsága a legtöbb állatnak, illetve az embernek is.”⁸⁸ Rousseau „A társadalmi szerződésben” meghatározott elmélete szerint az ember alapvetően kedves jámbor lény, de a társadalom által magalkotott korlátok között nem találja helyét, így gyakran agresszív cselekedetekkel reagál.⁸⁹ Fre-

⁸⁶ ROSTA Andrea- ÁDÁM Szilvia: Női élethelyzetek. L’ Harmattan Kiadó, Budapest, 2014. 11. o.

⁸⁷ NGUYEN, Luu Lan Ahn: A nemek szerepe az iskolában. In: Mészáros Aranka: Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2004. 117. o.

⁸⁸ DÁVID Lilla: Az agresszió, mint biológiai vagy szocializációs örökség. Rendészeti Szemle, 2010/4. 61.o.

⁸⁹ ROUSSEAU, Jean-Jacques: A társadalmi szerződésről, avagy a politikai jog elvei. PannonKlett Könyvkiadó Kft., Budapest, 1997.

ud elmélete alapján is agresszív törekvések léteznek, ezért ezek valamilyen formában megjelennek az egyén magatartásában. A módja annak, ahogy ez az agresszió utat tör magának, nagyon változatos, ugyanis befolyásolja az egyén személyisége. A feszültség levezetésének számos módja ismert, legyen az futás, bokszt, vagy akár a nevetés. Azonban, ha ezeket a levezetési módokat háttérbe szorítjuk, akkor az egyén egy érzelmi feszültségbe kerül, amely mindkét nem esetében egyaránt előfordulhat.⁹⁰ A köztudat mégis az agressziót inkább a férfiak jellemző vonásai közé sorolja, annak ellenére, hogy az egy genetikai alapú tulajdonság, amely a nőkben is kódolva van.

Ranschburg Jenő szerint létezik nőies erőszak ennek kialakulásában a férfiak közrehatottak annyiban, hogy a női identitást biztosító biológiai előnyt (gyermekszülést) azzal próbálták meg ellensúlyozni, hogy kihasználta alkati adottságait és magához ragadta a „harcos” szerepet. Ebből az következik, hogy a nőknél is megtalálható indulat, gyűlölet, mint agresszivitás indítékai nem a fizikai erőszak eszközeivel valósulnak meg a nők esetében, hanem pszichológiai eszköztárat használják fel.⁹¹ Egy kísérlet során 6-7 éves fiúkat és lányokat kértek fel a részvételre, ahol a gyerekeknek először egy filmet kellett végignézniük, amelyben a film főhőse egy felnőtt férfi durva agressziót követett el egy papírmásé bábu ellen és ezért a tettéért őt megjutalmazták. Ezt követően a gyerekek a játékszobába mentek, ahol a játékszerek között a filmben szereplő bábu is megtalálható volt. Kutatók megállapították, hogy a fiúk szabadjáték helyzetben ötször annyi agressziót követtek el a bábu ellen, mint a lányok. Ugyanakkor, ha csokoládét ígértek a gyerekeknek a filmben szereplő felnőtt férfi utánzásáért, akkor a lányok és a fiúk egyforma „ihletettséggel” ütlegelték a szerencsétlen papírbábút. Az eredményből az következik, hogy a lányok ugyanúgy

⁹⁰ FREUD, Sigmund: Esszék, Budapest, Gondolat Kiadó, 1982.

⁹¹ RANSCHBURG Jenő: A meghitt erőszak. Saxum Kiadó Bt., Kaposvár, 2006. 176.o.

képesek agresszív viselkedésre, mint a fiúk, de az agresszió általában nem jelenik meg viselkedésükben, mert a környezet (elsősorban a család) a szocializáció során leállítja: az agresszió fiús viselkedés, lányoknak nem szabad.⁹²

Viszont, ha egy nő agresszív, az teljes megbotránkozást vált ki a társadalomból, míg egy férfi esetében teljesen normális, hétköznapi viselkedési formaként értékelik. A női elkövető így a férfiakhoz képest kettős normasértést követ el, mivel a jogi normák megszegésén túl szembeszegül a nőkkel szemben támasztott társadalmi elvárásokkal is.⁹³ „Így aztán az, hogy a terrorakciókban nők is részt vesznek, ellentmond a nemekkel és az erőszakkal kapcsolatos konvencionális gondolkodásnak.”⁹⁴

Épp ennek a gondolatnak az eredménye az, hogy a „terrorista nő”, mint fogalom, teljes képtelenség, elfogadhatatlan. Érdekes tény, hogy a társadalom, abban az esetben, ha egy nő merénylő lesz, kevésbé az általa elkövetett cselekmény súlyosságára összpontosít, hanem arra, hogy mi vette rá erre a cselekményre.⁹⁵ Ha egy nő bűnöző, annak mindig van valami áldozati oldala is. Ugyanis azokat az embereket, akiket különösen szépnek tartunk hajlamosak vagyunk, olyan pozitív jelzőkkel és tulajdonságokkal is felruházni, amelyek gyakran nem is igazak.⁹⁶

Csecsemőgyilkos nőt mentheti a magánya, tudatlansága, a férjgyilkost az önvédelem, míg a sorozatgyilkos nőnek a szörnyű gyerekkora a mentsége, a prostituáltat pedig a férfiuralom

⁹² RANSCHBURG Jenő: A nő és a férfi. Egyetemi Nyomda Kft. Budapest, 1998. 82.o.

⁹³ GILÁNYI Eszter: Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól-különös tekintettel a maszkulinitásra. In: STIPTA István (szerk.): Collegium Doctorum konferencia. Bíbor Kiadó, Miskolc, 3.o.

⁹⁴ LASTER, Kathy – EREZ, Edna: Terrorista nők. Meghaladott sztereotípiák. Eszmélet. 29/113. 119.o.

⁹⁵ Office for Democratic Institutions and Human Rights: Female Suicide Terrorism - Consequences for Counter-terrorism, Warsaw 2005. 7. <https://www.osce.org/odihr/15170?download=true> (2020.02.04.)

⁹⁶ MESKÓ Norbert: A szépség eredete: Szexuális vonzeró és párválasztás. Pro Pannónia Kiadó, Szekszárd, 2012. 38.o.

kényszeríti e helyzetbe. Ha azonban valami furcsa módon nem hozható fel semmilyen mentség a javára, akkor boszorkányként, szörnyű bestiaként aposztrofálják. Megállapítható tehát, hogy a nőket szigorúbban büntetjük, ha eltérnek a tradicionális normáiktól, míg enyhébben, ha ugyanezt nőiességük védelmében teszik.⁹⁷

A biológiai nem mellett a társadalmi nemek jellemzői is eltérőek. A társadalmi nem megnevezése a szociológiai-jogi szaknyelvben angolul: „gender”. A két nem közötti pszichológiai, kulturális és társadalmi különbségek együttesen határozzák meg a társadalmi nemet. Egyik attribútuma, hogy állandó mozgásban van, hiszen a társadalom struktúrájának átalakulásával folyamatosan változik, az adott kultúra és normavilág nagymértékben befolyásolja. Pontosan e hatások miatt válnak egyes társadalmi csoportok könnyebben alakíthatóvá, formálhatóvá, hiszen a kulturális környezet képes kiváltani az egyén eltorzulását. Mindezek ellenére, léteznek olyan speciálisan női vagy éppen férfi feladatok, amelyek a nemektől elidegeníthetetlenek. Gondoljunk itt például a gyermekszülésre, a szoptatásra, míg férfiaknál az utódok nemzésére. Mint említettem, a társadalmi nem jellegéből adódóan megengedi és lehetővé is teszi a változást, szemben a biológiai nemmel, amely módosíthatatlan. Az orvostudomány rendkívüli fejlődésének eredményeképpen ma már lehetőség van különféle nemátalakító műtétekre is.

A társadalmi nemet és a biológia nemet nem lehet teljes mértékben elválasztani egymástól, mert a kettő kapcsolata szoros. A legfontosabb megállapítás szerint az ember egyaránt természeti és társadalmi lény, s e két aspektus mindig egyidejűleg, párhuzamosan, egymásra hatva vannak jelen.⁹⁸

A női szerepek tradicionális, illetve „modern” szerepekre bonthatóak tovább, e különbségek alapját a folyamatos fejlődés mellett a nők emancipációja valósította meg. A tradicionális

⁹⁷ TAMÁSI Erzsébet: A terrorista nők. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013. 9. o.

⁹⁸ ROSTA- ÁDÁM: 2014.i.m. 11-18.o.

szerepek között szoktuk megemlíteni a szerető, gondoskodó feleség, a háztartást vezető és a gyermekeit nevelő édesanyának a szerepét. Ezek a szerepek a családi élethez köthetőek. Egy olyan társadalmi berendezkedés, amelyben a nők legfőbb feladata a meleg ebéd elkészítése, takarítás, mosás, gyermeknevelés, azzal volt egyenlő, hogy a nők az önrendelkezésüktől teljesen megfosztva éltek. Állandó függőségi viszonyban álltak vagy apjukkal, vagy a férjükkel. Tiltották a taníttatásukat és a foglalkoztatottságukat is. Elmondható, hogy az elnyomottság, a kiszolgáltatottság és az alárendeltség volt a nők társadalmi viszonyainak fő jellemzője. Napjainkban már egyre inkább érvényesül a „gender balance” vagyis a nemek egyenjogúsítása, melynek megvalósítására el is fogadták: „A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó cselekvési tervet (2016–2020)”⁹⁹

A mai modern társadalmakban e hierarchikus viszony tehát feloldódni látszik, azonban még mindig vannak olyan területek, ahol a nők háttérbe szorítása erősen érzékelhető. Ezen probléma még kevésbé látszik megoldottnak az iszlám vallású területeken. Az iszlám tanítása szerint a férfi és a nő egyenlők egymással, de nem azonosak.¹⁰⁰ Egyik legalapvetőbb eltérés a párkapcsolati viszonyokban jelentkezik. Ezek szerint férfinak jogában áll a poligámia, még a nő házasságkötéséig köteles az érintetlenségét megőrizni, házasságtörés esetén pedig halálbüntetéssel is sújtható. Olyan különbségek egész tárháza sorakoztatható fel, melyek mai napig a nők szabadságát korlátozzák.

A fentiek alapján a nőket könnyen sztereotipizálhatják a gyengébbnek, a sebezhetőbbnek azonban ennek ellentmond egy német terrorszakértő véleménye, amely szerint: „a nőre lőj először!”¹⁰¹ E megállapítás mögött összetett rendszer áll. Valóban a

⁹⁹http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hu/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.10.8.html(2017.01.25)

¹⁰⁰ BERSENYI Emese: Nők az iszlám világban - muszlim nők a modern Európában. Hadtudományi Szemle, Budapest, 2013/2. 113. o.

¹⁰¹ SEBESTYÉN István: „A nőre lőj először”. Interjú Tamási Erzsébettel, a gyengébbik nem és a terrorizmus viszonyáról. Hetek, 2014. 18/39.

nők lehetnek gyengébbek, fizikai tekintetben, azonban eltökéltségük sokkal mélyebb. Személyiségük elszántabb, kitartásban és lelkiükben pedig szilárdabbak, mint a férfitársaik. Többségük lojálisabb a vezetőikhez, és rendszerint fanatikusabbak.

Goldsmith véleménye szerint „a terrorista nők a nemek közötti harcot átfordították a társadalom egésze elleni harccá.”¹⁰²

2. Dilemmák a női bűnözési szerepekről

A történelem során számos elmélet alakult ki, amelyek a női bűnözés okrendszerét igyekeztek feltárni, ezekből érzekelhető a korszellemisége, de ezek többsége napjainkban már meghaladott dogmatikai teóriákként értekelhetőek csupán.

Többek között Cesare Lombroso és William Ferrero írásaikban részletesen kifejtik a női bűnözőkről alkotott elképzelésüket. A női bűnözőket abnormális kategóriába sorolják, s ezen belül is szörnyetegekként kezelik őket. Az elmélet szerint a született bűnelkövetők a prostituáltak. Ennek okaként ismerteti, hogy egy nőnek ahhoz, hogy bűnözővé váljon, sokkal több gátló erőt kell (anyaság, gyengédség) leküzdenie, mint egy férfinak. 1896-ban írt „Criminal Women, the Female Offender” című könyvükben a nőkre fejlődésben visszamaradt férfiként tekintenek, akik testi felépítésüket illetően gyerekesek maradtak. Jellemzőiként hangsúlyozták az alacsonyabb pszichológiai rendűséget továbbá, hogy a nők konzervatívak és gyengédségre, részvétre hajlamosak, ugyanakkor időnként előtör kegyetlenségük is. Mindemellett, szerintük a nő hazug, igazságérzete hiányzik, kevesebbet gondolkodik, mint a férfi, ítélő ereje gyenge és nem tud különbséget tenni igaz és hamis között.¹⁰³

Sigmund Freud pszichoanalitikus elmélete szerint, ha a személyiségstruktúrát alkotó három tényező működése nem megfe-

¹⁰² TAMÁSI:2013. i.m. 44.o.

¹⁰³ GILÁNYI: 2012. i.m. 3.o.

lelő, akkor az egyén viselkedése társadalmi normákba ütközhet. Ez a három tényező pedig a következő:

- id (ösztönén): Az „id” a legősibb. Itt szerepelnek az öröklött, a természetünk által meghatározott személytelen, primitív szükségleteket, elemi hajtóerők, ösztönkésztetéseink, mint például a libidó, a nemi hajtóerő, vagy a destrudo, a halálvágy. Az „id” mint a „személyiségünk „örömelv” alapján működő tudattalan része voltaképpen forrása a természetes vitalitásnak.”¹⁰⁴

- az ego (én): olyan lelki funkciók sorolhatók közé, mint az emlékezés, észlelés, gondolkodás. Kialakulása annak köszönhető, hogy a neveléssel, szocializációval a gyerek „örömelvi” létezése lassacskán „valóságelvivé” válik, megtanulja az ösztönimpulzusait késleltetni. „Az ego lényegében a személyiség végrehajtó szerve, ő dönti el, hogy mely cselekvések megfelelőek, az» id.«mely impulzusai és milyen módon elégíthetők ki. Az» ego «közvetít az» id.«, a valóság és a szuperego követelményei között”¹⁰⁵

- szuperego (felettes én): a kulturális, társadalmi lelkiismeret, amely a morál-, érték- és normarendszereket, gátlásokat jeleníti meg. Ez a szint az, amely ellenőriz. Az ellenőrzése sokrétű, ide tartozik például más személlyel fenntartott kapcsolataink ellenőrzése vagy a különböző vágyaink kontrollja is. Ezen értékek, a belső normák, a szocializáció során sajátítódnak el. ¹⁰⁶

A vizsgálat során különbséget kell tennünk a férfiak és a nők szuper egojának fejlődési folyamata tekintetében. „A szuperego létrejött a pszichoszexuális fejlődés fallikus szakaszára tehető, mely egyben a férfiaság és nőiesség kialakulásának időszaka is. Az Ödipusz-komplexus együtt jár az attól kialakuló félelemmel, hogy az apa az anya iránti vágyakat fia kasztrációjával bosszulja meg. E félelem az apával történő azonosulással oldható fel. Az

¹⁰⁴KORINEK László: A XX. század kriminológiai elméletei. In: GÖNCZÖLKatalin - KORINEK László - KEREZSI Klára - LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia-Szakkriminológia. CompLex Kiadó, Budapest, 2006.

¹⁰⁵ KORINEK: 2006. i.m. 16. o

¹⁰⁶KORINEK: 2006. i.m. 16. o.

énbe vetített szülői tekintély alkotja a felettes én magját. Ideális esetben az Ödipusz-komplexus teljes megsemmisülése következik be, és létrejöhét a megfelelően fejlett szuperego. A lányok fejlődése jóval bonyolultabb, mint a férfiaké, a nők felismerik, hogy nem rendelkeznek férfi nemszervvel, ez péniszirigység kialakulásához vezethet, valamint az anyával szemben ellenséges érzések felszínre kerülésével járnak együtt. Ezt követően három fejlődési irány nyílik meg:

Az első: kialakul a normális nőiesség, a második: szexuális gátlás vagy neurózis jön létre, míg a harmadik esetben előfordulhat férfiaság-komplexus is, ami homoszexualitáshoz is vezethet.

Látható, hogy a Freudi elmélet nem sok jóval kecsegtet a nők esetében, ha azok nem lépnek a nőiessé válás útjára, ennek hiánya esetén hangsúlyozza, hogy a nők deviánsná válnak, ha pedig megfelelően kifejlődik nőiségük, gyengébb erkölcsi érzékük miatt kiszolgáltatottá válnak ösztönkésztéseik iránt.

Sheldon Glueck és Eleanor Glueck kriminológus házaspár is foglalkozott a női bűnözés rejtjelmeivel. Igaz, hogy legfőbb kutatási irányvonaluk a fiatalkorúak bűnözési tendenciái volt, ám emellett ők is kidolgoztak egy elméletet a nők személyiség fejlődésére „500 női bűnözői” címmel,

1934-ben megjelentették vizsgálati eredményeiket. Kutatásaikból azt a következtetést vonták le, hogy a női bűnözés oka a szexuális kontrollal szembeni lázadás. Hangsúlyozták a deviáns viselkedés kialakulásában a családi problémák közbenső szerepét.

Edvin H. Sutherland differenciális asszociáció elmélete szerint a bűnözés éppen úgy tanult magatartásforma, mint bármely más viselkedés. Meglátása szerint a bűnözői attitűdöket a tagok közösségi csoportokban szerzik egymástól. A lányok a rájuk ható szigorúbb társadalmi kontroll eredményeként nem vesznek részt ilyen jellegű csoportosulásokban, így ritkábban válnak bűnözővé, mint a férfiak.

Gisela Konopka álláspontja szerint a női bűnelkövetés mögött nem más áll, mint a nők változó kulturális státusza. Míg látszólag a társadalom igyekszik biztosítani mindenki számára az érvényesülés lehetőségét, addig ez a valóságban sokszor egyáltalán nem adott, pontosabban nem egyenlő mértékben adott. Ez a nőkben pedig elégedetlenséget és csalódottságot vált ki, s a rendszerrel szembeni konfliktusban manifesztálódik.¹⁰⁷

Az 1970-es években több olyan ok felismerése történt meg, amelyek összefüggésbe hozhatók a nők munkaerőpiaci szerepvállalásaival. Ekkorra lényegében változás következett be a nők klasszikus szerepeit, mind a családi, mind a szexuális életet illetően, s mindez a nők emancipációjához köthető.¹⁰⁸ Lehetőségeik köre tágult, megélhető szerepek közelítenek a férfiak szerepeire, s így módon a bűnözővé válás útjai is megnyíltak előttük.

A feminista szerzők álláspontja szerint a baj ott kezdődik, hogy az igazságszolgáltatás a nőkkel szemben diszkriminatív, ami ahhoz vezet, hogy a letartóztatások okai egyre csekélyebb bűncselekmények, a kiszabott büntetések pedig egyre súlyosabbak. Ennek okaként a lovagiasság hanyatlását hozzák fel, mint elméleti magyarázatot.¹⁰⁹

A női elkövetőkkel kapcsolatban végeztek egy kutatást az után érdeklődve, hogy a női bűnözők milyen maszkulin jegyeket mutatnak, pontosabban a nemi identitással kapcsolatos önértékelésüket vizsgálták. A résztvevőket a női bűnelkövetőket, illetve a nem bűnelkövetőket kettő-kettő alcsoportra osztották. Eredetileg egy Best és Williams által kidolgozott melléknév-listát alkalmaztak a kutatás során. Ebből kiválasztottak 17 „férfias” (maszkulinitás skála) és „17” nőies (feminista skála) tulajdonságot, s a résztvevőknek mindkét listából ki kellett választaniuk

¹⁰⁷ RASKÓ Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 253-254. o.

¹⁰⁸ GILÁNYI: 2012. i.m. 4.o.

¹⁰⁹ TAMÁSI Erzsébet: Nemek és bűnözés. In: GÖNCZÖL Katalin - KORINEK László - KEREZSI Klára - LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia - Szakkriminológia. CompLex Kiadó, Budapest, 2006. 548. o.

azokat a tulajdonságokat, amelyeket önmagukra jellemzőnek gondolnak, illetve azokat is, amelyeket egy „tipikus nőre” tartanak jellemzőnek. A felmérésben minden nő magasabb értéket ért el a feminitás, mint a maszkulinitás skálán. A „tipikus nőt” nagyobb mértékben jellemzik a nőies vonások, a női elkövetők pedig férfiasabbnak tartják magukat, mint a nem bűnelkövetők.¹¹⁰

Magyar kriminológusok is tettek erőfeszítéseket a női bűnözés okainak feltárására. Kutatásaikra leginkább a kriminálbiológiai vagy a kriminálpszichológiai irányzatok voltak hatással. A férfiak valamennyi deviancia vonatkozásában és bűnözésben magasabb arányban szerepelnek az elkövetők között, mint a nők, kivéve néhány olyan speciális bűncselekményt, mint a prostitúció és a csecsemőgyilkosság,

Angyal Pál vagy Vámbéry Rusztem értekezéseiben a nők bűnelkövetési módozatai a rájuk jellemző életmódból adódó bűnözési alkalmak kiemelésével bővült. Hacker Ervin kapillaritás elmélete szerint, a háború után megnövekedett női bűnözést az generálta, hogy a nők nemcsak a termelésben, a munkában vették át a hiányzó férfiak szerepét, hanem a bűnözésben is.¹¹¹

Egyes kutatások szerint négy fő női bűnelkövetői útvonal különíthető el:

- normális vagy szituációs bűnelkövetői pálya (kevés rizikófaktor, kisebb lopások, drog, kisebb iskolai kihágások)
- áldozatiság, bántalmazott életút (korai szexuális és fizikai bántalmazások, depresszió, drog, szociálisan hátrányos helyzet)
- marginalizált vagy antiszociális szubkultúrában szocializálódó útvonal (iskolázatlanság, családi kriminalitás, önértékelési problémák, súlyos mentális zavar)

¹¹⁰ GILÁNYI: 2012. i.m. 6. o.

¹¹¹ KEREZSI - KORINEK - LÉVAY - GÖNCZÖL: 2006. i.m. 15. o.

- antiszociális, agresszív elkövetők fejlődési vonala (alacsony önértékelés, szociopátia, súlyos mentális és pszichés terheltség)¹¹²

Meglátásom szerint a fent részletezett női elkövetői utak eredményei között szerepelhet a terrorcselekmény végrehajtása is.

Nézzük a nők és férfiak bűnelkövetésére jellemző különbségeinek listáját:

1. a nemek közötti különbség a súlyosabb, életellenes bűncselekmények esetében nagyobb, mint a kisebb, bagatell cselekmények esetén
2. a férfiak a bűncselekmények tipikus és leggyakoribb áldozatai,
3. a nők döntő többségében áldozatai a szexuális bűncselekményeknek,
4. a nők gyakrabban követnek el bűncselekményt hozzátartozóik, gyerekeik, férfi partnerük ellen, mint a férfiak,
5. a vagyon elleni, a politikai, a gyűlölet-bűncselekmények a férfiak által leggyakrabban elkövetett cselekmények,
6. a nők sokkal inkább kapcsolataik védelmében, érzelmi okokból követnek el bűncselekményeket,
7. az erőszakos bűncselekmények elkövetése fiatalabb korban kezdődik a férfiaknál, mint a nőknél,
8. a nőknél a bűnözés időtartama többnyire két ciklusban zajlik, egy fiatalkori, a 20. és 30. életév között és egy

¹¹² TAMÁSI Erzsébet: Női végzet, férfibűn: emberölések a nemek tükrében. In: TAMÁSI, Erzsébet (szerk.): Különös kegyetlenséggel...: Emberölést elkövető fiatalkorúak és fiatal felnőttek kriminológiai vizsgálata. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2015. 144.o.

későbbi szakaszban 45 és 60 éves kor között, de nem haladja meg a 10 éves időtartamot

9. a férfiak esetében sokkal gyakoribb a bűnözői karrier, az életem át tartó elkövetési magatartás, a többszöri visszaesés,
10. a nők a férfiakkal szemben, sokkal inkább egyedül vagy rövidebb ideig fennálló, időszakos csoportban követik el bűncselekményeiket,
11. a nők a bűnbandákban főként kiszolgálói, kísérői szerepet töltenek be,
12. gyakran a férfiak hatására, kezdeményezésére kerülnek a nők bűnelkövetési lehetőségek közelébe.¹¹³

Kriminológiában, az antropometriai elméletekkel kapcsolatos kutatásokban igyekeztek a kutatók körvonalazni a bűnelkövetőkre jellemző testi adottságokat. „Azt feltételezték, hogy meghatározó testi felépítéshez meghatározó lelki alkat társul. Ebből következően mivel a testalkat is, a lelkület, a temperamentum is örökölhető, amely hajlamosít valamilyen, a típusra jellemző bűnözői magatartásra.”¹¹⁴

„A terrorizmus biológiai elmélete elsősorban élettani folyamatokra vezeti vissza az agresszív terrorcselekményekre való hajlam kialakulását. Ebben a megközelítésben a terrorcselekmények elkövetője, általánosabban az agresszív személyiség, nem különbözik más, sorozatos erőszakos cselekmények elkövetőitől. Cselekedeteik mögött hormonális, illetve neurokémiai folyamatok, kiegyensúlyozatlanságok húzódnak meg. E - terroristák esetében is megfigyelt - biokémiai kiegyensúlyozatlan folyamatok három legfontosabb tényezője a noradrenalin

¹¹³ KEREZSI - KORINEK - LÉVAY - GÖNCZÖL: 2006. i.m. 15. o.

¹¹⁴ TERNOVICS Fruzsina: Criminal minds: megrajzolható-e a terrorista személyiségprofil. <https://mindsetpszichologia.hu/2017/06/29/criminal-minds-megrajzolható-e-a-terrorista-személyiségprofil/> (2020.04.02.)

(norepinephrinek), az acetylcholin és az endorfinok túltengése.”¹¹⁵

A pszichológiai megközelítése a terrorizmus okainak egészen az 1960-as évekre nyúlik vissza, úgy tekintették, „hogy terrorizmust lelki és viselkedésbeli deviancia, amely mögött a gyermekkori negatív élményekben és a sérült azonosságtudatban gyökerező tudatalatti impulzusok húzódtak meg.”¹¹⁶

Egy másik elméleti megközelítés a gyermekkori bántalmazásból indult ki, mely szerint a terroristák szélsőségesen autoriter szerkezetű családokból kerülnek ki, amelyekben a gyerekek fenyegetése vagy tetteges bántalmazása rendszeresen előfordul.¹¹⁷

„A pszichoanalitikus elméletek másik csoportja a nárcizmusban véli megtalálni a terrorizmus pszichológiai vezérfonalát.¹¹⁸ Eszerint a fanatikus beállítódások, így a terrorizmus gyökere is lelki defektus, amely torz, túldimenzionált vagy éppen aluldimenzionált, de másokat devalváló önértékelést eredményez. A nárcisztikus személyiség, mint túldimenzionált én mellett másik sarkpontja az idealizált, a saját hiányosságokért vigaszt nyújtó, a tökéletességet szimbolizáló apafigura. A nárcisztikus, egyben sebezhető személyiségekből gyakran válik karizmatikus vezető vagy ilyenek segítője, bizonyos csoportokat pedig egy grandiózus én kisugárzása tart össze. A nárcisztikus én eredményezi az igazságtalanságok kapcsán megjelenő agresszív reakciókat, kialakulásának hátterében azonban a traumákkal, rendszeres megaláztatásokkal, bántalmazásokkal teli gyermekkor áll. A megbil-

¹¹⁵ PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. Világosság, 2007/5. 27. o.

¹¹⁶ POST, Jerrold: Notes on a Psychodynamic Theory of Terrorist Behavior. Terrorism, 1984/7. 241–256.

¹¹⁷ PÓCZIK: 2007/5. i.m. 30.o.

¹¹⁸ CRAYTON, John: Terrorism and Psychology of the Self. In: FREEDMAN, Lawrence Zelic – YONAH, Alexander (eds.): Perspectives on Terrorism. Scholarly Resources. Wilmington, 1983. 33–41.

lent énkép helyreállítása érdekében a sérült személyiség azzal gyógyítja önmagát, hogy az áldozat szerepéből átlép a morális elvek nevében cselekvő agresszor szerepébe”¹¹⁹

Mindezek ellenére sem a gyermekkori, sem a felnőttkori traumák nem járulnak hozzá a terrorizmus kauzális magyarázatához, mindez legfeljebb csak általánosságban mutatja fel azokat a mozzanatokot – személyes vagy eszmei csalódások, sikertelenségek, családtagok, barátok meghurcolása, meggyilkolása, politikai válság, a terrorizmus hagyománya, kapcsolatba kerülés terroristákkal vagy szélsőséges ideológiákkal, amelyek esetlegesen növelhetik a politikai erőszak iránti fogékonyságot.

A felsorokoztatott elméletek kiinduló pontként szolgálnak a nők bűnözői életpályának kialakulásában, de hogy még jobban megértsük a tettek okát a bűncselekmény elkövetőjének az elméjét kell feltárnunk, megismernünk.

3. A terrorista elme jellemzői

A biológiai, illetve társadalmi nem közötti megkülönböztetés fontosságát hirdető elméletek egyik első jeles képviselője egy francia filozófus, Simone de Beauvoir, aki erre vonatkozó elméletét a „Második nem” című művében fejtette ki. E műnek máig sokszor idézett gondolata: „*az ember nem születik nőnek, hanem azzá válik*”.¹²⁰

E gondolatot egészíteném ki a témám vezérvonalához igazodva a következővel: „*ember nem születhet terroristának, hanem csupán azzá válhat.*” A pszichológia tudománya alapján is megállapítható, hogy az egyén társadalom- és személyiséglélektani szempontból is egy ívet jár be, míg a terrorcselekmény megvalósításáig eljut. A folyamat során három egymásra épülő feltételnek kell teljesülnie:

¹¹⁹ McCORMICK, Gordon: Terrorist Decision Making. Annual Review of Political Science, 2003/6. 473-507.

¹²⁰ BEAUVOIR, Simone de: Második nem. Gondolat Kiadó, Budapest, 1969.

- súlyos pszichés behatás gyermekkorban, mely az egyén normális érzelmi fejlődését gátolja meg (szülő elvesztése erőszakos halál által)
- serdülőkorban (10-14 éves kor között) a személyiségdeficitben szenvedő egyén csatlakozik az életének értelmet adó szélsőséges eszméhez
- olyan közösségben nevelkedik, ahol a közösség érdekeinek az érvényesítésére elfogadott eszköz az erőszak.¹²¹

John Horgan felsorolja, részben kiegészíti a fent felsoroltakat, amelyek megjelenhetnek a terroristává válás folyamatában:

1. Az áldozattá válás személyes tapasztalatai (amik lehetnek valódiak vagy elképzelték)
2. Azonosulás valamely áldozati közösséggel
3. Barátságon vagy családon keresztül szocializáció, vagy egy adott környezetben nevelkedés
4. Lehetőség az érdeklődés kifejezésére és a részvétel felé vezető lépésekre
5. Csatlakozás a csoporthoz¹²²

Szükségszerű e mindezen feltételek megléte ahhoz, hogy valakiből terrorista váljon? Lehetséges-e egységes jellemző terrorista-profil vagy profilok felépítése? Ariel Merari álláspontja szerint nem létezik olyan, hogy terrorista-profil.¹²³ Azonban azok, akik a terrorizmus elleni küzdelemben dolgoznak, kutatnak, állítják, hogy profilok vannak és szükségesek is, hiszen

¹²¹ TÜTTŐ Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. Hadtudományi Szemle, 2008/3. 77. o.

¹²² HORGAN, John: From profiles to the pathways: The road to the recruitment. Countering the terrorist mentality Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007/12, 25.

¹²³ HORGAN: 2007. i.m. 25.

ennek köszönhetően tudják, hogy az öngyilkos merénylők általában nem középkorú, fehér, háromgyerekes édesapák.

Bandura tovább specializálja a megjelenő sajátosságot és azt az álláspontot képviseli, hogy bizonyos csoporthoz tartozók, például az iszlám szélsőségesek rendelkeznek bizonyos speciális jellemzőkkel a terroristákon belül, hiszen náluk megjelenik egy ideológiai hivatkozási alap, a dzsihád (szent háború), amivel gyakorlatilag azt bizonygatják, hogy ők önvédelmet tanúsítanak a nyugati világ zsarnoki túlkapásai ellen. Ez az a nézet, amely lehetővé teszi számukra, hogy emberölési cselekményeket hajtsanak végre önkínzó lelkiismeret-furdalás nélkül.¹²⁴

Senki sem tudja biztosan, hogy mi zajlott le a szeptember 11-i merényletért felelős 19 ember fejében. Azonban, amikor megpróbáljuk megérteni, hogy miért fordulnak elő ilyen szörnyű események, a válaszok megtalálásához segítséget nyújthatnak azok az adatok, amiket a természettudósok tártak fel az erőszak biológiai gyökereiről. Az emberi agy, amelynek súlya körülbelül 1 kg - közel 80 százaléka víz - túl kicsinek és törékenynek tűnik, ahhoz, hogy óriási támadások mérlegelésére képes legyen, még kevésbé tűnik alkalmasnak arra, hogy a felelősségvállalás terhére hordozza. Ugyanakkor ebben a szerény térben található 10 milliárd idegsejt, amelyek mindegyike 150.000 egyedi tranzakcióra képes szomszédjaival. Ezekben a tranzakciókban születik meg a képességünk arra, hogy látni és hallani, mozogni és beszélni, gondolkodni és érezni, megtervezni és elképzelni, létrehozni és elpusztítani tudjunk. A terrorista személy a cselekménye megvalósítása közben dühöt él át.

Különbséget kell tennünk azonban a düh és a gyűlölet között. A düh és gyűlölet között éles határvonal húzódik. „A gyűlölet nem az eszkalálódott düh belső élménye, motívumaiban ugyanis eltérő felépítést mutat.”¹²⁵ Clark McCauley pszichológus szakér-

¹²⁵ MEHLER Dóra: Pszichológiai körkép a terrorista elméről II. rész. 2017. <https://mindsetpszichologia.hu/2017/07/23/pszichologiai-korkep-a-terrorista-elméről-ii-resz/> (2020.01.01.)

tő 2007-ben összehasonlította a terroristák legjelentősebb mozgatórugóit, amelyek között kiemelt helyen szerepelt a düh motívuma. McCauley szerint a düh heves, meleg érzelmi tónus ezzel szemben a gyűlöletet rideg, hideg emócióként jelentkezik. Eltérő a két érzelem időbeli perspektívája is. Az első esetében rövidebb és periodikus lefolyásról beszélhetünk, addig utóbbi egy hosszú távú állapotot takar. Gyűlölet esetében annak tárgyáról azt kívánjuk, hogy bárcsak ne létezne. A düh átéléséhez viszont inkább, azaz érzés társul, hogy az adott illető valamilyen formában szenvedjen. A düh érzése a félelemben gyökerezik, amely kétirányú lehet. Düh azok felé, akiket potenciális veszélyforrásnak észlelünk, illetve azok felé, akiknek valamilyen formában nagyobb erőt vagy hatalmat tulajdonítunk. A düh tehát így ebben az értelmezésben a félelem és a kisebbségi érzés egyvelege. A terrorista személy egyszerre tapasztalja azt, hogy ellenfele erősebb nála, valamint azt, hogy tehetetlen a hétköznapi eszközök birtokában a céljai elérésében. A düh megjelenésének van azonban pozitív hozadéka is, s az nem pusztán valamilyen belső folyamatra adott reakció. Evolúciós pszichológiai szempontokat követve feltételezhetjük, hogy a düh segíthet a félelemérzet leküzdésében, és valamilyen szintig feloldhatja az erőviszonyok között húzódó aszimmetriát is.¹²⁶ A terrorista személy rendkívül frusztrált, és úgy érzi, személye ellen inzultust követtek el.

A frusztráció-agresszió hipotézise szerint a frusztratív helyzetbe kerülő személyben minden esetben agresszív motívumok is fellelhetők. Amennyiben nincs lehetősége agressziójának kifejezésére, haragot él át. A további frusztráció és a harag eszkalálódását okozhatja a belső érzelmek kifejezésének késleltetése, illetve teljes hiánya. A terrorista személy frusztrációja már a tervezgetés időszakában enyhülhet.

¹²⁶ MEHLER Dóra: Pszichológiai körkép a terrorista elméről II. rész. 2017. <https://mindsetpszichologia.hu/2017/07/23/pszichologiai-korkep-a-terrorista-elmerol-ii-resz/> (2020.01.01.)

A harag és frusztráció olyan lelki azonosulási pontként szolgál a csoport számára, mely folyamatos kohéziós erőként van jelen a tagok között. A személyes inzultus élménye különleges pont a terrorizmus tárgyalása során. Az erőszakos szervezetek tagjai egyszerre osztoznak az egyéni, illetve a csoportot ért inzultus élményében. Egyrészt többen rendelkeznek olyan sérelmekkel, melyek családjukat ért erőszakkal kapcsolatosak, másrészt a csoport szintjén észlelik a szervezet diszfunkcionalitását (és alulról szervezettségét), melyet külső tényezők erőszakos jelenlétének tulajdonítanak.

Ha egy eltérített repülőgépen lévő utas legyőzi és megöli a gépeltérítőt, akkor azt önvédelemnek tekintjük. Ha a gépeltérítő támad és megöli az utast, akkor azt gyilkosságnak nevezzük. Mi a különbség? Az első forgatókönyvben az utas helyesen azonosítja a fegyveres gépeltérítőt potenciálisan halálos veszélynek tekinti, viselkedése a körülményeket figyelembe véve nem túlzott. A gépeltérítő azonban, aki egy ártatlan utast, védtelen személyt öl meg, ott a viselkedése aránytalan, érthetetlen, elfogadhatatlan, extrém, hiszen nem jelent valódi veszélyt számára.¹²⁷ A gyermekkor rendkívül termékeny tanulási időszak, amely az agy intenzív fejlődésével, az idegrendszer szinapszisének virágzásával, valamint a biokémiai és elektrofiziológiai aktivitás megváltozásával jár. Ebben az időszakban alakulnak ki az alapvető társadalmi, érzelmi és kognitív viselkedésformák. A gyermekkorból nem direkt módon következik a viselkedés a későbbi életben, ám a gyermekkorban kialakult készségek és hozzáállások megalapozzák a gyermek serdülő éveit, és pozitív, együttérző élet vetőmagjává válnak vagy ellenkezőleg az erőszakos személyiség kialakulásának csíráit jelentik. Ebben az időszakban alakul ki az empátia, a kommunikációs készségek, a jó és a rossz közötti különbségek megértése, megjelenik a sztereotípiák leküzdésének képessége, a csalódások kezelése. Ezt követően a

¹²⁷ NIEHOFF, Debra: The Brain as a biological weapon. In: Dying to kill: The mind of the terrorist <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

serdülőkorban a gyermek tapasztalati birodalma nagymértékben kibővül, és a gyermekkorban megszerzett alapvető viselkedés, jobb vagy rosszabb irányba alakul és egyre összetettebb formákat ölt. Megjelenik a csoportidentitás érzése. A csoporttagság a közeli családi kötelékek helyettesítésére vagy kiegészítésére irányul. A gyerek korábbi tapasztalatai befolyásolják, hogy melyik csoportba szeretne tartozni és mely értékeket ölel át. A kortársak utáni vágyakozás, az elfogadás és a csoport jólétéhez a hozzájárulás hihetetlen lendületet jelenthet, és ha tévesen irányítják, akkor az abszolút, vak alárendeltséghez vezethet.¹²⁸

Egyes szerzők szerint az iszlám terrorista mártír profilja nem egyezik meg egy pszichopata vagy gengszter profiljával. Azzal szöges ellentétben: morális és szigorú. EYAD SARRAJ a muszlim pszichiáter hozzáteszi, hogy a terroristák általában félnék emberek, introvertáltak, egyáltalán nem erőszakosak. Félnkségük mellett alacsony az önértékelésük és karizmatikus vezetőkhöz fokozottan vonzódnak. Az öngyilkos merénylő szokásos profilja - de amelyre számos kivételt találunk - egy fiatal, fanatikusan vallásos muszlim, szegénységben vagy munkanélküliségben élő ember, aki személyes tragédia áldozata, vagy rokonok, vagy barátok elvesztése vagy a politikai, etnikai vagy vallási erőszak, háborúk miatt válik elkövetővé. Tehetetlenül érzi magát és nincs számára látható kiút. Ezen jellemzők egyike sem bizonyult még közletről sem mindenkire igaznak. Miért csatlakozhat egy ilyen személy egy terrorista csoporthoz? Jarrold Post, a terrorizmusra hajlamos személyiség és politikai viselkedés elemzésével foglalkozó kutató szerint a fő ok a társadalom. Mint minden embernek, a potenciális terroristának is meg kell találnia helyét egy olyan csoporton belül, amely jóváhagyja a cselekedeteit. Mint minden embernek, a potenciális terroristának is meg kell találnia helyét egy olyan csoporton belül, amely jóváhagyja a cselekedeteit.

¹²⁸ HERSCHKOWITZ, Norbert - HERSCHKOWITZ, Elinore Chapman: Laying the Foundations of Hate - or Hope, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

teit. Az új társadalmi csoport küldetése életének domináns céljává válik. Az iránta érzett elkötelezettsége révén élete új értelmet nyer és ő maga úgy érzi, fontossá válik. Reméli, hogy hőssé válik, akire a rokonok és a kollégák büszkének lesznek. A terrorista meg fog halni, de a halála után nyomot hagy másokban, mindazok büszkesége lesz, akik nem haltak meg. Az öngyilkos robbantók képeit a saját közösségükben kiteszik a falakra. Családjuk, rokonaik gyakran részesülnek pénzügyi támogatásban. Felmerülhet a kérdés: vajon örültek azok az emberek, akik terroristának állnak? A terrorizmus elemzésével foglalkozó szakemberek nem így gondolják. "Nem tudok egyetlen olyan öngyilkos merényletet sem, aki valóban pszichotikus tüneteket mutatott volna" - mondja Ariel Merari, a tel-avivi egyetem pszichológusa, aki a Közel-Keleten végrehajtott öngyilkos merényleteket vizsgálta az elmúlt 18 évben. „Az öngyilkos robbantó pszichológiai profiljának egyetlen rendellenessége a félelem hiánya a támadás idején. Nekik vannak céljaik, és azok felé haladnak.” David Long szerint a terrorista pszichológiával kapcsolatos összehasonlító munkáknak nem sikerült feltárnia egyetlen adott pszichológiai típust vagy egységes gondolkodásmódot sem Mégis, állítja Long, a terroristák általában alacsony önértékeléssel bírnak, vonzódnak a karizmatikus vezetők által irányított csoportokhoz, és nem meglepő módon élvezik a kockázatot. A terroristáknak világosan meghatározott ellenségre van szükségük. Post szerint a terroristák pszichológiája polarizált. "Ez egy dualista pszichológia... mi ellenük vagyunk, a jók állnak a rosszakkal szemben" - mondja. A terrorista csoport mindig a jó, a világ többi része pedig a rossz. Az ellenség lehet egy kormány, nemzet, etnikai csoport vagy az eszmék teljes rendszere, például a nyugati civilizáció.

Hogyan képes egy ember szembe menni az egyik legerősebb ösztönünkkel, az élni akarással, akár vallási meggyőződés, akár politikai ideológia nevében? Mivel a pszichológia nem talált bizonyítékot arra, hogy az öngyilkos erőszakos cselekedeteket

végrehajtó terroristák örültek, feltételeznünk kell, hogy viselkedésük erős, hatékony, tartós indoktrináció eredménye. A terrorista elme egy vallási vagy politikai csoport szisztematikusan előállított produktuma, kipróbált és bevált technikákkal a toborzás, meggyőzés és a toborzott egyén átalakítása céljából. Az azonban látható, hogy a terrorcselekmény végrehajtása során leginkább az öngyilkos merénylőknél figyelhető meg egy paranoid állapot. Ebben a helyzetben jellemző az egyénre: üldöztetés érzése, fanatikus attitűd, üldöző likvidálására való hajlandóság, bizalmatlanság, gyanakvás, racionális ellenérvek elutasítása, saját logikájú öncélú igazságkeresés, külvilággal szembeni közönyösség. Az elmebetegségtől azonban ezt az állapotot úgy lehet elhatárolni, hogy ez csak egy időleges, múló szakasz a merénylőnél, amit előidéztek és nem tartós, vele-született rendellenesség. Így helyesebb az a megállapítás mi szerint az öngyilkos merénylő egy ideiglenes tudatzavarban szenvedő épelméjű elkövető. Mindemellett, ha hosszú időn keresztül fennáll az egyoldalú, beszűkült gondolkodást megkövetelő ideológiák elfogadása akkor akár elmebetegség szintjét elérő személyiségtorzulást is szenvedhetnek a radikalizálódott személyek.¹²⁹ A társadalmi tanulás elméletei hangsúlyozzák a kognitív-viselkedésbeli kondicionálás jelentőségét. Bernard Saper, „A terrorizmus tanulásáról” című cikkben azt állítja, hogy a pszichológiai kutatások alapján „a terrorizmus iránti elkötelezettség nagyrészt megteremtődik, erősebbé válik és fenntartható a tanulás révén.”¹³⁰ A szerző részletesen leírja az agymosáshoz használt kondicionáló technikákat, jelöltek kiképzését erőszakos és terrorista cselekedetek végrehajtására és bemutatja azokat a fő doktrínákat, amelyek, ösztönzőek és támogatást nyújtanak a gerillaháború és a forradalom finanszírozásá-

¹²⁹ TÜTTŐ Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. Hadtudományi Szemle, 2008/3. 79.o.

¹³⁰ CARDOSO, Silvia Helena: Inside the mind of a suicide bomber, Dying to kill: The mind of the terrorist.<https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

hoz. Sokszor ez az indoktrináció kiterjed a terroristák rokonaira és barátaira. „Nagyon örülök és büszke vagyok arra, amit a fiam tett, és őszintén szólva, kissé féltékeny vagyok” - mondta Hassan Hotari, 54 éves, annak a fiatalembernek az apja, aki egy támadást hajtott végre egy Tel-Avivi diszkóban. - Bárcsak egyszer én is végrehajthatnék egy robbantást! A fiam teljesítette a próféta (Mohamed) kívánságait. Hőssé vált! Mondja el, mire vágyhatna még egy apa?

A terroristák, különösen az öngyilkos bombázók gondolkodásának megértése érdekében az első lépés, amit tennünk kell, az nem más, mint a terrorista egyenlő erőszakos ember sztereotípiájának az elvetése. Normális körülmények között a legtöbb öngyilkos robbantó nem szembetűnően erőszakos. A Világkereskedelmi Központtal és a Pentagonnal szembeni halálos támadások elkövetőinek többsége korábban nem tanúsított agresszív magatartást. A legtöbb kutató szerint, a tanúvallomások alapján támadás előtti hetekben és hónapokban a szeptember 11-i öngyilkos merényletek csendesnek, magányosnak és lakonikusnak tündek. A terroristák általában kifejezetten tiltakoznak az ellen, hogy ők örültek vagy elmebetegnek lennének, igyekeznek bizonygatni, hogy cselekedeteiket a józan ész vezérelte. 1997-ben Mir Aimal Kansi, egy pakisztáni állampolgár, aki három évvel korábban két CIA munkatársat ölt meg Langley-ben (Virginia), s aki a vele folytatott háromórás interjú során, nyugodtnak és ésszerűnek mutatkozott. Abban a pillanatban viszont, amikor javasolták neki, hogy védőügyvédje elmebetegség miatti felmentésre hivatkozhasson, viselkedése teljesen megváltozott. Néhány másodpercen belül ez a normális megjelenésű, együttműködő, látszólag passzív ember viselkedése annyira megváltozott, mintha csak bekapcsoltak volna egy elektronikus szerkezetet. Ugrálva, hevesen ragaszkodott hozzá, hogy nem örült. Mélységes sértését fejezte ki azzal a javaslattal szemben, hogy talán nem ésszerűen és szándékosan cselekedett. A terroristákkal az interjúk során nagy tapasztalattal rendelkező pszichiáterek, például Jerrold Post, megjegyzik, hogy a legmeglepőbb dolog

az, hogy az elkövetők normálisnak tűnnek. Mindegyikükben megvan azonban egy megkülönböztető jelleg: hajlamosak a világot abszolutista módon látni. A terroristák számára nem létezik kompromisszum. A terrorizmus szakértői egyetértenek abban, hogy a nyugati kultúra gyűlölete vezet az öngyilkos terrorista kialakulásához. „A dzsihád fanatikus válasz a... kapitalizmusra és a modernitásra;” - írja Benjamin Barber „Jihad vs. McWorld” című könyvében.

A muszlim terroristák meglátták azt a nézetet, miszerint a nyugati világ mélyen antitetikus az iszlám érdekei és meggyőződéseivel és mivel e két világnézet között nem lehetséges kompromisszum vagy együttélés, az erőszak igénybevétele - ideértve annak legszélsőségesebb formáit is - teljesen elfogadhatónak tűnik. Oszama bin Laden, Abu Bakr al-Bagdadi zsenialitása éppen abban rejlik, hogy egyfajta gondolkodásellenőrzés révén, képesek voltak meggyőzni követőiket arról, hogy a modern nyugati élet szinte minden vonatkozása (televízió, gyorséttermek, bevásárlóközpontok, reklám) mélyen sértik az iszlámot és annak tanait. Még ennél is fontosabb, hogy még arról is meg tudják győzni a tagokat, hogy erre az erőszak az egyetlen megfelelő válasz. Ennek a gyakorlata azon alapul, hogy a kezdő terroristákat az „isziszád” (arab: vértanú Allah szolgálatában), fogalmának eltorzításával, vonják be. A pusztítást olyan vallásos gondolati környezetben hajtják végre, amely a gyilkosságot pozitív cselekedetté alakítja.¹³¹

William Sargant, a „Az elmecsata” című mű írója szerint létezik „átalakulás és az agy mosás fiziológiája” vagy „gondolatkontroll”. Az agy mosás az 1950-es években népszerű kifejezéssé vált a szovjet, kínai rendszerek számára. A koreai kommunisták alkalmazták a technikát az elfogott amerikai katonákkal, valamint a politikai ellenfeleikkel szemben, hogy átalakítsák

¹³¹ RESTAK, Richard: Profile or Preconception? Inside the mind of a suicide bomber. Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

őket a politikai ideológiájukhoz. Az agymosás elmélete szerint a felnőttek magatartásának megváltoztatására az egyetlen módszer a „teljes elmetörlés”. Sargent azt állítja, hogy ezeket a technikákat az idők során sokféleképpen alkalmazták és sokan, többek között a labdarúgó edzők és a vallási revivalisták. Az agymosás révén új elképzelések ülthetők be az elmébe, majd véglegesíthetők még azokban az egyéneknél is, akik nem hajlandóak először befogadni őket. Az átalakulás mélységére és komolyságára lehet következtetni Abd Samad Moussaoui nyilatkozatából, aki a szeptember 11-i terrorista támadások gépeltérítőként gyanúsított férfi testvére. Október 4-én a CBS interjúkészítőjének azt mondta: „ő [bátyja] valaha szerette Amerikát, ám egy radikális iszlám csoport átmosta az agyát. Testvére korábban szerette a farmernadrágot, a kosárlabdát és a Bruce Springsteen-t, de miután csatlakozott ehhez a szélsőséges csoporthoz gyűlölni kezdte az Egyesült Államokat.” A terrorista elme előállításának feladatát óriási mértékben megkönnyíti az a tény, hogy már gyermekkorban megkezdik ezt a folyamatot, amikor egy fiú vagy lány arra készíthető, hogy csak a hozzátartozói által diktáltakat gondoljon, illetve cselekedjen. Néhány szerző nem agymosásnak értékeli a vallási vezetőktől származó meggyőzést az öngyilkos merényletek esetében. Véleményük szerint a cél, hogy a jelölt extázisba kerüljön a cselekmény végrehajtása előtt. Feltárják a merénylet előtt, hogy mik azok a paradicsomi körülmények, amelyek a hősi halál miatt őt várni fogják (pl. 72 szűzlány). Hangsúlyozzák, hogy a vallás legnagyobb hőseivel (Salah al-Din, Mohamed próféta) együtt fogják emlegetni, így ezek a tényezők kerítik hatalmukba a merénylet, ami miatt készen áll a cselekményre. A meggyőzés erejére azonban egyre ritkábban van szükség. A gazdasági hanyatlás, a létbizonytalanság, a munkanélküliség megnövelte az önként vállalkozók számát. Palesztinában a fent említett okok miatt a lakosság 90%-a támogatja az öngyilkos merényleteket Izraellel szemben.¹³²

¹³² KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 179. o.

A közelmúltban a világ rémülten figyelte, ahogy az iszlám terrorista szervezetek kisgyermekeinek fegyveres csapata, harci felszerelésbe öltözve Bejrút utcáin vonulnak, kántálva, hogy hajlandók meghalni vezetőjükért vagy istenért. A gyermekek és serdülők erkölcsi megítélése nagyon könnyen alakítható, befolyásolható. Náluk nincs szükség olyan mértékű agymosásra, mint a felnőtteknél. Sok ésszerűen viselkedő ember ragaszkodik a furcsa és kegyetlen nézetekhez pusztán azért, mert azokat már életük korai szakaszában szilárdan beplántálták az agyukba.¹³³ Rendkívül érzékenyek önmagukra vagy azon társadalmi csoportok tagjaira, ahová tartoznak, vagy amellyel azonosítják magukat. Olyan közös jellemvonások találhatók náluk, mint például a hiperérzékenység és a célpont tárgyiasítása. Mindez valójában nem jelent mást, mint hogy az ellenség dehumanizálása általában a terroristák hitrendszerének kritikus eleme. A terrorista úgy látja önmagát, hogy része egy elitnek, amelyik hősieles küzdelemben vesz részt a kegyetlen világ igazságtalanságainak orvoslása érdekében. „A harc, amelyben részt vesznek, kötelező, nem önkéntes választás, mert ők a megvilágosodtak a meg nem világosodott tömegben” - írja Cindy Combs „A terrorizmus a huszonegyedik században” című művében. Ezekben a tulajdonságokon túlmenően néhány kutató úgy gondolta, hogy sok terrorista lehet stresszkereső, akiknél felmerül annak a szükségessége, hogy megszakítsa mindennapi életének monotonitását kaland és izgalom útján, és ehhez a legjobb eszközt a terrorizmusban látják.

Rushworth M. Kidder, a terrorizmus kiemelkedő kutatója hét olyan tulajdonságot azonosított, amelyeket a világszerte ismert terroristák meghallgatásakor figyeltek meg:

¹³³ CARDOSO, Silvia Helena: Inside the mind of a suicide bomber, Dying to kill: The mind of the terrorist.<https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

- a kérdések túlzott egyszerűsítése
- csalódás, frusztráció a társadalom megváltoztatásának képtenségére
- az önigazolás érzése (saját tetteinek igazolása)
- hit egy utópikus világban
- társadalmi elszigeteltség érzése
- saját létezésének igazolásának szükségessége
- hidegvérű ölési hajlandóság.

Mit lehet tenni? Van lehetőség arra, hogy egy embernek töröljük az elméjét? Ivan Pavlov által felfedezett alapvető jelenség szerint van lehetőség a kialakult viselkedés módosításra. Kutya-kat vizsgált és azt tapasztalta, hogy azok rendkívül stresszes helyzetben elveszítették a korábban megszerzett képességeiket. Úgy tűnt, hogy a temperamentum és az érzelmi érzékenység állandó változásokon megy keresztül. Később Pavlov képes volt ezeket a kutyákat teljesen új, és még az eredetivel teljesen ellentétes viselkedésre is kondicionálni. A kommunista rendőri hatóságok haladéktalanul felhasználták Pavlov felfedezését a rezsim ellenségeinek viselkedés- és magatartásának módosítására. Ed-dig nem végeztek részletes vizsgálatokat arról, hogy mi történik a központi idegrendszerben a radikális viselkedésmódosítás során. A szkopolaminnal (úgynevezett „igazságszérum”), egy olyan érzéstelenítő szerrel végzett kísérletek, amelyet a II. világháború alatt és azt követően használtak fel vallomások kiváltására, azt mutatták, hogy az agy elülső és szubkortikális memóriája és viselkedési kontrollrendszerei bevonhatók az agymosás-ba. Harold Lamb történész a hasisevők kiképzéséről ír, akik tulajdonképpen öngyilkos terroristák voltak a 12. században Kai-róban, „Az iszlám lángja” című könyvében. Hassan a csoport vezetője kenderévés és a borral kevert ópium erényeibe vezette be a tagokat. Egészen addig alkalmazta a módszert amíg, a ta-gok ténylegesen Hassan akaratának vak eszközeivé nem váltak. Meggyőzte őket, hogy a halál valóban egy örök öröm kapuja, aminek a kábítószer csak az előíze volt. Nincs közvetlen bizo-

nyítékunk arra, hogy a drogok részt vesznek az agymosás kezdeti szakaszában, azoknál, akik öngyilkos merényleteket hajtanak végre. Mindazonáltal, mint azt Tony Blair hangsúlyozza, jelentősége lehet annak, hogy a világ legnagyobb kábítószer-készlete Afganisztánban van. A brit utcákon levő heroin 90% -a Afganisztánból származik. Így logikusnak tűnhet a drogok alkalmazása, az agymosás kezdetén.¹³⁴ Egyes szerzők szerint, „a tartós „agymosás” és a megfelelő hatású kábítószeres együttes hatása eredményezi azt, hogy tettének következményét sem értelmi, sem érzelmi síkon érzékelné nem képes. E tudatállapotban az elkövető eléri azt a lélektani határt, ahonnan nincs visszaút, így alkalmassá válik az öngyilkos merénylet végrehajtására. Tekintettel arra, hogy a kábítószeres tartós fogyasztása a mentális, szellemi és fizikai képességek leépülésével járó pszichés függőséget okoznak, a merénylők közvetlenül végzetes akciójuk előtt kapják meg a szükséges adagot.”¹³⁵ Az adagok pontos kimérését szakemberek végzik, Osama bin Laden mellett Ayman al-Zawahir volt a felelős az adagok porciózásáért.¹³⁶

Összefoglalva: a terroristák nem örültek. Inkább úgy tűnik, hogy egy örült rendszer termékei, egy örült rendszeré, amit intenzív, gondosan ápolt fanatizmus hajt. Hogyan lehet legyőzni a terrorizmust? Salman Rushdie szavaival: „Ne terrorizálj! Ne hagyj, hogy a félelem uralja az életed. Még ha félsz is.”¹³⁷ Mi várható a jövőben? A tendencia valószínűleg erősebb bombák és még hatékonyabb fegyverek felhasználásával zajló erőszakos támadások felé vezet tömeges polgári célpontok ellen. Mivel a terroristáknak nyilvánosságra van szükségük, a félelem és a paranoia ösztönzése érdekében, logikus következtetés, hogy szörnyű-

¹³⁴RESTAK, Richard: Profile or Preconception? Inside the mind of a suicide bomber, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

¹³⁵ TÜTTŐ: 2008/3. i.m. 78.o.

¹³⁶ TÜTTŐ: 2008/3. i.m. 78.o.

¹³⁷ RESTAK, terrorist. i.m. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

séges események kiváltására törekszenek, hogy felhívják a nyilvánosság figyelmét és fenntartsák a szeptember 11-én elért lendületet. Ez jelentheti biológiai vagy kémiai fegyverek használatát is. Sokan úgy vélik, hogy a nukleáris terrorizmus valójában elkerülhetetlen. Azonban a fenyegetés nem a fegyver irányából érkezik, hanem az emberi gondolkodást formáló hiedelmek, motivációk és kulturális erők komplexumaiból. Az egyes terroristákat elfoghatják, megölhetik, vagy kevésbé veszélyessé tehetik őket, de hogyan lehet leküzdeni a terrorista gondolkodásmódot? Azt mondják, hogy a rossz ötleteket csak jó ötletekkel lehet legyőzni, de hogy pontosan hogyan lehet sikeres stratégiát alkotni erre a csatára, ami az általunk ismert legnehezebb terepen - az emberi elmében zajlik, nehéz válaszolni. Talán úgy, hogy sürgősen igyekezzünk a még jobb és mélyebb megértésére.¹³⁸

A tudomány fejlődésével remélhetőleg az agy működése mélyebben megismerhető lesz. Fenyvesi Csaba egy tanulmányában ír a következőkről: a monoscanner vagy másképpen monoreader, brainscanner, brainreader, magyarul: agyolvasó kulcsfontosságú előrelépést jelentene nem csak a bűnügyek sikeresebb megoldásában, hanem más alkalmazott tudományágban is, mint például az orvostudomány.¹³⁹

Az eszköz lehetséges előnyei:

„1. A vizsgált személy agya, vagyis a gondolatai, minden ügyben rendelkezésre állnak.

2. A vizsgált személy agyában megjelenő képek nem, vagy sokkal kevésbé manipulálhatók, vagyis a valódi bűncselekménnyel kapcsolatban valódi, ahhoz kötődő képek jelennek meg az agyban a kérdés kapcsán – a valódi elkövetőnél.

¹³⁸ DAVIS, Paul: The Terrorist Mentality, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

¹³⁹ FENYVESI Csaba: Az agyolvasó monoscanner elméleti modellje. Magyar Rendészet, 2018/2. 72. o.

3. Könnyebben kiszűrhetők a nem bűnösök, miután agyukban nem jelennek meg az inkriminált bűncselekménnyel kapcsolatos képek (information absent).

4. A valódi képek kapcsán lehetőség van további eredményt hozó, szabályszerű nyomozási cselekményekre. Például házkutatást lehet tartani az agyképen megjelenő helyszínen, fel lehet kutatni a bűncselekményhez kötődő személyeket (tettetársakat, további sértetteket), tárgyakat.

5. A valódi, kriminális agyképek (information present) – tudományos verzióm szerint – megjeleníthetők, így esetlegesen még ki is nyomtathatók (monoprinter vagy monofotó), amelyek részei lehetnek a bizonyítékoknak, a bizonyítási eljárásnak.

6. Felmerülhet – mint más titkosszolgálati eszközöknél – bírói engedéllyel az agyolvasó (monoscanner) titkos, vagyis az elkövető tudta nélküli alkalmazása is.¹⁴⁰

4. A profilalkotás jellemzői

A profilalkotás a kriminálpszichológia egyik területe, amelyet a büntetőeljárásban használt olyan módszerként lehet definiálni, amely segít az ismeretlen elkövető felderítésben. „Valójában a profilalkotás az elkövető legfőbb személyiség- és viselkedésbeli jellemzőinek rekonstrukciója, cselekményének pszichológiai szempontú elemzése alapján.”¹⁴¹

Brent E. Turvey a profilalkotásnak a nyomozás során betöltött funkcióit a következőképpen foglalja össze:

- leszűkíteni a lehetséges elkövetők körét, illetve megtalálni a legvalószínűbb elkövetőt a sok lehetséges elkövető közül;
- segítséget nyújt a bűncselekmények felderítéséhez és megértéséhez a helyszínen talált nyomok és viselkedési jegyek azonosításával és elemzésével (pl. modus operandi, signature aspects);

¹⁴⁰ FENYVESI: 2018/2. i.m.72.o.

¹⁴¹ LADÁNYI Bence: „Elfuthatsz, de el nem bújhatsz” - a bűnügyi profilalkotásról. <https://mindsetpszichologia.hu/elfuthatsz-de-el-nem-bujhatsz-a-bunugyi-profilalkotasrol> (2020.01.11.)

- segítséget nyújt a nyomozóknak verziók felállításához és nyomozási stratégiák elkészítéséhez.

Turvey a nyomozás során betöltött funkcióktól megkülönbözteti a profilalkotás, illetve a megalkotott személyiségprofil bírósági eljárásban betöltött funkcióit. Ezek a következők:

- segítséget nyújt az áldozat és az elkövető viselkedésével kapcsolatos bizonyítékok megértéséhez;

- segítséget nyújt, hogy bepillantást nyerjünk az elkövető fantáziájába, megismerjük motivációit;

- segít bepillantást nyerni az elkövető lelkiállapotába a bűncselekmény előtti, alatti vagy utáni viselkedése útján (pl. részletes tervezés, büntudat, elővigyázatossági intézkedések stb.);

- segít összekapcsolni különböző bűncselekményeket az elkövetői viselkedéssjegyek (signature behavior) által.¹⁴²

A profilalkotó munkája azonban sokban hasonlít a bűnügyi grafikuséhoz, aki nem tudja pontosan, hogy ki a bűncselekmény elkövetője, de a kapott információk alapján képes megrajzolni a képét. A profilalkotó nem az ismeretlen elkövető portréját készíti el, hanem a személyiségrajzát foglalja össze.¹⁴³

Két fajta elkövetői jellemzőt tudunk megkülönböztetni, Van a „rendezett” elkövető és a „nem rendezett” elkövető.¹⁴⁴ A rendezett elkövető a bűncselekményt nem hirtelen felindulásból követi el, hanem tettét alaposan végig gondolja, megszervezi, a sértettet viszont teljesen véletlenszerűen válassza ki, bár bizonyos típusok közül választ. Ezeknél az elkövetőknél általában ez jellemző, hogy nem alkalmaznak semmilyen erőszakos cselekményt a bűncselekmény előtt, hanem valamilyen cselet vetnek be, hogy az áldozatot a számukra megfelelő helyszínre csalják. A nem rendezett elkövető

¹⁴² TURVEY, Brent: "Staged Crime Scenes: A preliminary study of 25 cases. Journal of Behavioral Profiling, 2000/3.

¹⁴³ MAJOROS Tünde: Ha a pszichológus rajzolna fantomképet - a profilalkotás kontúrjai. <https://arsboni.hu/ha-a-pszichologus-rajzolna-fantomkepet-a-profilalkotas-konturjai/> (2020.02.13.)

¹⁴⁴ BENDZSÁK Katalin - BENKE Miklós: Profilalkotás, mint nyomozási módszer. Rendészeti szemle. 1994/ 5. 21-37. o.

jellemzői, hogy a bűncselekményt spontán követi el, nem gondolja át, hogyan fogja megölni az áldozatát, előfordul, hogy a sértettet a cselekmény elkövetésekor látja először. Az elkövető rendkívül gyorsan és erőszakosan végez áldozatával. Gyakorlatilag azt lehet megállapítani, hogy a XXI. században megjelenő terrorcselekmények elkövetői mind a két elkövetői jellemzőt megvalósítják. Hiszen előfordul, hogy hosszasan megszervezett akció esetében teljesen véletlenszerű áldozati körre támadnak. Ennek az új elkövetési módnak célja a kiszámíthatatlanság.

VI. FEJEZET: A NŐI TERRORISTÁK RADIKALIZÁCIÓJÁNAK SAJÁTÓSSÁGAI

Rögtön az elején felmerül a kérdés: hogyan ismerhető fel, ha valaki a radikalizáció útjára lép? Kutatások igazolják, hogy vannak bizonyos jelek, amik megmutatkoznak a folyamat kezdetén. Többek között elkezdődik megváltoztatni életstílusát, személyiségét, külalakját, amit csak azok vesznek észre, akik figyelmesen követi az egyén életét. Az első jelek közé tartozik:

- az elszigetelődés másoktól,
- a szokásos helyek elhagyása,
- az alkohol és a nem muzulmán ünnepek, szórakozási formák elutasítása,
- a születésnapok ünneplésének elutasítása (mivel az iszlám hitre való teljes áttérés az újjászületés időpontja),
- a nyugati szokások és ruházat megvetése
- a zene elutasítása és egyúttal a vándorló imámok szövegeinek hallgatása.¹⁴⁵

Azonban a fizikai átalakulások is nagyon látványosak. A férfiaknál megjelenik a szakáll, szerény és semleges színű ruhák viselete, selyemingek vagy aranytárgyak viselésének elutasítása, az esetleges korábbi tetoválások eltávolítása.

A nőknél: a ruházat teljesen átalakul, a korábbi nőies darabokat felváltja a burka (teljes testet eltakaró női ruházat) a smink használatának teljes visszautasítása válik jellemzővé.

Az új szokások közül kiemelendő, hogy csak jobb kézzel esznek, a forró ételt nem lehet fújni, a tisztátlan ételek fogyasztása tiltottá válik. Speciális kozmetikumokat, szappanokat elutasítanak, amelyek alkoholos tartalmúak vagy állati eredetűek. Tiltottá válik más neműekkel való fizikai kapcsolat, a

¹⁴⁵ SZABÓ Tibor: Az „új terrorista” lélektana és a védekezés módszertana. Valóság, 2016/10. 12. o.

pénzkölcsnök felvétele, szigorúbbá válik a Korán előírásainak betartása (pl.: kézmosás a Korán megérintése előtt).¹⁴⁶

Előfordul, hogy a radikalizáció túlzottan egyértelmű jeleit szándékosan elrejtik a mártíromságra készülő harcosok. Titokban tartja a környezete előtt és nyugatias életmódot követ, alkoholt fogyaszt.

A radikalizáció eszközei és színterei rendkívül sokat módosultak az elmúlt évtizedekben, ennek hátterét a technológiai fejlődés adja. Kezdetben ennek kereteit a vallási helyek, vagyis a különféle mecsetek, „kulturális intézetek” adták. Erre példaként említhető a londoni székhelyű Finsbury Parkban elhelyezkedő mecset vagy a hamburgi al-Kudsz (Taiba) mecset, ahol a 2001. szeptember 11-i merénylet elkövetői is számtalanszor megfordultak. A mecsetekhez szorosan kapcsolódtak az ott prédikáló karizmatikus vallási vezetőként bálványozott imámok, akik szintén részt vettek a szélsőségesek toborzásában. A mecsetek szerepe azonban az utóbbi években jelentősen csökkent. A helyszín többnyire áttevődött a börtönfalai közé (Camp Bucca), ahol a szélsőséges dogmákat valló személyek támaszt tudtak nyújtani a megtört raboknak. A radikálisok az eszméik hirdetésének a színhelyéül az egyetemeket is megkörnyékezték, ez hozzávezetett ahhoz, hogy nagyon fiatal személyekkel is kapcsolatba tudtak lépni. Sokan diplomájuk megszerzése után utaztak a terror-szervezetekhez, hogy a szükséges kiképzést megkapják. Látható, hogy a legfőbb vallási hittérítők már nem csak az imámok, hanem maguk a tagok is, a legegyszerűbben pedig az interneten tudják elérni célpontokat így a legfőbb radikalizációs színtérré alakult az elmúlt években.¹⁴⁷

Számos kutató hangsúlyozza, hogy valóban az internet, illetve a különböző social media felületek hatékony eszköznek bizonyulnak a radikalizáció folyamatában a kezdeteknél (kapcsolatfelvétel, buzdítás, tájékoztató videók), de mindemellett ahhoz,

¹⁴⁶ SZABÓ: 2016/10. i.m. 12. o

¹⁴⁷ RÉPÁSI: 2013/1. i.m. 50. o.

hogy ezek az üzenetek egy sikeres toborzást eredményezzenek, szükség van egy erre, fogékony egyénre, aki a radikalizáció útjára képes lépni. Ezt támasztja alá, hogy a külföldi harcosok többnyire csoportosan érkeznek a szervezethez és ezek a csoportok baráti közösségeknek bizonyulnak, továbbá számos olyan földrajzi pont van, ahol kiugróan magas a csatlakozási arány (Molenbeek negyed, Brüsszel)¹⁴⁸

„Egy az Egyesült Államokban készült, a kulturális identitás radikalizálódási folyamatban betöltött szerepére összpontosító tanulmány szerint elszigeteltséghez és jelentéktelenség érzetéhez vezethet, ha egy adott bevándorló nem tud azonosulni azzal a kultúrával, amelyikben él, a kutatók ezt a jelenséget „kulturális hajléktalanságnak” nevezték. Az elszigeteltség a hovatartozás hiányát kihasználják a terrorista csoportok vezetői a radikalizálódás folyamatában. A tanulmány 198 muszlim háttérű válaszadó tapasztalatait dolgozta fel, és foglalkozott azzal a kérdéskörrel is, hogy az elszigeteltség mellé társuló esetleges negatív élmények (például a diszkrimináció, a megaláztatás érzete vagy a munkahely elvesztése) még inkább elősegíthetik azt a folyamatot, amelynek során az illető egy radikális és erőszakos ideológia elfogadásával életcélra lel. Más kutatók álláspontja szerint bizonytalanság és feszültség idején az egyén hajlamos az identitásának azon szegmésével azonosulni, amelyet a leginkább veszélyeztetettnek érez. Ez szintén fontos szempont egyes másod- és harmadgenerációs bevándorló megértéséhez. Nem szabad eltekinteni attól a tényről, hogy az európai muszlim népesség folyamatosan növekszik, és hogy az átlagéletkoruk fiatalabb, mint az „őshonos” európai polgároké, sürgősen napirendre kell tűzni a bevándorlók identitás-problémájának vizsgálatát az európai muszlim és a befogadó közösségek körében egyaránt. Ez azért is elengedhetetlen, mert a muszlim családokon belül örökölt vallási és/vagy etnikai identitás – a kibocsátó közösséghez fűződő

¹⁴⁸ JASKO, Katarzyna - KRUGLANSKI, Arie W. - HASSAN, Ahmad - GUNARATHA, Rohan: 2018. i.m. 6.

elsődleges lojalitás – és a befogadó társadalom értékrendje és életformája közötti egyensúly megtalálása időről időre kudarcokhoz és frusztrációhoz vezethet.¹⁴⁹

A radikalizáció nem új jelenség. Valamennyi korban és kontinensen megtalálható, kezdve a bibliai koroktól, a gyarmatosítás korán át egészen a mai napokig. Elég megemlíteni a Bar-Kohba féle felkelést i. sz. 132 és 135 között, vagy a José Gabriel Tupac Amaru vezette felkelést a spanyolok ellen 1778 és 1783 között. A későbbi korok radikálisai közül említésre méltóak az orosz anarchisták, a „narodnyikok”, akik négy alkalommal kíséreltek meg lőfegyverrel merényletet elkövetni II. Sándor cár ellen, akinek életét végül a lengyel Ignacy Hryniewiecki 1881-ben bombamerénylettel oltotta ki. A 20. századi radikalizációra pedig folyamatosan lehetne a példákat sorolni: Fidel Castro, Ernesto Che Guevara. A Vörös Hadsereg Frakció (RAF) vezetői, Gudrun Esslin, Andreas Baader, Ulrike Meinhof, továbbá a Vörös Brigádok (BR) alapítói, Renato Curcio és felesége, Margherita Cagol, valamint Alberto Franceschini, az Ír Köztársasági Hadsereg (IRA), a Baszkföld és Szabadság (Euskadi ta Askatasuna) és politikai ága a Batasuna Párt, stb...¹⁵⁰

A valós térbeli és internetes propaganda elősegíti, elősegítheti a radikalizálódást azokban, akiknek személyisége, érzelmei erre hajlamosítják, életükben olyan igazságtalanságok érték, amelyek faji, vallási, nemzeti, nemzetiségi hovatartozása miatt szenvedett el.

Egy ördögi kör eredménye az idegengyűlölet és a radikalizálódás, amelyek mindegyike előfeltétele vagy közege egymásnak.

A terroristává válás okai nem vezethetők vissza egyetlen okra. Lehetnek olyan típusok vagy tipikus helyzetek, amelyek segítenek megérteni ezt a komplex folyamatot.

¹⁴⁹ HORVÁTH-SÁNTA, Hanga: Radicalization into Salafi Jihadism: Some Patterns and Profiles in Europe 2015-2017. Defence Review, 2017/2. 26-44.

¹⁵⁰ BÁCS Zoltán György: A radikalizáció és a terrorizmus kapcsolata, egyes formái, gondolatok a megelőzés lehetséges perspektíváiról. Nemzetbiztonsági Szemle, 2017/ 5., 5. o.

A személy politikai, vallási, társadalmi, nemzetiségi és egyéb sérelmei, „igazságtalanságai” az ő személyes - belső, lelki - tulajdonságaival (hős akar lenni, nárcisztikus személyiség vagy mentális problémával küzd) együtt integrálódnak pszichéjébe és ez alapján születik az elhatározása.

Hasonlóan vélekedik a radikalizálódásról Fathali Moghaddam (Georgetown Egyetem, USA) tanulmánya, amely 6 lépésben határozta meg az ehhez vezető utat:

- az első lépés a felhasználó egyéni szociális környezetében keresendő, elsődlegesnek tekintendő a személy életét jellemző relatív depriváltság,
- a második lépés az, hogy az egyén keresi igazságát;
- a harmadik lépés az, hogy a személy elkezd felismerni azokat a csoportokat, országokat, amelyek az igazságtalanságért felelősek, és egyben agresszív reagálás lehetőségét is mérlegeli,
- a negyedik lépés az, hogy a terroristák erkölcsével azonosítja magát, ez igazolja az erőszakot az igazságtalanság megszüntetésére,
- az ötödik lépés az, hogy a személyben rögzül a mi és ők” ellentéte, és csatlakozik egy terrorista szervezethez, és
- az utolsó, hatodik lépés, a terrorista cselekmény elkövetése.¹⁵¹

Az internet szerepe különösen nyilvánvaló a második és a negyedik lépés között.

Egy személy könnyen megtalálhatja az interneten található információkat és weboldalakat, hogy visszhangzik az „igazságtalanságáról,” sérelméről. Megtalálhatók azok az emberek vagy csoportok, akiknek ugyanaz a véleményük, ugyanazok a sérelmeik.

Sőt az internet, a kommunikációs eszközrendszerével arra is lehetőséget ad, hogy a hittérítő földrajzi távolságtól függetlenül

¹⁵¹MEALER: 2012. i.m. 20.

végezhesse lelki meggyőző, rábeszélő tevékenységét. A hittérítő szöveges formában elküldheti a dokumentumokat és online beszélgetéssel tud hatni a felhasználóra.

Érdemes felidézni Marc Sagerman vélekedését a radikalizációról, tanulmánya kifejezetten az iszlám vallásra fókuszál. Négy feltételt állít e körben:

- vallási felháborodás,
- a Nyugat háborúja az iszlám ellen,
- rezonancia személyes tapasztalattal és
- hálózatok mobilizálása.¹⁵²

Mindkét megközelítés az egyén radikalizálódásának lehetőségeit összpontosítja, de Mogadhaddam a terrorizmus pszichológiáját keresi, Marc Sagerman leírja az (iszlám) terrorista szervezetek létrehozásának alapját.

*„Nem azt mondom, hogy ha egyszer megértjük a nemet, akkor teljes mértékben megértjük az erőszakos szélsőségesség mozgalmak okozatrendszerét, De... nem tudjuk teljes mértékben megérteni az erőszakos szélsőséges mozgalmakat nemi elemzés nélkül.”*¹⁵³

A nemek szélsőséges csoportokban játszott szerepének vizsgálata során felmerül az első kérdés, hogy vajon mindkettő nem eltérő szerepet játszik-e csoportok működésében?

A nők szerepére egyértelműen megállapítható kettő jelző, mégpedig, hogy alul értékelt és figyelmen kívül hagyott. Számos kutatás rámutat ezen meghatározások aktualitására és felhívja a figyelmet, hogy a nők spektrumon kívül maradása indokolatlan, hiszen számos szélsőséges mozgalom aktív résztvevői. A legfrissebb figyelmet a nők viszonylag nagy csoportjára fordították, akik Irakba és Szíriába utaztak, hogy csatlakozzanak az ISIS-hez. Az ICSR közelmúltbeli jelentése szerint a külföldi terrorista harcosok (FTF) 13% -a volt nő (összesen 4 761). Az

¹⁵² MEALER: 2012. i.m. 20.

¹⁵³ KIMMEL, Micheal: Almost all violent extremists share one thing: Their gender. The Guardian, 2018.

ISIS ezenkívül külön részt szentelt a fényes „Dabiq” -ben a nők szerepének az úgynevezett Kalifátusban. A Dabiq rámutat, hogy a nők ugyanolyan alapvető fontosságúak, mint a férfiak a Kalifátus kialakulásához és hosszú élettartamához.

A radikalizációban nagy hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az Iszlám Állam megközelítése szerint a nyugati feminizmus imperialista és kizárólag a fehér nők számára előnyös, az iszlám nőket és annak értékeit teljesen háttérbe szorítja. Az ISIS megígéri a nők számára azt a lehetőséget, hogy megszabadulnak a felszínes és materialista alapelvektől, amelyeket a Nyugat nekik vet ki és ezzel visszaszerezze valódi identitásukat Isten szándéka szerint. Továbbá a muszlim tinédzser nőkkel a toborzók elhiteik, hogy van lehetőség a házasság előtti szexuális kapcsolatra, ami köztudottan tiltott. A lányok elhiszik a lehetőséget élnek is vele, majd később óriási szégyenbe kerülnek. Ez a helyzet lehet az első lépcső, hogy a szélsőséges ideológiába látják a megoldást, a kiutat, hiszen a toborzók ilyenkor újra megjelennek és ajánlják is a mártíromságot, mint a családi becsület helyreállításának eszközét. A radikalizációhoz vezető úton szintén hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a nőket fokozott megkülönböztetés éri az öltözkük (burka¹⁵⁴ nikáb¹⁵⁵ hidzsáb¹⁵⁶ csador¹⁵⁷) megválasztása miatt. Ez a kirekesztés érzéseit idézheti elő, amely fokozza radikalizálódás érzését.¹⁵⁸ Kutatások igazolják, hogy az online radikalizáció nagyon hatékony szellemileg sérült egyének esetében erre példaként említhető, Nicky Reilly és Jihad Jane esete.¹⁵⁹

¹⁵⁴ Teljes testet eltakaró női ruhanemű, amely eltakarja az arcot és a szemeket is.

¹⁵⁵ Női arcot eltakaró fátyol.

¹⁵⁶ Női haját eltakaró fejkendő.

¹⁵⁷ Nagyobb méretű kendő, amely az egész testet elfedi de az arcot szabadon hagyja.

¹⁵⁸ <https://icct.nl/wp-content/uploads/2018/09/ICCT-deLeede-Women-in-Jihad-Sept2018.pdf> (2020.02.22.)

¹⁵⁹ MEALER: 2012. i.m. 50. Mindkettő hölgy esetében fennálltak, szellemi gyengességet igazoló betegségek: Asperger szindróma, depresszió. A radikalizálásuk online történt.

Nagyon összetett probléma, a terrrorszervezethez csatlakozás okozati rendszere. Az emberi természet jellemzője az ismeretlenről való félelem. Féltjük a biztonságunkat, életünket, családjunkat. Mindemellett a társadalom az egyik legszigorúbb bírálói közeg. Ha nem vagy, olyan, mint ők, akkor már más vagy és kirekesztenek, de milyenek is ők? Senki sem egyforma, minden ember egyedi és megismételhetetlen. Már az emberi lét kezdete óta törzsi csoportokba szerveződés volt a jellemző, és e csoportok eltérő nézetei voltak a meghatározóak. A XXI. századra azonban, elkezdődött a multikulturális társadalmak időszeke, vagyis mikor a bizonyos „csoportokhoz” tartozó egyének kilépnek a megszokott környezetükből és új csoportokhoz csatlakoznak, a jobb élet reményében. E mozgásokat könnyítették az új technikai vívmányok, is mint az internet, illetve a média egyre nagyobb befolyásoló szerepe. Mindezek ellenére e sokszínű társadalmi rendszer válságát éli. Nem egyszerű az integráció sem a munkaerőpiacon sem az oktatás területén. Óriási vallási és etnikai különbségek tovább nehezítik a beilleszkedésüket. Az ellehetetlenült helyzetükbe könnyen radikalizálódnak és lépnek fel erőszakosan az őket befogadni nem kívánó „kapitalista tudástársadalommal” szemben. A zárt csoportjaik és rendszerük kialakulásához éppen ezzel az elutasító magatartással segítenek hozzá az integrálódás megghiúsulásához. Oliver Roy álláspontja szerint a dzsihadista szellem kialakulása annak köszönhető, hogy a fiatal bevándorlók elvesztik korábbi kapcsolataikat, (szülőket, barátokat) valamint el kell hagyniuk az a kultúrát, amit eddig képviseltek, abban az esetben, ha nem így történik, akkor nem fogadják be őket. Hasonló álláspontot képvisel Bács Zoltán György, miszerint két csoportra bontja a radikalizálódásnak nagyobb mértékben kitett személyeket, és az egyik csoport egyértelműen a társadalmi nehézségek következtében kialakuló összetett probléma rendszerből a kijutás eszközeként válik terroristává. Megállapítása a következő:

„a társadalom „gyárába” bekerülnek a társadalmi igazságtalanságok, egyenlőtlenségek, a vallási intolerancia, a kulturális

*összeférhetetlenség dogmája és az iskolázatlanság, mint nyersanyag, a „gyártósoron” hozzáadják a kirekesztettséget, a frusztrációt és a marginalizációt, mint katalizátort, majd ebből megszületik a társadalmi végtermék, maga a radikalizáció. Ennek végfelhasználói pedig a terrorszervezetek.*¹⁶⁰ Mindezek mellett meg kell vizsgálni a másik oldalt is: az „érkező idegenektől” való félelem kialakulása több összetevős rendszer eredménye. „Befogadó terrorizmus” - így fogalmaz Hautzinger Zoltán a téma szakértője, a társadalmi különbségeket elfogadni nem tudó rendszerekkel kapcsolatban. Ahhoz, hogy a különböző módon szocializálódott egyénekből homogén társadalmi struktúra jöjjön létre, mind a befogadó és mind a bevándorló nemzetek között nagymértékű toleranciára és elfogadásra lenne szükség. Ez elméletben mindig sokkal könnyebb, mint a gyakorlatban.

A bevándorlókkal kapcsolatos konfliktusok leggyakoribb okai a következőképpen csoportosíthatók: - kommunikáció félreértése, eltérő nyelvi sajátosságok

- a különböző kultúrák írott vagy íratlan szabályainak a nem tudása vagy figyelmen kívül hagyása
- nem azonos kulturális értékek, szabályok
- vallási különbségek
- előítélet
- a média torzító hatása.

„Az idegengyűlölet maga olyan érzés, látásmód, amelynek alapjául nem racionális vagy objektív tények, hanem társadalmilag felépített képek (migránskép, pl.: „tutajos menekültek”), elképzelések szolgálnak.” Más megközelítésben a xenofóbiát úgy definiálják, mint a többség és kisebbség közötti „társadalmi távolság” legszélsőbb pontját. E legszélső pontot általában azok a társadalmi rétegek generálják, melyek szociológiai értelemben

¹⁶⁰ BÁCS Zoltán György: A radikalizáció és a terrorizmus kapcsolata, egyes formái, gondolatok a megelőzés lehetséges perspektíváiról, Nemzetbiztonsági Szemle, 2017/1. 7.o.

a „vesztes” kategóriába tartoznak. Jellemzően a munkaerőpiacról kiszorultak, alacsony iskolai végzettségű személyek. Jól látszik, hogy egy ördögi kör eredménye mind az idegengyűlölet, mind a radikalizáció, amelyek egymás előfeltételei vagy táptalajai.¹⁶¹A radikalizációt elősegítő tényezők között szerepelhet a családtag, barát, példakép elvesztése miatt kialakult személyes bosszúvágy vagy a politikai meggyőződésből fakadó sérelmek.¹⁶² Legegyszerűbb az egyén támadása kirekesztése, de ennél sokkal komplexebb a kialakult helyzet. Nem lehet egy stigmatizáló folyamat eredményeként kijelenteni, hogy bizonyos emberek terroristák, kizárólag a hajlam, illetve a körülmények erősíthetik fel az egyén döntését a radikalizálódás útján.¹⁶³

1889-ben Alexander Lacassagne, lyoni orvos, tükröt állított a társadalommal szemben és kimondta, hogy „a társadalmaknak, olyanok a bűnözői, amilyeneket megérdemelnek. Az embert a környezet termékének tekintette. A bűnözés táptalaja a környezet, s a bűnöző, mint a mikróba, csak akkor lesz jelentős, ha megfelelő környezetbe kerül.”¹⁶⁴

Az amerikai Rodney Stark és Donatella della Porta szociológusok álláspontja alapján, minden mozgalom nyolc jól azonosítható és egymástól elkülöníthető szakaszból épül fel.

1. sérelmek felhalmozódása
2. remény a sikerre
3. mozgósító esemény
4. csoportok hálózatának létrejötte
5. emberek és erőforrások mozgósítása
6. külső ellenállás/ellenmozgalmak beindulása
7. külső szövetségesek segítsége
8. szervezetek különválása¹⁶⁵

¹⁶¹NAGY Melánia: A migráció kockázati tényezői. Tavasz Szél Tanulmánykötet, Budapest, 2018.192. o.

¹⁶²PRANTNER: 2016. i.m. 36.o.

¹⁶³TÜTTŐ: 2008/3. i.m. 77.o.

¹⁶⁴GÖNCZÖL Katalin - KEREZSI Klára - KORINEK László - LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia -szakkriminológia. Digitális kiadás, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016. 53.o.

https://mersz.hu/hivatkozas/wk54_29_p53#wk54_29_p53 (2020.10.11.)

¹⁶⁵STARK, Rodney: Sociology. Wadsworth, Belmont, 1992. 25.

Sérelmek képezik, azokat a kiinduló pontokat, amelyek megalapozzák egy társadalmi mozgalom létrejöttét. Minden csoportosulás okaként felfedezhető valamilyen szociális deficit. Jelen esetben a vallási terrorizmusnál a muszlim közösséget sok évszázados idegen uralom általi elnyomatottság, a nyugati kultúra térnyerése, a keresztény misszionárius tevékenység, és a gazdasági elmaradottság jellemezte, mely kialakított egy olyan, sérelemhalmazt, ami fokozatosan kibontakozó társadalmi mozgalom kialakulását idézte elő.

Ezeknek a csoportosulásoknak akkor volt esélye a fennmaradásra, hogy ha volt valami közös remény a sikerre. Leszűkítve az ok-okozati rendszert az iszlám hitközösségre, náluk nem más volt az összekötő kapocs, mint a vallási ideológiájuk felsőbbrendűségébe vetett hit.¹⁶⁶

A mozgósító esemény a vizsgált terrorszervezet esetén számos történelmi eseményben megragadható, ilyen például 1979. évi iráni forradalom és a szovjetek afganisztáni bevonulása. Utóbbi eseményt úgy élték meg, mint muzulmán világ hitetlenek általi megszállása és megalázása, amely ellen minden muszlimnak szent kötelessége küzdeni. Az oroszokkal szembeni sikerek pedig erősítették a hívőkben, hogy összefogással mindent elérhetnek és a világ egyik legerősebb hadseregét is képesek lehetnek legyőzni.

A mozgalom csoportok hálózatának létrejöttével teljesebbé válik. Az iszlám hívőknél ezt a fajta szerveződést, mi sem bizonyítja jobban, mint az oktatási és karitatív tevékenységet végző szervezetek kialakulása.

A siker elképzelhetetlen a szervezet belső faktorai nélkül, ami nem más, mint az emberek és az erőforrások mozgósítása. Szükséges az anyagi támogatás, valamint a jól szervezett, „emberi

¹⁶⁶ SZIJÁRTÓ LÍVIA: Alkalmazott pszichológiai módszerek a terrorizmus elleni harcban, Szélsőséges csoportok és személyek internetes tevékenységének pszichológiai szempontú tartalomelemzése. PhD értekezés, Budapest, 2018. 33. o.

utánpótlás, mivel nagyon sok az öngyilkos merényletet megvalósító harcos.

Külső ellenállás szükségessége valójában egy burkolt feltétel a szervezet hatékony működéséhez. Gyakorlatilag az Iszlám Állam nevű terrorszervezet előtt szintén rendkívül hatékonyan működő al-Kaida teremtette meg „akció- retorzió- akció” elvét. Ennek megteremtője Oszama bin Laden volt, aki tudatosan szította a külső ellenállást, azaz valójában tudatosan provokálta a „hitetleneket” és az azok vezetőjének tekintett Egyesült Államokat. Olyan helyzet megteremtésére törekedett, amelyben az általa elkövetett merényletekre a „hitetlenek” túlzott reakcióval válaszolnak, felháborodást és radikalizálódást kiváltva (és fundamentalista önkéntesek további hullámát elindítva) az addig békés muszlim közösségekben is. Az elv további eleme az volt, hogy csak kezdetben van szükség egy irányító központ létezésére, mert utóbb a szervezet már önfenntartóvá és öngerjesztővé fog alakulni.

A mozgalom nehezen érhet el sikert külső támogatók nélkül. Jelen esetben a külső támogatók alatt a világ különböző országaiban élő aktív hívőket kell tekinteni. Akik már fő irányító szerv közvetlen közreműködése nélkül valósítanak meg az Iszlám Állam nevében merényleteket. Végezetül a híres szerzőpáros 8. Tényezőnek tekinti a már meglévő szervezetből további radikálisabb eszméket valló szervezetek különválását. Ilyen példaként említhető a történelmi eseményekből a Muzulmán Testvériség. Ennek a szervezetnek a tanai képezték az alapját a később gomba módra szaporodó és az 1980-as évek végére radikalizálódó különböző dzsihadista terrorista csoportoknak.¹⁶⁷

¹⁶⁷ BÉRES János: A modern iszlám fundamentalizmus gyökerei és az al-Kaida. Felderítő Szemle, 2006/V. 152.o.

VII. FEJEZET: A NŐI TERRORIZMUS VALLÁSI KAPCSOLÓDÁSAI

1. Az iszlám vallás főbb jellemzői

Ebben a fejezetben az iszlám vallást részletezem, hiszen e vallási tanok irányvonalat adnak az ISIS női terroristáinak. Rögtön az elején tisztázni szükséges, hogy a terrorizmusban résztvevők és az iszlám vallás hívőinek az összekeverése, összemosása, valamint szinonimakénti használata óriási probléma. A muzulmán és a terrorista kifejezések ellentétes értelmű szavak, hiszen az a személy, aki a valódi iszlám vallást gyakorolja, nem lehet terrorista. A valódi iszlám fundamentalizmusban nincsen emberiség elleni büntett, terrorizmus, vallási szélsőség. Így hangsúlyoznám, hogy különbséget kell tenni a mérsékelt muzulmánok, a radikális iszlamisták és a dzsihadisták között.¹⁶⁸ Ahol a különbségtételt a vallás értelmezésből fakadó szélsőséges ideológiának a követése adja. Kiemelném továbbá, hogy a „Női terrorizmus vallási kapcsolódásai” című fejezet alatt az iszlám vallásra mutatok rá és kerül részletezésre a női merénylők kapcsán, de ez nem jelenti azt, hogy a szerző a terrorizmust pontosabban a vallási terrorizmust kizárólag az iszlám valláshoz kapcsolja. A többi vallás elemzését a terjedelmi korlátok miatt mellőzni szükséges.

„A terrorista személy nem mindig vallási fanatikus, de a vallás jelenléte vitathatatlanul jelentős tényezőként van jelen.”¹⁶⁹ Az iszlám vallás jellemzői így e témánál kiemelkedő jelentőséggel bírnak. Véleményem szerint a vallás tanai nélkül nem érthető meg az iszlám, a terrorszervezetek működése, ugyanis az ideológiai alapot nem más adja, mint a szélsőséges vallási felfogás.

¹⁶⁸ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 165. o.

¹⁶⁹ MEHLER Dóra: Pszichológiai körkép a terrorista elméről II. rész. 2017. <https://mindsetpszichologia.hu/2017/07/23/pszichologiai-korkep-a-terrorista-elmerol-ii-resz/> (2020.01.01.)

Az iszlám vallás az ún. ábrahámi vallások vagy a „Könyv vallásai” -nak egyike, és mint ilyen, monoteista. Fő elterjedési területe Észak-Afrika, Közép-Ázsia, a Közel-Kelet, valamint Malajzia és Indonézia.¹⁷⁰

Az iszlám szó szerinti jelentése: béke, alávetés, megadás. Az iszlám legalapvetőbb tana szerint az emberi lét értelme nem más, mint, hogy az ember elismeri Istent, mint az egész világ-mindenség megalkotóját és mindannak Urát, ami őt körülveszi. Ezek elismeréséből kiindulva nem törekszik másra, mint, hogy Isten tetszését elnyerje. A legfontosabb eleme a vallásnak a tauhid vagyis az egyistenhit. Egy az Isten: Allah, és Mohamed az ő prófétája. A kereszténység után a második legtöbb hívővel rendelkező világvallás. Az iszlám követőinek száma 1,6 milliárd főre tehető.

Négy fő forrásra épül fel a vallás. Ezek közül a legjelentősebb a Korán és az ahhoz kapcsolódó Szunna (Mohamed és a közvetlen kíséretének szokásai, gyakorlatai) ezek mellett jelen van még az idzsmá (konszenzus) és a raj (véleményalkotás, okfejtés). A források közül az első és legfontosabb a Korán. A hívők szerint ez nem más, mint Allah utolsó kinyilatkoztatása, az iszlám törvényeinek és tanításainak alapja. A Korán foglalkozik a hittel, az erkölccsel, az emberi történelemmel, Isten imádatával, a tudással, a bölcsességgel, Isten és az emberek közötti viszonytal. Átfogó tanítás, amelyre az egészséges társadalmi igazságosság, a gazdasági, politikai, törvényhozói, jogtudományi, törvényi és nemzetközi viszonyok felépíthetők. Ez alapján megállapítható, hogy bár az iszlám egyik legfontosabb oldala a vallás, azon jóval túlmutat, hiszen a muszlim személy teljes életére kihat. Szabályozza az etikai normákat, de a hívők gazdasági és társadalmi életben betöltött szerepére is kihat.

¹⁷⁰<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:mFqujnzoExQJ:rtenelem.fazekas.hu/uploads/252.doc+&cd=8&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>
(2019.05.01.)

Az iszlám vallás másodlagos forrásai közé tartoznak a cselekvés gyakorlatára vonatkozó hagyományok, vagyis a hadíszt és a Szunna. Nagyon jelentős mértékben változott a hívők közössége és sokszor a Korán nem tudott választ adni a felmerülő kérdésekre. Ezeknek a vitás kérdéseknek a feloldására jelentettek megoldást Mohamed közlései, nyilatkozatai (hadíszt), valamint Mohamed és a közvetlen kíséretének szokásai, gyakorlatai (Szunna).¹⁷¹

Az iszlám alapvető hittétele, hogy a hit gyakorlati alkalmazás nélkül nem ér sokat. A hit nagyon sérülékeny, ami könnyen veszíthet erejéből és ennek az erőnek a fenntartását biztosítja az iszlám 5 alappillére.

- 1. A hit tanúsítása (saháda):** hangsúlyozzák, hogy nincsen más Isten Allahon kívül és Mohamed az ő prófétája, minden ember számára, egészen a Végítélet Napjáig.
- 2. Napi ötszöri ima (szalát):** minden hívő naponta 5 alkalommal (napkelte előtt, nem sokkal dél után, délután, napnyugtakor és naplemente után mintegy két órával) köteles imádkozni. Azt vallják, hogy az imák megtisztítják a szívet, megóvnak a rossz cselekedetektől és a bűnök iránti kísértésektől.¹⁷² Ez végezhető egyedül vagy akár csoportosan, a helyszín nem kötött, mert imádkozni nem csak mecsetben lehet, hanem bárhol, ahol az illető éppen tartózkodik. Az imádkozáskor kötelezően Mekka irányába kell fordulni. Az imádkozás formailag nagyon kötött meghatározott mozdulat sorokat tartalmaz: álló helyzet, meghajlás, felemelkedés, földre borulás, ami az ima csúcspontja, térdelve lábra ülés, másodszori földre borulás majd végül térdelve lábra ülés, kezek a térdeken. Az imát rituális mosako-

¹⁷¹ SZALONTAI Gábor: Az Iszlám radikalizmus Európában és nemzetbiztonsági kihívásai. Felderítő Szemle, 2015/2. 75.o.

¹⁷² <http://iszlam.com/iszlam-az-elet-vallasa/iszlam-alapismeretek/item/44-az-iszlam-ot-pillere> (2017.11.30.)

dás előzi meg, amely a kezet, arcot, fület, szájat, orrot, karokat és lábfejet érinti.

- 3. Böjtölés (szaum):** Az iszlámok életében fontos szerep jut a naptárjuk szerinti 9. hónapnak (ezt hívják Ramadanak) ugyanis, 30 napos böjtölési időszakot tartanak. Napkeltétől napnyugtáig tilos az evés, ivás, dohányzás, nemi kapcsolat létesítése. A hívők szerint a böjt fejleszti az egészséges szociális érzéket, a türelmet, az önzetlenséget és az akaraterőt, tisztítja a testet és egyben a lelket is.
- 4. Alamizna (zakát):** Az iszlám vallás szorgalmazza az egyenlőtlenségek csökkentését a közösség tagjai között, ezért egy bizonyos összegű vagyon felett a gazdagok kötelesek az értékeik egy meghatározott részét adó formájában a közösség rendelkezésre bocsátani. Így redukálva a pénzügyi különbségeket.
- 5. Zarándoklat (haddzs):** Minden hívőnek életében legalább egy alkalommal el kell zarándokolnia a Mekkában lévő legszentebb helyhez a Kába Kőhöz. Ennek idejét a 12. hónap 8. és 13. napja között kell megtenni, cél a hívők közötti egység és egyenlőség hirdetése.

„Az iszlám nem pusztán vallás, hanem egy politikai, gazdasági, társadalmi rendszer, amely az élet minden problémájára igyekszik konkrét válaszokat adni, s amely előirányozza e válaszok gyakorlati megvalósítását az emberi lét minden területén, a magán- és a közszférában egyaránt. (.....) Az életmód közügy, és nem magánügy. A vallás tehát alakító, formáló tényező, ami az iszlám természetéből adódó törvényszerűség, hiszen a világot nem lehet másként, csak a kinyilatkoztatott igazság szerint formálni.”¹⁷³

¹⁷³ SPEIDL Bianka: Hat téveszme a dzsihadista terrorizmussal kapcsolatban. Migráció Kutató Intézet, <https://www.migraciokutato.hu/hu/press/hat-teveszme-a-dzsihadista-terrorizmussal-kapcsolatban-2/> (2020.02.09.)

A dzsihád jelentése harc, „Allah útján való küzdelem”¹⁷⁴ Az iszlámon belül azonban különbség van a dzsihád két formája között. Az egyik a belső küzdelem (belső harc) a „helyes cselekedet” elvégzésére, míg a másik „a kísértés forrása elleni küzdelem”. A muzulmán közösség többsége számára ez a belső dzsihád az, ami a vallásuk mindennapi gyakorlata. A dzsihád kifejezést az igazságtalanság és az elnyomás elleni küzdelemre, az iszlám terjesztésére és védelmére, valamint az igazságos társadalom létrehozására hirdetik, tanítják, fegyveres harc vagy szent háború útján. Amikor a politika röviden a dzsihádra utal, akkor pontosan erre utal. A dzsihadizmus eredete egészen Afganisztán szovjetek általi megszállásáig nyúlik vissza, egészen pontosan 1980-ig, amikor a Mujahedek azaz dzsihadista harcosok jöttek a világ minden tájáról harcolni az orosz uralom ellen. A modern dzsihádizmus transznacionális ideológiává nőtte ki magát, erősen Nyugat ellenes nézetekkel. Azonban felmerül a kérdés: a nők és a férfiak is ugyanúgy értelmezik ezt a szót? Katharina Von Knop szerint „a nőknek a dzsihád fogalma azt jelenti, hogy politikai cselekedeteket hajtanak végre, a férfi rokonaik támogatásával, gyermekeik ideológiai nevelésével és a terrorista műveletek elősegítésével.” A férfi rokonok vértanúvá válásának ösztönzése és a dzsihádista műveletek megkönnyítése a nők számára lehetővé teszi, hogy erős befolyást szerezzenek a dzsihádisták jelenlegi és a következő generációjára is.¹⁷⁵ A klasszikus iszlám irodalom nem határozza meg konkrétan a nők szerepét a dzsihádban. A 7. században az iszlám vallás csatái során a nők túlnyomórészt a sebesült harcosok gondozását látták el, ételt és vizet hoztak a csataterre, és a férfi családtagjaikat arra buzdították, hogy harcoljanak. A klasszikus szövegek azonban már a nőkre is tartalmaznak utalásokat. Például Umm Umarah egy nő volt, aki megvédte a prófétát Uhud csatájában. Élete során leg-

¹⁷⁴ HORVÁTH-SÁNTA, Hanga: Radicalization into Salafi Jihadism: Some Patterns and Profiles in Europe 2015-2017. Defence Review, 2017/2. 26-44.

¹⁷⁵ KNEIP, Katharina: Female Jihad - Women in the ISIS. <https://www.researchgate.net/publication/306296253> (2020.02.23.)

alább hat csatában harcolt. Egyéb nők között szerepel még Mohammed felesége is, Ayesha, aki a teve csatáját vezette, az unokája, Zaynab, aki a Karbala csatában harcolt, és Khawlah bint al-Azwar, aki részt vett a bizánci csatában. Mohamed próféta soha nem utasította ezeket a nőket a harcra, viszont mindig dicsérte őket áldozatukért és bátorságukért. Ez a nézet később sem változott, hiszen Yusuf al-Uyayriaz al-Kaida vezetője, hangsúlyozta, hogy a szervezet sikere vagy bukása azon fog múlni, hogy a nők mennyire elkötelezettek és támogatják a harcosokat. Hasonló nézeteket vallott Osama bin Laden, illetve Ayman al-Zawahiri is.¹⁷⁶ Muhammad Khayr Haykal rámutat a dzsihád, mint fard kifaya, illetve a dzsihád, mint fard ‘ayn közötti különbségekre. A fard kifaya esetében a szent háború csak a közösség (umma¹⁷⁷) egy bizonyos részének feladata, így a nők harcba állása ebben az esetben teljesen kizárt. A fard ‘ayn viszont az egész muszlim közösség kötelezettségét jelenti, ahol a nők szerepvállalása nem, hogy megengedett, hanem minden igazlelkű hívő kötelessége. Azonban a dzsihád az egyes szervezetek is különféleképpen értelmezhetik, vagy terjeszthetik ki a nőkre. Ez történt az Iszlám Állam esetében is, akik felszólították a nőket, hogy harcoljanak.¹⁷⁸

Az iszlám valláson belül két fő irányzatot lehet elkülöníteni, a szunnita és a síita irányzatok. A szunniták a hívők 87-90%-át teszik ki, míg a síiták a maradék 10-13%-ot adják. A két irányzat közötti különbség alapja Mohamed próféta leszármazottjának kérdése. A szunniták meglátása szerint a vezető személyét a

¹⁷⁶ LEEDE, de Seran: Women in Jihad: A Historical Perspective.<https://icct.nl/wp-content/uploads/2018/09/ICCT-deLeede-Women-in-Jihad-Sept2018.pdf>(2020.02.22.)

¹⁷⁷ Iszlám közösség, a muszlimok közössége a világban, amelynek létszáma eléri a 1,6 milliárdot. A kifejezés az iszlám vallás követőit, azaz Mohamed próféta népét jelenti. FERENCI, D. Ebubekir: Iszlám Kislexikon. Demir Press, Pécs - Isztambul, 2010. 162.o.

¹⁷⁸ KNEIP, Katharina: Female Jihad - Women in the ISIS.<https://www.researchgate.net/publication/306296253> (2020.02.23.)

közösség dönti el, nem kötik Mohamed próféta vérségi leszármazásához. A pozíciója sokkal inkább világi jellegű, mint vallási. A siíták ezzel ellentétben a vallási vezetőnek Mohamed próféta vérszerinti leszármazóját fogadják el csak. A közösség élén álló imám nem világi vagy politikai vezető, hanem sokkal inkább vallási vezetőnek tekinthető.

A valláson belül kialakult két reformirányzat és az ezekből eredő hagyományok, melyek célja a társadalom valláson alapuló átalakítása. Az egyik a vahhábizmus, amely a XVIII. században jelent meg az Arab-félszigeten, a másik pedig a szalafizmus, amely a radikális eszmék irányába mutató fundamentalista irányzat. A reformmozgalmaknak közös jellemzője, hogy nyugati világgal szembeni gazdasági lemaradás következményeként, arra adott reakcióként jöttek létre. Az irányzatok közötti fő különbséget a változások módjai adják.¹⁷⁹

A szalafizmus XIX. század második felében született, azzal a céllal, hogy megvalósítsa az al-nahda folyamatot, vagyis az újjászületést. Felszólította a muszlimokat, hogy térjenek vissza a vallási tisztaság gyökereihez, így megteremthető lesz az Oszmán Birodalomtól való elszakadás. Egy spirituális megtisztulást tűzött ki célul, amellyel megszüntethető lenne az évszázadokon át tartó politikai és gazdasági elnyomás. A XIX. század végén az európai hatalmak lényegében elárulták az arab államokat azzal, hogy a modernizációt brutális gyarmatosítással párosítva exportálták. Ennek következménye lett az a folyamat, ami végül, a szalafizmusban egy xenofób vallási újjászületési mozgalommá vált. Az irányzat célja ma is az iszlám vallás megtisztítása, de fő célpontja most már a nyugati gyarmatosítás okozta korrupció és stagnálás. A probléma forrását a szalafisták már nem az elnyomó Oszmán Birodalomban látják, hanem a külföldi európai nagyhatalmak tevékenységében.¹⁸⁰

¹⁷⁹ SZALONTAI: 2015. i.m.75.o.

¹⁸⁰ NAPOLEONI, Loretta: Az Iszlamista Főnix, az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása. HVG Kiadó, Budapest, 2015.135.o.

Innen származik az Iszlám Állam ideológiai alapja és célja, s fő jellemzői a szalafita dzsihadizmus és síita ellenesség. Egy olyan legitim hatalomként tekint saját magára, amelynek a célja egy globális iszlám régió kialakítása és a hitetlenek elpusztítása. Ez a vallási fundamentalista irányzat az, ami rávilágít a terror-szervezetek kegyetlen merényletei mögött húzódó okokra. „Az iszlám konzervatív tömegeire jellemző az állandóság dominanciája, a homogenitás, a tekintélytisztelet, s így a Nyugat sokszínűsége, változékonysága, szabadsága számára befogadhatatlan, s így fenyegető veszélyként tekint rá. Azokat a létét fenyegető kihívásként éli meg, amire nem az általában vett iszlám, hanem annak sivatagi szárnyának támadó etnocentrikus ideológiai alapokra épülő terrorakciókkal válaszol. A terrorizmusnak a hitbe integrálásával a gazdagot szegényebbé, s ezáltal „álláspontjuk szerint, az elosztást igazságosabbá teszik. Arra törekednek, hogy a globalizációs folyamatok helyett izolációs tendenciák domináljanak, a centrum pedig a periféria felé forduljon.”¹⁸¹

Minden hívő, irányzattól függetlenül hisz az alábbi hat alaptételben:

1. Hit Istenben, annak egyedüliségében, és abban, hogy csak ő méltó imádatra
2. Hit a Prófétákban és a Küldöttekben
3. Hit az Isten által leküldött könyvekben
4. Hit az angyalokban
5. Hit a Végző Napban, amikor mindenki felett ítélet mondattatik
6. Hit az elrendeltetésben¹⁸²

¹⁸¹ SÁRKÁNY István: A terrorizmus jelene és jövője. Hadtudomány, 2015/1-2. o.

¹⁸²<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:mFqujnzoExQJ:rtenelem.fazekas.hu/uploads/252.doc+&cd=8&hl=hu&ct=clnk&gl=hu> (2019.05.01)

2. Az Iszlám Állam kialakulása

Az iszlám terrorizmus a terror egyéb ideológiai formáitól eltérően nem fenyegette Európát egészen a XX. század végéig. Napjainkban az aktív iszlám szélsőségesek többnyire a szunnita irányzathoz tartoznak. Azonban a siítáknál is megvalósult egyfajta radikális elmozdulás, mégpedig a Hezbollah kötelékein belül. A libanoni szervezet számos merényletet valósított meg Európa különböző pontjain (Nagy-Britannia, Spanyolország, Franciaország) 1985 és 1989 között. A szunniták által irányított terrorista csoportosulások mindezidáig sokkal aktívabbak voltak a siíták szervezeteinél. A szunnita terrortevékenységek több szakaszban fordultak elő. Az első szakasz az 1990-es évek első felének terrorcselekményeit foglalja magában. Ebben az időszakban Afganisztán vált a katonai kiképzés központjává. A második szakasz a proliferációs szakasz, amely az 1990-es évek második felére tehető, amikor is az al-Kaida elérte műveleti fejlesztéseinek csúcsát. Európa, mint célpont nem szerepelt elképzeléseikben, inkább az Európán kívüli merényletek taktikai előkészítéseinek háttérbázisát jelentette számukra. (pl. Hamburg a 2001. szeptember 11-i támadás kapcsán). 2003-as év jelentette ebben a fordulatot, amikortól Európa konkrét célpontjává vált az iszlám szélsőségeseknek. Ezt „hazai szakaszként” lehet tekinteni, hiszen ekkor már megjelentek a helyi iszlám közösségek szerveződése, amely kisebb-nagyobb terrorista egységeket alakítottak ki. Az angolszász szakirodalomban „homegrown” -nak (hazai) elnevezett csoportosulás, már csak lazán kapcsolódott a külföldi terrorszervezetekhez, így önállóan dönthette el, hogy ki vagy mi ellen szervez támadást. Ezekben a kis csoportokban nem volt jellemző az aláfőlé rendeltségi viszony, úgy működtek, mint a gengszterekből álló utcai bűnbandák. A leghíresebb ilyen szerveződés a Hofstad csoport volt, akik meggyilkoltak egy holland származású filmrendezőt. A következő szakaszt, amely napjainkban is tart már olyan homegrown csoportok jellemzik, amelyek kapcsolatban állnak különböző nagyobb terrorszerveze-

tekkel. A kiképzések többnyire a terrrorszervezet országában zajlanak, a merényletek pedig abban az Európai országban, ahol a merénylők élnek.¹⁸³

A kiképzések az iszlám vallás kiemelkedő alakjainak tanain alapulnak. Számos egymástól eltérő kiképzési háttéranyagok alakultak ki az évek során. Mindegyik más és más meggyőződés alapján éri el a hívők harcra kész állapotát. Az egyikük: Abdallah Azzam a dzsihádot mozgalom egyik legismertebb alakja. Ő vezette az arab-afgán mozgalmat az 1980-as évek közepétől kezdve egészen 1989 novemberében bekövetkezett haláláig. Különböző írásai és beszédei napjainkban a dzsihadisták alapvető irodalmának számítanak. Hangsúlyosabb szerepe van a vallási kiképzésnek, mint a fizikai tréningeknek. Azzam a dzsihádot négy szakaszra különíti el: az első szakasz, az emigráció (al-hidzra), a második: a felkészülés (al-‘adab), a harmadik szint: a helyőrség (al-rabat) és a negyedik: maga a harc (al-qital). Mindhárom előkészítő szakasz nélkülözhetetlen a harcban való részvételhez. A négy szakasz együttesen foglalja magába a dzsihádot. Azzam tanában a dzsihádot útja az „emigrációval”, al-hidzsrával kezdődik, amelynek fizikai és szimbolikus vonatkozásai is vannak. Amikor a „Dzsihádot földjére” érkezik, amely ebben az esetben Afganisztán, az újonc elnyeri az „emigráns” (muhajir, pl. Muhajirun) címet. Azzam doktrínájában a dzsihádot tréning legfontosabb állomása az „emigráció”, mivel ez bizonyítja az áldozatkészségét.¹⁸⁴

„Az Iszlám Állam tevékenységének következtében az iszlám terrorizmus új korszakába léptünk. Az eddigi nyugati titkosszolgálati módszertanok, amelyeket tipikusan egy viszonylag jól körülhatárolható szervezet vagy hálózat megfigyelésére és semlegesítésére dolgoztak ki, hatástalanok egy világmozgalommal

¹⁸³ RÉPÁSI Krisztián: Európa az iszlamista terrorizmus árnyékában. *Hadtudományi Szemle*, 2013/1. 43.o.

¹⁸⁴ BRYNJAR, Lia: *Doctrines for Jihadi Terrorist Training. Terrorism and Political Violence*, 2008/4. 520.

szemben.”¹⁸⁵ Az Iszlám Állam megszületése nem a semmiből következett be 2014-ben. A terrorszervezet aktivizálódásának kezdetei 1999-ig nyúlnak vissza. A csoport tagjai különböző neveken, de 15 éve jelen vannak és működnek.¹⁸⁶ Az ISIS bölcséjének a „Camp Bucca”¹⁸⁷ -t tartják, ahol az iraki háború alatt 2003-tól 2009-ig, az iszlám szélsőségeket tartották fogva.¹⁸⁸ Egy korábbi ISIS vezető szerint: „Ha nem lett volna Bucca, akkor ma ISIS sem lenne. Bucca volt a gyár, ez alkotott meg minket és az ideológiánkat.”¹⁸⁹

Mindezek politikai előzménye azonban az 1916-os *Sykes-Picot Egyezmény* volt, amit az I. világháború alatt fogadtak el, s célja az Oszmán Birodalom feldarabolása volt. Hatása a Közel Keleten uralkodó viszonyokra a mai napig óriási. Az Egyezmény valójában az etnikai határokat teljesen figyelmen kívül hagyva hozott létre új mesterséges arab államokat. A globális dzsihád filozófiája, mint egy válaszként született meg minderre. E filozófia két kiötlője: Oszama bin Laden és Abdullah Azzam. Azzam „A muszlim földek védelme” címet viselő fatvája (mérvadó vallási személyek által egy adott probléma helyessége kapcsán tett kinyilatkoztatás)¹⁹⁰ fontos szerepet játszott a

¹⁸⁵ DEZSŐ Tamás: Quo vadis, Iszlám Állam?

https://www.migraciokutato.hu/wpcontent/uploads/2020/01/20200123_elemz%C3%A9s_quo_vadis_iszl%C3%A1m_%C3%A1llam_dezso_tam%C3%A1s_elemz%C3%A9se_v3.pdf (2020.02.09.)

¹⁸⁶ HERMANN, Rainer: *Az Iszlám Állam, a világi állam kudarca az arab világban.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015. 91.o.

¹⁸⁷ Ronald Bucca után elnevezett börtön Irakban, Bucca amerikai tűzoltó parancsnok volt és életét vesztette a 2001. szeptember 11-én bekövetkezett terrorakcióban.

¹⁸⁸ JASKO, Katarzyna - KRUGLANSKI, Arie W. - HASSAN, Ahmad - GUNARATHA, Rohan: *ISIS: Its History, Ideology and Psychology.* In: WOODWARD, Mark - LUKENS-BULL, Ronald (eds.) *Handbook of Contemporary Islam and Muslim Lives.* Springer International Publishing, Cham 2018. 3.

¹⁸⁹ JASKO, Katarzyna - KRUGLANSKI, Arie W. - HASSAN, Ahmad - GUNARATHA, Rohan: 2018. i.m. 6.

¹⁹⁰ BÉRES: 2007/3. i.m. 20.o.

dzsihadista tanok kialakulásában és elterjedésében. A szerző sokat merített a huszadik század közepén élt gondolkodó Szajjíd Qutb tanaiból. A fatvában megfogalmazottak szerint a dzsihad, vagyis a hitetlenekkel szembeni szent háború lehetséges célpontjai az egész világra kiterjednek. Azzam nézete a világot „az igaz muszlim hívek” alkotta „jókra” és az ezzel szemben állók „roszszakra” osztja ketté. A fő ellenségek: az Egyesült Államok, Izrael, illetve a velük szövetséges és korrupt erők, akik az iszlám dogmáktól jelentősen eltérő politikát folytatnak. A globális dzsihad filozófia fő célja az „Iszlám Emirátus” kialakítása, ahol a világi törvények helyett a Saria¹⁹¹ uralkodik.¹⁹²

Hosszú évek alatt számos konfliktus származott ebből az új helyzetből, de 2014-ben az Iszlám Állam elsőként azt a célt tűzte ki, hogy ténylegesen megszünteti a Sykes-Picot Egyezmény miatt újonnan létrejött határvonalakat.¹⁹³ A terrorszervezet közvetlen elődjének a „Dzsamá’at al Tawhíd wa’l Dzsihad (Egyistenhit és Dzsihad)” néven elhíresült terrorcsoport tekinthető, amelyet 2000-ben Abú Mus’ab-Zarqáwi alapított és melynek nevét később Iraki Iszlám Államra módosította.¹⁹⁴ Al Zarqáwi egy beduin származású férfi volt, aki kisstilű bűnözőként élte mindennapi életét. Börtönbe került és itt ismerkedett meg a radikális szalafizmussal. Kapcsolatba került Oszáma bin Ládennel, eleinte elutasította az al-Kaidához csatlakozást, mert értelmetlennek tartotta az Egyesült Államok elleni küzdelmet, bin Ládén pedig először hivatalosan is az iraki al-Kaida vezető-

¹⁹¹ Az iszlám jog neve, szó szerinti jelentése „az út”. A kifejezés Allah útmutatására utal, amelyet a muszlimok társadalmi és egyéni életük szabályozása érdekében alkalmaznak. A saria értelmezésével a tudósok jogi természetű ügyekben és kérdésekben véleményt alkotnak, illetve döntéseket, ítéleteket hoznak. FERENCI: 2010.i.m. 137.o.

¹⁹² http://mhht.eu/hadtudomany/2010/2010_elektronikus/2010_e_7.pdf (2020.01.23.)

¹⁹³ HÁBER Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok. Szakmai Szemle, 2016/3. 57.o.

¹⁹⁴ PRANTNER Zoltán: Iszlám Állam, a világ legvéresebb terrorszervezete. Pannon-Literatúra Kft., Kisújszállás, 2016. 8.o.

jévé tette, majd miután az iraki sííta-szunnita konfliktus kapcsán Al Zarfáwinak lett igaza, bin Ládén elismerte tévedését, Al Zarfáwi pedig hűséget fogadott az al-Kaidának, és szervezete felvette a „*Dzsihád Bázisának szervezete a Két Folyó országában*” nevet. Al Zarfáwi halálát egy amerikai drón okozta 2006-ban. A halála következtében megüresedett vezetői széket Abu Bakr al-Bagdadi (született Ibrahim Awad Ibrahim Ali al-Badri al-Szamarrai)¹⁹⁵ foglalta el, aki Mohamed Próféta egyenes ági leszármazottjának vallja magát. A bagdadi egyetemen diplomázott iszlám tanulmányokból és imámként dolgozott. 2014. június 29-én kikiáltották a Kalifátust és a kalifa Al-Bagdadi lett. Első hivatalos beszédét a mosuli nagymecsetben tartotta, ahol a következőket mondta: „*Én vagyok a vali (vezető), aki uralkodik felettek. Ám, nem én vagyok közületek a legjobb. Ha úgy látjátok, hogy helyesen cselekszem, kövessetek! Ha azt látjátok, hogy hibázom, figyelmeztessetek és térítsetek vissza a helyes útra! Engedelmeskedjetez nekem, amíg én is engedelmeskedem a bennetek lakó Istennek!*”

Al-Bagdadi vezetője volt a 13 tagú súra tanácsnak, valamint a szintén 13 fős katonai tanácsnak, emellett pedig hírszerző és felderítő tanácsokban látta el a koordináló, irányító szerepet. A szervezet másik pillére, amelyben Al-Bagdadi szintén vezető szerepet töltött be, a vallási tanács és a vallási rendőrség. Két helyettese volt, de rajtuk kívül közel 1000 középvezetővel együtt látták el a terrorszervezetet működéséhez szükséges feladatokat.

Az Iszlám Állam igazi erejét azonban a külföldi harcosok adják. A dzsihadisták közel 80 országból érkeztek, létszámuk 20.000 fő körül volt 2015-ben. A külföldi harcosok a következő országokból érkeztek: Szaúd-Arábia: 2500, Tunézia: 3000, Ma-

¹⁹⁵ DEZSŐ Tamás: Quo vadis, Iszlám Állam?

https://www.migraciokutato.hu/wpcontent/uploads/2020/01/20200123_elemz%C3%A9s_quo_vadis_iszl%C3%A1m_%C3%A1llam_dezso_tam%C3%A1s_elemz%C3%A9s_v3.pdf (2020.02.09.)

rokkó: 1500, Franciaország: 1200, Németország: 600, Jordánia: 1500, Oroszország: 3000, Törökország: 1000 fő.¹⁹⁶

Az ENSZ BT 2014. szeptember 24-én elfogadott 2178. számú határozata¹⁹⁷ új megítélés alá vonta a külföldi harcosok (foreign fighters) jelenlétét, szerepvállalását, valamint ezeket növekvő biztonsági kockázatként kezeli. A határozat célja azon személyek utazásainak korlátozása, akiket az ISIS vélhetőleg mozgósított, valamint radikális iszlám hittételeket vallanak. A határozat kimondja továbbá, hogy meg kell akadályozni a hazájukba visszatérését azoknak az elkövetőknek, akik terrorizmus előkészítésében vagy ennek végrehajtásában bármilyen módon közreműködtek. A határozat célja nem csak az ISIS-hez, hanem más szervezetekhez is, mint például a Jabhat al-Nusrához vagy egyéb más, akár az al-Kaidához köthető személyek mozgásának korlátozása nemcsak a Közel-Keleten, hanem az euroatlanti és az ázsiai régiókban egyaránt.¹⁹⁸

Az Iszlám Állam létszámának alakulása:

- 2005: 1000 fő,
- 2006: 1100 fő,
- 2011: 1000–2000 fő,
- 2014: 6–10 ezer fő,
- 2014: 11 ezer fő (6000 fő Irakban, 3000–5000 fő Szíriában),
- 2015: 20–31,5 ezer fő¹⁹⁹.

Hasonlóan az al-Kaidához, az Iszlám Állam is primus inter pares („első az egyenlők között”) terrorista szervezetté vált,

¹⁹⁶ RUZSBACKY Zoltán: Nem kér az iszlámból a britek többsége. Magyar Nemzet Online, 2015.

¹⁹⁷ Security Council: Security Council Unanimously Adopts Resolution Condemning Violent Extremism. Underscoring Need to Prevent Travel, Support for Foreign Terrorist Fighters. Un.org, 2014. 09. 24.

¹⁹⁸ ZSEBE Zsolt: Külföldi harcosok az Iszlám Állam mellett. Nemzet és Biztonság, 2015/1. 23. o.

¹⁹⁹ RESPERGER István: Nemzetbiztonsági alapismeretek. Dialóg Campus, Budapest, 2018. 72. o.

vagyis minden nagyobb terrorcsoport hűségesküt tett neki: többek között a nigériai Boko Haram és a szomáliai al-Shabaab 2015 márciusában, a líbiai Iszlám Fiatalok Súra Tanácsa (Islamic Youth Shura Council) 2014-ben, az afganisztáni tálibok 2015-ben.²⁰⁰

A szervezetnek elnevezése többször is változott az évek alatt, ennek köszönhetően máshogyan utalnak rá, a politikai életben, illetve a sajtóban. Elsőként Abú Múszab al-Zarqáwí *Dzsamáat at- Tauhíd v-al Dzsihá*d nevű terrorszervezethez tartozott melyet egyistenhit és dzshihádnak fordítanak, majd ettől a szervezettől *Iraki Iszlám Államként* (IIÁ, Islamist State in Iraq, ISI) függetlenedett. Ezt követően *Iraki és Levantei (al-Sam) Iszlám Állam* (ILIÁ, Islamic State in Iraq and the Levant (al-Sham) ISIL vagy ISIS) néven működött. Végül a Kalifátus kikiáltásával az *Iszlám Állam* (IÁ, Islamic State, IS) nevet kezdte el alkalmazni.²⁰¹ A számos elnevezést a különféle politikai szereplők változtatva használják, egy valami azonban biztos: a kifejezéssel egyik ország, egyik politikus sem szeretné azt hangoztatni, hogy elfogadja a terrorszervezetet, mint államot.²⁰²

Egy „pszeudo-államról” beszélhetünk, melynek lényegét Háber Péter fogalmazta meg: „*Annak ellenére, hogy a szervezet néhány állami tulajdonsággal rendelkezik (kormány, katonai hatalom, adószedés, vallási-politikai rendszer stb.) az állami lét jellemzőinek nagy része hiányzik, különösen a nemzetközi elismertség – egyetlen állam, vagy nemzetközi szervezet sem ismeri el – amit vallási alapon maga a szervezet vezetése is elutasít.*”²⁰³

Az „állam” kialakítása maga után vonta bizonyos szimbólumok megszületését is. Ilyenek tekinthető az Iszlám Állam lobo-gója, ami nem más, mint Mohamed próféta legendás fekete zászlaja. A fekete zászlón található a próféta pecsétje, benne az

²⁰⁰ NEILL, Hanna Ucko: African Insurgent Groups Look to ISIS as they Face Increasing Pressure. IISS Voices, 2015. 14.

²⁰¹ NAPOLEONI: 2015. i.m. 48.o.

²⁰² PRANTNER: 2016. i.m. 27.o.

²⁰³ HÁBER: 2016/3. i.m. 58.o.

iszlám hitvallás lényegével: „nincs más Isten Allahon kívül.”²⁰⁴ Egy olyan legitim hatalomként tekint saját magára, amelynek a célja többrétű.

Az Iszlám Állam politikai szintű célkitűzései:

- egy egész világot uraló iszlám régió (Kalifátus) kialakítása
- a hitetlenek elpusztítása
- a számukra nem megfelelően működő kormányok megbuktatása, leváltása²⁰⁵

A szervezet mindemellett egy külön katonai stratégiával is rendelkezik:

- a szunnita területek ellenőrzés alá vonása, a térség városainak és kritikus erőforrásainak ellenőrzése;
- védelmi zóna létrehozása a kurd területek határain a kurd katonai támadások ellen;
- a szíriai kormányerők és az iraki biztonsági erők további pusztítása, védelmi képességeik lebontása, felőrlése;
- az iraki területek elfoglalása, a síita területekről indítható támadások elleni védelem kialakítása;
- a szíriai területen az al-Nuszra szervezet semlegesítése;
- további területek hódítása.²⁰⁶

Az Iszlám Állam felszólítása a közösségi hálón a világ szunnita muszlim fiataljait célozta:

- 1) csatlakozzanak a dzsihádkhoz
- 2) jöjjenek Szíriába és Irakba, és harcoljanak az egyetlen igaz vallásért
- 3) nyissanak új frontokat Európa különböző pontjain
- 4) toborozzanak harcosokat a dzsihádnak.²⁰⁷

²⁰⁴ PRANTNER: 2016. i.m. 4.o.

²⁰⁵ RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus jellemzői. Hadtudomány, 2010/4. 69.o.

²⁰⁶ LEWIS, Jessica D.: The Islamic State: a Counter-Strategy for a Counter-State. Institute for the Study of War (ISW), Washington, DC, 2014.

Al-Bagdadi halála után a terrrorszervezetnek új vezetője lett, Amír Mohammad Abder-Rahmán al-Maula asz-Szalbi személyében. Az észak-iraki Tel Afarban, egy türkmén családban született, tanulmányait a mosuli egyetemen folytatta, ahol iszlám tanulmányokból diplomát szerzett. Asz-Szalbi már 2004-ben, egy dél-iraki Camp Bucca elnevezésű börtönben megismerkedett Al-Baghdadival, aki rövidesen az egyik legmagasabb rangú nem arab származású iszlamista vezetőjévé nevezte ki. Ő volt a jazidiak üldözésének egyik fő ideológusa.²⁰⁸ Néhány fontos kérdés merül fel az új vezető személyének kapcsán:

1. A Kalifátus intézményének elvesztése: Ha a szervezet élén álló Asz-Szalbi nem viselheti a „kalifa” címet, mert nem arab és nem a Qurais törzsből származik, akkor az Iszlám Állam elveszíti azt a hivatkozási alapot, amely minden muszlim fölé helyezi a vezetőjét. Az Iszlám Állam viszont eredetileg pontosan ezt a „magasztos” és a hiten alapuló legitimációs érvrendszert használta fel ahhoz, hogy sokezeren csatlakozzanak hozzá.

2. A rivális dzsihadista csoportok térnyerése: A Kalifátus megalakulásával az Iszlám Állam a többi kisebb csoportosulások fölé tudott helyezkedni és így el tudta tőlük vonni a különféle erőforrásokat. Most ezek a kisebb szélsőséges mozgalmak megerősödhetnek és az Iszlám Állam maradványainak a rovására terjeszkedni fognak.

3. Új módszertan megjelenése: Iszlám Állam korábbi szóvivőjének és ideológusának, Abu Muhammad al-Adnaninak nyilatkozata szerint: *„Iszlám Állam vissza fog térni ahhoz a múltbéli állapotához, amelyben oly sikeres volt: újra egy gerillaharcot folytató felkelő csoport lesz. Csak ennek a gerillacsoportnak a jövőben is több tízezer győverese lesz.”*²⁰⁹

²⁰⁷ DEZSŐ Tamás: Idegen (terrorista) harcosok az Iszlám Állam soraiban. Migráció Kutató Intézet, 2019. https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/11/foreign_fighters_idegen_harcosok_dezso_tamas_1_v.pdf (2020.02.08.)

²⁰⁸ DEZSŐ Tamás: Quo vadis, Iszlám Állam? https://www.migraciokutato.hu/wpcontent/uploads/2020/01/20200123_elemz%C3%A9s_quo_vadis_iszl%C3%A1m_%C3%A1llam_dezso_tam%C3%A1s_elemz%C3%A9se_v3.pdf (2020.02.09.)

²⁰⁹ DEZSŐ Tamás: Quo vadis, Iszlám Állam?

3. Az Iszlám Állam női terroristái

„Ha a férfiak nem akarnak lovagok lenni, akkor a nőknek teret kell engedni a harcra, a férfiaknak meg hagyni kell, hogy fessék a szemhéjukat.”²¹⁰ Al-Zarqawi

Így ennek köszönhetően a fejezet a mujahidákról – azaz a női dzshadistákról (harcosokról) fog szólni. Akiket a korai iszlám történírók neveztek először így, ezek a nők részt vettek az iszlám terjeszkedő háborúiban és harcoltak a Próféta oldalán is.²¹¹

„*A terrorizmus a férfiak játéka*” - így fogalmaz Anne Speckhard, terrorizmus-kutató. A nőknek, még ha teret is nyerne a terrorizmus világában, a vezetői pozíciót szinte soha nem engedik át. Ezt leszámítva azonban, sokrétű szerepet töltenek be, kb. 30%-os részvételi aránnyal. Az a nőkről szóló elképzelés, hogy ők egy „gyengébbik nem” képviselői, megdőlni látszik. A nők sokkal örültebbek, eltökéltebbek, önmaguk feláldozása kapcsán, és tettekre szebbek is mint férfítársaik.²¹² A terrorizmus nagyrészt pszichológiai fegyver, ezért azok a csoportok, amelyek nőket használnak, számítanak a média kiemelt figyelmére. Szélesebb köröket tart rettegésben egy női merénylő, mint egy férfi, mivel váratlanabb.²¹³ Mind a terrorizmus logikája, mind a

https://www.migraciokutato.hu/wpcontent/uploads/2020/01/20200123_elemz%C3%A9s_quo_vadis_iszl%C3%A1m_%C3%A1llam_dezso_tam%C3%A1s_elemz%C3%A9se_v3.pdf (2020.02.09.)

²¹⁰ <https://icct.nl/wp-content/uploads/2018/09/ICCT-deLeede-Women-in-Jihad-Sept2018.pdf> (2020.02.22.)

²¹¹ Migrációkutató Intézet: Született (dzsihadista) feleségek? - Nők a dzsihadista mozgalmakban.

<https://www.migraciokutato.hu/2015/12/07/szuletett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/> (2020.08.28.)

²¹² BLOOM: 2011. i.m. 34.

²¹³ SPECKHARD, Anne: Female Terrorists in ISIS, al Qaeda and 21st Century Terrorism. Trends Research: Inside the Mind of a Jihadist, 2015. <http://trendsinstitution.org/wpcontent/uploads/2015/05/Female-Terrorists-in-ISIS-al-Qaeda-and-21st-Century-Terrorism-Dr.-AnneSpeckhard.pdf> 1.o

terrorizmus stratégiai elemei változnak, folyamatosan megújulnak. Mint ilyen, a nők toborzása logikus következő lépésnek tekinthető az egyre szigorúbb biztonsági környezetben. A nőket hatékony szereplőknek tekintik abban az értelemben, hogy látzólagos ártatlanságukkal szinte minden helyzetben elkerülik a feltűnést. A nőknek a testükkel, ruházatukkal kapcsolatos tabuk speciális előnyt biztosítanak, s így innovatív szereplőként²¹⁴ vehet részt a harcban.²¹⁵ Erős annak a társadalmi mítosznak a hatása, mely szerint a nők nem lehetnek erőszakosak. A tények lényegesen mást mutatnak.

Murray Straus és Richard Gelles szociológusok 1975-ös családon belüli erőszak felméréséből származó adataik szerint, a nők ugyanolyan valószínűséggel bántalmazzák a férjüket, mint fordítva. Ennek hátterében nem minden esetben az önvédelem áll, hanem sokszor a nők és a férfiak közötti intim partneri erőszak motívumairól van szó: a harag és a vágy arra, hogy erőszakosan ellenőrizze, uralja partnerét. Az intim gyilkosságok áldozatainak 30%-a férfi. Anne Speckhard több mint négyszáz terroristával, családtagjaikkal, közeli munkatársaikkal és túsókkal folytatott interjúi során megismerte a terrorizmus nőkkel kapcsolatos fejlődési íveit. Az elemek hasonlóak a férfiaknál feltártaéhoz annyiban, hogy a terrorizmus halálos koktélja szinte mindig magában foglalja:

1) egy olyan csoportot, amelynek politikai célja van, és hajlandó alkalmazni a terrorizmust, mint eszközt

2) egy olyan ideológiát, amely vallja, hogy a terrorizmus indokolt,

3) a terrorizmus társadalmi támogatása - amely manapság könnyen megvalósítható az interneten keresztül, ha személyes kapcsolatok korlátozottabbak is,

²¹⁴ Lásd 74.o.

²¹⁵ Office for Democratic Institutions and Human Rights: Female Suicide Terrorism - Consequences for Counter-terrorism, Warsaw 2005. 6. <https://www.osce.org/odihr/15170?download=true> (2020.02.04.)

4) mindez kölcsönhatásban áll a terrorizmusra hajlamos egyén sebezhetőségével és motivációival, amely tekintetében a legfontosabb tényező az, hogy az egyén a konfliktuszónán kívül vagy azon belül tartózkodik. A konfliktusövezeteken belül a férfiak és nők motivációja szinte mindig elsősorban a bosszú és a trauma, bár ezen kívül más tényezők is szerepet játszhatnak. A konfliktusövezeteken kívüli motivációk a diszkrimináció, a marginalizáció, a csalódott törekvések, a hősies vágy, a menekülés az unalmas otthoni vagy a munka életéből, a szégyen leküzdése, a cél elérése, a hovatartozás érzése, élet értelmének hiánya, kaland és még a romantika is.²¹⁶

Az iszlám kultúrában a nők elnyomásának és a férfiak narcizmusának történelmi tradíciója van. A globalizációval terjedni kezdett a nők egyenjogúságát hirdető eszmék, amelyet az iszlám tanokat szélsőségen valló férfiak önérzetük megsértéseként élnek meg. A nőket tartják, minden bűn hordozójának. Ez legitimálja számukra a nők megaláztatását, valamint lealacsonyítását. Gyakori, hogy a női nemhez való vonzódás kialakulásának megelőzése érdekében már gyerekkorban felnőtt férfiak fiúgyermekkel létesítenek szexuális kapcsolatot. Így a traumatizált gyermek a legalapvetőbb kapcsolat kialakítására is képtelenné válik a női nem képviselőivel.²¹⁷

Mit jelent ez konkrétan: Franciaországban egy júliusi napon egy muszlim férfi megölt egy nőt, mivel az nem viselt megfelelő öltözetet a támadó meglátása szerint. Törökországból egy hasonló esetről számoltak be. 2016. szeptember 10-én Ali Khamenei, az iráni siíták vallási tekintélye egy fatwát adott ki, amelyben megtiltotta az iráni nők számára a biciklizést. Indoklásában hozzátette, hogy ennek szükségessége abban gyökerezik, hogy a bicikliző nő felhívja magára a férfiak figyelmét, ezért rombolja a közkerkölcsöt, továbbá részletezte, hogy a biciklizés veszélyes tevékenység, mert baleset esetén megsérülhet a szüz-

²¹⁶SPECKHARD: 2015. i.m. 1.

²¹⁷TÜTTŐ: 2008. i.m.79.o

hártya. Közismert, hogy a közelmúltig Szaúd-Arábiában a nők autót sem vezethettek. „Zaklatás, korlátozás, alávetettség – a muszlim nők életének kényszerű tartozékai az iszlám világban és az európai muszlim közösségekben egyaránt.”²¹⁸ A lányok már kisgyerekkorban elsajátítják az iszlám előírásoknak megfelelő öltözködési szabályokat. Fontos betartani ezeket az utasításokat, hiszen Iránban, Afganisztánban és Szaúd-Arábiában erkölcsrendőrség felügyeli a nők tevékenységét. A korlátozások kiterjednek a nők szabad mozgáshoz való jogára is.

Így a nők szerepvállalásának elfogadása a radikalista iszlám mozgalmakban is hosszú folyamat eredménye. Kezdetben a nők szerepe nem terjedhetett túl azon, hogy a mártíromságra szánt fiúkat neveljék. A dzsihádroz csatlakozni kívánó nők követelni kezdték a mozgalomhoz csatlakozásuk jogát. A radikális iszlám vezetők azonban sokáig azzal érveltek, hogy az ellenségben olyan hatást keltene a nők alkalmazása, mintha ők nem tudnának elég elkötelezett férfiakat toborozni. Egyfajta gyengeséget sugárzott volna, amit nem akart megengedni az akkori férfi közösség.

Ayman Al-Zawahiri, az al-Kaida második számú szervezeti, valamint ideológiai vezetője 2008 áprilisában egy internetes hangfelvételen válaszolt a világ minden tájáról érkező kérdésekre, kifejtette, hogy az al-Kaida, mint csoport nem foglal magában katonaként harcoló nőket. Egy nő szerepe - magyarázta - az al-Kaida harcosok otthonának és gyermekeinek a gondozására korlátozódik.²¹⁹

Az élés váltás 2005-ben következett be, amikor egy radikális iszlám vallási vezető rádióbeszédben buzdította a nőket arra, hogy csatlakozzanak a szent háborúhoz. A terroristavezérek gond nélkül lecserélték a férfi öngyilkos merénylőket, nőkre.

²¹⁸BELHAJ, Abdessamad-SPEIDL Bianka: A nők a muszlim társadalomban. Migrációkutató Intézet, <https://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/29/a-nok-a-muszlim-tarsadalomban-publicisztika/> (2020.02.09.)

²¹⁹SPECKHARD, Anne: Female suicide bombers in Iraq. Democracy and Security, 2009/5. 34.

Így a férfiak felszabadultak, más bonyolultabb katonai feladatok ellátására.²²⁰ A beszéd nagy hatást gyakorolt a „gyengébbik nemre” 2008-ban 30 nő robbantotta fel magát Irakban.²²¹ A nők nagyobb hatékonyságot mutatnak akcióik elkövetése során. Ennek számos összetevője van.

Elsők között szerepel az iszlám vallásra jellemző női öltözet, mely nem csak a női test eltakarását szolgálhatja, hanem fegyver, robbanóanyag hatékony elrejtését is.²²² A nők motozását, férfiak nem végezhetik, így a biztonsági ellenőrzéseken is könnyebben átjuthatnak, könnyebben félrevezethetik a biztonsági erőket. Taktikai előnyöket biztosítanak.²²³ A Tamil Tigrisek nemcsak az öngyilkos merényletek megvalósításához használható robbanómellényt fejlesztették ki, hanem egy speciális női melltartót is, amely alkalmas a bombák elrejtésére.²²⁴ A terroristák tudják, hogy a nők, különösen a muszlim nők intim testkutatására nem kerül sor, így emiatt terveznek egyes csoportok női öngyilkos merénylőket alkalmazni a terrorakciójukhoz. A robbanóanyagok elrejtése a test intim részében még kevesebb esélyt jelent az észlelésre, amely bevett gyakorlattá vált, robbanóanyagok csempészete során.²²⁵

²²⁰MARAS: 2016. i.m. 412.o.

²²¹[http://www.migraciokutato.hu/hu/2015/12/07/szuletett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/\(2017.01.26.\)](http://www.migraciokutato.hu/hu/2015/12/07/szuletett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/(2017.01.26.))

²²²HAUTZINGER Zoltán: A migráció bűnügyi hatásai. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest, 2016. 172.o.

²²³KECSKÉS Tímea: A nők, mint öngyilkos merénylők. Nemzet és biztonság, 2009/4. 26. o.

²²⁴SPECKHARD, Anne: Female Terrorists in ISIS, al Qaeda and 21st Century Terrorism. 2015. 3. Trends Research: Inside the Mind of a Jihadist <http://trendsinstitution.org/wpcontent/uploads/2015/05/Female-Terrorists-in-ISIS-al-Qaeda-and-21st-Century-Terrorism-Dr.-AnneSpeckhard.pdf>. (2020.01.01.)

²²⁵ Bloom, Mia: Mother. Daughter. Sister. Bomber. Bulletin of the Atomic Scientists, 2005/6. 57.

A nők ösztönzést jelenthetnek továbbá a férfiak számára, hogy csatlakozzanak, így a szervezetek növelhetik a harcosaik létszámát.

Elrejtözve a sztereotípiák mögött, kihasználva a közvélekedést, sikeresebb akciókat tudnak megvalósítani. Szociálpszichológiai kutatások alátámasztják, hogy az emberekben létezik egyfajta elfogultság, ami a mások megítélését, „ami szép, az jó is” irányba torzítja. Ennek eredményeképpen azt feltételezzük, a vonzóbb emberekről, hogy megbízhatóbbak, kevesebbet hibáznak.²²⁶ A szépség befolyásolhatja ítéldéességünket és hajlamosak vagyunk az érzelmeinkre hallgatva döntéseket hozni, amelyek gyakran szembe mennek az igazsággal.²²⁷ Ezt alátámasztja Efran kísérlete, amely során arra kereste a választ, hogy hogyan hat a vádlott fizikai megjelenése az esküdtszékre. Az eredmények szerint a vonzóbb vádlottakat kevésbé találta bűnösnek az esküdtszék.²²⁸ Ugyanez a sztereotíp társadalmi felfogás a női merényletek kapcsán nagy médiavisszhangot vált ki.²²⁹

Nem szabad többé megfedkezni arról, hogy a terrorizmus célja a kommunikáció. Az az üzenet, amit a női terroristák közvetítenek, minden eddiginél hatékonyabban és gyorsabban érte. Elmoossa a különbségeket áldozat és elkövető között, így magában hordozza a kiszámíthatatlanság érzését. Eddig egyetlen terrorista csoport nem használta a vizuális kommunikációt olyan finoman és professzionálisan, mint Iszlám Állam. A multimodalitás - a szöveg, a képek és a hang kölcsönhatása -

²²⁶ CASH, Thomas - KEHR Jo A. - POLYSON, James - FREEMAN, Valerie: Role of psychological attractiveness in peer attribution of psychological disturbance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 1977. 45. 987-993.

²²⁷ NAGY Fanni: A rasszhatás és a vonzerőbefolyásoló hatása a szexuális erőszak tekintetében. *Kutatási Gyakorlat Az Általános Pszichológia Területén*. 2019. Pécs, Kézirat. 6.o.

²²⁸ EFRAN, Micheal G.: The effect of physical appearance on the judgement of guilt interpersonal attraction and severity of recommended punishment in a simulated jury task. *Journal of Research in Personality*, 1974/8, 45-54.

²²⁹ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. *Felderítő Szemle*, Budapest, 2007/3. 25. o.

megváltoztatja az üzenet szemiotikus hatását azáltal, hogy a szavakat új környezetbe helyezi. A kontextus felépítésével a kép magyarázza a szöveges üzenetet. A képek rendkívül erőteljes kifejezési formák, amelyek sok esetben érzelmileg befolyásolnak bennünket, és így érzékenyebbé tehetik az általuk közvetített üzeneteket. A fülbemászó szlogenekkel ábrázolt erős képek hatékonynak bizonyultak a marketingben és a propagandában. A képek előnye az, hogy bevonja az érzelmeket és megkerüli a kritikus gondolkodást, s teszi ezt oly módon, ahogyan a szavak ritkán képesek.¹⁰⁷ Az ISIS propaganda olyan, speciális vizuális nyelvet használó képekkel van tele, amelyek az érzelmekre hatnak, ugyanúgy, mint a sikeres reklám. Olyan szimbólumokat, mémeket és képeket alkalmaznak, amelyek a nyugati fiatalok számára ismerősnek tűnnek s így vegyítik őket saját márkájukkal, az iszlámmal.²³⁰

Mindemellett a női szerepvállalás visszavezethető két további okra: - ahhoz, hogy a terroristaszervezetek fenntartsák előnyüket és hatékonyságukat a bűnüldöző szervekkel, valamint a kormányzati erőkkel szemben, a folyamatos megújulás számukra elengedhetetlen. Mindeközben a nők szerepvállalása az egyre romló konfliktusövezetben egyre erőteljesebbé válik. Mind a szervezet (a toborzók), mind a nők tudatosan döntenek a toborzásról és a részvételről.

Ez vitathatatlanul azt mutatja, hogy az elmozdulás nem feltétlenül ideológiai és tükrözi az egész társadalom egyenlőségét, hanem inkább gyakorlati szükségyszerűség egy szervezetben.²³¹

Az öngyilkos merénylet sikeressége két összetevőtől függ: az egyik, a meglepetésszerű jellege, a másik a célponthoz való kö-

²³⁰COHEN, Katie - KAATI, Lisa: Digital Jihad, Propaganda from the Islamic State. 2018. 42.o. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4645--SE>. (2020.02.04.)

²³¹ Office for Democratic Institutions and Human Rights: Female Suicide Terrorism - Consequences for Counter-terrorism, Warsaw 2005. 2. <https://www.osce.org/odihr/15170?download=true> (2020.02.04.)

zelsége. Ez a két feltétel vezetett ahhoz, hogy nőket használjanak fel.²³²

Számos összetevője van azon emberi transzformációnak, amely a nőket öngyilkos merénylővé teszi. Az iszlám vallásban is a nő elsődleges szerepe, a szülés, a gyermeknevelés és a család összetartása. Azonban egy iszlám vallású nőnek minden lépése korlátozott. Meghatározzák, hogy kivel, mikor, hol, mit és meddig csinálhat. Nincs ebben különbség sem fiatalkorban sem később. Egy „üvegkalitkában élnek”, ahol, mint egy lepel alól kémlelik a világot. Vannak, olyan nők, akik ebből a helyzetből való menekülés folytán állnak a radikális eszme követői közé. Ugyanis, így szabadságot kapnak, nem kell parancsra házasodniuk, és hitük szerint eljuthatnak a Paradicsomba is.

Vannak, akiket a bosszú vezérel, ők lehetnek megözvegyült vagy árván maradt lányok, akik szerelmüket vagy az édesapjukat, fivéreiket vesztették el. Tettüket a kétségbeesés, a kilátástalanság, a társadalom széthullása és a nő tradicionális társadalmi szerepeinek a megváltozása motiválja. Erre példa különösen Csecsenföldön tapasztalható, ahol a nők különféle öngyilkos merényleteket valósítottak meg. Ők a „fekete özvegy” elnevezést kapták a médiától. Az a női csoport is megtalálható a fekete özvegyek mellett, akiket a csecsen férfiak erőszakkal, fenyegetéssel kényszerítettek öngyilkos akciókra, valamint vannak közöttük kábítószerfogyasztók és az alacsony szellemi képességgel rendelkező, könnyen befolyásolható nők is. Kétségtelen, hogy azok a nők, akiket megerőszakoltak, szexuálisan molesztáltak a „becsületükön esett csorba” helyreállítására választják az öngyilkos merényletet.

A „hívők anyja” a bagdadi Samira Ahmed Jassim éppen ezt kihasználva toborzott női öngyilkos merénylőket. Módszere

²³²ZEDALIS, Debra D.: Female suicide bombers. Strategic Studies Institute Publication, 2004.
<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/PUB408.pdf>
(2017.01.25.)

azon alapult, hogy előre kiszemelte azokat a nőket, akiket később a milicisták elfogtak és megerőszakoltak. Később meggyőzte őket, hogy hozzák helyre szerencsétlen sorsukat öngyilkos akcióval.²³³

Az anyagi jóllét, a biztos jövedelem reménye is elvezethet oda, hogy a motiváció a cselekmény megvalósítására nem a nőnél, hanem annak családjánál, édesapájánál jelentkezik. Ebben a helyzetben rábeszélik a lányt, hogy áldozza fel magát az igaz ügyért, s sokszor előfordul, hogy a nő elfogadja a neki szánt szerepet, s azt éppen a társadalomban elfoglalt alárendelt szerepe miatt teszi.²³⁴

Motivációik alapján különbséget kell tenni azon női elkövetők között, akiknek a tette mögött elsősorban nem vallási ideológia, hanem a nacionalizmus rejlik, ami kiegészül a megszálló hatalom elleni szélsőséges gyűlölettel. Tovább erősíti a merénylet szándékát az a vágy, hogy társadalom megbecsülését váltsák ki, valamint a család egzisztenciális helyzetének javítása is. Tipikusan Palesztinában figyelhető meg e ok-okozati összefüggés a női merényletek mögött. Alkalmazásuk műveleti, taktikai célt szolgál, azonban a nők emelkedő társadalmi státuszának a jele is egyben a palesztin társadalmon belül. Itt egy éles ellentét figyelhető meg az iszlám vallással szemben, ahol a nők emancipációjának halvány jelei sem észlelhetők, az öngyilkos akciók kapcsán, ott kizárólag a női mivoltunkban rejlő taktikai eszközök kiaknázását jelenti.²³⁵ A sok elmélet mellett a kutatók egy csoportja egyszerűbben fogalmazta meg a lehetséges motivációkat. Meglátásuk szerint ugyanazon vallási tényezők indítják erre az útra a nőket, mint a férfiakat.²³⁶ A leendő öngyilkosmerénylető férfiaknak, ha végrehajtják cselekményüket, jutalmuk nem titok:

²³³KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: A gyengék bosszúja? - A nők és a gyermekek által elkövetett öngyilkos merényletek mozgatói. Eszmélet, 2011. 47. o.

²³⁴KATONA - RÉPÁSI: 2011. i.m. 44.o.

²³⁵BÉRES: 2007. i.m.18.o.

²³⁶MARAS: 2016. i.m. 412.o.

a mennyországban 72 szűz várja őket. Vajon mi az ígéret a nőknek? Mivel motiválják őket? Egyes megközelítések szerint a női mártírok lesznek a 72 szűznek a királynői. A szűzek a királynőket szolgálják majd, és várják őket. A királynő a legjobb és a legszeretettebb mindannyiuk között.²³⁷

A 9. században egy al-Tabarani nevű tudós is megfogalmazta, hogy mi várja a nőket a Paradicsomban. A nők itt újra találkozhatnak férjeikkel, azok a nők, akiknek több férjük is volt, kiválaszthatják a legjobbat és ő lesz a társuk az örök életben. Az öngyilkos merénylet mögött azonban nem mindig van bonyolult lelki állapot, elkeseredés, bosszúvágy, s az ok sok esetben sokkal egyszerűbb: a tett ilyenkor csupán a harc szülte akciónak értékelhető.²³⁸ Ennek alátámasztására szolgálnak azok a videók, amelyeket a cselekményeik előtt vettek videóra az elkövetők.²³⁹ Tetteiket úgy magyarázták, hogy az az egyéni cselekvőképesség bizonyítéka, valamint a megváltás elnyerésének és a becsület visszaszerzésének eszköze. Cindy C. Combs és Martin Slann megfogalmazása alapján a terrorizmus „a háború és színház szintézise.” Fokozottan igaz ez a női öngyilkos merényletek esetében.²⁴⁰ Hiszen sokszor, drámai előadással párosul a terrorakció. Hangsúlyoznám azokat az eseteket is amikor a nők nem önszántukból követnek el terrorakciót, hanem áldozatok vagy kényszerített alanyok egy-egy merénylet során. 2008-ban az al-Kaida akaratukon kívül felhasznált kettő fogyatékkal élő nőt Irakban egy bagdadi szabadtéri piac felrobbantására. A robba-

²³⁷ TOOLIS, Kevin: Öngyilkos bombamerénylek: nők, akik mártírnak jelentkeztek. <https://www.delmagyar.hu/orszag-vilag/ongyilkos-bombamerenylok-nok-akik-martirnak-jelentkeztek-4025713/> (2020.10.15.)

²³⁸ MARAS: 2016. i.m. 395.o.

²³⁹ HAFEZ, Mohammed: Manufacturing Human Bombs: Strategy, Culture and Conflict in the Making of Palestinian Suicide Terrorism. United States Institute of Peace, 2006.

²⁴⁰ KECSKÉS 2009/4. i.m. 26. o.

nőeszközöket a nők kerekesszékeire erősítették és távolról aktiválták őket.²⁴¹

4. A nyugati nők csatlakozási folyamata az Iszlám Államhoz

Az ISIS-hez csatlakozó nyugatiak közül, akik megvalósítják a hijráht (migráció) több mint 10 %-a nő.²⁴² 2003-ban Quintan Wiktorowicz szociológus, aki korábban a Fehér Ház biztonságpolitikai tanácsadójaként dolgozott, arra kereste tanulmányában a választ, hogy Nyugaton élő személyek miért csatlakoznak radikális iszlamista csoportokhoz. Nem az Iszlám Állam nevű terrorszervezet volt az első szervezet, amelyhez nyugati állampolgárok is csatlakoztak, hanem ilyen volt már al-Muhajiroun nevű betiltott, terrorista szervezet is. Wiktorowicz négy központi tényezőt határozott meg, amelyek mindegyike növeli annak valószínűségét, hogy valakit vonzzon a radikális iszlamizmus, és hogy bizonyos szint után képes az erőszakos cselekedetek aktív részesévé válni. E tényezők a következők voltak: *„kognitív nyitás (fogékonyság az új eszmék elfogadására), egyszerűsített válaszok keresése, amelyet a vallási szövegek szó szerinti értelmezése kínál, a szabályok és előítéletek feltétlen elfogadása, amelynek következtében a kereső számára kizárólagossá válik a radikális csoport világgépe és narratívája, illetve a szocializáció, melynek során a vallási tanítás és a csoporthoz fűződő tevékenység elősegíti az indoktrinálást. Az európai dzsihádisták indítatású terroristák profilját vizsgálva egyértelművé válik, hogy a mostani radikalizálódási folyamatok meglehetősen hasonlítanak a Wiktorowicz által tizennégy évvel ezelőtt felvázoltakhoz.”*²⁴³

²⁴¹ MARAS: 2016. i.m. 433.o.

²⁴² KHELGHAT-DOOST, Hamoon: Women of the Caliphate: The Mechanism for Women's Incorporation in the Islamic State (IS). Perspectives on Terrorism, Volume 11, Issue 1. 2017.

²⁴³ HORVÁTH-SÁNTA, Hanga: Radicalization into Salafi Jihadism: Some Patterns and Profiles in Europe 2015-2017. Defence Review, 2017/2. 26-44.

80 országból 41 490 különböző állampolgár csatlakozott az ISIS-hez Irakban és Szíriában.

Ezek közül 4761 (13%) nő volt, és 4 640 (12%) kiskorú.

Kelet-Ázsiában a regisztrált IS-hez kapcsolódó nők és kiskorúak aránya a legmagasabb (közel 70%), majd Kelet-Európa (44%); Nyugat-Európa (42%); az Amerika, Ausztrália és Új-Zéland (36%); Közép-Ázsia (30%); Délkelet-Ázsia (35%); Dél-Ázsia (27%); Közel-Kelet és Észak-Afrika (MENA, 8%); és a Szaharától délre eső Afrika (<1%) Legfeljebb 7.366 személy visszatért hazájába (20%), vagy úgy tűnik, hogy visszatelepülése folyamatban van. Az összes visszatérő közül mindössze 256-ot (4%) regisztrálnak nőként. Ez a szám a Szíriába és Irakba utazó nők 5% -át teszi ki.²⁴⁴

Szíriába és Irakba utazott nők becsült aránya ²⁴⁵		
Ország	Nők	Nők százalékos aránya (viszonyítva az összes beutazott személyhez, amely értékben a férfiak és a gyermekek is szerepelnek)
Németország	190	21%
Egyesült Királyság	100	11%
Svédország	70	26%
Svájc	7	10%
Olaszország	6	5%
Koszovó	44	14%

²⁴⁴ COOK, Joana - VALE, Gina: From Daesh to 'Diaspora': Tracing the Women and Minors of Islamic State. <https://icsr.info/2018/07/23/from-daesh-to-diaspora-tracing-the-women-and-minors-of-islamic-state/> (2020.02.19.)

²⁴⁵ SPECKHARD, Anne: 10 Reasons Western Women Seek Jihad and Join Terror Groups, https://www.academia.edu/37816766/10_Reasons_Western_Women_Seek_Jihad_and_Join_Terror_Groups (2020.04.05.)

Az iszlám vallású nők csatlakozása és részvétele a harcokban nehezen magyarázható, mégis könnyebben értelmezhető, mint a nyugati nők szerepvállalása ugyanitt. A közel-keleti nők a szalafita-dzsihádzizmus hittételeket valló férfiak támogató feleségei, szélsőséges dogmák alapján élnek és mindennapi életük része az erőszak. Ezzel szemben nagy számban csatlakoznak olyan nyugat-európai női merénylők is, akik egyáltalán nem ismerik az iszlám kultúra tradícióit, és teljesen más szocializációs folyamatban nevelkedtek, dolgoztak, éltek.

Felmerül a kérdés, hogy miért teszik mindezt? Miért szakítanak otthoni gyökereikkel? Miért csatlakoznak egy olyan szervezethez, ahol a nők csak másodlagos szerepet tölthetnek be? Miért választják a női függetlenséget abszolút támogató országokkal szemben a nők elnyomását hirdető és gyakorló rendszert?

A probléma további része, hogy a nők részvétele magával vonzza a gyermekek részvételét is a harcban. Ez a migráció komoly aggodalomra ad okot különösen a nyugati kormányok számára. Potenciális veszélyforrás ezen emberek lehetséges visszatérése eredeti lakóhelyükre, ugyanis a visszatelepülők tanultak harcról, bombakészítésről és elsajátítottak támadási/tervezési készségeket.

Felerősítik a radikalizálódást és harci tapasztalataik révén a dzsihád visszahozatala Nyugat-Európába általuk megvalósul.

Jelentős vita folyik arról, hogy ezek a nők, különösen, aki fiatal és Nyugaton születik, nevelkedett miért migrál az ISIS által uralt területre, és miért csatlakozik terrorista csoportokhoz, miközben hátrahagyja a családot, a barátokat, az életmódot, az értékeket és a lehetőségeket. A nők indíttatásai, cselekvési motívumai ugyanolyan mértékben különböznek, mint maguk a nők. Az ISIS-hez való csatlakozás öt, egymástól elkülöníthető oka azonosítható:

(1) A muszlimok elnyomása

Az első a muszlimok elnyomása és a nyugati hatalom muszlimokkal szemben viselt állítólagos háborúja. Az „Ummah tá-

madás alatt” erőteljes motivációs szerepet játszik ezeknél a nőknél. A világ különböző részein számos konfliktus ideológiai háttérében megjelenik az a széles körben elterjedt hiedelem, hogy a nyugati hatalom háborúban áll az iszlámmal. Ezek a magyarázatok a világot fekete-fehérben látják, szerintük léteznek: az imám tábor (azaz a hit) és a kafir tábor (azaz hitetlenség). Az az együttérzés, amit ezek a nők kifejeznek az „áldozat” muszlimokkal szemben, döntő fontosságú mozgatója annak, hogy elhagyják a Nyugatot.

(2) Az Iszlám Állam Kalifátusának felépítése

Az ISIS-be vándorló nők nemcsak a nyugati értékeket, kultúrát és életmódot utasítják el. Pozitív célkitűzésük is van. Céljuk egy új társadalmi koncepció és jövőkép bevezetése és megvalósítása. Sok bevándorló nőt a fantázia és az érzelmek erős kombinációja vonz: csatlakozva az ISIS-hez képességeket kapnak, izgalmas életet élnek és valami értelemmel bírót tesznek az életükben. Céljuk, hogy hozzájáruljanak egy olyan társadalom megteremtéséhez, amit a Saría törvény szigorú értelmezése és végrehajtása szabályoz. Ezek a nők az államépítésben, a Korán ihlette elvek irányítása alatt álló új világ építésében kulcsszerepet játszanak. Az ISIS minden győzelmét, minden területi fejlődését megünnepelik. Az ISIS az iszlám vallás idealizált álmát valósággá változtatja. Ezek a nők szeretnék hozzájárulni az ISIS államépítéséhez, különféle szerepekben, mint anyák, ápolók, tanárok és így tovább.

(2) Egyéni kötelesség és identitás

Ezeknek a nőknek az Iszlám Kalifátus építése nemcsak nagyon kívánatos, hanem kötelező vallási kötelesség is. Más szavakkal, úgy vélik, hogy az Iszlám Állam felépítése minden muszlim hívő számára kötelesség. A kivándorlás ekkor nyilvánvaló kötelességgé válik. A túlvilágba vetett erős hit hatékony motiváló tényező mind a harcban lévő ISIS férfiak, mind a támogató szerepet játszó nők számára. Így a hitetlen nyugati országból a tiszta iszlám államba vándorlást az ég küszöbére lépésként tekintik.

(3) Földi jutalmak, házasság

Az elérhető jutalmak nem korlátozódnak a mennyei jutalmakra. Vannak jutalmak, amelyeket meg kell kapniuk még a földi létezésük során. Sok nő házassága a gyermekkor és a felnőttkor közötti átmenetet jelenti, különösen azokban a kultúrákban van ez így, ahol szorosan ellenőrzik a nők életét. Így ez alapvető tényező a nők ISIS-földterületre irányuló migrációjának ösztönzésében.

(4) Elidegenedés és elszigeteltség

Az ISIS-be vándorló nőket súlyos hátrányok érik a muszlimok világszerte tapasztalt rossz bánásmódja miatt, amit a Nyugat politikája hangsúlyossá tett és megerősített. Ezekre a problémákra megoldást találnak egy iszlám társadalomban, ahol a Saria törvény szigorú, fundamentalista értelmezése uralja a gyakorlati életet, s így az ő sajátjuknak vallott szemlélete szabadon érvényesül.

A kivándorlás megállítására a klasszikus 5D megoldás (elretentés, megakadályozás, lebeszélés, védekezés, diplomácia) alkalmazása lehet célravezető:

1. Megakadályozás:

A megakadályozás kapcsán gondosan mérlegelni kell, hogyan lehet megállítani az információáramlást és a kommunikációt az ISIS, annak toborzói, a tagokká vált nők és a potenciális nyugati követői között. Az erőszak nők általi elfogadása és az ISIS dicsérete a közösségi médiában megerősíti az ISIS propagandáját. Ez elősegíti a kedvező ISIS-szemlélet terjedését az interneten, és ösztönzi a nőket arra, hogy kövessék a többieket az ISIS által ellenőrzött területeken. A lehetséges megakadályozás másik példája a kísérő nélküli kiskorúak nemzetközi utazásának megtiltása vagy legalábbis szigorú ellenőrzése, különösen akkor, ha a rendeltetési hely a Közel-Kelet.

2. Védelem:

A „védelem” hangsúlyozza annak szükségességét, hogy fel kell ismerni a fenyegetést, amely az ISIS által uralt régiókba vándorló nők online jelenlétéből fakad. Ez egy erős eszköz és

stratégiai pozíció számukra, hogy befolyásolják és motiválják a leendő harcosaikat. Az utazás megtervezése során gyakorlati tanácsokat és információkat is kapnak az út megkönnyítése érdekében. Nem ritka, hogy ezek a nők zárt üzenetküldő alkalmazások vagy közvetlen üzenetküldés útján tartják beszervezőikkel a kapcsolatot.

3. Diplomácia

A „diplomácia” vonatkozásában a haza védelmének képessége nagymértékben függ azon képességünktől, hogy nemzetközi hálózatokat hozunk létre és olyan rendszereket vezetünk be, amelyek megerősítik a nemzetközi kapcsolatokat, valamint a rendkívüli ellenállóképességeket jelentő cselekvési mechanizmusokat. A nemzetközi biztonságpolitika és struktúrák hatással vannak a nemzetközi környezetre, és megkönnyítik a megfelelő szintű felkészültség elérését.

4. Elrettentés

A „elrettentés” az emberkereskedelem visszaszorításával, a büntető igazságszolgáltatási rendszer klasszikus beavatkozásain keresztül, valamint a média felhasználásával egy erőteljes és jól megtervezett üzenet előterjesztésére képes, ami különféle módon hatékonyan elriasztja a csatlakozni vágyókat. Az elrettentés elengedhetetlen a visszatérő nők esetében is. A házastársak vagy élettársak harci halála ösztönözheti a nőket, hogy visszatérjenek indulási országukba. Nem kétséges, hogy a „nyugvó” visszatérők komoly veszélyt jelenthetnek. Ezen az alapon néhány nő még radikálisabbá válhat és még örültebb cselekmények véghezvitelére lehetnek képesek.

5. Lebeszélés

Hangsúlyozni kell, hogy ezen szerepkörben a legfontosabb feladatot az iskolák látják el, amelyek nagymértékben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fiatalok ne vegyenek részt jogellenes gyermekházasságokban, s ne vágyjanak külföldi harcos életre. A lebeszélés hatékonyságához azonban szükség van további, jól megtervezett tömegkommunikációs és közösségi média kampányokra is.

Mindezek mellett nem szabad megfeledkezni arról, hogy ezekben a kultúrákban a család jelentős hatással van a leendő migránsokra és a megelőzésben hatékonyabb szerepet tölt be, mint az állam. A család gyors és hatékony reagálási képességének elsőrendű fontossága van.

Számos esetben számolnak be a családtagok, hogy meglepetésként érte őket a fiúk vagy a lányuk szélsőséges nézete és csatlakozási szándéka, azonban a marylandi Egyetem START Központjának (A Terrorizmus és a Terrorizmusra adott válaszok kutatásának Nemzeti Konzorciuma) kutatócsoportja elemezte az utazás előtti döntéshozatalt 50 amerikai ISIS önkéntesből. Megállapítást nyert, hogy átlagosan 19 hónap telt el attól az időponttól kezdve, amikor egy személy először utalt az utazási vágyra és annak kísérletére. Ennek a mintának csaknem háromnegyede nyíltan részt vett a radikális társadalmi hálózatokban az utazási döntés meghozatala előtt, és több mint fele radikális véleményt nyilvánított különböző indulási időpontokban. Így ez megerősíti azt a tényt, hogy a családtagok, barátok nem ismerték fel azokat a fontos, apró jeleket, amelyek az egyén lelkiállapotára utaltak.²⁴⁶ A médiát is fel kell hívni arra, hogy vegyen részt ezekben az erőfeszítésekben. Az oktatási szakembereknek ki kell dolgozniuk az alap- és középiskolák számára a szükséges tantervi változtatásokat. A nők ISIS általi toborzási törekvése ugyanazon a térben játszódik, mint a férfiaké: online. Következésképpen ugyanezen a technológiai területen kell harcolni a terrorista csoportok toborzási kampányai ellen, azok megakadályozása és érvénytelenítése érdekében. Mindez akár előnyként is értékelhető.²⁴⁷

²⁴⁶ JASKO, Katarzyna - KRUGLANSKI, Arie W. - HASSAN, Ahmad - GUNARATHA, Rohan: 2018. i.m. 12.

²⁴⁷ VIANO, Emilio C.: Introduction to the Special Issue on Female Migration to ISIS. *International Annals of Criminology* 2018. 56.

5. Motivációs tényezők a csatlakozásnál, a nyugati nők esetében

A londoni székhelyű International Center for the Study of Radicalisation (ICSR) adatai szerint körülbelül 4.000 tehető azoknak az embereknek a száma, akik Európából csatlakoztak a szíriai és iraki szélsőséges iszlamista erőkhöz, közöttük legalább 500 nő.²⁴⁸ Idegen terroristák, harcosok, akik 2014 óta az Iszlám Állam robbanásszerű terjeszkedése óta, folyamatosan csatlakoztak az igazügyért folytatott harcban. Később megindult egy folyamat, amely a Nyugati nők csatlakozását jelentette az ISIS-hez. Több mint 550 nő hagyta el az otthonát a terrorszervezet miatt.²⁴⁹ A számok az ezt követő kettő évben szignifikánsan emelkedtek: 663, illetve 883 nő, fiatal lány utazott el, hogy életét radikálisan megváltoztassa.

A csatlakozott nők között nem lehet kialakítani egy női profilt -életkor, születési hely, etnikum családi kötelékek, vallási hovatartozás szerint ahogy a férfiaknál sem, hogy tipikusan milyen attribútókkal rendelkező nők hajlamosabbak a terrorcselekmény megvalósítására. Sokkal inkább megfigyelhetők, az angol szakirodalomban „push and pull factor” -ként definiált vagyis a taszító és vonzó tényezők összjátéka, amik azonban önmagunkban még mindig kevesek a szélsőséges magatartások tanúsításához.²⁵⁰ Ezeket a tényezőket az ICSR adatbázisában szereplő dokumentumok összeségének elemzésével állapították meg. A szervezett által nyomon követett fő tényezők, amelyek

²⁴⁸ <https://www.migraciokutato.hu/hu/2015/12/07/szuletett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/> (2020.02.14.)

²⁴⁹ HOYLE, Carolyn - BRADFORD, Alexandra - GRENETT, Ross: *Becoming Mulan? Female Western Migrants to ISIS* London: Institute for Strategic Dialogue, 2015. https://www.isdglobal.org/wpcontent/uploads/2016/02/ISDJ2969_Becoming_Mulan_01.15_WEB.pdf. (2020.02.14.)

²⁵⁰ <https://www.migraciokutato.hu/hu/2015/12/07/szuletett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/> (2020.02.14.)

szerint nyugati nők az ISIS által ellenőrzött területre vándorolnak, gyakran hasonlóak, ha nem ugyanazok, mint a férfiak esetében.

Ezek közé sorolható:

„Push factors”: („taszító tényezők”)

1. Szociális és / vagy kulturális elszigeteltség érzése, ideértve a nyugati kultúrába tartozás bizonytalanságát
2. Úgy érzi, hogy a nemzetközi muzulmán közösséget, mint egészet erőszakosan üldözik
3. Düh, szomorúság és / vagy frusztráció az üldöztetésre adott nemzetközi fellépés hiánya miatt²⁵¹

ad 1. tényező:

Szociális és / vagy kulturális elszigeteltség érzése:

Az összes fiatal felnőtt életében megjelenik az identitásépítés fejlődési fázisa, vagyis, hogy meghatározza magát a társadalom tágabb köreiben is.

Különösen nehéz ez azok számára, akik a nyugati társadalomban élő második vagy harmadik generációs etnikai kisebbségekhez tartoznak. Ezek a személyek ugyanis érzik, hogy hova tartoznak és hova nem tartoznak, mindemelett szóbeli és/ vagy fizikai erőszakot is élt át már az etnikai hovatartozása miatt. Ugyanez vonatkozik a nyugati társadalmakban élő muszlim nőkre is, különösen azokra a nőkre, akik a hidzsábot vagy a niqábot viselik. A fejkendővel vagy fátyollal ellátott nőkről bebizonyosodott, hogy megjelenésük miatt gyakrabban tesznek diszkriminatív megjegyzéseket rájuk, mint a muszlim férfiakra. Ez az identitás jelölőjeként szolgál muszlim nők esetében. Míg az üldözés tapasztalata önmagában nem változtat senkit sem dzsihádistává vagy nem lesz egyenesen arányosan az erőszakos szélsőségesség támogatója sem, de ez szolgálatja az elszigetelt-

²⁵¹ SALTMAN, Erin Marie - SMITH, Melanie: 'Til Martyrdom do us part' Gender and the ISIS Phenomenon. Institute for Strategic Dialogue, 2015. 9.

ség érzését egy nagyobb közösségen belül, és így kialakul a távolság a kultúrától vagy a társadalomtól, amelyben él. Ezen helyzet hatására a nő még kiszolgáltatottabbá válik a szélsőséges eszméknek, amelyben kulcsfontosságú szerepe van a propagandának. A média kritikus szerepet játszik az olyan témák körüli vélemény kialakításában is, mint például a terrorizmus, és befolyásolja az egyének megértését a különböző kérdésekről. Hasonlóképpen, a média jelentős szerepet játszik a kisebbségek képeinek kialakításában és annak megítélésében, hogy miként tekintik őket egy országon belül, valamint azt, hogy a kisebbségi tagok hogyan tekintenek saját magukra. Különösen a 2001. szeptember 11. napja után súlyosbodott a média azon megfogalmazása, amely a „terrorizmus” gondolatát összekapcsolta a „muszlimokkal” és az „iszlámmal”. Erről számolt be egy tweet-ben, egy kanadai nő is, aki ISIS területére vándorolt, hogy számos párhuzam megjelenése a muszlimok és terrorizmus között jelentősen befolyásolta az üldöztetés és a kulturális elszigeteltség érzéseit a nyugati országokban található muzulmán közösségek nagy csoportjainál.²⁵²

ad2. tényező:

Muzulmán közösség erőszakos üldözése

Világszerte az ISIS területére távozó külföldi férfi harcosokhoz hasonlóan a női migránsok is hosszasan beszélnek a muzulmánok nemzetközi elnyomásáról, mint kiinduló okról. Egy sor olyan nemzetközi konfliktust emelnek ki, amelyek az ummah, vagyis a muszlim közösség elleni támadásokká váltak. Számos képpel, videóval dokumentálják a gyermekek, illetve nők ellen elkövetett erőszakos cselekményeket, amelyek szinte futótűzként terjednek az egyes internetes felületeken. Ezeket a képeket feliratokkal látják el, ahol azonosítják az „ellenséget”, legyen az Izrael, a Nemzetközi Koalíciós Erők vagy általában egyszerűen csak a „A Nyugat”. Egy korábban az iszlám szélsősé-

²⁵²SALTMAN - SMITH:2015. i.m. 13.

ges szervezet tagja rámutatott arra, hogy a radikalizálódás folyamatában egy kognitív viselkedési út kezd épülni a szélsőséges propaganda körül, amely alternatív valóságként mutatkozik meg. A meggyőződés megerősíti, hogy a muzulmánokat, mint nemzetközi közösséget, a történelem során a „nem hívők” erőszakosan üldözték. Ezt a történelmi küzdelmet az Oszmán Birodalom és a Habsburgok, a boszniai népirtás, az Izrael és Palesztina közötti viszony és az Assad-rezsim erőszakos cselekedetei, valamint számos más történelmi esemény ismerteti. Következésképpen világszerte számos összetett nemzetközi konfliktus kerül bemutatásra az iszlám elleni, „nem hívő” által okozott háború részeként. A nők külön hangsúlyozzák ezeket a támadásokat, amiket ellenük követnek el, ami miatt nem ülhetnek tétlenül. Meggyőződésük szerint így két tábor van a világon a „hívők és a „nem hívők” köztes csoport nincsen.

ad3. tényező:

Düh és frusztráció a nemzetközi tétlenség miatt

A dzsihadista propaganda, amely kifejezi a muszlimok globális közösségének erőszakos üldözését, redukcionista jellegűvé válik. A jó hívők hőssé válnak a gonosz hitetlenek ellen (kuffar). A radikalizálódás folyamatában lévők számára egyre növekszik a harag és a frusztráció, hogy a nemzetközi szervezetek nem tekintik feladatuknak a támadás alatt álló muszlim közösség védelmét. A retorika e formája nem az ISIS fejlesztése, már korábban is a dzsihadizmus olyan irányjai, mint például az al-Kaida és a tálibok, mindannyian arra törekedtek, hogy átalakítsák és felhasználják ezt a haragot, hogy elköteleződést szerezzenek. Az „ellenség” kép gyártása, erősítése addig terjed, amíg ez a retorika megszilárdul és emberteleníti az ellenséget, igazolva ezzel a látszólag gonosz erővel szembeni erőszak szükségyszerűségét. A szíriai ügyben egyértelmű, hogy az „ellenség” eredeti és nagyrészt elfogadott címkéje az Assadi kormány volt.

Az az empátia, amit a nők éreznek muszlim áldozatok miatt, illetve az a tapasztalat, hogy a nyugati hatalmak végső soron a

konfliktust állandósítják, ez összekapcsolódi és így erősen befolyásolja döntésüket, hogy elhagyják a Nyugatot és alternatív társadalmat keressenek.

„Pull factors”, („vonzó tényezők”):

Az elsődleges vonzó tényezők, amelyek a nyugati nőket az úgynevezett Kalifába vándorláshoz vezetik, komoly hasonlóságot mutatnak a férfi külföldi terrorista harcosok mozgalmának okaival.

A push tényezőktől eltérően, itt a pozitív, ösztönző és motiváló érveket lehet felsorakoztatni.

1. A vallási kötelesség alapján a vallási célok teljesítése: „Kalifátus állam” kiépítése
2. Hovatartozás érzése és a testvériség erősítése
3. Az ISIS-hez csatlakozás romantikus oldala

ad1. tényező:

Vallási kötelesség és a Kalifátus építése

Azt remélik, hogy hozzájárulnak egy új ISIS-társadalom kialakításához, amelyet a Sária törvény szigorú értelmezése irányít. A Kalifátus nyilatkozata döntő jelentőségű ezen nők vonzásában, ugyanis a nőket nyíltan felhívták, hogy csatlakozzanak az ISIS propagandában, valamint al-Baghdadi hivatalos beszédeiben is buzdította őket. Kiemelik, hogy fontos szerepet játszanak az új társadalom létrehozásában, és hogy szerepvallási kötelességük van. Az ISIS területén élő nők ezt az üzenetet a közösségi média fiókjaikon keresztül megőrzik, megvédve az általuk hozott döntés alapját, és felhívják ezek segítségével más „nővéreket” is a csatlakozásra.

Egy brit ISIS özvegy tweetjéből: „Őszintén szólva, a Nyugaton élő muszlimok jobban készítik a hijrát, ha van esélyük rá. Ezért, Csak csináld”. A női bevándorlók reményt látnak az ISIS küldetésében, és úgy érzik, hogy a régió az iszlám utópiává válik, amelyet nekik ígértek. Ünnepelni fogják az ISIS minden területi győzelmét, és annak a Közel-Keleten és azon túl is történő terjeszkedésére törekszenek. Gyakorlati szinten a nők tiszt-

tában vannak azzal, hogy kulcsszereplők annak biztosításában, hogy a Kalifátus következő generációja biztosítva legyen. Noha a nők többsége korlátozott hivatalos szerepet tölt be az állam életében, a propaganda és a toborzók szintén felszólították a nőket ápolói vagy tanári szerep betöltésére, elismerve, hogy ezen feladatok ellátására a nők szükségesek. Ahogyan a „Shams” néven elhíresült női orvos profilozása is rávilágít, az ISIS bizonyos számú női szereplőt is igényel az orvosi és oktatási feladatok területén, a nemek közötti szétválasztásra vonatkozó szigorú törvények miatt. Ez valamilyen módon megmagyarázza, hogy a nők kiemelkedő státuszát, összehasonlítva az afganisztáni, a balkáni, a szomáliai és az iraki konfliktusok során a külföldi harcosok korábbi migrációs mintáival. Az ISIS területére bevándorló nők meg vannak győződve arról, hogy kötelező vallási kötelességük (fard al-ayn) volt ezt az utat megtenni. A szociális média révén a nők kijelentették, hogy az ISIS-hez csatlakozás ugyanúgy a nők kötelessége, mint a férfiaké. A radikalizálódási folyamat során ezeknek a nőknek, akár csak a férfiaknak, erős hitük van a túlvilági javak megszerzése iránt, és ennek az érzékelt vallási kötelességnek a teljesítése kulcsfontosságú a mennyben való helyük biztosításában.

ad2. tényező:

Hovatartozás érzése és a testvériség erősítése

Néhány nő számára az egyik legnagyobb vonzó tényező a csatlakozás során az összetartozás érzése és a testvériség. A társító tényezők tárgyalásakor, elemzésre került, hogy sok nyugati társadalomban élő muszlim nő megéli identitásának és hovatartozásának megkérdőjelezését tizenéves vagy korai felnőttkora során. A kisebbségi etnikai hovatartozás és / vagy valláshoz fűződő további tényező beépíti a „mátság” érzetét az egyénben, különösen azokban a nőkben, akik hidzsábot vagy niqabot viselnek hitük jelképeként. Az ISIS területére vándorlás során találkoznak, ugyan ilyen helyzetben élő nőkkel, akikre, mint sorstársakra tekinthetnek.

ad3. tényező:

Az ISIS-hez csatlakozás romantikus oldala

Az utolsó fő vonzó tényezőjének, azaz ok mutatható be, ami vonzza mind a férfiakat, mind a nőket miszerint a szervezeten belül lehetőség van a romantika megtalálására férj vagy feleség formájában. Érdemes megjegyezni, hogy az ISIS-hez csatlakozó számos nyugati nő nagyon fiatal. Az ISD-ICSR adatbázisban szereplő nők életkora eltérő, de többségük tizenéves vagy a húszas évek eleje között van, a legfiatalabb ismert női bevándorló csak 13 éves volt. Dzsihadista feleségnek lenni dicsőség, és a házasság, mint intézmény, a gyermekkorból a felnőttkorba vezető lépcsőt jelenti, amire a legtöbb fiatal lány vágyik is.²⁵³

Az ICSR adatbázisa tartalmazza azoknak a nyugati nőknek a bemutatását, akiknél a fenti csoportosítás, mint kiváltó okként figyelhetők meg a radikalizálódás folyamatában. Az Al-Shamikha elnevezésű folyóirat, amely többségében nőknek szóló cikkeket tartalmaz, az alábbi felhívást tette közzé a nők számára: "A nővéreknek: Mit vársz? A férje ruhái mosásra várnak (viccelődök), de komolyan mire vársz? Viselheti lepleit anélkül, hogy zaklatással élne, itt egyetlen nőnek sem esik bántódása és ha esetleg van, ilyen eset, akkor az szigorú büntetéssel jár. Rengeteg mudzsahid akar házasodni, akik közül a legszeretőbb és leggondoskodóbb karakterek, azok, akik feleségét keresnek, annak ellenére, hogy oroszlánok a csatatéren. Itt árvák várják, hogy az anyák úgy szeressék őket, ahogy a szüleik szerették volna. Gyere a becsület földjére. Itt szükséged van rád!"²⁵⁴

²⁵³ SALTMAN - SMITH:2015. i.m. 16.

²⁵⁴ ROUSSINOS, Aris: Jihad Selfies: These British Extremists in Syria Love Social Media. <http://www.vice.com/read/syrian-jihadist-selfies-tell-us-a-lot-about-their-war> (2020.09.22.).

a. Salma és Zahra Halane: a Terror ikrei

A nagy-manchesteri Chorltonból származó Salma és Zahra 2014. július 9-én 16 évesen beléptek Szíriába. 2014. június 26-án jelentették családjuk otthonából az eltűnésüket. Hasonlóan sok más ISIS-területre vándorló nőhöz, az ikrek előzetesen „off-line” ismerkedtek meg az ISIS ideológiájával. Ahmed Ibrahim Mohammed Halane, a két iker 21 éves fiú testvére 2013-ban elhagyta az Egyesült Királyságot, hogy csatlakozzon az ISIS-hez. Ahmed elsődleges befolyásoló tényező lehetett az ikrek számára az ISIS erőszakos szélsőséges ideológiájának megismerésében, illetve távozása és csatlakozása példamutató lehetett az ikreknek. A családot a közeli ismerősök „nagyon vallásosnak” nevezték. Zahra és Salma barátai az ikrekről úgy számolnak be, hogy könnyen beilleszkedtek az iskolai közösségbe, sok barátjuk volt és rendkívül intelligensek. A lányok orvosi pályára készültek.

A lányoknak nagyon aktív Twitter, illetve Instagram felhasználók voltak. Számos bejegyzést tettek közzé, többek között: „Boldog 9/11-et. Az életem legboldogabb napja, reméljük még sok ilyen lesz.”

A lányok sokszor hivatkoztak az „Ummah” vagyis a globális muszlim közösséghez tartozásra, mint pull faktor. A lányok néhány héten belül az érkezésüket követően megházasodtak, egy-egy dzsihadistával, és így hirdetni kezdték a toborzás során a szerelmük történetét.

Zahra utalt arra, hogy boldog, hogy egy „zöld madár felesége”. Ez egy általános törekvés, amelyet a nyugati nők elérni igyekeznek. Ezt fejezi ki „paradicsomban” az újra egyesítés lehetőségéhez fűződő szilárd hitüket. Ezt erősítik az ikrek, azáltal, hogy férjeik halálának történeteit nyilvánosan dicsérik.

Indokolt feltételezni, hogy az ikrek meglehetősen hasonló radikalizálódási folyamaton mentek keresztül az Egyesült Királyságban tartózkodó utolsó hónapjaikban. Azonban a különbségeket lehet felfedezni az online tevékenységük révén. Zahra online

identitása magasabb szintű politikai elkötelezettséget mutat a toborzási stratégiában, míg Salma sokkal inkább introspektív. Salma válaszol a névtelen feladók kérdéseire, többek között arra, hogy milyen egy özvegynek az élete az Iszlám Állam területén. Bejegyzéseik 2015 óta jelentősen átalakultak, sokkal szélsőségesebbek, mint a csatlakozás kezdetén. Kimutatható, hogy a tevékenységük befolyásoló hatással volt a Nagy-Britannia területéről csatlakozó nőkre.

A motivációkat, amelyek a nőket az ISIS-hez vezetik, egy újabb dimenzióban ábrázolja Katharina Kneip. Hipotézise, hogy a nyugati nők emancipációja úgy értelmezhető, hogy megszabadítja őket az önmegtartóztatás vagy az ellenőrzés alól. A kutatásában az online tevékenységekre fókuszált, és blogok alapján állította fel a motivációs hálót. Az internetes megközelítés okát nem jelentette más, mint, hogy így betekintést nyert az egyes nők gondolatközléseibe, valamint megismerhette az ISIS propaganda tevékenységét.

Megállapításai a következők:

- a) Szülői korlátozások alóli feloldozás, Az identitás, a közösség és a hovatartozás érzésének kutatásakor, ahol a testvériségek fontos szerepet játszanak
- b) Hagyomány, hogy a választástól megfosztják, Önálló döntések meghozatala életükről és jövőjükéről
- c) Az iszlám áldozatainak tekintenek a nyugati országokban a nyugati korlátozásoktól

Hatalom és ellenőrzés megszerzése férjeik / családjuk felett
Növelni kell a közösség, mint női dzsihádisták tiszteletét²⁵⁵

A résztvevők között 15, illetve 16 éves lányok is megtalálhatóak voltak. A számok növekedésére válaszul szolgálhatnak az Iszlám Állam által készített online folyóiratok, többek között a Dabiq, illetve Rumiyah.²⁵⁶ Ezekben a magazinokban, az ISIS

²⁵⁵ KNEIP, Katharina: Female Jihad - Women in the ISIS. <https://www.researchgate.net/publication/306296253> (2020.02.23.)

²⁵⁶ INGRAM, Kiriloi: IS's appeal to Western Women: Policy Implications. ICCT Policy Brief, 2017, 3.

által felismert PR-statégiák jelentek meg a nők csatlakozásával kapcsolatban. Képzésre került egy külön propaganda hálózat, ami csak a nők toborzására, ösztönzésére fókuszált. Ilyen példaként említhető az a taktikai szempontból kiemelt fontossággal bíró üzenet a nők számára, amikor az ISIS 2015-ben bejelentette, hogy hajlandó szabadul engedni a foglyul ejtett japán újságíró, ha kiengedik a Jordániában bebörtönzött női terroristát. Szintén a motiváló, toborzó folyóiratok egyik fajtája a „Samikha”, amely nem más, mint „nők számára íródott iszlám dzsihadista magazin”.²⁵⁷ A kivándorlók között két csoportot különböztetünk meg. Az egyik csoportba tartoznak azok, akik férjükkel együtt, családdal indulnak el, míg a másik csoportot az egyedülálló nők alkotják. Az egyedül utazó személyek közül három elsődleges okot azonosítottak: sérelmek, a megoldások iránti vágy teljesülése és személyes motivációk. Számos eset található arról, hogy a nyugati harcosok egész családokat hoztak magukkal az ISIS által ellenőrzött területre, ideértve a kisgyermekeket és a feleségeket is. Egyes kormányok, például Finnország kormánya, nyilvánosan kijelentették, hogy tudomásuk szerint számos olyan gyermek és nő létezik, akik a férfi harcosokat az ISIS által uralt területre kísérték. Ezen esetek száma azonban kevesebb, mint az egyedülálló nők esete. A kiutazás első fázisa a nyugati nőknél, az elszakadás feldolgozása a családtól. Bizonyítható azonban, hogy a családoknak, ha tudomásuk van a migrációról, nagyon nagy visszatartó erejük lehet. A család hiánya, nehezen kezelhető számukra, ezért ez segíthet, az elhatározás megváltoztatásában.²⁵⁸

Ennek az előnynek azonban vannak biztonsági kockázatai a terrrorszervezetek oldaláról is, hiszen a működésük szempontjára

²⁵⁷ <https://www.migraciokutato.hu/hu/2015/12/07/szuletett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/> (2020.02.14.)

²⁵⁸ HOYLE, Carolyn - BRADFORD, Alexandra - GRENETT, Ross: Becoming Mulan? Female Western Migrants to ISIS Institute for Strategic Dialogue. 10.o. https://www.isdglobal.org/wpcontent/uploads/2016/02/ISDJ2969_Becoming_Mulan_01.15_WEB.pdf (2020.02.06.)

ból lényeges, hogy már a beszerzés időszakában kiszűrjék a mentálisan alkalmatlan, a csoport számára megbízhatatlan leendő új tagokat és támogatókat. Előfordult, ugyanis, hogy különböző titkosszolgálatok a célpontok felderítése érdekében fedett nyomozókat küldtek a terrorista sejtek közé.²⁵⁹

- Ennek értelmében, hogy biztosan kiszűrjék a gyanús elemeket meghatározott feltételeknek kell megfelelnie azoknak, akik csatlakozni szeretnének a terrorszervezethez
- A fent említett feltételek a következők:
 - motiváltság a szervezet (politikai, ideológiai, vallási, etnikai stb.) céljait illetően;
 - a szervezeti felépítés,
 - az alá- és fölérendeltségi viszonyok maradéktalan elfogadása;
 - a családi, baráti kötelékek,
 - egyéni érdekek alárendelése a szervezet érdekeinek;
 - a szigorú konspirációs szabályok elfogadása;
 - azonosulás a csoport tevékenységével és taktikájával²⁶⁰

Bruce Hoffmann kutatásai alapján, megállapítható, hogy azok a szervezetek maradnak hosszú évekig működőképesek, amelyeknél a kohéziós erő tartósan magas tud maradni. A történelemből példaként említést érdemel a baszk ETA és az észak-írországi IRA terrorszervezet, a Hezbollah, a Hamasz, az al-Kaida, valamint az Iszlám Állam is.²⁶¹

²⁵⁹ HUDSON, Rex: The Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why? Report Prepared under an Interagency Agreement by the Federal Research Division, Library of Congress, Washington, D.C., 1999.

²⁶⁰ HORVÁTH L. Attila: A terrorista csoportok toborzásáról. Belügyi Szemle, 2015/7-8. 108.o.

²⁶¹ HOFFMAN, Bruce: Inside Terrorism. Revised and expanded Edition, Columbia University Press, New York, 2006. 242.

A disszertáció bemutatta, hogy a nők nagy számban csatlakoztak a szervezethez. Azonban megindult egy visszaáramlási folyamat is a kiinduló országokba. Ez több kérdést felvetett továbbá aggodalmat és bizonytalanságot is kiválthat a fogadó országok biztonságpolitikai szektoraiban. Néhány adat a visszatérőkre vonatkozóan:

Délkelet-Ázsiában a nők és a kiskorú visszatérők aránya volt a legmagasabb (akár 59%), majd Nyugat-Európában (55%); Közép-Ázsia (48%); Szaharától délre eső Afrika (33%); Kelet-Európa (18%); Amerika, Ausztrália Új-Zéland (8%); Dél-Ázsia (<1%); Kelet-Ázsiában nem volt visszatérő.²⁶²

Számos terrorista csoportosulás csupán taktikai célokat figyelembe véve alkalmaz nőket az akciók megvalósítása során, erre példa a különböző nemzeti mozgalmak, mint a Kurd Munkapárt vagy a Tamil Tigrisek gerillái. Más szervezetek, ahol már a nemzeti célokat vallási retorikával támasztják alá - például csecsenek, palesztinok- a vallásjogi érvelés is megjelenik a nők szerepvállalása kapcsán.

Azok a szervezetek, ahol a vallási eszmék szélsőséges értelmezését hirdetik, mint az Iszlám Állam a nők helyzete sok esetben nem tisztázott, ugyanis a Korán nem ad semmilyen konkrét iránymutatást. 1988-ban azonban a Hamász kiadott egy Chartát („Az Iszlám Ellenállás Alapokmánya”) amelynek 12. cikkelye tartalmazza a nők részvételét a harcban. *„[a]z ellenséggel való szembeszegülés, valamint annak visszaverése, minden egyes muszlim férfinak és nőnek a személyes kötelessége. Egy nő a férje beleegyezése nélkül is részt vehet a küzdelemben, amint a rabszolga is: nincs szükség a gazdájának az engedélyére”* Ebben az esetben hangsúlyozni kell, hogy a harc, akkor volt megengedett, ha a muszlim területeket támadás érte. Ennek megváltozására a globális dzsiháid megjelenése szolgálhat magyarázat-

²⁶² COOK, Joana - VALE, Gina: From Daesh to ‘Diaspora’: Tracing the Women and Minors of Islamic State. <https://icsr.info/2018/07/23/from-daesh-to-diaspora-tracing-the-women-and-minors-of-islamic-state/> (2020.02.19.)

ként. A nők kiképzése, szerepvállalásának biztosítása már 2004-ben megkezdődött és ez nem utal másra, mint a totális háborúra.
263

A Fatwa fogalmát a muzulmán világban heves viták övezik. A vita leginkább arra vonatkozik, hogy ki és mikor jogosult Fatwa kiadására. A Fatwa egy iszlám kifejezés, amely egy mufti vagy pap által adott jogi vélemény olyan helyzetben, amikor az iszlám törvény nem elég egyértelmű, vagy sokféleképpen értelmezhető. A Fatwa eszközként tekinthető Isten valódi üzenetének megértésére. A „Nikkah ul Jihad” 2013-ban nyilvánosságra hozott Fatwa, azt sugallja, hogy a nőknek szexuális szolgaként kell felajánlani magukat a dzsihádisták számára. Ennek célja állítólag enyhíteni az embert terheit a háború idején és a zavaró szexuális frusztrációtól feloldozni a férfiakat. A Fatwa engedélyezi a férfiaknak, hogy egy hétig vagy néhány órán keresztül feleségül vegyenek egy nőt, hogy "halal" szexbe lépjenek vele, hogy ezt követően hatékonyabban tudja folytatni a dzsihád misszióját a csatatéren. Tunéziában arról számoltak be, hogy sok nő terhesen tért haza és olyan betegségeket hordozott, amelyek abból származtak, hogy 10-20 férfival szexuális kapcsolatot létesítettek.

6. Női szerepek az Iszlám Állam terrorszervezetében

A nők a sikeres megérkezést követően beszámolási kötelezettséggel tartoztak a vezetőknek a saját kalifájukról (elképzelések, motivációk). A nem házas nők makkarnak nevezett női szállókban szálltak meg, itt az ellátás teljesen ingyenes volt, nem fizettek sem bérleti díjat, sem számlákat. A lakhatás biztosítása mellett a nők havi támogatást kapnak. Abban az esetben, ha a nő házas, neki és férjének házat adnak. Az ifjú házasok további anyagi támogatáshoz jutnak. Azonban nem minden ilyen egy-

²⁶³ <https://www.migraciokutato.hu/hu/2015/12/07/szulett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/> (2020.02.12.)

szerű és könnyű. Az internet-hozzáférés változó. Az egyik muhajirat ajánlása alapján, a legjobb, ha a leendő bevándorlók vásárolnak egy 3G SIM-kártyát Törökországban, hogy könnyebben kapcsolatba léphessenek a határon átnyúló kapcsolataikkal. Az áram is időszakos. Egy nő elmagyarázza: Időnként az áramellátás tökéletes, de előfordul, hogy teljesen szünetel, hozzá kell szoknod, hogy nincs telefon, nincs világítás, sőt ahhoz is alkalmazkodnod kell, hogy a ruháidat kézzel mosod, ugyanis nem függhetsz egy mosógéptől. Az utcák hangulatát a következőképpen írják le a megérkezett nők. Megtanuljuk, hogy ima közben nincs üzlet. Minden bezár, majd az ima után minden újra kinyit. A Mujahidek (azaz szélsőséges eszméket valló, hithű muszlim férfi harcosok) mindig maguknál tartják a fegyverüket. Nagyszerű érzés látni, a tawheed zászlaját. Minden olyan, mint egy másik normális városban csak itt a boltok bezárnak napközben és több az AK47-es.²⁶⁴

A nők feladatai:

- alkalmas feleségként az ISIS katonák mellett
- a dzsihád következő generációjának világrahozatala, nevelése, gondozása
- online toborzás
- a rend fenntartása az ISIS nők hálózatán belül.

1. Háztartásvezetői szerep

Az Iszlám Állam terrorszervezetben a nő legfőbb feladata a feleség, anya és nevelői szerepek betöltése. Az élethivatásuk az, hogy férjüknek, gyermekeiknek gondját viseljék, valamint a jövő dzsihadistáit a világra hozzák és ezáltal igaz lelkű gyermekeket neveljenek. A napi rutinjuk mellett - a ház tisztán tartása, főzés, mosás - jut idejük olvasásra, illetve az arab nyelv tanulására. Mozgásterük azonban rendkívül korlátozott, ami azt jelen-

²⁶⁴ HOYLE, Carolyn -BRADFORD, Alexandra -GRENETT, Ross: Becoming Mulan? Female Western Migrants to ISIS London: Institute for Strategic Dialogue, 2015.
https://www.isdglobal.org/wpcontent/uploads/2016/02/ISDJ2969_Becoming_Mulan_01.15_WEB.pdf.

ti, hogy a házat nem hagyhatják el engedély nélkül. Ez különösen akkor érvényesül szigorúan, ha a nő nem házas még, és az egyik női szállón él. A különböző makkarok vagy szállók protokollja egymástól eltérő lehet. Néhány makkárból egyáltalán nem szabad kimenni - kivéve, ha nagyon komoly oka van. Ha a nőknek szükségük van valamire a boltban, akkor tájékoztatják a háztulajdonost, aki beszerezi nekik a szükséges dolgokat. A nőknek szükségük van legalább egy férfi kísézőre vagy más nőkre, akikkel utazhatnak, mozoghatnak a városban. Akinek nincs ilyen társa, a házastárs nélküli nőknek különösen nehéz a helyzetük.²⁶⁵

2. Az államépítő szerep²⁶⁶

Abu Bakr al-Baghdadi felszólította a tudósokat, prédikátorokat, bírókat, orvosokat, mérnököket, hogy csatlakozzanak a Kalifátushoz. Az ISIS szakképzett szakemberek iránti igénye nem korlátozódik a férfiakra; mindkét nem felelős „polgári feladatainak” teljesítéséért. Függetlenül a férfiak korábbi foglalkozásától, a toborzottak többségét az ISIS katonaságába helyezik, a nőket pedig meghagyják a hétköznapi munkák elvégzésére. Így jelentősen sok nő vesz részt a Kalifátus építésében, fenntartásában.

3. Operatív szerep

Az ISIS nők is részt vehetnek támadó, harci műveletekben, valamint védekező katonai tevékenységekben is. 2014-ben az ISIS létrehozta az al-Khansat - egy kizárólag női tagokból álló brigádot, amelyik túlnyomórészt szíriai és iraki nőkből áll. A női egységet úgy alakították ki, hogy megvalósítsa az ISIS szigorú

²⁶⁵ HOYLE, Carolyn -BRADFORD,Alexandra - GRENETT, Ross: Becoming Mulan? Female Western Migrants to ISIS London: Institute for Strategic Dialogue, 2015. https://www.isdglobal.org/wpcontent/uploads/2016/02/ISDJ2969_Becoming_Mulan_01.15_WEB.pdf.

²⁶⁶ AMANDA, Spencer: Behind the veils: The forgotten women of ISIS. <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/blog/behind-the-veils-the-forgotten-women-of-isis> (2020.01.02.)

elképzeléseit az iszlám erkölcsről. Az ISIS ruházati kódexet vezetett be, amely megköveteli, hogy minden nő viseljen olyan ruhát, ami teljesen elrejtí testét, kézfejét, valamint az arcát. Smink nem megengedett. A szabályok betartása érdekében a brigád AK-47-es gépkarabélyokkal felszerelt katonái járőröznek a városokban és ellenőrzi a nőket. Mindemelett a nők különféle, új típusú tevékenységeket végeznek, beleértve a toborzást, a hírszerzési tevékenységet és a foglyok felügyeletét.²⁶⁷ Ez a zászlóalj több feladatot vállalt, beleértve a nők átvizsgálását, ellenőrzését, fogva tartását és biztonsági megfigyelését, mint a korábban működő terrorszervezet az al-Kaida, hiszen ennél a szervezetnél a nők foglalkoztatása nem volt jellemző.²⁶⁸ Egy 32 éves rakkai lakos elmondása alapján az al-Khansa nők általában terepjárokot vezetnek, amelyeken ISIS logó van. Hosszú fekete köntösbe burkolva fekete kesztyűt viselve járőröznek az utcán. Rendszeresen megállítják és ellenőrzik a nőket az utcán, és megkérdezik személyazonosságukat, és érdeklődnek, hogy merre tartanak. Ha problémát találnak a női öltözködési szabályokkal kapcsolatban (főleg, ha a köntös túl feszes vagy a fekete színtől eltérő színű), akkor az al-Khansa egyik különleges létesítményébe viszik őket. Az al-Khansának saját központja van Mosulban, és a letartóztatott nőket kihallgatják, sőt keményen megkínózzák (főleg jazidi nőket) az al-Khansa női tisztjei. A központba a tagokon kívül senki sem léphet be. „Különböző arab országokból származnak, és csak az arab kiejtésük alapján azonosíthatod őket” - mondta egy 44 éves nő, aki korábban Mosulban élt. Az utcán tartózkodó al-Khansa nők arab állampolgárokból állnak. Így érvényesíti az al-Khansa, a nyugati nők esetleges más viselkedésének jelentését. Az IS hatékonyan használja fel al-Khansát a nők brutális ellenőrzésének kiterjesz-

²⁶⁷ AMANDA, Spencer: Behind the veils: The forgotten women of ISIS. <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/blog/behind-the-veils-the-forgotten-women-of-isis> (2020.01.02.)

²⁶⁸ <https://www.islamweb.net/en/article/167309/al-khansaa-poetess-and-mother-of-martyrs> (2020.02.04)

tésére, valamint a vallási kisebbségek és az iszlám ideológiai értelmezésével szembeni muszlim nők elnyomására.

A zászlóalj egyik tagjának vallomása szerint a zászlóalj gyors felállításának az oka, az Al-Sabahya útblokkban Rakkától nyugatra történt merénylet volt, amikor három ISIS katonát megöltek, valamint további négyet megöltek a Mishlab úttoron, ismeretlen fegyveresek női ruhákba öltözve, arcukat burkával takarva. Félve a művelet megismétlődésétől, az „Umm Al Rayyan” (a zászlóalj vezetője) 35 nővel indította el a zászlóaljat: három szíriai, két jemeni, négy szaúdi, egy kuvaiti, hét tunéziai, három líbiai, kilenc csecsen, három egyiptomi és három iraki. A zászlóalj középpontjában álló sürgős feladat az volt, hogy utcákon és üzletekben keresse a merénylet nőket, félve a korábbi támadások megismétlődésétől, valamint távolítsa el a szervezet előtt álló akadályokat, hogy letartóztassák vagy büntessék azokat a nőket, akik hibákat követnek el vagy az iszlám törvényt sértenek.²⁶⁹

Az Iszlám Állam kiadott egy manifesztumot a nők számára az al-Khansa brigád női tagjairól. Ami több ízben részletezi a nők szerepvállalását a terrorszervezetben.

A következőkben a kiáltvány bemutatását kíséreltem meg.

A dokumentum célja a nők harcra felhívása, vagyis, hogy csatlakozzanak az Iszlám Államhoz, ebben szerepelteti a motívációs tényezőket, valamint a jobb élet reményét. A szövege a kiáltványnak arab nyelven íródott, ezzel hangsúlyozza, hogy a fő célközönsége az arab nyelvet beszélni tudó nők. Charlie Winter fordításában született meg az angol nyelvű változat is. Mindezek ellenére Winter, rámutat arra, hogy az ISIS egy manővert alkalmazott ezzel a nyelvhasználattal, mert közvetlenül a Nyugaton élő muszlimokat kívánta megcélolni, ki használva azok kíváncsiságát. Hangsúlyozni kell azonban, hogy ISIS-nak nem célja, hogy rejtve tartsa magát, sőt igyekszik minél többféleképpen terjeszteni hittételeit. A kinyilatkoztatásaiban azonban kü-

²⁶⁹ <https://www.thenational.ae/arts-culture/arabic-treasures-the-beauty-of-al-khansa-s-melancholic-verses-refuses-to-fade-1.37438> (2020.02.04)

lönbséget tesz muszlim és nem muszlim nők között. Így az ISIS nőkkel szemben alkalmazott politikája a nők körében kialakított bizonyos hierarchián alapul. Muszlim nők közé azok a nők sorolhatók, akiket muszlim férfiak feleségül vettek és gyermekük van, a nem muszlim nő ezzel ellentétben alacsonyabb státuszt kap velük szemben megengedett az erőszak és rabszolgákként használhatók. Ezért a két kategóriában meghatározott nőkkel külön-külön foglalkoznak.²⁷⁰ A megtért muszlimokkal szemben, akiket csak „új muszlimoknak” neveztek sokkal bizalmatlanabban a szervezet vezetői, nem is jutnak túl magasra az Iszlám Állam ranglétráján, hiszen tartottak attól, hogy nyugati szolgáltatók küldték őket felderítési, hírszerzési vagy esetleg bomlasztási céllal.²⁷¹

A manifesztum 3 fő részre bontható. Az első részben foglalkozik a nyugati életbe vetett hit megdöntésével, illetve annak fő részeinek kritizálásával: feminizmus, oktatás. A második rész beszámolókból áll, azoknak a beszámolóiból, akik az Iszlám Állam által uralt területen élnek. A harmadik részben pedig egy összehasonlítás található, ahol a nők helyzetét hasonlítja össze, nem ISIS területen élő nők életével.

A kiáltvány nyomatékossítja, hogy a nő feladata a mozgásszegény életmód folytatása, ami nem jelent többet, mint, hogy család körüli teendőket látja el a házában. A házat csak bizonyos okok miatt hagyhatják el, ezek közül az első és a legfontosabb pont a dzsihád. A szentháború miatt túlterjeszkedhet eleve elrendelésétől és harcolhat. Következő okként szerepel, a vallástudomány tanulmányozása, ami szintén felhatalmazhatja a nőket a ház elhagyására. Végül pedig a harmadik ok a női orvosok és

²⁷⁰ YILMAZ, Zehra: Critique of ISIS' Women Policy. *Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 2017/4. 17.

²⁷¹ DEZSŐ Tamás: Idegen (terrorista) harcosok az Iszlám Állam soraiban. Migráció Kutató Intézet, 2019. https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/11/foreign_fighters_idegen_harcosok_dezso_tamas_1_v.pdf (2020.02.08.)

tanárok szabadmozgása, de szigorúan betartva a Saría szabályait.

Hangsúlyozza, mind a 3 pont mellett a nők öltözkéire vonatkozó szabályok betartását is, miszerint minden testrészét rejtve kell tartania.

A gyermekeknél, a lány ugyan úgy, mint a fiú ideológiai alapot kap, a terrorizmushoz, valamint az öngyilkos merényletekhez, itt már nem megkérdőjelezhető a lányok harcba állása, hiszen a társadalmi minták révén számára is természetes lesz a gépfegyver használat.

A nők toborzásában az ISIS propaganda egy olyan eszközt választott a sikerességéhez, amely a nyugati nők számára is elgondolkodtató lehetőség. Többek között, hangsúlyozza, hogy a Nyugat elnyomja a nőket míg az ISIS-ban a nők egy sokkal magasabb státuszt kapnak.²⁷²

További csoportosításként említhető:

- a blogger: a propaganda terjesztésében a nők szerepe vitathatatlanul fontos. A közösségi médiában, blogok készítésben aktívan tevékenykednek. Az egyik női ISIS harcos jóképű mujahidokról készült képeket osztott meg a profiljában, ahol az éppen kiscicákat puszilgat. A kép címe: „ne aggódj, menj hozzá egy mujahidhoz”! Az egyik legismertebb angol nyelvű blogot egy 26 éves malajziai orvos nő írta, aki Shamsnek nevezte magát. Shams "Muhajirah naplója" című blogjában leírja a Kalifátusban élt tökéletes, illuzórikus életét. A blogban anekdotákkal tűzdelve mutatja be mindennapi életét, egy ISIS harcos feleségként. Lenyűgöző, édesmázás történeteket írt le a nagy szerelemről, amit átélt. Bemutatja a harcosok mártíromsága után tar-

²⁷² EUROPOL PUBLIC INFORMATION: Women in Islamic State propaganda, Roles and incentives. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/europol-specialist-reporting/women-in-islamic-state-propaganda> (2020.01.08.)

tott ünnepek kellemes hangulatát, és hangsúlyozza a hőstettek nagyságát.²⁷³

- A női írók: részt kapnak az online propaganda magazinok női rovatainak a szerkesztésében, megírásában. A témák sokszínűek: feldolgozzák a poligámia előnyeit vagy akár egy házasságkötést egy harcolókatónával.

A házasságkötés lehetősége, mint csapda szerepel az ISIS toborzásai kapcsán. A férfiak nagy része kb. 50%-a 25-29 éves kora között még nem házas, ennek oka a házasság költséges volta. Azzal tudják a férfiakat ösztönözni az ISIS-hoz csatlakozásra, valamint a hozzá való hűségre, hogy itt munkát, házat, feleséget biztosítanak nekik. A terrorszervezet így vonzó megoldás azoknak a férfiaknak, akik munkanélküliek vagy alul foglalkoztatottak, és nagyon motiváltak házastársat találni. A nők szerepe így válik hangsúlyossá, míg számukra szintén az anyagi jóllét, a felszerelt házak, és a társszerzés lehetősége a motiváció.²⁷⁴

A folyóiratok ösztönző, motiváló tartalmakat tesznek közzé, ahol egy jobb világba térhetnek a nők. Különbséget tesznek jók és rosszak között, ahol köztudottan „ők” a jók és mindenki más „rossz” és gyakorlatilag ők csak megvédik magukat. A Dabiq 5 fajta szerepkört határoz meg a nők számára: „Támogató”, „Feleség, Nővér, Anya”, „Harcos”, „Áldozat”, „Ellenszegülő”.

A „Támogató”:

Az egyik leghangsúlyosabb szerep az ISIS propagandájában. Felhívja a nők figyelmét, hogy igaz muszlim nőként kötelességük felismerni a Nyugat hitetlenségének pusztító hatását, amelyre válaszul csatlakozzanak az igaz ügyért harcolókhoz, a Szent

²⁷³ COHEN, Katie - KAATI, Lisa: Digital Jihad, Propaganda from the Islamic State. 2018. 70. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4645--SE>. (2020.02.04.)

²⁷⁴ BLOOM, Mia: How ISIS Is Using Marriage as a Trap, Retrieved, 2015, http://www.huffingtonpost.com/mia-bloom/isis---marriage---trap_b_6773576.html (2020.03.04.)

Földre és hagyják hátra családjukat, barátaikat. Ez a szerep magába foglal egyéb olyan a tevékenységeket is, mint például a fegyvercsempészet, taktikai információk gyűjtése, közvetítő feladatok ellátása, számviteli/pénzügyi segítség nyújtása (könyvelés)²⁷⁵

„Feleség/Nővér/Anya”:

Hangsúlyozza a női szerepek kiemelt fontosságát a terror-szervezet életében, hiszen nők és feleségek nélkül, nem lennének működőképesek. Elengedhetetlenül fontos szerep a gyermekek megszülése, felnevelése, valamint a harcos férjek támogatása, ellátása. Így kiemelt fontosságot kap, hogy a szerepük hozzásegíti a férfiakat az ő igaz ügyért folytatott harcukban. Köztudott, hogy az Iszlám Állam jelentősen veszített területi nagyságából, ami magával hozta, hogy bizonyos kiképzőhelyek megszűntek. A nők fontos szerepet játszanak a gyermekek ideológiai kiképzésében. Ugyanis tőlük sajátítják el már kiskorukban a szélsőséges vallási nézeteket és a harc iránti elköteleződést.

„Harcos”:

Itt két típusról is beszélhetünk: a tervezőkről és a végrehajtókról. Néha azonban a kettő együtt valósul meg. 2010. május 4-én Roshonara Choudhry, az első nő, aki az al-Kaida kötelékében követett el merényletet egy brit parlamenti képviselő ellen.²⁷⁶

A „harcos” archetípus a nők legritkábban ábrázolt típusa. A Dabiq következetesen visszatartja női támogatóit a harcban való részvételtől, mivel a dzsihád a férfi kötelessége. Ugyanakkor nem tartózkodtak attól, hogy dicsérjék a „harcos” nőket, például Tashfeen Malikot, a 2015. évi San Bernardino-támadás női lövöldözőjét. Nem hagyták figyelmen kívül azokat a nőket sem akik „féltékenyek és irigyek” a dzsihád férfiakkal szembeni kötelezettségével kapcsolatban, így a Dabiq kiemeli, hogy a „tá-

²⁷⁵ <https://icct.nl/wp-content/uploads/2018/09/ICCT-deLeede-Women-in-Jihad-Sept2018.pdf> (2020.02.22)

²⁷⁶ <https://icct.nl/wp-content/uploads/2018/09/ICCT-deLeede-Women-in-Jihad-Sept2018.pdf> (2020.02.22)

mogató”, „anya” szerepük, valamint a „nővér” és a „feleség” pozíciók, ugyanolyan jelentős, mint a férfiak kötelessége a dzsi-hádban. Ha egy nő nem teljesíti ezeket az alapvető kötelezettségeket, amelyek muszlim identitását alkotják, akkor azonban „Ellenszegülőnek” minősül.

„Ellenszegülő”

Ebbe a csoportba azokat a nőket sorolják, akik nem tesznek eleget kötelezettségüknek és a nyugati élet szimpatizánsai. Elítélik és csoporton kívülinek ábrázolják őket. Ezzel szintén a csoportidentitásnak adnak határozott kereteket, és hangsúlyozzák annak előnyeit.

„Áldozat”

A csoporton kívüliek, akik hosszú távon lépnek erre az útra, s válnak áldozataival a Nyugat túlkapásainak. Őket ösztönzik, motiválják, hogy szálljanak ki ebből a körből és legyenek hasznos tagjai egy olyan Államnak, ahol az igaz ügyért harcolhatnak a „Gonosszal” szemben.²⁷⁷

„Özvegy”

Nem felejthetjük el, hogy annak ellenére, hogy számos nő válik öngyilkos merénylővé, még mindig a férfiak követnek el döntő többségben ilyen jellegű cselekményeket. A nők így megözvegyült feleségként sokszor már 18 évesen élnek boldog és büszke életüket. Ugyanis a férj mártíromságára az életben maradtak köreiben nagy elismerést vált ki, és a családra jó szemmel tekint a környezet. Számos nőben azonban a férj elvesztése jelentheti azt a fordulópontot, amikor úgy dönt, hogy inkább visszatérne a nyugati életbe.²⁷⁸

²⁷⁷ INGRAM, Kiriloi: IS's appeal to Western Women: Policy Implications. ICCT Policy Brief, 2017, 5-6.

²⁷⁸ HOYLE, Carolyn - BRADFORD, Alexandra - GRENETT, Ross: Becoming Mulan? Female Western Migrants to ISIS London. Institute for Strategic Dialogue, 2015. https://www.isdglobal.org/wpcontent/uploads/2016/02/ISDJ2969_Becoming_Mulan_01.15_WEB.pdf. (2020.04.01.)

7. Az Iszlám Állam média- és propagandatevékenysége (Digitális Dzsihád)

Az Egyesült Államok Nemzeti Kutatási Alapítványa 1991-ben engedélyt adott az internet kereskedelmi célú felhasználására. Az 1990-es évekre az internet a hálózatok rendszerévé vált (Internetworking System).

Az internet több részből áll:

- Surface Web – a bárki által elérhető, hozzáférhető, kereshető hálózat. A felhasználó weboldalakat nyithat meg és információt szerezhet. Az érdekes dolog az, hogy „a felszíni háló” csak a felhasználók által használt internet 4% -a.

- Dark Web - a jelszóval, kódokkal védett hálózat. Az intranetek, óriás adatbázisok találhatóak a hálózat ezen részén.

- A Deep Web a bűnözők világa. Speciális klienssel érhető el. A Tor-hálózaton keresztül bérnyilkos szerezhető, fegyverek, kábítószer, hamis okiratok, pornográf tartalmak érhetőek el, pénzmosás folytatható.

Egy fontos kiegészítés – témánk szempontjából feltétlen ide kíváncsok, hogy az Internetet használók a 2000-es évekig csupán tartalomfogyasztók volt, ezután viszont, a technológiai fejlődésével tartalom-előállítókká is váltak.

Az internetre jellemző a rendkívül sokféle és nagytömegű információáradat. (TMI- too much information)²⁷⁹ a felhasználók a legkülönbözőbb ismeretekhez jutnak, így könnyedén feltöltenek fájlokat (tartalmi közlendőket) bármilyen fájlformátumban (szöveg, kép-, audió-, videóformátumban), illetve elérnek tartalmakat az általuk választott nyelven.

Ezek az információk éppúgy lehetnek helytállóak, mint hamisak, ellenőrzöttek vagy ellenőrizetlenek.

²⁷⁹ THOMPSON, Robin: Radicalization and the use of social media. *Journal of Strategic Security*, 2011. 4/4. 167-190.

Ma bárki működtethet saját weboldalt, blogot, küldhet üzenetet fórum-rovatokba, üzenő falakon, hozzászólhat más felhasználók véleményéhez, alkotásaihoz, vitatkozhat velük.

A tartalomközlés nélkülözhetetlen a kereskedelmi tevékenységhez, ahogy a tartalomközlés a kommunikációs csatornákon is folyhat.

Ahogy fentebb láttuk a *kommunikáció* szükségessége hívta életre az Internetet. Ma is az egyik leghasznosabb és leggyakrabban használt funkciója. Lehetővé teszi, hogy távoli országok felhasználói kommunikáljanak szöveg, audió- vagy videóüzenet formájában.

A kommunikáció lehet online, azaz egyidejű (pl. audió-, videó-alkalmazásokkal, tipikusan VOIP-szolgáltatásokkal) vagy offline, késleltetett módon (pl. e-mail, sms, közösségi oldalakon, Instagramon, Twitteren, Messengeren és számos egyéb alkalmazáson keresztül).

Bárki elérheti az ismeretlen embereket, közösségeket és a kommunikációs lehetőségekkel rendelkező csoportokat. A virtuális kapcsolatból valós kapcsolat is létre jöhet.

A csevegő szobában (chat-room) lehetőség nyílik a felhasználók számára, hogy az azonos érdeklődésű chatelők szöveges üzeneteket küldjenek egymásnak. Lehetőség van az azonos érdeklődésű felhasználókkal párbeszédre vagy véleménycseréjére. A csevegőszobákban privát beszélgetés is folytatható.

A VOIP-alkalmazásokkal valós idejű kommunikáció folytatható, szövegeket, képeket, hang- és videotartalmak küldhetők a világ bármely pontjáról. A szolgáltatás lehet ingyenes és lehet díjkötelezett is. A modern szolgáltatások (pl. a Viber) a végpontok közötti titkosítást használják, ami lehetetlenné teszi a kommunikáció tartalmának megértését.

Az 1965-ben született e-mail neve az írás és továbbítás módjára utal, azaz levél, ami teljesen elektronikus úton küldhető, mára az e-mail hálózati szolgáltatássá vált. A közvetítő szolgáltatók szinte kivétel nélkül használnak e-mail rendszereket, így az e-mail az internethasználat egyik legnépszerűbb formájává

vált, ma már hálózati e-mail üzenetté alakult. Az e-mailekben és ahhoz csatolva a szövegek mellett vagy a szövegekbe ágyazva képek, audió- és videófolyamok is küldhetők.

A kommunikáció lehetősége által folytatható kereskedelmi tevékenységi is az interneten. Az elektronikus kereskedelem felöleli a netbankolástól, a különböző médium szolgáltatásokon át az egyes személyek magánkereskedéséig a teljes skálát. Gál István László megfogalmazása alapján: „a terrorizmus a bűnözés egyik formája, mégpedig az egyik legsúlyosabb és legveszélyesebb formája. Emiatt a terrorszervezetek természetesen nem riadnak vissza attól, hogy egyéb bűncselekményeket is elkövessenek.”²⁸⁰

Ennek következtében az e-kereskedelemmel összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy az internet a kezdetektől fogva alkalmas rejtett pénzügyi tranzakciók, pénzmosás vagy más vagyoni elleni bűncselekmény végrehajtására, leplezésére.²⁸¹

A számítógépes hálózatokról támadások is indíthatók a célba vett szerverek, felhasználók ellen. Különböző támadásfajták váltak ismertté.²⁸² Ezek közül kiemeljük a legveszélyesebbeket, így a jogosulatlan belépést egy számítógépbe vagy hálózatba (hacking), vagy ott történő benntartást, az eredeti web-tartalom felülírását (defacing), terheléses (DoS vagy DDoS-) támadást, továbbá malware-ek (malicious softwares – rosszindulatú szoftverek) online vagy offline feltöltését.²⁸³

²⁸⁰ GÁL István László: Új biztonságpolitikai kihívás a XXI. században: a terrorizmus finanszírozása. Szakmai Szemle, 2012/1. 12. o.

²⁸¹ NAGY Zoltán: A számítógéppel megvalósítható vagyoni jogsértésekről. Bűnügyi Műhelytanulmányok 1. 1992/1. 22-26.o.

²⁸² NAGY Zoltán: A 2013/40-es Uniós direktíva az informatikai rendszereket érő támadásokról. Konferencia előadás, Konferencia: Kommunikáció 2014 Nemzetközi Tudományos Konferencia - Nemzeti Közszolgálati Egyetem csoport, Budapest, 2014. november 12.,

²⁸³ NAGY Zoltán: A 2013/40-es Uniós direktíva az informatikai rendszereket érő támadásokról. Konferencia előadás, Konferencia: Kommunikáció 2014 Nemzetközi Tudományos Konferencia - Nemzeti Közszolgálati Egyetem csoport, Budapest, 2014. november 12.,

Napjainkban a terroristák eszköztára és működési területe is bővült, a valós térben végrehajtott akcióikat, propagandájukat kiterjesztették a virtuális térre is. A piti bűnözőktől a terroristáig, az elkövetők élhetnek ugyanazon technikai eszköztárral (a gyors ütemben miniatürizálódó technikai eszközökkel, számítógépekkel, mobiltelefonokkal, GPS-szel, műholdas telefonokkal, s nem utolsósorban fegyverekkel és sok más eszközzel), amellyel bármely más felhasználó. Igénybe vehetik, sőt veszik is az internet nyújtotta lehetőségeket; a világon gyakorlatilag bárhol elérhető szolgáltatást, a nagy sáv szélesség nyújtotta gyors és nagy tömegű adatátvitelt, a (felkészültségüktől függően relatív vagy abszolút) anonimitásban rejlő „előnyöket”.

Ulrich Sieber elmondta, hogy a „számítógépes hálózatok, például az internet, lehetővé teszik olyan új technológiák kifejlesztését, amelyek biztosítják a felhasználók számára anonimitásuk megőrzését, rejtett kommunikációt, valamint kifinomult titkosítási programok használatát az adatok továbbításában és tárolásában. Így a globális számítógépes tér egyedülálló környezetet biztosít a kiberterrorizmus végrehajtásához és más nemzetközi terrorista célok eléréséhez.

Sieber úgy gondolta, hogy a kiberterrorizmus elemei a következők:

- a kiberterrorizmus „romboló támadások az interneten keresztül végrehajtva számítógépes rendszerek ellen”.²⁸⁴

Ez fizikai és emberi veszteségeket is okozhat.

- A terroristák egyéb cselekedetei „az illegális verseny nyilvános terjesztése (kommunikáció, reklámozás és a terrorizmus dicsőítése, a terrorizmus képzése stb.)”.

A soft-target (vagyis az a személy vagy személyek, akik katonai vagy különösen terrorista támadásokkal szemben viszonylag védtelenek) nemcsak a valós térben, hanem a virtuális világban is realitás. Két formában is előfordulhat, az első esetben

²⁸⁴ ULRICH, Sieber: Focus: The Threat of Cybercrime: Organised Crime Situation Report. Council of Europe, Strasbourg, 2004. 143.

azokról felhasználókról beszélünk, akik nem fordítanak kellő figyelmet a számítógépek és a számítógépes rendszerek védelmére. Ennek valószínűsíthető oka az, hogy ők nincsenek tisztában a kibertér veszélyeivel, nem ismerik azokat, vagy ismerik a veszélyeket, de megunták a sok-sok szoftverfrissítést, figyelmeztetést. Soft-target az egészségügy, az oktatási intézmények, a kis- és középvállalkozások, valamint a magánfelhasználók többsége.

Az ilyen felhasználókkal szembeni számítógépes támadások sikeresebbek, mint a jól védett állami kormányzati szervekkel, bankokkal szembeni.

Általában terheléses támadás (DoS vagy a DDoS támadások), vagy zsarolóvírus (ransomware) támadás, adatlopás azok a módszerek, amelyek könnyen megvalósíthatók ilyen felhasználókkal szemben.

Vizsgáljuk meg, hogy ezen a tevékenységek során a terroristák hogyan használják saját céljaikra az internet nyújtotta technikai – technológia lehetőségeket:

Az interneten elérhető információhalmazban fellelhetők mélyen vallási és extrém politikai tartalmak is. A webhelyek látogatói - akár tagjai, akár szimpatizánsok vagy véletlenül odaklikkelők érdeklődését is felkelthetik az üzenetek. Az ilyen webhelyek célja a propaganda.

A terrorszervezetek is feltöltenek tartalmakat a szervezetükről, tevékenységükről, amelyek jellemzően erősen manipuláltak. Sikereikről, befolyásukról, tagjaik számáról jelentettek meg valótlan tartalmakat.

Ezek a weboldalak nemcsak vallásos tartalommal, de a fájllétesítés lehetőségével is vonzzák a fiatalokat.²⁸⁵

Ugyanakkor, ma már a multimédiás lehetőségek teljes eszköztárát használják ezek a szervezetek. Weboldalak, blogok, azokhoz csatolt videófájlok, vagy éppen a videómosztó olda-

²⁸⁵<https://www.theinquirer.net/inquirer/news/1040040/palestinian-p2p-service-declares-war-on-riaa-mpaa> (2019.05.14.)

lakra történő feltöltés is része a propagandának. Az Iszlám Állam a Youtube-ra töltötte fel horrorisztikus videóit, amelyeken ellenségei kivégzését mutatta be. Ezek a rémisztő filmfelvételek nemcsak a megfélemlítés céljából készültek, hanem a biztosító-társaságok megszarolását is szolgálták, akik különböző csatornákon keresztül kifizették a nem kevés váltságdíjat a terrorszervezetnek.

Az interneten most is olvashatók csecsen és más vahabbita weboldalak, (pl. <http://alminbar.com/>, <http://kavkazcenter.com>, <http://ingushetia.ru>

A 4 millióra becsült kurd lakosság 5-6 országban elszórtan él, és az önálló kurd állam eszményét tartja ébren a hivatalos szócsőnek minősülő <http://www.kurdistan24.net/en/> weboldal, de a szabad Kurdisztán eszméjét hirdető „freekurdistan” illegális oldalak is elérhetők az interneten.

A terrorcselekmény végrehajtásához szükséges fegyver-, bombakészítési tanácsokat, leírásokat is fellelhet különböző oldalakon az ez iránt érdeklődő.

A Google Earth és más térképek pedig egyenesen odavezethetik a terroristát, terroristákat a célpontjukhoz.²⁸⁶

Új, valós veszélyt teremtett a 3D-s technológia, mivel lehetővé teszi fegyver „kinyomtatását”. Az ehhez szükséges CAD-fájlok viszont akár a kommunikációs csatornákon keresztül is átküldhetők, illetve az internetre fel- és onnan letölthetők.²⁸⁷

Konkrét esetek jelzik az Interneten zajló tartalomközlés, kommunikációs és egyéb terror jellegű magatartások veszélyességét:

Anwar Al-Awlaki amerikai születésű radikális jemeni imám, aki több egyesült államokbeli egyetemet végzett a Youtube videómegosztó oldalon közzétett videókban terjesztette szélső-

²⁸⁶ A mumbai terrortámadás 2008. november 26-án közel 200 emberélelet követelt. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/12/02/AR2008120203519.html> (2019.05.14.)

²⁸⁷ CORDESMAN, Anthony: The „Gaza War”, A Strategic Analysis http://csis.org/files/media/isis/pubs/090202_gaza_war.pdf 17. (2020.02.22.)

séges nézeteit. A vele kapcsolatban lévőket elektronikus levélben és más formában radikalizálta. 77 szélsőséges személy hozható kapcsolatba Awlaki-val, közülük 43-at az Egyesült Államokban és 34-et Európában vontak felelősségre. Awlakit 2011-ben drónnal ölték meg az amerikaiak.²⁸⁸

A blogokban megjelenhetnek extrém vélemények is, utalva a bejegyzést író veszélyességére, ahogyan a 77 embert meggyilkoló norvég „mészáros” blogbejegyzései is előrevetítették sötét szándékát.

Andres Behring Breivik 2011. július 11-én Oslo és Utoyaszigeten ölte meg áldozatait. Korábban extremista, iszlám- és bevándorló-ellenes megjegyzéseket írt. Breivikre nagy hatással volt egy Fjordman (fjordok embere – valódi nevén Peder Are Nøstvold Jensen) nevű blogger, aki radikális iszlámmellenes tanokat hirdetett az Interneten, több helyen.

James von Brunn több internetes fórumon is antiszemita véleményt nyilvánított ki, sőt antiszemita honlapot is működtetett, sőt, még könyvet is írt zsidógyűlöletéről, majd 2009-ben június 10-én megölte a washingtoni holokauszt emlékmúzeum egyik őrét.²⁸⁹ Tartalomközlés a virtuális „felkészítőtábor” is, amely nem más, mint utasítások, leírások fegyverek, bombák készítésére, azok használatára, terroristacselekményekre, pl. Muashar al-Battar's oktatási programja²⁹⁰

A tartalomközlés mellett a kommunikáció lehetőségét is maximálisan kihasználják a terroristák, részint kapcsolattartás, részint hittérítés céljából.

²⁸⁸ MAZETTI, Mark: Killing of Americans deepens debate over use of drone strikes. New York Times, 2015.

<https://www.nytimes.com/2015/04/24/world/asia/killing-of-americans-deepens-debate-over-proper-use-of-drone-strikes.html> (2020.02.02.)

²⁸⁹<http://edition.cnn.com/2009/CRIME/06/10/museum.shooting/> (2020.02.02.)

²⁹⁰ FOREST, James: Teaching Terror: Strategic and Tactical Learning in the Terrorist World. Rowman & Littlewood, Lanham, Maryland. 2006.6.

Az Al-Kaida tábornoka, a jemeni származású Abu Basir sejk (Nasir Abdel Karim al-Wuhayshi) jegyezte meg: „a média művészet a dzsihad felé.”²⁹¹

Chat-szobákban az azonos érdeklődésű személyek oszthatják meg véleményüket. A ma is működő Stormfront weboldal chat szobáját gyakran látogatta Richard Poplawski, akit az amerikai hadseregtől antiszociális viselkedése miatt szereltek le. Poplawskit antiszociális személyisége szörnyű cselekményekre vezette, 2009. április 4-én Pittsburgh-ben 3 rendőrt ölt meg.²⁹²

A korlátlanul küldhető szöveg-, audió-, videófelvételek alkalmasak arra, hogy tagok vagy szimpatizánsok számára személyre szabott üzeneteket, véleményeket küldjenek.

Anwar Al-Awlakiról már esett szó, követőjét a kuvaiti származású Hamid al-Alit pedig az Interpol keresi, mivel a fiatalokat a dzsihadra („szent háború”) hívja fel a videófelvételeken.

Ahhoz, hogy egy szervezet fenn tudja tartani a létszámát, sőt bővíteni tudja a híveinek számát mindenképpen különféle forrásokon keresztül terjesztenie kell hittételeit. Továbbá a propaganda, elősegíti a politikai támogatók megnyerését, a céljaik megismertetését és a szélesebb közvélemennyel való kapcsolat kialakítását vagy esetleg fenntartását.²⁹³ Az Iszlám Állam a XXI. század telekommunikációs vívmányait rendkívül hatékony módon használja ki és így a világ bármely pontjára el tudja juttatni a propagandaüzeneteit. 2006, Az ISIS médiaszervezetének létrehozása arra a napra datálható, amikor az al-Furqan elnevezésű média intézetet megalapította.

Daniel Milton beszámolója bemutatja a szervezet AQI / ISI titkosított dokumentumainak részleteit. Ezekből a dokumentumokból megállapítható, hogy jelentős időt és pénzt fordítottak a

²⁹¹<https://edition.cnn.com/2011/09/30/world/meast/analysis-yemen-samir-khan/index.html>(2020.02.02.)

²⁹² <http://murderpedia.org/male/P/p/poplawski-richard.htm> (2020.02.02.)

²⁹³ HORVÁTH L. Attila: A terrorizmus csapdájában. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014. 36. o.

szervezet média aktivitására. A dokumentumok egy nagyon me-rev és hierarchikus szervezeti felépítést mutattak.

Az Al-Furqan mellett, amely leginkább brosúrákat, filmeket, posztereket készít, megtalálható az Al-Hayat, amely a Kalifátus videóit osztja meg 2014 óta, valamint az al-Bayan rádióhálózat is. Az al-Hayat logója megegyezik az Al Jazeera logójával. Az Al Hayat arabul "életet" jelent.

A propaganda különféle területeit különböző osztályok irányítják, például amíg Al Furqan és Al Itisam vizuális anyagot szolgáltat, Al-Furqan olyan anyagokra koncentrál, amelyek a katonai erejét mutatják a szervezetnek, míg az Al-Itisam ünnepi és vallási eseményekkel, cselekedetekkel foglalkozik.²⁹⁴ Ezek mellett működtetnek még egy alapítványt is Ajnad elnevezéssel, amely a nasheeds, azaz a hagyományos arab acapella dalokat tesz közzé. Dalszövegeik olyan témákat dolgoznak fel, mint a dzsihád, a Kalifátus vagy az Al-Baghdadi iránti hűség. Az Al-Hayat munkásságához tartozik a Dabiq, a Dar al-Islam és a Rumiya magazinok, amelyeket a nemzetközi muszlim közön-ség részére terjesztenek. A médiaaktivitás az idő előrehaladtával egyre inkább decentralizáltá vált, 2016-ra az előállított média tartalmak már több mint harminc különböző regionális irodából származtak. Az ISIS ellenőrzése alatt álló számos városban, köztük a szíriai Rakkában és Deir el Zoor-ban, valamint az iraki Mosulban, Diyala-ban és Saladinban külön médiaosztályokat működtetnek.

A tevékenységben egyre többen egyénileg is részt vesznek, ahol az ISIS bizonyos adatszolgáltatás után segítséget nyújt számukra.

Az ISIS a kommunikációs csatornákat ügyesen használta fel üzeneteinek a közösségi médiában történő terjesztésére, közzétételére. Bevett gyakorlattá vált, hogy ugyanazt az üzenetet ter-

²⁹⁴ ALI, Mah-Rukh: ISIS and propaganda: How ISIS exploits women. Reuters Institute Fellowship Paper University of Oxford, Hilary and Trinity Terms, 2015. 10.

jesztik különböző csatornákon keresztül azonos időben. Többek között például a Twitter-en és a Facebook-on vagy egy folyóiratba. A technikai fejlődéssel, a terjesztéshez használt csatornák is változtak.

2015-ben a legnépszerűbb közösségi média felület a Twitter volt az ISIS követői között. 2016-ban több mint 235.000 ISIS-barát fiókot blokkolt a Twitter, mivel ezek megsértették a vállalat terrorizmus és erőszakos fenyegetések terjesztésére vonatkozó irányelveit.²⁹⁵ Ennek megkerülésére a felhasználók hashtagek használatát kezdték meg. A követők számára így lehetőség van címszavak/hashtagek keresésére, a fiókok követése helyett. Az ISIS propagandához kapcsolódó leggyakoribb hashtagek a következők voltak: #IS, #Islamicstate, #khilafah és #ISIS. Néha azonban ezektől teljesen független hashtagekat használtak új követők bevonására. Ilyen eset történt 2016 januárjában, amikor is a #justinbieber hashtaget használták fel, azért, hogy a Justin Bieber rajongók (74 millió) egy részét egy olyan fiókhoz vonzzák, amelyik ISIS videókat mutatott be.²⁹⁶ Az ISIS napjainkban is használja a #blacklivesmatter hashtaget az afrikai/amerikai muszlimok elérése érdekében. A kapcsolattartási lehetőségek azonban tovább bővültek, például nagyon népszerű mobilalkalmazássá vált a Telegramm elnevezésű applikáció, de ezek mellett napi szinten jelen vannak a klasszikus formák, is mint a Facebook, illetve az ask.fm. Azért volt szükség ezekre az új felületekre, mert a hatóságok sok esetben észlelték, hogy egy adott fiók üzemeltetője ISIS barát, s így azonnal blokkolták, letiltották a fiókot és tartalmát. Az ISIS propagandája kétségkívül az egyetlen, amely a digitális lehetőségek tárházát ügyesen fordítja az előnyére. A jó propaganda Jacques Ellul szerint nem az új ötletek beültetésére irányul, hanem a már a létező elképzelések ápolására és fejlesztésére. A közelmúlt pszichológiai kuta-

²⁹⁵ WOOLF, Nicky: Twitter suspends 235,000 accounts in six months for promoting terrorism. *The Guardian*, 2016.

²⁹⁶ Islamic State hijack Justin Bieber hashtag to try and spread graphic video about the terror group. *News.com.au*, 22 January 2016.

tásai is rá mutatnak, hogy az egyének gyakran hajlamosabban fogadnak el olyan információt, amely megerősíti a saját gondolatvilágukat. Ezt a jelenséget megerősítő torzításnak nevezik.²⁹⁷ Ellul szerint a sikerességhez vezető út második lépcsője, hogy a propagandának ki kell terjednie az egyén életének minden szegmensére, hogy az teljes mértékben körül vegye őt. Mindehhez nagy mennyiségű információt kell rendszeresen, ismétlődő jelleggel eljuttatni, hiszen ez a folyamatos információáram képes a változás előidézésére. Az Iszlám Állam tevékenysége során alkalmaz ún. média mujahidokat, vagyis olyan személyeket, akik az online térben folytatják a dzsihádot. Szerepük kiemelkedően fontos. Ez azt jelenti, hogy ezek a személyek egyszerűen egy számítógépes képernyő előtt hirdetik a harcot. Annak ellenére, hogy a kormányok és a közösségi médiaplatformok rendszergazdái erőfeszítéseket tettek a propaganda terjesztésének blokkolására, az ISIS továbbra is sikeres és elérhetővé teszi mind az új, mind a régi anyagokat. Ali Fisher a mujahidin médiahálózatot egy méhkassal azonosítja, amely szükség szerint szétszóródhat és újra csoportosulhat.²⁹⁸ Ez az elosztott hálózati forma jobban ellenáll az akadályoknak, blokkolásoknak, mint egy olyan rendszer, ahol a tartalmat csak néhány hivatalos fiókban teszik közzé. A mujahidok alkalmazásának egy további előnye, hogy míg ha egy központosított hálózat szétesik, akkor az egész rendszer megáll, a szétszórt, diffúz hálózat akkor is fennmaradhat, ha több csomópontja blokkolás alá került.²⁹⁹ Ebben a szerepkörben a nők alkalmazása szintén kiemelt mennyiségben és jelentőségében is. A legidőtállóbb eszmehirdetési forma a videófeltöltés, megosztás. Hiszen, ha feltöltenek egy rendkívül

²⁹⁷ NICKERSON, Raymond: Confirmation bias: A ubiquitous phenomenon in many guises. *Review of General Psychology*, 1998/2. 2.

²⁹⁸ FISHER, Ali: How jihadist networks maintain a persistent online presence. *Perspectives on terrorism*, 2015. 9.3.

²⁹⁹ COHEN, Katie - KAATI, Lisa: Digital Jihad, Propaganda from the Islamic State. 2018. 23. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4645--SE>. (2020.02.04.)

demoralizáló videót, azt bár igyekezzenek minél előbb eltávolítani a weboldal kezelői, sokszor mire célt érnek, már több ezren is letöltötték, és azután kérésre bármikor tovább küldhetik és megoszthatják azt. Példaként említhető az ISIS egyik legismertebb videója a „Salil al-sawarim”, avagy a „Kardok csengése” című toborzó videó. Megtalálható volt a Youtube-on is, letörlése után más különböző forrásokon osztották meg újra. Ebben a rövid kis filmben a csoport tagjai azt hangoztatják, hogy mindenhol jelen vannak, és hogy utolérnek az ellenségeiket. A szervezet egy olyan erős államnak titulálja magát, amely mindenkivel szemben érvényesíteni fogja a saját akaratát. A videóban egy ISIS harcos kijelenti: „Mindenkinek tisztában kell lennie azzal a ténnyel, hogy mi nem azok vagyunk, akiknek vélnek bennünket, vannak mérnökeink, orvosaink és kiváló médiaaktivistáink. Nem egy tanzim (szervezet) vagyunk, hanem egy állam!” A valóság azonban mindig rácáfol a propagandára „Shiraz Maher szerint: számos, Szíriába érkező külföldi dzsihádista néhány nap vagy hét elteltével arról kezd panaszkodni, hogy sokat unatkozik. A propagandavideók túldramatizálják a valóságot.”³⁰⁰ A videó terjedése miatt az ISIS propagandatevékenységét a görög mitológiából származó Hydrához hasonlít, akinek, ha levágták a fejét, két másik nőtt helyette, valahogy így terjednek a terrorszervezet brutális, sokkoló felvételei. A hittételek közzététele, nagyon sajátos nyelvezeten történik az ISIS terrorszervezetnél. Előfordul, hogy angol cikknél, nem létező szavakkal fejezik ki gondolatvilágukat. Ennek a speciális ISIS zsargonnak több előnye is van. Ezzel a módszerrel biztosítják a csoport tagjai számára a hovatarozás érzésének megerősítését, valamint a csoport egészére vonatkozó a koherencia növelésére is kihatással van. A

³⁰⁰ WEISS, Michael -HASSAN, Hassan: Az Iszlám Állam, a terror hadserege belülről. HVG Kiadó, Budapest, 2015.

speciális kifejezéseket a csoport tagjai jól értik, de a csoporton kívülieknek nem mindig.³⁰¹

A terrorszervezetek propagandatevékenysége nem a telekommunikációs eszközök megjelenésével kezdődött, régen is próbálták kihasználni a rendelkezésre álló eszközöket saját ideológiájuk terjesztésére. Ilyenek voltak a falfirkák, röplapok. Az internet adta lehetőségek jelentősen megkönnyítik az információ áramlását, de nem szabad megfeledkeznünk a menekültáborokról, börtönökről, ahol továbbra is a személyes meggyőzésnek és a kapcsolattartásnak lehet döntő jelentősége. A toborzási eszközök tehát nem átalakultak, hanem inkább bővültek.

Mindenesetre az Iszlám Állam nemcsak katonai tevékenységében, hanem online kommunikáció terén is felülmúlja a többi szélsőséges csoportosulást. Ezirányú propagandatevékenységükkel saját fő céljukat erősítik: a pánik keltését a lakosság körében.³⁰²

Jihad Jane tevékenysége meggyőző példája a videó propaganda hatékonyságának.³⁰³

Jihad Jane Colleen LaRose néven született, elvált az első férjétől, alkoholistává vált. Amszterdamban találkozott egy mohamedán férfival, akinek hatására áttért a muszlim vallásra. Jihad Jane először a myspace.com-on jelent meg a "Veled, Palesztina" („Palestine With You!”) és a "Szimpátia Gázával" („Sympathy with Gaza!”), majd egy másik weboldalon a Dailymotion.com-on, valamint a Youtube.com videomegosztó oldalán fejezte ki együttérzését, elítélve az arab területek izraeli megszállását, Izraelnek az arabok elleni politikáját. Jihad Jane egyre radikáli-

³⁰¹ PICART, Caroline Joan: “Jihad Cool/Jihad Chic”: The Roles of the Internet and Imagined Relations in the Self-Radicalization of Colleen LaRose (Jihad Jane). *Societies*, 2015. 354-383.

³⁰² ÜVEGES András: Az Iszlám Állam háborúja és tevékenysége a kibertérben. *Felderítő Szemle*, 2015/4. 131.o.

³⁰³ MEALER, Micheal: *Internet Radicalization: Actual Threat or Phantom Menace*. US Government, Department of Defense, Naval Postgraduate School, Monterey, 2012.32.

sabb üzeneteket küldött, és Lars Vilks svéd grafikus művész megölésére buzdítva. Jihad Jane-t 10 év börtönbüntetésre ítélték 2014-ben.

Jihad Jane radikalizációja megfertőzött másokat is. A pakisztáni Mohammed Hassan Khalid is kapcsolatba lépett Jihad Jane-vel egy csevegőszobában, és pénzt küldött a Lars elleni támadás végrehajtására.³⁰⁴ Mohammed Hassan Khalidot hamarosan 5 éves börtönbüntetésre ítélték. Asperger-szindrómát állapítottak meg nála. Ma Khalid a Maryland College-ban kiberbiztonsággal és az Internetes szélsőségekkel foglalkozik.

Jihad Jane kapcsolatának feltérképezése vezette a hatóságokat a pittsburgh-i Emerson Begolly-hez, aki szintén szélsőséges weboldalakon náci egyenruhában fényképezkedett, és lőfegyvert tartott, elfogásakor fegyvert emelt az FBI-ügynökökre. A fenti bűncselekményekért nyolc és fél év börtönbüntetésre ítélték.

A Jihad Jane ügy tanulságai:

- az Internet egymástól földrajzilag messze levő személyek kapcsolat kialakítását és kapcsolattartását teszi lehetővé,
- a szélsőséges gondolatok közösségekben erőteljesebben érvényesülnek, egymást erősítik a közösség tagjai és ez a radikalizálódás hatékony módja,
- a mentális egészségi problémával küzdő emberek gátlásai hamarabb feloldódnak, hamarabb radikalizálódnak.
- Az e-mail üzenetek lehetőséget adnak a radikális ötletek megosztására is.

Az e-mail szolgáltatás rejtett üzenetek küldésére és fogadására is alkalmas, például amikor a felhasználók egy üzenetet hagynak a tervezetben, amíg az e-mail nem kerül elküldésre, az ellenőrzésük szinte lehetetlen.

Van néhány példa az e-mail üzenetek radikalizáló hatásaira:

2009. Fort Hood (Texas, USA): Nidal Malik Hasan, amerikai katonai pszichiáterként dolgozott az Egyesült Államokban. A Palesztin Hatóság központjához fűződő viszonya Ramallahban,

³⁰⁴ MEALER: 2012. i.m. 33.

a nyugati parton található. Elment a muzulmán közösséghez, amelynek tagja volt akkor a 9/11-es terrorcselekmény két végrehajtója, Hani Handzsur és Navaf al-Hazmi.

Hazmi még Boszniában is harcolt.

Abban az időben a muszlim közösség vezetőjét Anwar Al-Awlakinnek hívták, aki 2004-ben elhagyta az USA-t, és Jemenbe ment. 2008-tól Al-Awlaki és Nidal Hasan húsz e-mailt cseréltek (a számítógépükön megtalálhatóak).

2009. Portland: Mohamed Osman Mohamud Szomáliai bevándorló 150 e-mailt cserélt Samir Zafar Khan-val, aki az al-Kaida terrorszervezet angol nyelvű Inspire Magazine alapítója volt. Még egy névtelen pakisztáni toborzóval is találkozott Oregonban. Később Pakisztánba utazott, és felkészült a terrorista cselekményekre 30 évre ítélték.³⁰⁵

A közösségi hálók döntő jelentőségűek, mert az azonos vélemények egymást erősítik, bátorítják, ösztönzik a befolyásolható felhasználókat a gonosz cselekedetekre. A kizárólag számítógépes rendszereket érintő támadásokra is találunk példákat. Ilyen a régről ismert „Péntek13” vírus, amely palesztin fejlesztőktől származik, DoktorNuker volt (van) a leghíresebb-leghírhedtebb arab hacker.³⁰⁶

2006 júniusában egy este marokkói szerverekről támadtak 750 izraeli szervert a palesztinok elleni akció „megtorlásaként”, amely egy izraeli katona elrablása miatt indult.³⁰⁷ Ebből is világosan kitűnik, hogy végeláthatatlan az egymást kiváltó bosszúk sorozata a három vallás közös földjén, a Szentföldön.

2008. április 28-án a Szabad Európa/Szabadság Rádió weboldalán éles hangú kritika jelent meg a 22 évvel korábbi csernobili atomerőmű katasztrófával kapcsolatban. Később, még aznap éjjel nagy erejű terheléses támadás érte a Rádió nyolc országnak

³⁰⁵ MEALER: 2012. i.m.35-36.

³⁰⁶ <http://rccs.usfca.edu/bookinfo.asp?BookID=264&ReviewID=332> (2020.02.02.)

³⁰⁷ <http://www.haaretz.com/hasen/spages/732465.html> (2020.02.04.)

szóló web-oldalait (Fehéroroszország, Koszovó, Azerbajdzsán, Taát-Baskír Föld, Tadzsikisztán, és más oldalak).³⁰⁸

Sajnos a közeljövőben nem lehet azonosítani és kihúzni a terrorizmus összes szövevényes gyökerét. A nehézkes rendszerek megfordítása, valamint a politikai és gazdasági igazságtalanságok orvoslása időbe telik. Az ész és a tudomány filozófiájának terjesztése évtizedek és évszázadok türelmes munkája. Ennek ellenére tudjuk, hogy a változás lehetséges. A rabszolgaságot, a népirtást és a kínzást mind valaha a magatartás legitim formáinak tekintették - az állam kényszerítő eszközeinek -, ám manapság nyilvánosan és határozottan elutasítja azokat szinte minden nemzet és vezető. A terrorizmusnak szintén a múlt örökségévé kell válnia.³⁰⁹

³⁰⁸ NAZARIO, Jose: Politically Motivated Denial of Service Attacks, The Virtual Battlefield Perspectives on Cyber Warfare. IOS Press, Amsterdam, 2009. 186.

³⁰⁹ HERSCHKOWITZ, Norbert –HERSCHKOWITZ, Elinore Chapman: Laying the Foundations of Hate - or Hope, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

VIII. FEJEZET: A NŐI TERRORISTÁK HADVISELÉSI TECHNIKÁI

Az első kérdéskör a hadtudomány területén Resperger István szerint az új módszerek megjelenése, azaz maga az aszimmetrikus hadviselés a maga indikátoraival. Ezek például: az aszimmetria kérdése, az öngyilkos merénylők, a házi készítésű robbanóeszközök, a gyermekkatonák, a női öngyilkos merénylők, belső támadások és az Iszlám Állam eljárási módszerei.³¹⁰

Három fajta hadviselést különböztetünk meg: hagyományos, aszimmetrikus és hibrid.

Az aszimmetrikus:

A szereplők az állam és államok viszont nem állami szereplők ellen lépnek fel. Az erő- és eszközarány nagy és döntő. Stratégiai cél az ellenség kifárasztása, akaratunk rákényszerítése, az ellenség akaratának a megtörése, kivéreztetése. Ehhez a módszer a gerilla/felkelő/terrorista módszerek alkalmazása. Fő jellemző: a kifárasztás. A stratégiai dimenziók közül az idő a fő elem. A halott-sebesült aránya 1:6–14. A fő vezető szereplők a fegyveres erők, a fegyveres csoportok. Ilyen az Amerikai Egyesült Államok vezette koalíció tevékenysége az al-Kaida terrorszervezet ellen.³¹¹

Az aszimmetrikus hadviselés, nem új keletű, már az idősámításunk előtt 500-ban is létezett. Ezt bizonyítja és illusztrálja Szun-ce egyik stratégiai és taktikai összefoglalója: „a katonai taktika hasonlatos a vízhez, mert a víznek az a természete, hogy lefolyik a magas hegyekről és sietve fut lefelé. Ugyanígy a harcban: kerüljük az ellenség erős pontjait és csapjunk le a gyenge pontjaira. A víz folyása követi a felszín alakját: a katona úgy arathat diadalt, ha figyelemmel van az ellenségre, akivel szembeáll.”³¹²

³¹⁰ RESPERGER István: Stratégiák és fogalmak háborúja, az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése. Hadtudomány, 2016/4. 38. o.

³¹¹ RESPERGER: 2017.i.m. 38. o.

³¹² SZUN-CE: A háború művészete. Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2006. 85.o.

Lidell Hart a következőket írta 1967-ben megjelent Stratégia című művében a stratégia és a taktika lényegéről.

„Pozitív:

1. Igazítsd céljaidat az eszközeidhez!
2. Tartsd mindig eszedben a célt!
3. Válaszd ki a legkevésbé várható vonalat (vagy irányt)!
4. Használd ki a legkisebb ellenállás irányát!
5. Válassz olyan hadműveleti irányt, amely alternatív célpon-
tokat is kínál!
6. Gondoskodj róla, hogy mind a terved, mind a hadrended
rugalmas legyen, hozzá lehessen igazítani a körülmények-
hez!

Negatív:

7. Ne vesd be minden erődöt a csapásba, amíg az ellenfél fel-
készülten vár!
8. Ne újítsd fel a támadást ugyanabba az irányba (vagy
ugyanabban a formában), ha egyszer kudarcot vallot-
tál!”³¹³

Látható, hogy a harctevékenységi módozatok, mindig állandó elemét jelentik a harccal történő érdekérvényesítésnek. Ezek egyszer felerősödnek, máskor pedig csak gyengébb formában jelentkeznek.

Ahhoz, hogy az aszimmetrikus hadviselés érthető fogalomná váljon, el kell határolnunk a szimmetrikus hadviseléstől.

Az aszimmetrikus hadviselés fogalmának meghatározása:

Mint a legtöbb fogalom, az aszimmetrikus hadviselésre is számos meghatározás létezik. Ezek közül részletes felsorolást mellőzve néhányat ismertetnék.

„A katonai és a nemzetbiztonsági területeken értelmezve, az aszimmetria gyakorlatilag, a szembenálló féltől eltérő cselekvési változatokat (műveleteket), szervezeteket és gondolkodási módot képvisel, abból a célból, hogy maximalizálja a saját előnyeit és kiaknázza az ellenség gyengeségeit, valamint megragadja a

³¹³ HART, Liddel: Stratégia, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2002. 567.o.

kezdeményezést vagy nagyobb cselekvési szabadságot nyerjen. Az aszimmetria lehet politikai-stratégiai vagy katonai-stratégiai, vagy ezek kombinációja is.”³¹⁴

„Az aszimmetrikus hadviselés pontosan körvonalazott, politikai célok érdekében folytatott, gyakran több szervezet ideológiai, vallási, etnikai, közösségen alapuló katonai és nem katonai műveleteket, eljárásokat és módszereket alkalmazó közvetlen és közvetett hatásokra építő és egymás hatásait felerősítő, a biztonság különböző dimenzióinak területét veszélyeztető harcmodor, főként harcászati eljárás, melyek együttes hatásával kényszeríthetjük akaratumkat az ellenségre.”³¹⁵

A Washingtoni Nemzetvédelmi Egyetem, már 1998-ban használt fogalmat a jelenségre és úgy fogalmazott: hogy nem fair hadviselési forma.³¹⁶

1999-ben, a Joint Strategy Review folyóirat megfogalmazott egy definíciót a jelenségre, amely már egy szélesebben értelmezett, a „politikacsinálók” (döntéshozók), és a katonák számára is emészthetőbb fogalmat jelentett „az ún. „aszimmetrikus megközelítés (nézőpont)” bevezetésével.” Mely szerint: „az ellenség stratégiája arra irányul, hogy megkerülje, kijátssza, vagy aláassa az Egyesült Államok erősségeit úgy, hogy kihasználja annak gyengeségeit olyan módszerek alkalmazásával, amik szignifikánsan eltérnek az USA által elvárt műveleti eljárásoktól..... általában a pszichológiai hatásokat helyezi előtérbe, mint a sokkhatás, vagy zavarkeltés, ami kihatással van az amerikai kezdeményezőkézségre, (harci) akaratra (morálra), illetve cselekvési szabadságra. Az aszimmetrikus megközelítés az ellenség

³¹⁴ KRAJNC Zoltán: Az asszimmetrikus hadviselés, fenyegetés alapkérdései. Repüléstudományi Közlemények, 2008. 3.o.

³¹⁵ RESPERGER István: Az asszimmetrikus hadviselés fogalma. In: RESPERGER István- SOMKUTI Balázs- KISS Álmos Péter: Asszimmetrikus hadviselés a modern korban. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2013, 421.o.

³¹⁶ BINNENDIJK, Hans (ed.): Strategic Assessment 1998: Engaging Power for Peace. Institute for National Strategic Studies, National Defense University, Washington, D.C, 1998. 66.

sebezhetőségének alapos értékelésén alapul, gyakran alkalmaz innovatív, nem hagyományos harci eljárásokat, fegyvereket vagy technológiákat. Az aszimmetrikus hadviselés megjelenhet a katonai műveletek teljes spektrumában, lehet harcászati, hadműveleti és hadászati (stratégiai) is.”³¹⁷

A hosszú és bonyolult fogalmakkal szemben a legérthetőbben a következő megfogalmazás foglalja össze a lényegét: „Az aszimmetriára való törekvés mindig is egy győzelmi stratégia volt, hiszen minden épeszű parancsnok a főlény megszerzésére törekszik, vagyis keresi, a számára kedvező aszimmetriát.”³¹⁸

„A szimmetrikus hadviselési formáról, akkor beszélhetünk, amikor a szembenálló erők megközelítőleg azonos méretűek és felkészültségűek, valamint hasonló módszerekkel és közel azonos technikai színvonalú fegyverzettel próbálják meg kivívni a győzelmet. Ez talán az első világháborúra volt a legjellemzőbb.”

Aszimmetrikus hadviselés jellemzői:

„Dimenziói: jellege: (pozitív vagy negatív) időbeliség (rövid vagy hosszú távú) szándékoltan előidéztet vagy alap szimmetria, alacsony vagy magas rizikófaktorú, anyagi vagy pszichológiai jellegű.

Szintjei: katonai, harcászati, hadműveleti, hadászati, politikai stratégiai.

Formái: technológiai, szervezeti, módszer és eljárásbeli, tudati és erkölcsi (Pl. honvédelem-megszállás)”³¹⁹

„Várható tendenciák”:

- az állami és a nem állami szereplők közös jelenléte (miközben valójában két harcoló fél áll egymással szemben);
- a technikai előnyök (légierő, nagy pontosságú fegyverek stb.) maximális kihasználása;

³¹⁸ ISASZEGI János: Az aszimmetrikus hadviselés kialakulásának története. Hadtudomány, 2015/1. 2. o.

³¹⁹ ORBÓK Ákos (szerk.) A hadtudomány és a XXI. század. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 2016. 58.-59.o.

- a pozitív aszimmetriával rendelkező fél arra kényszerül, hogy uralja a szárazföldet és ennek megfelelő harctevékenységet folytasson, főként a lakott településeken (városokban);
- megnövekszik a kis alegységek szerepe;
- nő az információk mennyisége, továbbá azok megszerzésének (felderítés, hírszerzés), illetve a feldolgozás gyorsaságának jelentősége;
- nő a jelentősége a hatásalapú és a hálózatos hadviselésnek.³²⁰
- Az aszimmetrikus hadviselést alkalmazó fél jellemzői:
- egyszerű, gyakran szokatlan eszközöket alkalmaz, jó eredménnyel,
- felismeri és felhasználja az ellenfél gyengeségeit,
- célja, hogy minél kisebb erőbefektetéssel, minél nagyobb eredményt érjen el,
- nem szükséges számára óriási katonai erő vagy bürokratikus parancsnokság,
- nem szemtől szemben harcol, mivel nincs kellő katonai képessége.³²¹

1. Az öngyilkos merénylet jellemzői

„Az öngyilkos terrorizmus az ellenérdekelt felek közül az aránytalanul gyengébb helyzetben lévők hatékony nyomás gyakorló eszköze.”³²²

Az öngyilkos merényletek a pszichológia hadviselés egyik sajátos megnyilvánulási formája. A terrorcselekményeket „meg-

³²⁰ ISASZEGI János: Az aszimmetrikus hadviselés kialakulásának története. Hadtudomány, 2015/1. 2. o.

³²¹ ORBÓK Ákos (szerk.) A hadtudomány és a XXI. század. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 2016. 63.o.

³²² TÜTTŐ Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. Hadtudományi Szemle, 2008/3. 82.o.

személyesítik”, ami azt jelenti, hogy a szervezet igyekszik olyan eseményt megvalósítani, amiben az áldozat érez személyes kapcsolatot a katasztrófával, még akkor is, ha egyébként egyáltalán nem érintett a cselekménnyel. Példaként szolgál erre a 2001 júniusban, Tel-Avivban elkövetett akció. Egy szórakozóhely előtt Oroszországból kivándorolt fiatalokat támadtak meg. A cél világos volt: pánikkeltés a fiatal emigránsok körében, ezáltal megnehezíteni az Izraelbe történő bevándorlást és segíteni a kivándorlást.³²³

A terrorcselekmény megvalósulásához vezető folyamatban különböző fázisokat lehet egymástól elkülöníteni. Ezek pedig a következők:

I. A célpont kiválasztása

II. Az operatív tervezés, előkészítés: terrorista előkészületek, rejtkehely, ellátmány biztosítása, taktika választás: A terrorszervezetek által alkalmazott technikák és eszközök nagyon, változatosak, többek között ide tartozik az öngyilkos merénylet, a különféle robbantások, élő célpontok elleni fegyveres támadások, mészárlások, emberrablás, járműeltérítés/lopás, túszejtés, modern technikai berendezések elleni ún. kiberterrorizmus, valamint a biológia, vegyi és nukleáris anyagokkal elkövetett terrorakciók.³²⁴

III. A terv kivitelezése

IV. A menekülés, felszívódás

V. A médianyilvánosság kihasználása

A következőkben az öngyilkos merénylet, mint elkövetési módszer jellemző tulajdonságokat mutatom be.

„A terrorcselekmények veszélyessége a váratlanságban, a kiszámíthatatlanságban és a gyors, mobil csapásmérő képességben rejlik.”³²⁵

³²³ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 184.o.

³²⁴ TÜTTŐ: 2008/3. i.m. 74.o.

³²⁵ GÁL István László: Új biztonságpolitikai kihívás a XXI. században: a terrorizmus finanszírozása. Szakmai Szemle 2012/1. 5. o.

Ahhoz, hogy egy öngyilkos akció megvalósulásáig eljuthassanak az áldozatok vagy elkövetők, összetett előkészületi folyamatra, tervezésre van szükség. Többek között magába foglalja, az egyik legfontosabb elemet, a leendő célpont alapos ismeretét, a területen élők napi rutinját, a biztonsági személyzet szolgálati tevékenységét.³²⁶ Mindez akár több hónapos megfigyelési folyamatot is igényelhet. Mindemellett ugyanolyan fontos az olyan megfelelő elkövető személy kiválasztása, aki képes beolvadni a környezetébe, rendelkezik a helyi kultúra és nyelv ismeretével és magabiztos. Ha ezek a szükséges feltételek fennállnak, akkor a terrorszervezetek teljeskörű támogatást nyújtanak a terrorcselekmény sikeres megvalósításához. Ez magába foglalja a szükséges anyagi fedezetet, az elkövetéshez nélkülözhetetlen eszközöket³²⁷ és a folyamatos támogatást, biztatást. Nagyon fontos előny és különbség más bűncselekményekhez vagy más típusú terrorcselekményekhez képest az, hogy egy öngyilkos merénylet esetében nincs szükség menekülő út megtervezésére, illetve a potenciális támadók kiiktatására. Éppen ez az egyik oka annak, hogy az öngyilkos merénylőkkel szemben nagyon nehéz védekezni, mert eltökéltek és nem riadnak vissza a haláltól sem.³²⁸

Az elkövetési helyszínek skálája nagyon széles ennek célja pedig a kiszámíthatatlanság és nyugtalanság érzésének felerősítése. Céljuk nullára leszűkíteni azokat a területeket, épületeket, ahol az ember szabadon mer mozogni és ehhez a legjobb eszköz az öngyilkos merénylet.³²⁹

Média által életre hívott ábrázolásmódok, szoros összefüggést teremtenek az iszlámvallás és a terrorizmus között. Ennek eredményeképpen az öngyilkos merényleteket az iszlám fundamentalizmus termékének tekintik. Valóban az iszlám szélsőségesek

³²⁶ MARAS: 2016. i.m. 395.o.

³²⁷ MARAS: 2016. i.m. 395.o.

³²⁸ HORVÁTH: 2014.i.m. 81.o.

³²⁹ HOFFMAN, Bruce: The Logic of Suicide Terrorism. The Atlantic Monthly, 2003/1, 40-47.

követnek el döntően ilyen merényleteket, de a terrorizmus hosszú evolúciója egyértelműen bizonyítja, hogy ezen elkövetési mód nem csak az iszlám szélsőségesek által fenyegetett területeket, hanem a világ összes térségét érinti. Ki kell emelni a Sri Lankán működő Tamil Tigrisek (LTTE) nevű terrorcsoportot, amelyben a hívők, döntő többsége a hindu valláshoz tartozik. Céljuk, hogy független tamil államot hozzanak létre. Célpontjaik vezető politikusok és katonák. Az egyetlen olyan terrorszervezet, amely államfők meggyilkolását is feladatul tűzte ki. Radzsiv Gandhi³³⁰ indiai miniszterelnök és Primadasza Sri Lanka-i államfő meggyilkolása is a terrorszervezethez köthető.³³¹ Az öngyilkos merényletek magas száma kapcsolható a terrorszervezethez, fanatikussai megközelítőleg 240 robbantást követtek el. Ráadásul, a derékra szerelhető öngyilkos öv is a terrorista szervezet fejlesztése.³³² Nevezhetnénk őket az öngyilkos támadások „világbajnokainak is.”³³³ A sztereotípiák torzító hatására kialakult a „terrorista ideál” típusa is a fanatikus muzulmán férfi, aki szakállas, sötétbőrű és fiatal.³³⁴ „Ez azonban nem más, mint egyoldalú percepció, szimplifikáló eredménye.”³³⁵

Az izraeli Nemzetközi Terrorizmus-ellenes Politikai Intézet (International Policy Institute for Counter-Terrorism – ICT) szerint az öngyilkos terrorizmus:

„olyan műveleti módszer, amelynél a támadás lényege magában a végrehajtó halálában rejlik. A terrorista tisztában van azzal, hogy ha nem öli meg magát, akkor a támadás nem következik be”³³⁶.

³³⁰ Lásd 72.o.

³³¹ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 175.o.

³³² KECSKÉS: 2009/4. i.m. 26. o.

³³³ MARAS: 2016. i.m. 126.o.

³³⁴ TAMÁSI Erzsébet: Aterrorista nők. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013. 21. o.

³³⁵ TÜTTŐ Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. Hadtudományi Szemle, 2008/3. 75. o.

³³⁶ BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. Felderítő Szemle, Budapest, 2007/3. 16. o.

Az öngyilkosság módszerét már a XI. században alkalmazták az asszaszin muszlim harcosai politikai célok elérése érdekében. A mai merénylők annyiban különböznek az elődjeiktől, hogy míg az asszaszinok uralkodókat, minisztereket céloztak meg, addig mára az áldozatok köre módosult. Az akciók ún. puha célpontok, mégpedig véletlenszerű polgári csoportok ellen irányulnak.³³⁷ Az öngyilkos merénylőkre használt korábbi elnevezés a „Fedáin” volt, s őket képezték ki és alkalmazták különféle terrorcselekmények végrehajtására az 1950-es években. 1995-ben Szaddám Huszein létrehozott egy „Szaddám mártírjai” elnevezésű brigádot, amely többek között öngyilkos merényletek elkövetésére is ki volt képezve. A csoportnak női tagjai is voltak. Ezek a nők politikailag öntudatos, szekuláris nacionalista beállítottságúak voltak.³³⁸

Az öngyilkos merényletek XX. század végei megjelenése az 1983-as teherautós merényletekkel kezdődött. Először az Egyesült Államok nagykövetsége, később pedig amerikai és francia katonai bázisok ellen követtek el Bejrútban, illetve Libanonban. Az öngyilkos robbantásokat, mint a terror új taktikai eszközeit nagyon rövid időn belül más csoportok is alkalmazni kezdték. Libanontól Izraelig, a palesztin területekig, s egészen Srí Lankáig, Csecsenföldre, Törökországig, Afganisztán, Irak, Üzbegisztán, Szomália területéig.³³⁹

Az iszlámvallás alapvetően tiltja az öngyilkosságot, a Koránban erre konkrét utalás is található. „Ti hívők! Ne habzsoljátok föl egymás között javaitokat hiábavalóan, és ne öljétek meg magatokat!” Mohamed próféta az egyik hadiszban hozzáteszi: „Az, aki öngyilkosságot követ el úgy, hogy megfojtja magát, az to-

³³⁷ BÉRES János - SPINDLER Zsolt: Öngyilkos merénylők Afganisztánban. Szakmai Szemle, 2008/1. 166. o.

³³⁸ KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: A gyengék bosszúja? A nők és gyermekek által elkövetett öngyilkos merényletek mozgatói. Eszmélet, 2011. 47. o.

³³⁹ SPECKHARD, Anne: The Emergence of Female Suicide Terrorists. Studies in Conflict and Terrorism, 2008/31.1-29.

vább fogja fojtogatni magát a pokol tüzében örökké, és az, aki úgy követ el öngyilkosságot, hogy leszúrja magát, az a Pokol tüzében is ezt fogja tovább folytatni.”

A fent kifejtettek, azonban nem vonatkoznak az öngyilkos merénylőkre, mert meglátásuk szerint ők nem magukat ölik meg, hanem Allah ellenségeivel végeznek. A szélsőséges iszlám tanok azt támasztják alá, hogy az öngyilkosság vagy az ártatlanok életének a kioltása öncélú, míg a mártíromság, vagyis az élet feláldozása valamilyen nemes ügyért, az már nem számít individuális célnak, hanem sokkal inkább a közösség érdekében végrehajtott cselekedet. Ez irányulhat az igazságtalanság, elnyomás vagy a megszállás ellen. A mártíromságot az elnyomás elleni harc legitim formájának nyilvánították.³⁴⁰

Póczik Szilveszter álláspontja szerint az európai társadalom számára ez súlyosan ellentmondásos, azonban a keleti kultúrában élők teljesen más mentalitásúak. Őket a közösség irányítja. Számukra az individualizmus teljesen felfoghatatlan. Ha valaki dicsőséget hoz a családra, az nagy megbecsülésnek örvend. Az ellenkezője szintén ismert, aki szegényt hoz, azt kiközösítik vagy megbüntetik.³⁴¹

Goldziher Ignác véleménye szerint: „nem annyira az a döntő az iszlám vallási jelenségeinek helyes megítélése során, hogy mit mond a Korán és a hagyomány, hanem hogy ezek kijelentéseit és értelmét a közösség, hogyan értelmezi”.³⁴² Az iszlám-vallás szélsőségesei azok, akik a vallási forrásokat nem teljes

³⁴⁰ KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: Az öngyilkos merényletek politikai üzenete. *Hadtudomány*, 2010/7. 3-4.o.

³⁴¹ LÁSZLÓ Dávid: Egy öngyilkos merénylő lelkének bugyrai. *Magyar Nemzet*, 2016.

³⁴² ROSTOVÁNYI Zsolt: A terrorizmus civilizációs-kulturális háttere - avagy levezethető-e iszlám terrorizmus az iszlámból? *Belügyi Szemle*, 2002/6-7. 27. o.

egészében elemzik, hanem kiragadnak egyet-egyét közülük tetzésük szerint és azt a saját szájízük szerint értelmezik.³⁴³

Egy öngyilkos merénylet édesanyjának nyilatkozatából érezhető ez a fajta torzított értelmezés, ugyanis hatalmas győzelemként éli meg fia mártíromságát. „A dzsihádban egy (vallási) parancsot a számunkra,” magyarázza. „Bele kell nevelnünk ezt az elképzelést a gyermekeink lelkébe, mindig... Amit minden nap látunk – mézárítások, rombolás, házak felrobbantása – megerősítette a fiaim különösen Muhammad lelkében a dzsihádban és a mártíromság szeretetét... Dicsőség Allahnak, muszlim vagyok és hiszek a dzsihádban. A dzsihádban a vallás része és ez bátorított engem arra, hogy dzsihádban feláldozzam Muhammadot Allahért. A fiam nem pusztult el, nem halott, boldogabb életet él, mint én. Mivel szeretem a fiam, bátorítottam őt, hogy mártírhálálal haljon Allahért... a dzsihádban egy olyan vallási kötelezettség, amit végre kell hajtaniunk.”³⁴⁴

Az öngyilkos merénylet után a család összegyűlik és nem gyászszertartást tartanak, hanem örömnepet, az öröm és dicsőség annál nagyobb minél több a merénylet áldozata.³⁴⁵

A dolgozat szempontjából releváns öngyilkos merénylet további jellemzői:

- a legagresszívabb eszköz
- alkalmazására akkor kerül sor, ha a többi akció nem érne el a kívánt eredményt (ultima ratio elv)
- nem csak pánikot kelt, hanem hosszútávon rettegésben tartja a lakosságot
- a tett mögött stratégiai szervezettség áll

³⁴³ MARÓTH Miklós: Mit kell tudni az iszlámról? (T)error & Elhárítás, 2015/II. 8. o.

³⁴⁴ <http://www.dzsihadfigyelo.com/wp-content/uploads/2010/03/8-fejezet.pdf> (2017.01.30.)

³⁴⁵ BOLGÁR Judit - SZTERNÁK Nóra - SZTERNÁK György: A terrorizmussal kapcsolatos kutatások legújabb eredményei. Felderítő szemle, 2005/4. 20. o.

- az elkövetők pszichológiailag azonosulnak a cselekményükkel, így az elhatározásuk szilárd,
- nem félnek az elfogástól, bebörtönzéstől éppen az előre eltervezett halálos végkimenetel miatt
- a kevés anyagi ráfordítás nagymértékű fizikai és lélektani kárral párosul
- előkészítése más terrorakciókhoz képest egyszerűbb
- a pusztítás mértéke és az áldozatok aránya rendkívül magas
- nagy szerepet kap a médiában, nemzetközi szinten is
- iszlám kultúrában elterjedt mártírhalál dicsőségnek számít
- a védekezés ellene bonyolult és költséges³⁴⁶

A terrorizmus leginkább rettegett és leggyorsabban terjedő formájaként tekinthetünk rá. Az öngyilkos támadás egyik típusa „Human Guided” (továbbiakban „HD”) vagyis emberi vezetőségű/irányítású fegyveres támadás. a másik típus a mártírtámadás. Mindkettőt szokás „öngyilkos merényletnek” nevezni, a kettő azonban nem ugyanaz. A legfőbb különbséget a vallási háttér jelenti. Az öngyilkos támadás/merénylet egy nem vallási alapú, politikailag motivált terrortámadás, ahol a terroristák tisztában vannak azzal a ténnyel, hogy a menekülés, túlélés lehetősége nagyon csekély vagy teljesen kizárt. A cselekmény történhet úgy, hogy előzetes tervet készítenek, az öngyilkosság megvalósítására vagy pedig addig harcolnak, amíg meg nem hálnak a harc közben. A mártírtámadás esetében azonban, vallásos szélőséges terroristák az elkövetők. Az életben maradás ebben az esetben szégyen is lehet. Vizsgáljuk tehát meg, hogy ki is pontosan a mártír? „A mártír alapvetően az a személy, aki „hite, elvei vagy valamely ügy iránti elkötelezettsége miatt életét veszti vagy komoly szenvedést áll ki. Egy mártír halála a mártírom-

³⁴⁶ TÜTTŐ: 2008/3. i.m. 74. o.

ság.”³⁴⁷ Vallásonként eltérőek a mártíromság kritériumai. A keresztény kultúrában mártíroknak nevezték azokat az ártatlan embereket, akiket vallásuk vagy meggyőződésük miatt akaratuk ellenére öltek meg. Az iszlámvallás azokra tekint mártírként, akik a szent harcban vesztik életüket. Az öngyilkos merénylők esetében az iszlámvalláson belül nincs egyetértés így kettő irányzat válik szét. „Az egyik irányzat iszlám hit védelmezéséért folytatott harc áldozatát tekinti mártírnak, míg a másik a kifejezetten gyilkos küldetést (ami ártatlanok ellen is irányul) beteljesítő merénylőket.”³⁴⁸

HG öngyilkos/mártír taktikák a következők lehetnek:

1. HG öngyilkos/mártírtámadás, robbanóeszköz kézi célba juttatás: a robbanóeszközt táskában vagy a robbantó testére rögzítve juttatják célba, a robbantó az eszközzel együtt felrobban.

2. HG öngyilkos/mártír támadás járművel történő célba juttatás (ezt másképpen nevezik még: öngyilkos autó-bombának vagy teherautó-bombának is). A támadás alkalmával a terrorista behajjt az áldozatba vagy közel hajjt hozzá és felrobbantja a bombát, ami végez az autó vezetőjével, ugyanakkor a célponttal is.

3. Járművel történő célba juttatás, tengeren: nagy sebességű robbanószerrel megrakott csónakokkal közlekednek, és klasszikusan a sri-lankai Tamil Tigrisek bevett módszere ez. Ezekkel a csónakokkal támadnak, és amint elérik a vízen a célpontot, felrobbannak.

4. Járművel történő célba juttatás, repülőgép eltérítés/repülőgép, mint elkövetési eszköz: e módszer alkalmával a terroristák a repülőgépet ember által vezetett robbanóeszközként vagy rögtönzött cirkálórakétaként alkalmazzák. 1973-ban a líbiai légitársaság egy repülőgépe navigációs hiba miatt eltévedt a homokvi-

³⁴⁷ TÜTTŐ: 2008/3. i.m. 80. o.

³⁴⁸ TÜTTŐ: 2008/3. i.m. 80. o.

harban. Az izraeli légierő parancsnokai azt gondolták, hogy egy eltérített repülőgépről van szó, ami arra készül, hogy belehajtson Tel-Aviv központjába. A gépet lelőtték, s a 113 utas életét veszítette. 2001. szeptember 11-én az Amerikai Egyesült Államokban végrehajtott akció volt ennek a terrorista technikának az első sikeres alkalmazása.

5. Könnyű gyalogsági fegyveres öngyilkos/ mártír támadás: ebben az akciókban a támadók katonai lőfegyvereket és kézigránátokat használnak olyan tudatosan kiélezett helyzetben, amely csaknem biztos halállal jár.³⁴⁹

Az előbbieken a cselekményt jellemeztem több szempontból, a következő részben pedig magát az öngyilkos elkövetőt veszem górcső alá. „Az öngyilkos merénylőket valaki kiképzzi, nem úgy születnek. Lényegében, a terrorizmus olyan örültek produktuma, akik mániákusan csak rombolni akarnak. Az örültek maguk pedig jellegzetesen olyan pszichiátriai és pszichológiai technikák termékei, amelyek az elme és a viselkedés kontrollálására lettek kialakítva.”³⁵⁰

Különösen fontos pontként a női és a férfi öngyilkos merénylők közötti különbségeket elemzem részletesen. Ezeket a különbségeket a következőképpen lehet kategorizálni:

1) Az öngyilkosmerénylet megvalósulásakor a motivációik alapvetően azonosak. A különbséget az jelenti, hogy a férfiak nagy része a konfliktuszónán belül radikalizálódik, míg a nők a konfliktus zónán kívül.

2) A terroristaszervezetekben a férfiak és nők viszonya alapvetően alig különbözik a hagyományos, konzervatív társadalmakban tapasztalható különbségektől. Ez azt jelenti, hogy a fér-

³⁴⁹ MARAS: 2016. i.m. 126. o.

³⁵⁰ KANCSAL: 2012. i.m.19.o.

fiak ott is a vezető szerepeket töltik be, a nők pedig az alárendelt szerepeket.

3) A nőket általában nem erőltetik vagy kényszerítik arra, hogy így éljenek, ők szabadon, önként döntenek így, s fogadják el ezt a feladat és szerep megosztást.

4) Az öngyilkos merénylők egyik leggyakoribb személyes motivációja a trauma. A végrehajtóknál kialakuló disszociáció valószínűleg egyfajta pszichológiai védekezés, ami, mindkét nembeli elkövető számára megkönnyíti a cselekmény végrehajtását.

5) Mind a férfi, mind a női robbantókról ki lehet jelenteni, hogy pszichológiailag nem rendellenesek, illetve nincsenek patológikus személyiségtüneteik, de konfliktuszónákon belül sokszor pszichológiailag traumatizált állapotban vannak.

6) Cselekedeteik és motivációik sok párhuzamot mutatnak a depresszió és az öngyilkossági készletés pszichológiai motivációival.

7) Tetteiket a közösség nevében hajtják végre, és arra törekednek, hogy az „ellenség” másnak érezze magát, tőlük (a merénylőktől) különbözőnek.

8) Az ideológia és a társadalmi támogatás fontos elemei a szélsőségekbe történő menekülésnek, bár a társadalmi támogatás nem feltétlenül szükséges összetevő (példa: Csecsenföld).

9) A nőknek ösztönző szerepük van.

10) A nők szerepvállalása sokkal hatékonyabb lehet, mert sokkal kevésbé kiszámítható és várható egy női robbantó alkalmazása.³⁵¹

Caron E. Gentry és Laura Sjoberg csoportosítása három fő típust emel ki a női terroristák közül: az egyik csoport az „anya” kategóriája, a másik a „szörnyeteg” elnevezést viseli, a harma-

³⁵¹ SPECKHARD, Anne: The Emergence of Female Suicide Terrorists. *Studies in Conflict and Terrorism*, 2008/31.1-29.

dik pedig a legnyíltabban megfogalmazott „ribanc” jelzőt viseli.
352

„Az anya”:

Azok a nők alkotják ezt a kategóriát, akik azért kerültek egy-egy terrorszervezethez, mert a férfiak iránti elkötelezettségük belesodorta őket. Ők azok a nők, akik a fiaikat harcra, önfeláldozásra nevelik, támogatják férjüket, fivérüket, apjukat. Úgy tartják, hogy a muszlim nők életet adnak egy terroristának, de joguk is van életüket elvenni. Számukra a női mártíromság, dicsőség. Legfőbb funkciójuk a támogató, gondoskodó, kiszolgáló szerep. A férfiakért élnek, és értük is lesznek agresszívva. A mellékszereplőből, főszereplő lesz, elindul a bosszúvágy és szeretteik miatt képesek kilépni a békés természetükből.

„A szörnyeteg”:

A kutatók egy rész szkizoidnak, patológiásnak tekinti őket, akik nem vonhatók felelősségre cselekedeteikért, mert nem is tudják, mit tesznek. Mindezek mellett tipikus jellemzőjük: a kegyetlenség, kíméletlenség. A női gyengeség egyáltalán nem jellemző rájuk, született harcos nők, amazonok, katona nők, terrorista nők, akik nem szorúlnak védelemre.³⁵³

„A ribanc”:

A besorolás alapja a nőiesség sztereotip kapcsolata a szexuális vonzerő hatalmával. Ezeket a nőket, nem a tudatosság, hanem éppen a vonzerő vezeti a terrorizmushoz. Olyan férfiakat szeretnek, akik veszélyesek. Megtalálhatók azonban köztük olyanok is, akik éppen a férfiaktól szeretnének szexuális elzárkózni és ez vezet a tiltott cselekményekhez, őket „leszbikus ribanc” jelzővel illetik.³⁵⁴

³⁵² TAMÁSI: 2013. i.m. 34. o

³⁵³ TAMÁSI: 2013. i.m. 36-37.o

³⁵⁴ TAMÁSI: 2013. i.m. 36-37.o

Mia Bloom 4R meghatározása alapján a motivációk a női merénylőknél a következők: Revenge (bosszú) Redemption (becsület visszaszerzése) Respect (megbecsülés) Relationship (személyes kapcsolat) ezek pedig a következőképpen jelennek meg:

- Egy szeretett ember elvesztése (általában az életben domináns férfi - férj, apa vagy testvér)
- Az állítólagos vagy valódi szexuális kötelességszegés miatt
- Nemzőképtelenség, család hiánya
- Társadalmi helyzetük javítása iránti vágy
- Bizonyítási kényszer, hogy ugyanolyan elkötelezettek, mint a férfiak
- A jól ismert lázadók nővérei, lányai vagy feleségei³⁵⁵

Egyes szerzők külön kategóriába sorolják a magányos elkövetőket, ezzel elkülönítve a terrorszervezettel kapcsolatban állókkal. Két csoportot határolnak el egymástól az egyik a „bennszülött terrorista” a másik pedig a „magányos merénylő”. A kettő közötti különbség, hogy a „bennszülött terrorista” kapcsolódik terrorszervezethez míg a „magányos merénylő” nem, vagy nehezen bizonyítható módon. A kettő között nem szabad merev határvonalat húzni.³⁵⁶

A magányos elkövetőket is több csoportra lehet osztani. Az első csoportot, angol kifejezéssel „Loner” -ek alkotják. A „Loner” ebben az összefüggésben az a személy, aki terrorista cselekményt tervez vagy kísérel meg végrehajtani a szélsőséges iszlamista ideológiával összefüggésben. Ugyanakkor, bár felhasználhatja az iszlamista ideológiát, hogy magyarázatot adjon cselekedeteiknek, úgy tűnik, nincs valódi kapcsolata a szélsőségesekkel. Nincs bizonyíték semmiféle külső irányításra és ellenőrzésre. Sok szempontból nehéz lehet ezeket az egyéneket megfelelő módon bevonni az ideológia által vezérelt iszlamista szél-

³⁵⁵ BLOOM, Mia: Women as a Victim and Victimizers. Countering the terrorist mentality Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007. 12/ 5. 17.

³⁵⁶ KIS-BENEDEK: 2016.i.m.191.o.

sőségesek csoportjaiba, mivel szinte lehetetlen pontosan megbizonyosodni arról, hogy az ideológiának milyen szintjén állnak.

A második csoportot a „Lone wolf” elnevezésű csoport alkotja. A magányos farkasok ebben az összefüggésben olyan személyek, akik, bár úgy tűnik, hogy egyedül és bármiféle külső beavatkozás nélkül hajtják végre cselekedeteiket, valójában bizonyos szintű kapcsolatot mutatnak az operatív szélsőségesekkel. Noha a „Loner” csoporthoz hasonlítanak abban, hogy egyedül cselekszenek, amikor a valós világban működnek (ellentétben az online világgal), különböznek abban a tekintetben, hogy valamilyen szintű kapcsolatot fenntartanak egy terrorista szervezet tagjaival, és valószínűleg közvetlenül kommunikálnak is velük az interneten keresztül. Nem világos azonban az, hogy az egyének egy meghatározott szélsőséges hálózaton belül működnek-e, vagy sem, vagy, hogy korábban már külföldi táborokban kaptak-e kiképzést vagy sem. Megállapítható, hogy ezek a személyek vigaszt keresnek a szélsőséges ideológiában - amit nagyrészt egyedül sajátítanak el, ám úgy tűnik, a szélsőségesekkel kialakított online kapcsolatok révén ezt meg is erősítik.

A harmadik csoportot a „Lone Wolf pack” – „magányos farkasok falkája” képezi. A Lone Wolf Pack mögött meghúzódó elv hasonló a Lone Wolf kategóriával, azzal a különbséggel, hogy nem egyetlen ideologikusan motivált személyről van szó, hanem egy olyan csoportról, amelyik önállóan radikalizálódik a szélsőséges ideológia mentén.

A negyedik kategóriába a „Lone attackers” - „magányos támadók” kerültek. Olyan egyének ők, akik egyedül működnek, de egyértelműen az ISIS vagy korábban az al-Kaida központi csoportjainak irányítása alá tartoznak. A „Lone Wolf” vagy a „Lone Wolf Packs” csoporttól eltérően ezek az emberek aktív szélsőségesekkel lépnek, majd állnak rendszeres kapcsolatban, s nem csupán laza online kommunikációt tartanak fent velük. Az egyének aktívan részt vesznek olyan hálózatokban, amelyek robbanóeszközöket vagy fegyvereket biztosítanak számukra, s

amelyek lehetővé teszik, hogy terroristatámadást hajtsanak végre.³⁵⁷

Valójában az öngyilkos merénylők képesek arra, hogy különbséget tegyenek jó és rossz között, viszont úgy gondolják, hogy ha egy alapvetően rossz cselekedet az igaz ügy érdekében valószínűleg megtehető indokolt. Yoram Schweitzer meglátása szerint a vallás nem ártatlan, de nem is lehet a terrorcselekmények egyedüli okaként tekinteni rá.³⁵⁸ Ez egy több összetevős pszichológiai rendszer, ahol társadalmi, politikai, ideológiai okok kapcsolódnak össze. A logika erejével vagy akár irracionális érvekkel az ember bármit képes megmagyarázni magának.³⁵⁹ Egyes kutatók véleménye szerint az öngyilkos merénylővé válás nem más, mint egy szocializációs folyamat eredménye, ami 3 fő elemre épül: az egyik, hogy az egyén olyan szerveződésekkel tart fenn kapcsolatokat, amelyek célja öngyilkos merényletek végrehajtása, s ez olyan közösség, ahol az elkövetőket hősként dicsőítik, és tetteiket az ellenállás nemes formájaként értékelik.

A Center for Strategic and International Studies (CSIS) rendelkezik a magányos merénylő meghatározásáról: „Olyan radikális csoportok és egyének, amelyek nem kapcsolódnak az al-Kaidához, de attól vagy az azokhoz kapcsolódó szervezetektől inspirációt, esetleg alkalmanként irányítást kapnak.”³⁶⁰

Véleményem szerint a magányos merénylő, mint kategória egy közvetett kapcsolatot jelent az elkövető és a terrorszervezet között. A magányos merénylő általában nem jártas a bombakészítés fortélyaiban, amit adott esetben az internetről, pontosab-

³⁵⁷ PANTUCCI, Raffaello: A Typology of Lone Wolves: Preliminary Analysis of Lone Islamist Terrorists. The International Centre for the study of radicalisation and political violence, 2011.

³⁵⁸ SCHWEITZER: 2006. i. m. 29.

³⁵⁹ CARDOSO, Silvia Helena: Inside the mind of a suicide bomber. Dying to kill: The mind of the terrorist <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)

³⁶⁰ PREGULMAN, Ally- BURKE, Emily: Homegrown Terrorism. AQAM Futures Project: Case Study Series, Washington, Case Study Number 7., 2012. 1.

ban a terrrorszervezet által közzétett propagandaanyagból merít. Így lehet, hogy nem a terrrorszervezet tagja, de módszereit, technikáit alkalmazza, feltételezhetően megismerekedik a szervezet ideológiai hátterével, ami hozzásegítheti az elkövetőt a cselekmény végrehajtásában. A „magányos elkövetők” meghatározásának tartalma két összetevővel rendelkezik:

1. Az erkölcsi vagy szellemi jelentés mellett egyedül lenni a fizikai magányra utal.

Ugyanez érvényes az elkövetők kisebb része esetében is, de az egyedüli elkövetők többsége nem egyedül van.

Az elkövető nem egyedül van, mögötte szervezeti - infrastrukturális - pénzügyi támogatás található, amely segít a terrorista cselekmény elkövetésében.

2. Egy másik fontos pillanatnak egyértelmű pszichológiai vonzata van.

A „magányos elkövetők” esetében, ahol a magány hiányzik, a magány pszichológiai része is megtalálható az elkövetés motívumai között.

Ezért ezeknek az elkövetőknek a minősítése: „magányos farkasok,” kétségesnek bizonyulnak.³⁶¹

Az elemzési szempontok alapján a következő pont az öngyilkos merényletek célja. Megállapítható, hogy a legtöbb öngyilkos merényletet megvalósító szervezet célja kettős, egyrésztől rendelkezik egy deklarálttal, illetve egy burkolttal. Az ISIS esetében a nyílt célkitűzés nem más, mint egy iszlám dogmák szerint működő, iszlám ellenségektől megtisztított „Kalifátus” létrehozása. A fedett irányvonalra pedig az elkövetés helyszíneiből, a célpontokból világossá válik, hogy nem más, mint a fejlődés akadályozása, késleltetése, hiszen támadja a modernizációt megtestesítő intézményeket is. A célpontokat tekintve elválasztunk egymástól „kemény”, vagyis fegyveresen védett célpontokat és fegyveres erők által nem védett „puha” célpontokat. A „kemény” célpontokon keresztül az öngyilkos merénylet közvetle-

³⁶¹ MEALER: 2012. i.m. 24.

nül tudja támadni az államot vagy az ENSZ-katonákat, tisztviselőket. Míg a „puha célpontok” elleni merényleteknél ez közvetve valósul meg. Egy utcán, koncerten, étteremben megvalósított támadásnál az emberekben a közbiztonságba és ezáltal a kormányba vetett bizalmát próbálja meg aláásni. Támadják a modernizációt az iskolázottságot, ugyanis tudják, hogy egy szélesebb látókörű társadalom kevésbé lesz manipulálható és ezáltal nem lesz szimpatizáns az elmaradott iszlám tanokkal, ez pedig nem máshoz vezetne, mint hogy a terroriszervezet működését, fennmaradását tenné kétségessé. Az üzenete a mártír támadásnak azonban nem más, mint, hogy aki a terroristák útjába áll, az sehol sem érezheti magát biztonságban. Illetve magában hordozza a tisztelet kivívásának az eszközét is minthogy „mi erre is képesek vagyunk.”³⁶²

Volt már és minden bizonnyal lesznek soft-target terrortámadások:

2004. Madrid: március 11-én összehangolt bombázások 191 embert öltek meg és 1800-an megsérültek.

2016. Nizza (Nizza): egy terrorista egy hatalmas teherautót vezetett a tömegbe, és július 26-án megölt 86 embert a város tengerparti üdülőhelyén.

2016: Berlin: egy teherautó egy karácsonyi vásáron vett részt Németország fővárosában, legalább 12 emberöléssel.

2017. augusztus 17-én Barcelonában a Van Ramblas Boulevard turistáit és lakóit fosztogatta. 13 halott és tucat sebült volt.

2018. Strasbourg: egy fegyveres megölt öt embert és tucatnyi sebesültről számoltak be a városi karácsonyi vásáron december 11. napján.

„Hasonlóképpen növekszik azoknak a hadműveleteknek az aránya, amelynek egy vagy több gyermek, esetleg fiatal is része-

³⁶²http://mhtt.eu/hadtudomany/2010/2010_elektronikus/2010_e_7.pdf
(2020.01.23.)

se. 2016 januárjában háromszor annyi öngyilkos merényletre került sor gyermekek és fiatalok bevonásával, mint az azt megelőző január során.”

- részlet a Terrorizmus Elleni Küzdelem Központjának 2016 februárjában publikált jelentéséből³⁶³

Az Iszlám Állam nem hagyta ki a harcosainak toborzása alkalmával a gyermekkorú fiúkat. Általános iskolákból, felsőoktatási intézményekből toborozzák a fiatalokat, az eszköz nem meglepő módon sokszor az erőszak és elrablással valósítják meg a csatlakozásukat. Az árvaházak visszatérő jelleggel célpontjaik a terroristáknak. Tevékenységük alapja, hogy a családi háttérrel nem rendelkezők könnyebben befolyásolhatók, és ezek a kis fiatal katonák céltalanságukban értelmet találnak az életüknek egy igaz ügyben vállalt harc során. Kiszemeltjeik életkora nagyon változó a gyerekek már 15 év alatt is célpontokat jelentenek. Legfőbb tevékenységeik közé tartoztak a civilek ellen megvalósítható öngyilkos merényletek. Kiszemeltjeik is végeztettek velük, mint például főzést, ellenőrző pontok őrzése, propaganda célokat szolgáló videók forgatása vagy hírszerzés. Legszörnyűbb videóknak megjelentek a gyermekek, mint a nyugati hitetlenek hóhérsjai.

A kiképzésük több szakaszból áll, szinte teljesen megegyezik a felnőttek kiképzésével. A helyszíne a kiképzésnek általában a lakóhelyüktől messze, elhagyatott számukra létrehozott kiképzőtáborokban zajlik, amely található például: Moszúlban, Aleppóban és Rakkában is. A legfontosabb része a kiképzésnek nem más, mint a kimerítő vallási oktatás, emellett nagyon intenzív fizikai tréningen kell részt venniük az állóképességük növelése céljából. Megtanítják nekik a legalapvetőbb harci taktikákat, valamint a fegyverek használatát. Ezek gyakorlati alkalmazhatóságát különféle babákon gyakorolják. A harmadik része a képzésnek a pszichológia ráhatás, ennek részeként nyilvános

³⁶³ PRANTNER: 2016. i.m. 164.o.

kivégzéseken kell részt venniük nézőként vagy résztvevőként. Ha mindhárom lépcsőt sikeresen teljesítették, akkor van lehetőségük betölteni a számukra meghatározott feladatot, amely lehet öngyilkos merénylet vagy frontvonalon fegyveres szolgálat egy veterán harcos oldalán. A gyermekek, azért lesznek rendkívül jó terroristák, mert még nem tudják felmérni az élet és halál közötti szűk mezsgyét, és egyáltalán nincsenek tisztában tetteik következményeivel.

„A szegények és a tudatlanok, valamint a gyermekeikre kevés figyelmet fordítok körében általános jelenség, hogy az ISIS pénz és élelmet ajánl nekik, majd 10 év körüli kölyköket „sejkeknek” nevezik el, fegyvereket és hatalmat adnak a kezükbe és gyermek-katonává teszik őket.”

Szuád Naufal rakkai tanítónő³⁶⁴

A kiképzés egy nagyon összetett folyamat, az öngyilkos merénylők kapcsán. A kiképző táborok általában elhagyott iskolákban vagy a helyiek által kínált házakban alakítják ki. Egyes táborokban, például a Nawazkot létesítményben, a Paradicsomot ábrázoló festmények díszítik a falakat, például a folyó tejfolyók képei a tündérekkel, amelyek buja, zöld völgyekben járnak. Az edzőtáborok általában olyan területeken helyezkednek el, ahol a kormány kevés felügyelettel vagy ellenőrzéssel rendelkezik, ami csökkenti a táborok biztonságának szükségességét. Éjjel azonban egy idősebb gyakornok őrzi a tábort. A táborból a résztvevőknek nincs kijárási és senki sem hagyhatja el a kiképzést, még az éjszakai imák után sem. Magukat a helyszíneket, bizonyos időközönként biztonsági okokból cserélik.

A táborban a felnőtteket és a kiskorúakat általában elkülönítik egymástól és külön felkészítésben részesülnek. Az öngyilkos merénylők életkora hét éves kortól kezdődően egészen negyven éves korig mozog. Az öngyilkos edzőtáborok két kategóriára

³⁶⁴ PRANTNER:2016. i.m. 167.o.

különülnek el: létezik junior tábor és az senior tábor az idősebb korosztály számára. Az életkori megoszlás szempontjából a 16 éves kor a választóvonal. A 16 éves vagy annál idősebb gyakor-nokok már a senior táborhoz tartoznak, míg az ifjúsági táborok-ban hét éves kortól 15 és féléves korukig vannak a gyakor-nokok.

Rendszerint előfordul, hogy a családtagok nem helyeslik ro-konaik részvételét a felkészülésben és ilyen esetekben a táborba utaznak, hogy visszaszerezzék őket. Az ilyen erőfeszítéseknek a tábor üzemeltetői nem szabnak gátat, ha a gyerekek saját akara-tukból távozni szeretnének. A tapasztalat viszont az, hogy azok a gyakor-nokok, akiket családjuk kihúz a táborból gyakran el-hagyják otthonaikat, hogy visszatérjenek a táborba. Az egyik leendő öngyilkos merénylő beismerte: „Igen, nagyon jól éreztem magam a tábor életében, boldognak éreztem magam ott társa-immal. Volt jó kaja, zsebpénz, jó barátok és még autóink is vol-tak.”

A téli hónapokban megnehezedik az edzés kivitelezése a zord időjárás miatt, ekkor a tagok az általános polgári lakossággá olvadnak. A táborban a gyakor-nokok átlagos száma 30-35 kö-zött mozog, de ez változhat.

A tábor tagjai napkelte előtt ébrednek, hogy különleges éj-szakai virrasztásokban vegyenek részt, ezt követi a reggeli ima. Reggeli után a legtöbb tanuló megkapja a járművezetői oktatást, és jármű manővereket gyakorolnak. Tapasztalt vezetési oktatók megtanítják nekik, hogyan kell bánni a motorkerékpárokkal és az autókkal, felkészülve a járművekkal végrehajtott, illetve azokkal szállított (VBIED) öngyilkossági támadásokra.³⁶⁵

A délelőtti ülés során néhány gyakor-nok a táborban tartózkod-ik, ahol a tábor takarításában vagy éppen az ebéd előkészítésé-ben veszik ki a részüket. Az ebédet általában dél körül szolgál-ják fel, majd a déli imák következnek. Utána a gyakor-nokok két csoportra oszlanak, és a Koránt tanulmányozzák. Egy új tobor-

³⁶⁵ TAJIK, S.: Insight into a Suicide Bomber Training Camp in Waziristan. CTC Sentinel, 2010/3.10.

zottat általában egy idősebb taggal párosítanak, hogy segítsen neki megtanítani az imákat. Ezután a gyakornokok újra indulnak szabadtéri vezetési órákra, miután teát fogyasztottak sütivel. A nyári hónapokban általában ebéd után néhány óras csendes pihenőt tartanak, mielőtt összegyűlnének a délutáni imákra. Az esti imákon együttesen vesznek részt. Ezt a vacsora követi, ahol a gyakornokok informális beszélgetéseket folytatnak egymással vagy dzsihadista videókat mutatnak egymásnak DVD-lejátszón. Utána az éjszakai imádságok végeztével azonnal aludni térnek és az utolsó imák után semmilyen tevékenység nem megengedett. Az oktatók az egész képzési időszak alatt érzelmi beszédeket tartanak, amelyek célja a gyakornokok befolyásolása. A vallási oktatásokon mind helyi, mind vendéglőadók is előadásokat tartanak. A támadás végrehajtása előtt csak a legfőbb vezetők ismerik a célt. Az edzőtábor többi tagját előzetesen nem tájékoztatják a merényletről. Néhányan távozásuk előtt rögzítenek „videó-végrendeleteket”, amelyeket a misszió teljesítése után kiadnak a családoknak. Általában az öngyilkos merénylők meglátogatják hozzátartozóikat egy utolsó találkozási ponton, mielőtt elindulnának missziójukra. Amikor egy öngyilkos merénylő megkezd a küldetését, tábortársai elbúcsúznak tőle, majd azt kérik, hogy ajánlja őket a paradicsomba. A bombázót arra utasítják, hogy fürödjön meg, vegyen fel tiszta új ruhát és borotválja le szeméremszőrjét. A bombázó Korán verseket mond, és folytatja a szavalást a tényleges robbanásig. A rahbar (merénylő irányítója) előzetesen utasítja a bombázót a robbanás megfelelő ütemezésére, és a bombázó idő előtt megkezd az előkészületeket. A rahbar kötelessége többek között, hogy a bombázót egy előre meghatározott célponthoz vigye vagy néhány nappal a támadás előtt, vagy a tényleges napon. Továbbá segíti a merénylőt abban, hogy megismerkedjen a környezettel, ahol a cselekményt végre fogja hajtani. Egy közvetítő szerepet is betölt a rahbar ugyanis közvetlenül kapcsolatot tart a főparancsnoksággal is, hogy tájékoztassa őket a támadás sikeréről vagy kudarcáról. A támadás napján a rahbar dönt az akció legmegfelelőbb időpontjáról. A

rahbarnak döntő szerepe van a hadműveletben, ezért is nagyon fontos, hogy a jelölt engedelmességgel és lojalitással álljon a rahbar irányába már a táborban. Egy öngyilkos merénylőnek lehetősége van arra, hogy leváltsa az irányítóját, de ennek nyomos indoka kell, hogy legyen. Ilyen többek között, azaz eset, amikor arra kéri a rahbar a végrehajtót, hogy támadjon lehetetlen célpontot, vagy olyat, amely túl kevés áldozatot eredményez. A normál célpontnak legalább 10 ember halálát kell eredményeznie, kivéve a VIP célpontokat, amikor a halottak száma lényegtelen. A rahbar nem követi szigorúan az öngyilkos merénylőt a támadás előtti napokban. A bombázó szabadon töltheti az idejét a célvárosban, amíg el nem indul a támadásra. A bombázót kóddal látják el a végső támadás idejéről. A kódszó változhat, de jellemzően „házasság” szót használták annak jelzésére, hogy a támadó robbanthatja magát. Benazir Bhutto meggyilkolásakor a kódszó „kész az étel” volt. A támadásnál az elkövetők a robbanó mellényt a hétköznapi ruházat alatt viselik, így megfelelően el van rejtve. Jellemzően egy narancssárga színű zsinór köti össze a robbanóanyagokat a robbanómellényen vagy kabáton, a zsinor kivezetésén található detonátor berendezést pedig ragasztószalaggal rögzítik a bombázó bal csuklójához. A cél elérésekor a jobb kézzel aktiválják a szerkezetet és a robbanás bekövetkezik.³⁶⁶

³⁶⁶ TAJIK: 2010/3. i.m. 11.

IX. FEJEZET: NŐI TERRORCSELEKMÉNYEK

Az öngyilkos merénylők a terroristák között egy speciális csoportot alkotnak. Racionális egyének és az öngyilkos merényletek elkövetése ésszerű indokokon alapul. A női és férfi öngyilkos merényletek háttérében jelentős különbségeket találunk. Szükséges a nemek szerinti különbségek figyelembevétele a terrorakciók e típusánál is. A Szíriai Szocialista Nacionalista Párt elnevezésű csoportosuláshoz tartozó 16 éves Khjadali Szana 1985. április 9-én felrobbantotta magát, megölve ezáltal két izraeli katonát.³⁶⁷ Az akció során egy robbanószerkezetekkel megpakolt gépjárművel hajtott bele egy katonai konvojba.³⁶⁸ Cselekménye új fejezetet nyitott nemcsak a terrorizmus, hanem az öngyilkos merényletek történetében is, hiszen ő volt az első női terrorista, aki ilyen cselekményt végrehajtott. Az 1990-es években a férfiak követték el döntő többségben öngyilkos merényleteket, de a Tamil Tigrisek, illetve a Kurd Munkáspárt kötelékében számos női terrorista is jelen volt. Ahmad Yassin sejk: a Hamasz alapítója, aki próbál értelmet nyerni az értelmetlennek.

„Ha majd lesznek hadi repülőgépeink és rakétáink, akkor gondolkodhatunk a legitim önvédelem eszközeinek megváltoztatásán. De jelenleg csak a csupasz kezünkkel tudunk küzdeni és egyetlen eszközünk van: az, hogy feláldozhatjuk magunkat.”³⁶⁹

E fejezetben, azokat a nőket nevesítem, akiknek a cselekménye több ezer ártatlan életének a kioltásához vezetett. A nők nem csak támogató szerepben mutatkoztak az elmúlt években, hanem volt, hogy vezető szerepet töltek be egy-egy terrorszervezet élén. Például Shigenobu Fusako, a Japán Vörös Hadsereg

³⁶⁷ BEYLER, Clara: Chronology of Suicide Bombings Carried out by Women. International Institute for Counter-Terrorism, 2003. <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlslid/645/Default.aspx> (2020.01.02.)

³⁶⁸ HORVÁTH: 2014.i.m. 79.o.

³⁶⁹ BLOOM: 2011. im. 24.

(JRA) alapítója és vezetője, valamint Ulrike Meinhof, a nyugat-német Baader³⁷⁰ Meinhof Gang befolyásos tagja.

A női terroristák (öngyilkos merénylők) megjelenése egészen 1978-ig nyúlik vissza. Mint női terrorista akciót Dalal Al Maghribi tettét jegyzik elsőként, aki a Palesztin mozgalom tagja volt. 1978-ban Tel-avivban eltérített egy buszt, majd magával és 36 utassal végzett.

1980. november 10-én egy 13 éves iráni lány, Hossein Fahmideh robbantotta fel önmagát, és ezzel együtt egy iraki tankot is.³⁷¹

Őt követte, egy 1985-ben megvalósított cselekmény, amit Khyaladi Sana, a szírai nacionalista párt (SSNP) nevében hajtott végre. Hivatalosan ezt a cselekményt tekintik az első női terrorakciónak. Robbanószerrel megpakolt autójával behajtott egy izraeli katonai konvojba és két izraeli katona életét oltotta ki. Példája motiváló hatású volt, s ezt követően több hasonló cselekményt követtek el ugyanebben az évben Libanonban.³⁷² Libanonból így számos egyéb területre kezdett el betörni a jelenség, és eljutott egészen Sri Lankától, Törökországon át, Izraelig, valamint Irak és Afganisztán területéig, sőt egészen Csehszlovákiáig is.³⁷³

1991. december 23-án Magyarországon a ferihegyi gyorsforgalmi úton robbantást követett el Andrea Martina Klump és Horst-Ludwig Meyer. Távirányítással felrobbantottak egy robbanószerrel teli gépjárművet. A merénylet célpontja egy négy járműből álló konvoj autóbúsa volt, amelyben a Magyarországon átutazó, Izraelbe emigráló orosz zsidó családok utaztak. A támadás során később robbant a detonátor, így senki sem vesztette életét, de többen megsérültek és egy rendőrautó kigyulladt. A

³⁷⁰ CUNNINGHAM, Karla J.: Cross-Regional Trends in Female Terrorism. *Studies in Conflict and Terrorism*, 2013/3. 173

³⁷¹ BLOOM, Mia: *Bombshell, Women and Terrorism*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2011.23.

³⁷² KECSKÉS: 2009/4. i.m. 31. o.

³⁷³ BLOOM: 2011. i.m. 23.

Vörös Hadsereg Frakcióhoz (Rote Armee Fraktion) tartozó két terroristát 1999. szeptember 15-én kapták el az osztrák hatóságok. Az elfogás során tűzharcba keveredtek és Horst-Ludwig Meyert lelőtték. Élettársát, Andrea Martina Klumpot sikerült őrizetbe venni, majd december 23-án kiadták Németországnak, ahol 12 év börtönbüntetésre ítélték a ferihegyi merénylet miatt.³⁷⁴

Néhány név a női elkövetők közül: Leila Khaled, Patty Hearst, Muriel Degauque, Sally Jones, Ulrike Meinhof.

Leila Khaled 1969-ben térített el egy Athénba tartó repülőgépet, az akció során szerencsére senki nem sérült meg, de a nő arca közismertté vált, később számos plasztikai műtéten esett át, hogy nyugodt életet élhessen.

Patty Hearst: Randolph Hearst gazdag vállalkozó lánya, akit 1974-ben elraboltak a Szimbíózis Felszabadító Hadsereg tagjai. A lány apjától azt követelték, hogy egymillió dollár értékű élelmet osszon szét a szegények között. A szülők ez követően kaptak egy magnószalagot, amelyen Patty üzenetet küldött a családjának: „Döntöttem, velük maradok, és harcolok.” Pattyt később egy fegyveres rablás miatt börtönbe zárták, másfél év múlva azonban amnesztiában részesült.³⁷⁵

Muriel Degauque: az első európai nőként jegyzik, aki öngyilkos merényletet követett el az iszlám nevében. Családjától római katolikus neveltetést kapott, mégis egy muszlim férfihez ment feleségül. Férje hatására elkezdte közelebről is tanulmányozni a szélsőséges iszlám tanokat, amelynek következtében 2005-ben egy öngyilkos autós merényletet hajtott végre egy amerikai konvoj ellen.

Sally Jones: vagy közismertebb nevén a brit fehér özvegy, aki 12 éves fiával Szíriába utazott az Egyesült Királyságból, ahol a

³⁷⁴https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/32152607/RAF.pdf?1382629850=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DA_RAF_Rote_Armee_Fraktion_a_magyar_sajto.pdf (2020.09.12.)

³⁷⁵ TÚRI: 2018/2. i.m. 151.o.

nő öngyilkos merénylőket toborzott az Iszlám Állam terrorszervezetnek, valamint fiát is leendő terrorista harcosként nevelte. Brit származása ellenére a Közel-Keleten találta meg a boldogságot és újra is házasodott Junaid Husszeinnel.³⁷⁶

Samantha Lewthwaite: „a fehér özvegy” 37 éves, brit származású terrorista nő. Samantha szülei elváltak és menedéket az iszlámvallást gyakorló szomszédoknál talált, 2002-ben iszlám tanokat tanult a Londoni egyetemen, majd megismerkedett egy internetes chat szobában a Germaine Lindsay-vel, akivel később házasságot is kötött. 2005. július 7. napján Lindsay öngyilkos merényletet követett el egy londoni aluljáróban, ahol 26 ember életét vesztette. Samantha nevéhez fűződik a 2013-ban Nairobi egyik bevásárlóközpontjában történt merénylet, amelyben 67 ember lett áldozat.³⁷⁷

2003 októberében Hanadi Jaradat, 29 éves ügyvédnő felrobbantott egy izraeli éttermet, huszonegy halottnak és negyvennyolc sérültet hagyva a helyszínen. Reem al Rijasi a merénylete előtt készített egy videófelvételt, melyben a következőket mondta: „Az Isten megadta nekem, hogy két gyermek anyja lehessen, akiket nagyon szeretek. Mégis, az a vágyam, hogy találkozhassam Istennel a Paradicsomban, ennél is erősebb érzés. Így elhatároztam, hogy mártír leszek, a népem javára. Hiszem, hogy Isten megsegít és vigyáz majd a gyerekeimre.”

2003 áprilisában két nő, Irakban feláldozta magát Szaddám Huszeinek, az al-Kaida „áldott nővéreknek” nevezte el őket. Az „áldott nővérek” egyike terhesnek láttatta magát és segítségért kiáltott, majd amikor odaértek a kommandósok, a nők kibiztosították a robbanószerkezeteket és magukkal együtt három katonával is végeztek.

2005. november, Mireille Degauque saját magát és hat másik embert robbantott fel szintén Irakban.

³⁷⁶ TÚRI: 2018/2. i.m. 151.o.

³⁷⁷ WILLOWS, Amanda A.: Female perpetrated terrorism and suicide bombings. Faculty of the College of Graduate Studies and Research Angelo State University, San Angelo, 2017. 9.

Horák Irén, magyar származású terroristanő, aki a római katolikus vallást, iszlám hitre váltotta. Feleségül ment Anwar al Awkihoz, egy szélsőséges terroristához, akit azonban a CIA 2011-ben megölt. Az Amirára átkeresztelt megözvegyült Horák Irén, megesküdtött, hogy folytathassa férje harcát az al-Kaida toborzó csapatában.³⁷⁸

Egy Baszk terrorista nő, Amaia 18 évesen csatlakozott az ETA (Euskadi ta Askatasu, Baszkföld és Szabadság) egyik csoportjához. Egy vele készített interjú alapján számos merényletben vett részt, melyben bombákat helyezett el, és amelyek emberi életet oltottak ki. „Emberről soha nem lőttem le, ugyanis lelőni nehezebb, mint bombát elhelyezni.”

A nők öngyilkos támadásai átlagosan több halálos áldozatot követelnek, mint a férfiak által elkövetettek esetében. Különböző terrorista csoportok elemzése során egy kutatás rámutatott, hogy nők által elkövetett támadásoknak átlagosan 8 áldozata volt - szemben a férfiak által elkövetett támadásokéval, ahol mindössze 5.³⁷⁹ A 2000-es évektől azonban, nemcsak a női öngyilkos merényletek száma növekedett meg, hanem a nők szerepvállalása is sokkal aktívabbá vált. A női akciók különböző terrororganizációkhoz, illetve megvalósulásuk helye szerinti különböző földrészekhez is sorolhatók. Az egyéni elkövetők mellett hangsúlyozni szükséges azokat a terrororganizációkat is, amelyek nőket használtak fel terrorakciók végrehajtásához.

Izrael:

A palesztin szervezetekre, már egészen az 1990-es évektől jellemző volt az öngyilkos merényletek végrehajtása, de az elkövetés sokáig kizárólag a férfiak privilégiuma volt. Az első intifáda (Izrael elleni palesztin felkelés) kezdetén a palesztin nemzeti mozgalom felszólította a palesztin nőket, hogy vegyenek aktívan részt a nemzeti harcban. Azonban ahelyett, hogy a

³⁷⁸ TAMÁSI: 2013. i.m. 79. o.

³⁷⁹ BIGIO - VOGELSTEIN: 2019. i.m. 4.

szabad választás jogával lehetővé tette volna a nők számára, hogy megválasszák, hogyan lépnek fel a férfikkal együtt, arra ösztönözte őket, hogy teljesítsenek bizonyos célokat - olyan célokat, amelyek a női szerepük részét képezik. A kötelességük nem volt más, mint hogy „a nemzet anyjává” váljanak. Az akkori vezetés egyik szórólapján a palesztin anyákat, nővéreket és lányokat palesztin „manabitnak” - „férfitermelő gyáraknak” írják le, és a női méhet, amelyet „államosítottak”, „katonai méh” - nek nevezték. Hangsúlyozták, hogy az a nő, aki egyik kezével a bölcsőt ringatja az a másik kezével a nemzetet. A nők „sahid anyákká”, azaz harcos gyermekek anyjaivá váltak, akik a gyermekük felnevelése után harcba küldi őket. A második intifáda annyiban tért el az elsőtől, hogy nők feladatát a gyermekáldáson kívül kiegészítették az öngyilkos merényletekben betölthető szereppel.³⁸⁰ A palesztin nők kitepték születési anyakönyvi kivonatukból a nemek szerinti osztályozást, és kijelentették, hogy Palesztina nemcsak a férfiak otthona.”³⁸¹ Az első palesztin női akciót Wafa Idrisz az al-Aksza Mártírjainak Brigádja tagjaként hajtotta végre. 2002-ben robbantotta fel hátizsákjába rejtett bombáját Jeruzsálemben a Jaffa utcában. A bomba Idrisz és egy izraeli állampolgárt is megölt és további ötven embert megsebesített. Idrisz terve nem az volt, hogy a bombát ott felrobbantsa, azonban ismeretlen okból a detonátor váratlanul elindult. Ennek ellenére cselekményét a terrrorszervezetek példaértékűnek tartották és dicshimnuszokban magasztalták a nőt és tettét. Idrisz az egész arab világban hőssé koronázták, és az új muszlim feminizmus szimbólumaként ábrázolták. A kor hírlapjai így írtak róla: „Mária méhéből kiadott egy gyermeket, aki kiküszöbölte az elnyomást, míg Wafa teste repesszé vált, amely megszüntette a kétségbeesést és reményt keltett.”³⁸² Híres lett, mint a muszlim nők és különösen a palesztin nők kollektív vágyának nemes

³⁸⁰ TZOREFF, Mira: The Palestinian Shahida: National Patriotism, Islamic Feminism, or Social Crisis. Memorandum 2006/84. 13.

³⁸¹ BLOOM: 2005/6. i.m. 57

³⁸² BLOOM: 2005/6. i.m. 57.

és hősies megtestesítője. A nő tette számos követőre talált többnyire középosztályból származó fiatal lányok személyében. Kezdetben csak szekuláris nacionalista al-Aksza Mártírjainak Brigádja használta ki a nők alkalmazásával járó előnyöket, később viszont már a Palesztin Iszlám Dzsihád és a Hamasz is magára vállalt nők által megvalósított öngyilkos merényleteket. Wafa Idris 2002. januári akciója vitathatatlanul nagy hatással volt a nőkre és 2002 és 2006. között 67 palesztin nő valósított vagy készült megvalósítani öngyilkos merényletet. A nők közül 8-an felrobbantották magukat, ezek közül 5 nőt a Fatah szervezet küldött, 2-t az iszlám dzsihad Palesztinában, 1-t pedig a Hamász. A többi nő a támadások tervezésének különböző szakaszaiban tartóztattak le.

A nők többsége (58%) egyedülálló volt, és sokan húszas éveik elején jártak. 39% a 18-25 éves korosztályba, 16% a 26-35 éves korosztályba esett, 11% pedig 18 év alatti volt. Majdnem fele iskolázott: 22%-uk felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 26%-a pedig középiskolai végzettséggel rendelkezik. Mások nagyon fiatal nők voltak, középiskolai végzettség és szakma nélkül. A Fatah Forradalmi Tanácsának egy női tagja kifejtette, hogy „Vafa mártíromsága helyreállította a palesztin nő nemzetben betöltött szerepének a becsületét”.³⁸³ Az okok között szerepel a taktikai előny, illetve az egyenlőségre irányuló törekvések is. A különbség a két szervezet között csupán annyi, hogy az iszlám radikálisok mindezt vallási köntösbe bújtatták. Motivációik között kiemelten fontos a vallási indíttatás, de mindemelett megtalálható a nacionalizmus, a megszálló hatalom elleni gyűlölet és egyéni sérelmekkel ötvözött kitörési vágy. A kitörési vágy a nőkkel szemben fennálló hátrányos megkülönböztetésből fakad, ezzel a cselekményükkel az egyenlőség biztosítását kívánják kivívni az elnyomó férfiuralommal szemben. A kitörési vágy

³⁸³ SCHWEITZER, Yoram: Palestinian Female Suicide Bombers: Reality vs. Myth. In: SCHWEITZER, Yoram (ed.): Female Suicide Bombers: Dying for Equality? Jafee Center for Strategic Studies, Tel Aviv, 2006.25.

alatt azonban számos egyéb megbélyegzésnek is szeretnének véget venni, példaként említhetjük „a meddő Vafa driszt, az Ahmed gúnynévvel illetett, férfias külsővel és lesbikus irányultsággal rendelkező Fáiza Amal Dzsuma'at vagy az elvált és egy baleset során súlyos égési sérüléseket szenvedett Vafa Szamír Ibrahim Al-Baszt, a Hamasz első női öngyilkos merénylőjét. Rim Riasit, akit azzal vádoltak, hogy egy Hamasz tisztségviselővel folytatott házasságtörő „bűnös viszonyt”.³⁸⁴ Összegezve megállapítható, hogy az izraeli nők öngyilkos merényleteinek a hátterét a vallás, a megszállás elleni harc, az emancipáció, valamint a megfelelési törekvés mozdítják elő.³⁸⁵

Csecsenföld:

Csecsenföld, pontosabban a Csecsen Köztársaság földrajzilag az Északi Kaukázusban elhelyezkedő államalakulat, amely vitatott jogállással rendelkezik. Hatással voltak rá az orosz ortodox hatások, valamint az iszlám vallás is. Richard Pipes szerint: „A csecsenek orosz szempontból mindig zavaró elemek voltak. Kirekesztették őket és áldozatokká váltak, akik szegénységben élnek, bárányokat gondoznak, és arra várnak, amikor bosszút állhatnak és visszatérhetnek elvesztett földjükre.” Csecsenföldön elhíresült „fekete özvegyek” 2000. június 7-e óta aktívak. Ez az időpont, amikor az első csecsen női öngyilkos merénylők, Khava Barajeva, aki Arbi Barajev csecsen katonai parancsnok unokatestvére és Luisa Magomadova robbanóanyaggal töltött teherautóval hajtottak neki egy orosz különleges erők főhadiszállásnak a csecsenföldi Alkhan Yurt faluban. A támadás két halottat és öt sebesültet eredményezett. A cselekmény előzményének a csecsen nép Oroszországtól való függetlenedési törekvésében rejlik. Ennek eredményképpen 1991 és 2006 között

³⁸⁴ ELEFThERiADOU, Marina: Women and Militant Islamism: The Misunderstanding Behind the “Woman and the Gun”. Middle East Bulletin, 2008. 10.

³⁸⁵ KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: „Élő bombák”- a 21. századi aszimmetrikus hadviselés fegyverei. Felderítő Szemle, 2009/4. 41.o.

oroszcsecsen háború zajlott. Az orosz túlerőt csak az aszimmetrikus hadviselési módszerek alkalmazása tudta visszaszorítani a csecsen katonaság.³⁸⁶ A háborúban szerepet vállalt katonák (apák, testvérek,) elvesztése a nőket is harcra készítette és így alakult ki a „fekete özvenyként” ismert csecsen női öngyilkos merénylők csoportja. A „fekete özvenyek” mellett jelen van még egy szerveződés, akiket „zombiknak” neveztek. Olyan gyenge, elnyomott muszlim nőket értenek ezen merénylők között, akiket csecsen férfiak erőszakkal, drogokkal kényszerítettek öngyilkos akció megvalósítására.³⁸⁷ „Az öngyilkos merényletek elkerülhetetlen választ jelentettek az orosz erők által a háború alatt a csecsen civilek ellen elkövetett legdurvább, legszörnyűbb bűncselekményekre”. Orosz katonák számos gyermeket és civilt öltek meg a háború alatt a holttestek kiadásáért pénzt követeltek. Csecsenföldön rengetegen felháborodtak és bosszút esküdtek. Az egyik áldozat édesanyja, Elvira, akinek 15 éves fiát megölték az orosz csapatok, akik tőle 500 dollárt követeltek a holttestének visszaszolgáltatására, kijelentette: „Ó, igen, meg akarom ölni őket. Öld meg az oroszokat, öld meg a gyerekeiket. Azt akarom, hogy tudják, mit érzek.”³⁸⁸

Talán éppen ez a magyarázata a Dubrovka színházban történt eseményeknek, ahol a női öngyilkos merénylők váltak a színdarab főszereplőivé. Az előadás Georgy Vasilyev darabja: „A két kapitány” volt, amelyre telt ház gyűlt össze. Több mint 850 ember vett részt az előadáson. A színen éppen egy harci jelenet folyt, amikor egy fegyveres a kezében egy AK-47-es gépkarabéllyal megjelent a színpadon és közölte a nézőkkel, hogy fogásba ejtette a színészeket. A nézők először azt gondolták, hogy ez még a színdarab része, ám miután a nézők között is megjelentek a fegyveres nők és férfiak, akik közül többen derékra szerelt robbanó övetek viseltek, eluralkodott a pánik. Megkérték a né-

³⁸⁶ RESPERGER István - TÚRI Viktória: A nők szerepe a terrorszervezetekben. Repüléstudományi Közlemények 2011. 13. o.

³⁸⁷ RESPERGER - TÚRI: i.m. 2011. 13.o.

³⁸⁸ BLOOM: 2005/6. 58.

zőközönséget, hogy értesítsék családjaikat és a média képviselőit, hogy fogságba kerültek, 2002. október 23-án Moszkvában este 21 óra 5 perckor. A női terroristákon 3 és 5 kg-os robbanómellények voltak, amik meg voltak töltve házi készítésű robbanószerrel, valamint szögekkel, csavarokkal, golyóscsapágyakkal. A terroristák vezetője Movsar Barayev a következőket nyilatkozta: „2000 km-et utaztunk, míg elértünk Moszkváig, és innen nem lesz visszaút. Mi meghalni jöttünk, jelmondatunk: a szabadság és a paradicsom. Moszkvába érkezésünkkel megkaptuk a szabadságot, most pedig a paradicsomot szeretnénk. Nem azért jöttünk ide, hogy harcoljunk, azért jöttünk, hogy Vladimir Putyin hivatalosan is bejelentse, hogy vége van a háborúnak Csecsenföldön, és hogy kivonulnak az orosz erők a földjeinkről. Ha ezt nem teszi meg az ország, a jelenlévőket meg fogjuk ölni egyenként.”³⁸⁹ Az orosz biztonsági erők egy speciális gázt juttattak be a légkondicionáló rendszeren keresztül, ami a színházban lévőket elkábította. A női terroristákat, akik a mellényeket viselték, lelőtték, mivel a detonátorokat a kezükben bármikor aktiválhatták volna. Később egy orosz toxikológus elmondta, hogy a gáz carfentanylt tartalmazott, amit állatorvosok használnak elefántok és bölények elkábításához. Az adatok szerint 41 terrorista és 129 túszer veszítette életét a támadás során.

A merénylet előtti napon a fekete özvegyek egy videóban rögzítették szándékaikat. Elmondták, hogy készek meghalni azért, hogy több száz hitetlen is meghaljon velük együtt. A nők továbbá beszámoltak arról is, hogy az orosz erők teljesen lerombolták a városaikat, többek között tönkretették az áramellátást, a vízszolgáltatást és a gázvezetékeket és így lehetetlenné tették a hétköznapi szükségletek biztosítását.

A férfiak nem viseltek robbanómellényt csak a nők. Ebből is látszik, hogy a nők nagyon eltökélt módon szerettek volna boszút állni elvesztett szeretteikért.³⁹⁰

³⁸⁹ BLOOM: 2011.i.m. 46.

³⁹⁰ BLOOM: 2011. i.m. 37.

Egy kutatás vizsgálat alá vette a csecsen öngyilkos merénylő nőkkel közvetlenül érintkező túlélő túszok elmondásait, továbbá az elkövető nők családtagjainak az észrevételeit, valamint azokat a közvetlen kollégákat is, akik ismerték a „fekete özvegyeket”. A kutatás rámutatott, hogy a csecsen öngyilkos merénylők közül egyiknek sem volt súlyos személyiségzavara, mielőtt elhatározta, hogy csatlakozik egy terrorcsoporthoz. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a mintában szereplő minden egyén mély személyes traumatizációt tapasztalt, valamint a közvetlen traumatizáció eredményeként a poszttraumás stressz és a disszociatív jelenségek tünetei is jelen voltak. A pszichológiai traumatizáció ezen szintje nagy valószínűséggel az egyik legmélyebb vezető motivációs tényező volt, amely a csecsen bombázókat a terrorizmus ideológiáinak és végső soron a terrorcselekményeknek az elfogadásába vonzotta. A vizsgálatban érintett alanyok szinte mindegyike elveszítette közeli családtagjait légi razziákban, bombázásokban, aknákban, az úgynevezett „tisztító” műveletekben, amelyeket az orosz erők hajtottak végre. Sokan szemtanúi voltak egy-egy családtagjuk halálának, megverésének.³⁹¹ „A csecsen női terrorista értéke azon feltételezésben rejlik, miszerint a nő önfeláldozása – még ha ő is általa – szimpátiát kelt, és felhívja a világ figyelmét a csecsenek ügyére.”³⁹² Egy másik kutatás hangsúlyozza, hogy a „fekete özvegyeket” is tovább kell bontani kettő alcsoportra, mert nem minden nő azért vállalta a harcot, mert elvesztette a férjét és bosszút kíván állni. Megtalálhatóak azok a fiatal 15-19 év közötti lányok akiket, a családjaik adtak el a terrorszervezeteknek és kényszerítették a harcra. Ná-

³⁹¹ SPECKHARD, Anne - AKHMEDOVA, Khapta: Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorists. In: SCHWEITZER, Yoram (edt.): Female Suicide Bombers: Dying for Equality? Jafee Center for Strategic Studies, Tel Aviv, 2006. 63.

³⁹² BÉRES János: Nők és az öngyilkos-terrorizmus. Felderítő Szemle, 2007/3. 19. o

luk nem volt önkéntes szándék a halálra, őket vagy elrabolták vagy pedig a családjuk döntésének következménye az akció.³⁹³

A Csecsenföldön élő nők és férfiak motivációs mozgatórugói azonosnak mondhatók a két nem vonatkozásában: az orosz biztonsági erők okozta trauma megbosszulása, ami sokszor kiegészül a szélsőséges iszlám értelmezéssel. A vallási háttér azonban itt csak egy eszköz, amivel a jövőbeni elkövető fel tud készülni a kitűzött feladat elvégzésére. A csecsen merénylőkre a női öngyilkos merénylők kiugróan magas száma jellemző, ennek oka is megtalálható. A megerőszkolások, lelki és testi kínzások jelei nem tűnnek el nyomtalanul. Mindehhez társul az is, hogy az a nő, akit ilyen fajta erőszak ér, azt a társadalom kirekeszti és a becsületük helyreállítására szintén csak az öngyilkos akciót tekintik elérhető megoldásnak. Az elkövető nők között sokkal csekélyebb számban, de jelen vannak azok is, akik azért kerülnek a terrorcselekmények közelébe, mert a férfiak erre kényszerítik őket, jellemzően különböző kábító hatású szerekkel.³⁹⁴

Srí Lanka:

A terrorista szervezet kialakulásának előzményeként a hindu tamilok és a buddhista szingalézek közötti etnikai konfliktus tekinthető. Ennek a konfliktusnak a kiváltói a britek voltak a XIX. században. 1815 és 1948 között mély megosztottság alakult ki a szigeten, amelynek haszonélvezői a britek által támogatott tamilok voltak. A helyzet a szingalézek függetlenségének megszerzése után megváltozott, mivel szinte azonnal megkezdtek a tamilok kulturális és etnikai elszigeteltségének folyamatát. Az 1960-as években ellenállási mozgalmak szerveződtek, azonban a kezdeti tevékenységek békés természetűek voltak. Tíz évvel később viszont függetlenségi követelések jelentek meg a tamilok részéről. 1972-ben a karizmatikus vezető, Velupillai Prabhakaran létrehozott egy olyan szervezetet, amely nem akart

³⁹³ KECSKÉS: 2009/4. i.m. 29. o.

³⁹⁴ KATONA-RÉPÁSI:2009. i.m. 42.o.

kompromisszumot kötni, és így ennek hatására alakult meg a Tamil Eelam Felszabadító Tigrisei (Liberation Tigers Tamil Eelam, LTTE) katonai csoport.

A Tamil Tigrisek nevéhez sok terrorcselekmény köthető. A Srí Lanka-i terrorista tevékenységek során áldozataik a következők voltak: védelmi miniszter, haditengerészeti parancsnok, volt biztonsági miniszter, Ranasingh Pemadas elnök és India miniszterelnöke, Rajiv Gandhi. 1999-ben az LTTE egyik akciójának eredményeként egy másik elnök Chandrik Kumaratung, elvesztette a szemét. Radzsiv Gandhi indiai miniszterelnök elleni merényletet is egy női terrorista, Dhanu valósította meg, mellette tizennégy további halálos áldozattal 1991-ben. Dhanu vastag szemüveget viselt, amely eltakarta az arcát, és szantálfa koszorút szorongatott, a narancssárga salwar kameez (egy hagyományos hindu ruha) alatti domborulatot a látszólagos terhessége álcázta. Amikor Gandhi a dobogó felé indult a politikai gyűlésen, ahol beszélnie kellett, nyugtázta a vörös szőnyegen végig sorakozó jóakarókat. Összekulcsolta Dhanu kezét, mire tiszteletteljesen letérdelt előtte. Jobb kezével aktiválta a hasára rögzített robbanószerkezetet és 10 000 acélszegeccsel felrobbant a detonátor.³⁹⁵ Dhanu viselkedése a támadás előtt nem azt mutatta, hogy depresszióban szenved vagy traumát él át. Utolsó napjait bevásárlással, strandolással és éttermekben töltötte. A feladat végrehajtásának ösztönzésére az LTTE finanszírozta tagjának kívánságait a támadás előtti időben, hogy luxusban felkészülhessen a rá váró feladatra. Dhanu sokszor ismételte a támadás tervét keményen dolgozott, hogy minden működjön. Rájött, hogy meg fog halni, de azt is tudta, mennyire fontos lesz az elkötelezettsége.³⁹⁶ A nő a Tamil Tigrisek nevű terrorista szervezet tagja volt. A világ bármely részén a nők elleni szexuális erőszak - és a patriarchális társadalmakban a nemi erőszakkal járó társadalmi meg-

³⁹⁵ BLOOM: 2005/6. i.m. 54.

³⁹⁶ BODZIANY, Marek - NETCZUK-GWOŹDZIEWICZ, Marzena: Feminization of Terror: Psychological Analysis of the Role of Women in Terrorist Structures. *Studies in Conflict & Terrorism*, 2019/1. 4.

bélyegzés - az öngyilkos támadók általános motivációs tényezőjének tűnik.³⁹⁷

Indiai katonák erőszakolták meg és emiatt kívánt bosszút állni a miniszterelnökön Dhanu is. Utólag kiderült, hogy két másik nő is felkészült a merénylet megvalósítására biztonsági okokból, akik viszont nem voltak szexuális erőszak áldozatai.

Az LTTE kivételes szervezet volt a nők szerepvállalása tekintetében. Becslések szerint a női terroristák az öngyilkos merényletek, körülbelül 30-40 százalékát hajtották végre.

Az öngyilkossági támadások mellett a nők egyéb terrorista tevékenységekben is részt vettek. A Tamil Tigrisek között külön csoportot (fekete tigriseket) alakítottak ki, nők részére olyan célzattal, hogy terroristákat készítsenek fel az öngyilkosság küldetésekre. A támadások dicsőségét tehát egyenlő mértékben megosztották az LTTE női és férfi aktivistái között. Látható, hogy a vezetők nem zárta ki a női szereplőket.

A szervezetben szigorú fegyelem uralkodott. Tilos volt az alkohol, a kábítószer és a szex is. A csatlakozott tagok mindegyikének cían kapszulát kellett viselnie a nyakán, arra az esetre, ha elfogják. Az LTTE parancsnokai meg akarták védeni a csoportosulást, az információk kiszivárgásától. A milícia előli menekülési kísérleteket halállal büntették. Miután valaki csatlakozott a Tigrisekhez, esélye sem volt visszatérni a normális életbe. Különböző motivációk készítették a nőket az LTTE választására. Ezek különböző csoportokra oszthatóak, voltak, akik önként léptek a terrorista útra, másokat különféle tényezők kényszerítettek a csatlakozásra. Sokakat a kétségbeesés vezérelt, előfordult a katonai erőszak is, mint motivációs ok, de mindemellett a bosszú, és a jobb élet reménye is közreható indokok voltak. Ráadásul a gazdasági okok is hangsúlyt érdemelnek, voltak ugyanis olyan nők, akik olyan mély szegénységben éltek, hogy csupán a szervezet által biztosított meleg étkezések már elég ösztönzést nyújtottak a terrorista életpálya választására. A terrorista tevé-

³⁹⁷ BLOOM: 2005/6. i.m. 58.

kenység másik oka a barátság volt. A kortárs csoportok tagjai azért döntöttek a harc mellett, mert barátaik már a milíciában voltak, így ők is részt akartak venni.

További okként említhető a katonák szexuális kizsákmányolása is. Valójában a katonák kegyetlen módon bántak a tamil nőkkel, megfosztva őket a méltóságuktól.

A nők iránti egyre növekvő érdeklődés hatására, Velupilli Prabhakaran létrehozott egy csak nőkből álló terroristasejtet, a „Szabadság Madarai” elnevezéssel. A csoportban, csak kiválasztott, megfelelő motivációjú nők vehettek részt. A tagokat speciális küldetésekre - öngyilkossági akciókra - képezték ki. A kiképzés a jövőbeli öngyilkossági akciókra magában foglalta a terrortámadásokról szóló oktatóvideók megtekintését, illetve a napi testedzéseket is. Ami különösen érdekes, hogy a nőket megtanították arra, hogyan kell leülni és járni úgy, mintha terhesek lennének, miközben valójában egy rejtett robbanóanyag volt a ruhájuk alatt. Az öngyilkos egységek mottója az volt: "Csak egyszer fogsz meghalni."³⁹⁸

Mia Bloom: „Bombshell: A terrorista nők sok arca” című könyve bemutat három Tigris, akik túléltek a terrorszervezetet, ők pedig: Menake, Darshika és Puhachudar. A velük készült interjúk értékes anyagoknak tekinthetők a terrorizmus kutatásai során, ugyanis erre csak korlátozott lehetőségek fordulnak elő. Darshika és Menake története jelentősen eltér egymástól, mivel előbbi tudatosan döntött a Tamil Tigrisekhez közé csatlakozásáról, míg Menake egy olyan nőcsoportot képvisel, akik tiltakozásuk ellenére kerültek be a terrorszervezetbe. Az LTTE sok fiatal lányt elrabolt, anélkül, hogy más választási lehetőséget biztosított volna számukra. Darshika motivációja a személyes trauma és a bizonytalanság kombinációja volt. A fiatal tamil elvesztette apját, akit véletlenül megölt a Srí Lanka-i Légierő bombázása

³⁹⁸ BODZIANY, Marek - NETCZUK-GWOŹDZIEWICZ, Marzena: Feminization of Terror: Psychological Analysis of the Role of Women in Terrorist Structures. *Studies in Conflict & Terrorism*, 2019/1. 2.

során. „Dashika” nem kereste az apja halálának közvetlen felelősét, inkább elpusztította a tamilok szenvedéséért felelős teljes kormányt. Menaket elfogták Ratnasiria Wickremanayake srí lankai miniszterelnök meggyilkolásának kísérlete során. Menake nem dönthetett sorsáról szabadon, ugyanis őt családja eladta az LTTE-nak. Jelenleg Srí Lanka egyik börtönében tölti büntetését. Félt nyilatkozni korábbi életéről, attól tartott, hogy az LTTE-nek még a börtönében is vannak kémjei, és meg fogják ölni azért, ha beszél. Őt terrorista tevékenységekre kényszerítették. Látható, hogy a terrorista milícia női tagjai eltérő véleményt vallottak az LTTE tevékenységéről. Prabhakaran, a szervezet létrehozója tökéletesen kidolgozta a szervezet ideológiáját és teljes szerkezetét. A Tamil Tigrisek női tagjai úgy érezték, hogy támogatják őket és a tamilok számára a vezető szinte olyan lett, mint egy popsztár, mindenki szerette, bálványozta. Az LTTE tevékenységének kritikusai hangsúlyozták, hogy a nőknek a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos érzése a Prabhakaran által létrehozott szervezetben csupán illuzórikus volt, mivel valójában "ágyútölteléknek" kezelte a nőket.³⁹⁹

A szervezet közel 22 éves (1987-2009) aktív szerepvállalása során több mint 200 öngyilkos merényletet hajtott végre. A női akciók háttérbe szorultak, akkor bírtak előtérbe kerülni, amikor a célpont nehezen megközelíthető személy volt (vezető: politikai vagy katonai területen).⁴⁰⁰ A szervezet vezetői hangsúlyozni próbálták, hogy egyenlőnek tekintik a nőket és a csoport férfi tagjait. Ezt azzal próbálták kifejezésre juttatni, hogy a nők is ugyanazt a szigorú, kemény fizikai és szellemi kiképzést kapták, mint férfi társaik, ugyanabban az egyenruhában jártak mind a két nem képviselői, továbbá, abban sem tettek különbséget közöttük, hogy a tettük után milyen mértékű megbecsülés járt nekik. Srí Lankán az LTTE saját árvaházakat is működtet, és ezekből az árvaházakból származó gyerekeket felveszi soraiba. Elit harci

³⁹⁹ BODZIANY- NETCZUK-GWOŹDZIEWICZ: 2019/1. i.m. 5.

⁴⁰⁰ BÉRES: 2007/3. i.m. 21. o.

ereje, a Leopard Brigade például az LTTE árvaházaiból származó lányokból és fiúkból áll. Bár az ilyen gyermekek nagyobb valószínűséggel csatlakoznak szívesen, kétséges, hogy megengedett-e a csatlakozás megtagadása.

A lányokat néha szüleik adják fegyveres szolgálatba „adófizetésként”, például Kolumbiában vagy Kambodzsában, de számtalan más okból is előfordul.

Egy 13 éves lányt megerőszakolása után egy koszovói albán menekült apa odaadta a KLA-hoz. (Kosovo Liberation Army) "Valószínűleg meg fogják ölni, de ez lenne a legjobb. Amúgy sem lesz jövője azután, amit tettek vele."⁴⁰¹

Kurd Munkáspárt (PKK):

A motivációk jellemzése kapcsán a női tagokról az mondható el, hogy cselekményük- hasonlóan a palesztinokhoz -, az ön-megvalósításra épült. A férfiuralmon alapuló törökországi kurd társadalomban egyedül a Kurd Munkáspárt szervezete volt az a csoport, ami lehetőséget biztosított a nőknek a választás szempontjából. Ez alapján vagy választják a tradicionális feleség szerepet vagy pedig a terrorizmus mezejére lépnek. A fegyveres harcban a nők teljesen egyenrangú félként voltak kezelve a férfi társaik mellett így megszűnt a női-férfi alárendelt viszony. A nőkkel hasonlóan a Tamil Tigrisekhez itt sem kivételeztek a kiképzések során, ez viszont szoros egységet kovácsolt a tagokból, ami pótolni tudta a nőknek azt a családi köteléket, amit a terrorszervezet miatt elhagytak.

Irak:

Az Irakban megvalósított női merényletek mögött húzódnak meg a legszerteágazóbb motivációs okok. Találunk olyat, aki egyes feltételezések szerint nem is tudott arról, hogy táskájába pokolgépet rejtettek és később azt távvezérléssel hoztak működ-

⁴⁰¹ MAZURANA, Dyan - MCKAY, Susan: Child soldiers, What about the girls? Bulletin of the Atomic Scientists, 2001/5. 32.

désben. Szerepelnek olyan nők is akik, cselekményük okaként férjük vagy férfi családtagjuk elvesztését emelik ki, és ennek megbosszulásaként hajtottak végre az akciót. A nők többsége húszas éveikben jártak és iskolázottak voltak. Irakhoz köthető a „hívők anyjának” elkeresztelt Szamira Dzsászim tevékenysége is. Ő ugyanis az Anszar al-Szunna lázadó csoport női öngyilkos merénylők toborzójaként vált híressé. Módszere az volt, hogy kiválasztotta, hogy mely nőket fogjanak el később a milicisták és aztán őket megerőszakolták. Dzsászim ekkor lépett újra kapcsolatba a lányokkal meggyőzve őket, hogy becsületükön esett csorbát állítsák helyre öngyilkosmerénylettel. A toborzó nő minden szükséges feltételt megteremtett ahhoz, hogy a merénylet sikeres lehessen. Beszerezte a robbanóanyagokat, felkészítette a lányokat ezek használatára végül pedig a célponthoz is elkísérte őket. Általános profil itt sem adható a női merénylőkről, de vannak bizonyos jellemzők, amik nagyszámban előfordulnak. Az életkor szempontjából leginkább a 17 és a 27 év közötti lányok voltak aktívak. Iskolai végzettségükről elmondható, hogy legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkeztek, valamint középosztálybeli családból származtak.⁴⁰² Anne Speckhard a 2000-es évek elején felállította a női terroristák csoportosítását, az alapján, hogy milyen eszközökkel valósították meg a cselekményt. Az Irakban végrehajtott műveleteket vizsgálta ez alapján a felsorolás a következő:

- Robbanómellénnyel megvalósított cselekmény
- Autó felrobbantás
- Terhesség színlelésével elkövetett akció
- Nők férfinek álcázva.

Az iraki nők esetében megfigyelhető volt, hogy a robbantás során többnyire egyedül - a fent említett módokon - hajtják végre a terrorcselekményeket. Más szervezeteknél, Sri Lankán vagy Csecsenföldön a nőket csoportosan küldik a mártíromságra vezető első lépcsőfokra. Ennek oka többek között abban rejlik,

⁴⁰² KATONA-RÉPÁSI: 2009. i.m. 46.o.

hogy így a cselekmény megvalósulása jobban biztosított, egymásra ugyanis ösztönző, buzdító hatással lehetnek a terrorista nők. Ebből arra lehet következtetni, hogy az iraki nők vannak annyira elszántak, hogy cselekményük végrehajtásától nem lehet őket eltántorítani.⁴⁰³

Kolumbia:

A kolumbiai nők részvétele a FARC-ban (Revolutionary Armed Forces of Colombia—People's Army, Kolumbia Forradalmi Fegyveres Erői – Néphadsereg) sokrétű jelenség. Ugyanakkor nehéz vizsgálni, mivel a szervezet női tagjai elszigeteltek, és nem beszélhetnek a gerilla csapat működéséről. Becslések szerint a marxista milícia tagjainak 30-40 százalékát nők alkotják, hasonlóan, mint a Sri-Lankán működő Tamil Tigrisek esetében. A harcosok többsége fiatal, zömében 25 évnél fiatalabb. A szervezet szívesen toboroz kislányokat, hogy ideológiájuknak megfelelő képzésben részesüljenek a kicsik. Örömmel fogadja azokat az árvákat, akik hálával követik feletteseik utasításait. A női újoncokat ugyanúgy képzik, mint a férfi újoncokat. A FARC vezetése felismerte, hogy a nők magas operatív értékkel bírnak számukra. A nők jobb kémek, könnyebb megszerezniük a szükséges információkat. Ezen felül a fiúk toborzási lehetősége az ország egyes régióiban korlátozottak. A nemek közötti egyenlőségért cserébe a lányoktól teljes elkötelezettséget követelnek a szervezet iránt. A különböző mesék a küzdelemről, az egyenlőségről, a gazdagok pénzének elvételéről és a szegények adományozásáról adnak erőt a nőknek a harcra. Kevés nőnek sikerül elhagynia a Néphadsereget és elindítani a táboron kívüli normális életét. A kolumbiai gerillákhoz csatlakozva nem mindig tudják, hogy a szervezet tulajdonaként fogják őket kezelni. Életük minden lehetséges szempontból állandó parancsok és irányítás alá kerül. A kolumbiai nők fegyveres harcban való részvételének

⁴⁰³ SPECKHARD, Anne: Female suicide bombers in Iraq. *Democracy and Security*, 2009/5. 26.

okait egyéni tapasztalataikban, körülményeikben kell keresni - az erőszakos lányok bosszú miatt harcolnak a terroristák oldalán, míg mások például a családjuk által elhagyottak a csoportokon belül kialakuló kötelékek létrehozásával akarják betölteni az úrt. Továbbá gyakran akarnak függetlenné válni és ezért a szervezethez menekülnek egy férfi által uralt családból. Bár a gerillákhoz tizenöt éves kor felett is csatlakozni lehet, de jellemző, hogy már tízéves lányok elköteleződnek. A családokban a pszichés és fizikai bántalmazás mindennapos esemény. A nő szerepe az otthon maradásra, a férje szeszélyeinek kiszolgálására és teljesítésére korlátozódik.⁴⁰⁴ Kolumbia kétségbeesett női állampolgárai megpróbálnak kiszabadulni férjük uralma alól. Meglátják a jobb élet lehetőségeit a FARC-ban. A Forradalmi Hadsereg csábító lehetőség a nők számára, mivel garantálja a nemek közötti egyenlőséget, valamint a férfiak erőszakos viselkedésükkel szembeni védelmét. Ez a hit azonban illúzió. Az anyjuk életmódját látó lányok úgy döntenek, hogy elmenekülnek otthonról, hogy ne legyen olyan sorsra jussanak, mint az édesanyjuk. Autonómnak, anyagilag függetlennek akarnak lenni, és kerülik a családban elkövetett hibák megismétlését. Nem akarják megvárni, hogy feleségül vegye őket egy olyan férfi vagy akár rosszabb, mint az apjuk. A családok többségének gazdasági helyzete nem teszi lehetővé minden leszármazó oktatását. Leggyakrabban a szülők úgy döntenek, hogy pénzt fektetnek a fiaik oktatására. A lányoknak el kell búcsúzniuk a tanulástól vagy pedig marad számukra az a lehetőség, hogy álmodozanak az anyagi helyzetük javulásáról. A lányok egyetlen útja a házasság, amire úgy tűnik, hogy a FARC jelenti a megoldást. Egyenlő és ingyenes hozzáférést biztosít az oktatáshoz mindkét nem képviselőinek. A Nép-hadseregből származó nők esélyt kapnak az önmegvalósításra, a fejlődésre és a normális bánásmódra. A FARC-ban a női tagok új identitást kapnak. Nem használják a valódi nevüket. Az új élet jeleként beceneveket kapnak. A külvilággal való kapcsolat-

⁴⁰⁴ BODZIANY- NETCZUK-GWOŹDZIEWICZ: 2019/1. i.m. 5.

tartások a minimumra korlátozódnak: ellenőrzés alá kerül a családokkal folytatott beszélgetések és találkozók. Minden ilyen eseményhez a felettes beleegyezését kell kérni, leggyakrabban, néhány évente egyszer engedélyezik. Az önkényes kapcsolattartás kísérleteit árulásnak tekintik és szigorúan megbüntethetik.⁴⁰⁵

Németország:

„Egy autót felgyújtani bűncselekmény. Ha több száz autó lángol, az politikai cselekvés” – Ulrike Meinhof⁴⁰⁶

Ulrike Meinhof 1934. október 7-én született Oldenburgban, Werner Meinhof művészettörténész és Ingeborg Guthardt második gyermekeként. 1955-ben az érettségi után a Marburgi Egyetemen germanisztikát, filozófiát, pedagógiát és szociológiát hallgatott. 1957-ben átiratkozott a münsteri egyetemre, ahol csatlakozott a baloldali Német Szocialista Diákszövetséghez (Sozialistischer Deutscher Studentenbund, SDS), és a Konrad Adenauer atomfegyverkezési tervei ellen tiltakozó antinukleáris békemozgalom (AntiAtom-Bewegung) tagjaként is szerepelt. Ulrike Meinhof neve onnan közismert sokak számára, hogy a Vörös Hadsereg Frakció (Rote Armee Fraktion, RAF) és a nyugatnémet terrorizmus történetének meghatározó alakja. A RAF egy radikális baloldali politikai csoportként működött, amelyet Andreas Baader, Gudrun Ensslin, Horst Mahler, Irmgard Möller és Ulrike Meinhof alapított 1970-ben. A Vörös Hadsereg Frakciót sok esetben nevezik Baader-Meinhof csoportnak, Sarah Colvin szerint azonban pontatlan ez a megnevezés, ugyanis Gudrun Ensslin, legalább annyira meghatározó alakja volt a csoportnak, mint Meinhof.⁴⁰⁷

⁴⁰⁵ BODZIANY- NETCZUK-GWOŹDZIEWICZ: 2019/1. i.m. 8.

⁴⁰⁶ FEKETE Rajmund: „Egy autót felgyújtani bűncselekmény. Ha több száz autó lángol, az politikai cselekvés” – Ulrike Meinhof és a nyugatnémet terrorizmus. Betekintő: 2010/4. 1. o.

⁴⁰⁷ FEKETE: 2010/4. i.m. 1. o.

A RAF-ot 1970-ben alapították, miután Andreas Baader kiszabadult a börtönből, és 1998-ban - 28 év után - feloszlatta magát.

A RAF három nemzedékre osztott terroristái felelősek 34 gyilkosságért, számos bankrablásért és bombatámadásért. A terroristák elleni küzdelem nehéz próbatétel volt a Németországi Szövetségi Köztársaság számára.

A RAF terroristáinak időszaka három "generációra" oszlik: különbségek jelentkeztek köztük az ideológiában és a célokban is. Az első generáció jellemzője, hogy az államapparátus megsemmisítését akarta elérni, a második generáció bűncselekményei elsősorban a már bebörtönzött RAF terroristák kiszabadítását célozták. A RAF 1998-as felbomlásáig a harmadik generáció célzott merényletei elsősorban az üzleti élet és a politika fontos képviselői ellen irányultak.⁴⁰⁸ A RAF első generációja 1970 - 1974 között volt aktív számtalan bankrablás, amerikai katonai létesítmények és német biztonsági hatóságok elleni bombatámadások fűződnek a csoporthoz, összesen négy halottal és 41 sérülttel.⁴⁰⁹ RAF második generációja a terrorizmus új minőségét hozta Németországba. Helmut Pohl és Margrit Schiller vezetésével már 1973 közepén létrejött egy új RAF csoport, amely azonban 1974. február 4-én felbomlott ugyanis a tagok többségét köztük Christa Eckes, Helmut Pohl, Ilse Stachowiak, Eberhard Becker, Wolfgang Beer és Margrit Schiller letartóztatták. Innentől kezdve a csoport működésének célja a tagok kiszabadítására irányult.⁴¹⁰ A harmadik generáció célja egyértelműen a nemzetköziesítésre irányult. Őt célzott gyilkosságot követtek

⁴⁰⁸ <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49255/chronologie-der-raf> (2020.10.17.)

⁴⁰⁹ DAASE, Christopher: Die erste Generation.

<https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49256/die-erste-generation> (2020.10.17.)

⁴¹⁰ DAASE, Christopher: Die zweite Generation der RAF (1975-1981). <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49268/die-zweite-generation> (2020.10.17.)

el 1990-ig, 1986 júliusában a Siemens igazgatósági tagja, Karl Heinz Beckurts és sofőrje, Eckhard Groppler ellen, 1986 októberében Gerold von Braunmühl, a Külügyminisztérium osztályvezetője ellen 1989 novemberében a Deutsche Bank igazgatóságának szóvivőjével, Alfred Herrhausennel. Ezzel szemben Hans Tietmeyer pénzügyminiszter 1988-ban és 1990-ben a Szövetségi Belügyminisztérium államtitkára elleni támadások kudarcot vallottak. 1991. április 1-jén a Treuhandanstalt elnöke, Detlev Karsten Rohwedder lett az RAF támadásának utolsó áldozata.⁴¹¹ A RAF egy leginkább női tagokból álló terrorista csoportnak tekinthető. A keresett RAF terroristák között a nők aránya időnként 60 százalék körül mozgott. A Szövetségi Bűnügyi Rendőrség adatai alapján például Siegfried Buback szövetségi ügyész elleni támadásnál, valamint Jürgen Ponto bankár meggyilkolásánál és Hanns-Martin Schleyer elnök elrablásánál az előállított 16 gyanúsítottból, 10 nő volt. Josef Horchem, megállapítása szerint: "A RAF, olyan személyi összetételt mutat, amelyre nincs példa. A nők nem csak segítőként működnek, hanem informátorok, felderítők és aktív harcosok."⁴¹² Valójában a női tagok vezető pozíciókat is betöltöttek a RAF-on belül. A földalatti harc elméleti alapjait, az "Urban Guerrilla Concept" -et 1971 áprilisában írta Ulrike Meinhof újságíró.⁴¹³ A RAF későbbi "feje" is nő volt, mégpedig Brigitte Mohnhaupt, aki 1977-es szabadulása után vette át a vezetőszerpet. A társadalom egészében bizonytalanságot és értetlenséget váltott ki a nők magas aránya a RAF-ban, valamint, eleve az a tény, hogy a nők fegy-

⁴¹¹ DAASE, Christopher: Die dritte Generation der RAF (1982-1998) <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49299/die-dritte-generation> (2020.10.17.)

⁴¹² DIEWALD-KERKMANN, Gisela: Frauen in der RAF. <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49243/frauen-in-der-raf> (2020.10.17.)

⁴¹³ DIEWALD-KERKMANN, Gisela: Frauen in der RAF. <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49243/frauen-in-der-raf> (2020.10.17.)

veres harcba kezdtek. Az a kérdés, hogy miért válhatnak a jó középosztálybeli körökből származó intelligens fiatal nők, köztük sokan a képzett elitből "terroristákká" vagy az állam úgynevezett ellenségeivé, éles viták tárgykörét képezték az adott korban. Ennek megmagyarázására gyakran hivatkoztak a nemekre jellemző tényezőkre vagy a pszichológiai torzulásokra.okok között említették, hogy a nők hajlamosak a fanatizmusra és képtelenek ésszerű cselekvésre. A női tagok állítólagos szexuális eltéréseit és "rendellenességeit" is felhasználták, felállították a szexuális "rabság" téziseit, valamint Andreas Baader és "játékosársai" vonatkozó elméleteket.

A leggyakrabban pszichológiai rendellenességeket kerestek a nők életrajzaiban, amelyeket gyakran egyéni pszichológiai traumaként bontottak tovább, például bántalmazó apa iránti gyűlölet motivációja. A szülőkkel való konfliktusokat a társadalmi, forradalmi erőszak használatánál hajlamosító tényezőként azonosították.

X. FEJEZET: A TERRORIZMUS ELLENI HARC MÓDJAI

A terrorizmus elleni küzdelemben nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a fordulatot a 2001-es Egyesült Államok elleni harc jelentette. Korábban is jellemzőek voltak királyok elleni merényletek, de azok nem a klasszikus értelemben vett terrorcselekménynek tekinthetők. Megjelent egy új típusú hadviselés, amelyet a szakirodalomban, aszimmetrikus hadviselésnek definiálnak. Resperger István meghatározása szerint: „Az aszimmetrikus hadviselés az érdekérvényesítés formája, amely főként a gazdasági érdekeken alapul. A szakértők megítélése szerint a konfliktusok egyre elhúzódóbbak, rendezetlenek, és mindinkább aszimmetrikussá válnak. Az aszimmetrikus hadviselés tehát gyűjtőfogalom, amely egyaránt tartalmaz sok mindent, kezdve a felkelésellenes műveletektől, egészen a gerilla műveletekig.”⁴¹⁴ A terrorizmus elleni harc elsődlegesen különleges erők alkalmazásával történik. Az Egyesült Államok stratégiája szerint, a terrorrelhárítás magába foglalja a megelőzést, az elrettentést és a terrorista szervezetek elleni válaszcsapásokat. A leghatékonyabbnak a megelőző csapások bizonyultak például a szervezet objektumai, vezetési központjai, fegyverraktárai ellen, továbbá, ha sikerrel járt a pénzügyi forrásaik szembeni fellépés.⁴¹⁵

A felderítésnek szintén kulcsfontosságú jelentősége van a terrorcselekményekkel szembeni akciókban. Az öngyilkos merényletek esetében is mindig áll egy szervezet, ami biztosítja az infrastruktúrát, a személyek felkészítéséhez szükséges eszközöket, helyszíneket vagy akár a bűjtatásban is szerepet vállalnak. A felderítő tevékenység akkor lehet sikeres, ha a humán módszerek, a technikai eszközök és a műveleti eljárások kombinálva kerülnek alkalmazásra. Védelmi intézkedéseknek tekinthető, a

⁴¹⁴ RESPERGER István: Aszimmetrikus hadviselés - mit takar a kifejezés? *Hadtudomány*, 2015/1. 2-79. o.

⁴¹⁵ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 186.o.

megakadályozása annak, hogy a célpont közelébe kerüljön a merénylő. Ennek rengeteg módszere lehet: ellenőrző pontok felállítása, határzár, fokozott határ ellenőrzés, szimbolikus helyszínek turisták általi látogatásának korlátozása.⁴¹⁶ Továbbá hangsúlyozni szükséges azt a tevékenységet is, amely a terrorcselekmények megelőzéséhez, felderítéséhez kapcsolódik, ami nem más, mint a társadalom feletti nagyobb ellenőrzés. Az információgyűjtés maximalizálása viszont magával hozza az a totálisan ellenőrzött társadalom rémképét, amelyet viszont a terrorizmus ellen fellépő hivatalnokok, információéhsége ural.

417

Az antiterrorista stratégia legfontosabb elemei a következők:

1. a terrorizmust kiváltó társadalmi, politikai, etnikai, vallási feszültségek demokratikus módon történő megszüntetése
2. törekvés a biztonsági erők létszámának gyarapítására, illetve korszerűsíteni kell kiképzettségüket és technikai felszereltségüket
3. redukálni szükséges a társadalmi mozgástér kockázatait
4. Hatékonyabb ellenőrzésre van szükség a társadalom tagjai között
5. ésszerű önkorlátozást kell elfogadtatni a médiával, annak érdekében, hogy a terroristák nehezebben juthassanak a kívánt nyilvánossághoz
6. speciális antiterrorista törvényeket kell alkotni
7. Fokozni kell a nemzetközi együttműködést
8. a potenciális terrorista célpontok védelmét növelni kell
9. fel kell számolni a terroristák anyagi bázisait
10. egységesíteni kell a nemzeti adatbázisokat.⁴¹⁸

⁴¹⁶ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 187.o.

⁴¹⁷ KORINEK László: Bűnözési elméletek. Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2006. 336. o.

⁴¹⁸ GÖNCZÖL Katalin - KEREZSI Klára - KORINEK László - LÉVAY Miklós: Kriminológia, Szakkriminológia. Complex Kiadó, Budapest, 2006. 457–459. o.

A nemzetközi szakirodalom már 2005 óta foglalkozik ezzel a jelenséggel. Gabriel Weimann megállapította, hogy az internet használata a szélsőséges csoportok körében jelentősen megnőtt a 2001-es terrorakciót követően.⁴¹⁹ Nem csak toborzásra, használják, hanem új típusú bűncselekmények megjelenésének a szintére.

Az így megjelenő cselekmények az infokommunikációs társadalom infokommunikációs rendszerei elleni fenyegetések a következőképpen alakulhatnak:

1. „illetéktelen hozzáférés az információkhoz, vagy illetéktelen adatbevitel;
2. rosszindulatú szoftverek bevitele a rendszerbe, ezáltal megváltoztatva, vagy lehetetlenné téve annak működését. Ezek a szoftverek különböző vírusok, "logikai bombák" és szoftverek lehetnek, melyek a védelmi programokat (tűzfalakat, víruskeresőket) kikerülve kerülnek a rendszerbe;
3. rosszindulatú szoftverek útján az adatbázis lerontása, módosítása, felhasználhatatlanná tétele;
4. elektronikai felderítés útján az infokommunikációs rendszer adatainak megszerzése;
5. elektronikai támadások, úgymint elektronikai zavarások, hamis jelkísugárzások vagy elektromágneses impulzusok által generált robbantások végrehajtása. Elektronikai zavarokkal vagy megtévesztésekkel egyaránt támadhatók a katonai és a polgári kommunikációs rendszerek. Mind a kommunikációs rendszerek, mind a felderítő eszközök különösen érzékenyek az elektromágneses impulzusok káros hatásaira, amelyeket napjainkban nagy energiájú elektromágneses impulzus fegyverekkel is előállíthatnak;

⁴¹⁹ WEIMANN, Gabriel: Virtual Terrorism: How modern terrorists use the internet. *The Journal of International Security Affairs*, 2005/8.

6. a katonai vezetési rendszerek, kommunikációs rendszerek, fegyverirányító rendszerek és a katonai célokra felhasználható polgári rendszerek elemeinek fizikai megsemmisítése, pusztítása. A felhasználható fegyverek skálája a terroristák által alkalmazott bombáktól a tüzérség- és rakéták alkalmazásán keresztül, a közvetlen légi csapásokig terjedhet.⁴²⁰

Mi történik abban az esetben, amikor a rendvédelmi szervek összetett védelmi hálójá kudarcot vall és a támadók sikert érnek el? Létrejön a cybertéri támadás, amely közvetlen és közvetett formában valósulhat meg. „A közvetlen cybertéri támadás során a támadó fél egyrészt a különböző információbiztonsági rendszabályokat kikerülve bejut a kommunikációs rendszerekbe és számítógép-hálózatokba, hozzáfér különböző adatbázisokhoz stb. és ezáltal számára hasznosítható információkhoz jut. Másrészt zavaró jelekkel, megtévesztő információkkal, rosszindulatú szoftverek bejuttatásával tönkreteszi, módosítja, törli stb. a szembenálló fél számára fontos információkat. A közvetett támadás során a támadó fél hozzáférhetővé teszi a másik fél számára a saját félrevezető információit, vagy megtévesztő hálózati tevékenységet folytat, és ezáltal félrevezeti és befolyásolja a helyzetértékelést, illetve hamis adatokkal túlterheli a rendszert, aminek következtében a hálózati hozzáférést akadályozza.”⁴²¹

Valamilyen módon a biztonsági szektornak reagálni kell a támadások elhárítására, ebben az esetben beszélhetünk a cybertéri védelemről. „A cybertéri védelem arra irányul, hogy fenntartsa a saját hálózatos információs rendszereinkben a hozzáférhetőséget az információkhoz, információalapú folyamatokhoz, és biztosítsa e rendszerek hatékony használatát békeidőben, válság vagy konfliktus idején egyaránt. A hálózatos információs rendszerek védelme biztosítja a saját vezetési képességeink

⁴²⁰ HAIG Zsolt: Az információbiztonság komplex értelmezése. Hadmérnök, 2006/különszám, 1-12.o.

⁴²¹ Háber Péter: Az asszimmetrikus hadviselés más szempontból. Hadtudomány, 2015/25. 121.o.

fenntartását azáltal, hogy kihasználja a saját rendszerekben rejlő lehetőségeket, illetve lehetetlenné teszi, hogy az ellenség beavatkozzon információs rendszereinkbe. Minimálisra csökkenti a saját hálózatos információs rendszereink sebezhetőségét és a közöttük fellépő kölcsönös zavarokat.”⁴²²

Jól látható, hogy fenyegeti a társadalmat ez az új fajta hadviselési forma, de teljesen átalakult a rendvédelmi szervek egy bizonyos szegmensével szemben fennálló követelmények rendszere. Korábban egyértelműen a testi adottságok voltak szükségesek egy eredményes harchoz. Meghatározott védelmi eszközök mellett láthatták el a feladataikat.

Kiemelt jelentőségű volt a fejvédelem: védősisak, védőkobak használata. A testvédelem: védőruházat, lövedékálló mellény, pajzs. A hallás védelem: füldugó, hallásvédő fültok. Szemvédelem: védőszemüveg használata.⁴²³ Látható, hogy egy új védelmi körnek kell kiépülnie. Infokommunikációs eszközökkel, virtuális térben zajlik a harc, ahol a támadó és a megtámadott között akár több országnyi távolság is előfordulhat. Kétségkívül a szakmai felkészültség a mérvadó.

Az Europol 2018-as TE-SAT jelentése a következőket foglalta össze a terroristák internetes cselekményeiről: Míg a terrorista csoportok az internetet használják fel továbbra is abból a célból, hogy eljussanak a követőikhez, üzenetet váltanak velük, motíválják őket az igaz ügy hirdetésére, videókat osztanak meg velük, folyóiratot tesznek közzé, addig még mindig nagyon korlátozottak a terrorista szervezetek interneten indított terrorista cselekményeik.

A hiány oka nem más, mint a technikai felszereltség csekélyége, valamint a szakképzettség totális hiánya. Számos cyberterrorista csoportok alakultak ki az elmúlt években azonban a

⁴²²http://mhtt.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_2.pdf
(2018.10.07.)

⁴²³ BALOG János Tamás - TAMÁS László: A rendőrség személyi állománya egészségének megóvása terrorcselekmények kapcsán. Rendészeti Szemle, 2006/9. 82. o.

számítógépes támadás általános veszélye továbbra is alacsony maradt.⁴²⁴

Az Európai Unió terrorizmus elleni stratégiája:

A 2001-es események után egy globális fellépés alakult ki a terrorizmus elleni küzdelem területén. Ennek eredményeképpen az Európai Uniónak Tanácsa 2005-ben elfogadta az EU terrorizmus elleni stratégiáját.

4 alappillére épült fel a rendszere:

1. megelőzés,
2. védekezés,
3. üldözés,
4. reagálás.

1.Megelőzés: Már Cesare Beccaria óta köztudomású tény, miszerint: „jobb a bűncselekményeket megelőzni, mint büntetni.” Ennek megfelelően a stratégia is prioritásként kezeli a megelőzés szerepét. Ennek megfelelően 2008-ban a tanács elfogadta az Európai Uniónak a radikalizálódás és a terrorista toborzás elleni küzdelemre irányuló stratégiáját. A bekövetkezett események hatására a Tanács 2004-ben felülvizsgálta a stratégiát és új elemekkel bővítette ki.

2.Védekezés: a Stratégia második fontos alappillére a védekezésre fordított hangsúly. Kiemelten fontos területe a polgárok és az infrastruktúra védelme, valamint támadások esetén fennálló kiszolgáltatottság csökkentése. Ide tartozik a külső határok védelme, a közlekedésbiztonság javítása, a stratégiai célpontok védelme, valamint a kritikus infrastruktúra sebezhetőségének csökkentése. Az EU ezen a területen 2016 áprilisában irányelvet fogadott el az utas-nyilvántartási adatállomány (PNR) felhasználásának szabályozásáról. A tagállamoknak két éven belül meg kell felelniük az új szabályoknak.

3. Üldözés: „Az Unió igyekszik akadályozni a terroristákat a tervezésben és szervezésben, és arra törekszik, hogy bíróság elé állítsa őket.

⁴²⁴ <https://www.europol.europa.eu/tesat-report> (2020.01.06.)

E célok elérése érdekében az EU elsősorban a következőkre törekszik:

- a) a nemzeti kapacitások megerősítése
- b) az együttműködés és az információcsere javítása a rendőrség és az igazságügyi hatóságok között
- c) a terrorizmus finanszírozásának megakadályozása
- d) a terroristák megfosztása támogatási és kommunikációs eszközeiktől

2015 májusában a Tanács és az Európai Parlament új szabályokat fogadott el a pénzmosásnak és a terrorizmus finanszírozásának a megelőzésére.”

4 Reagálás: kiemelten fontos a stratégia szempontjából a terrorcselekményekre irányuló felkészülés és a váratlanul kialakult helyzetre megfelelő reagálás is.

„E terület prioritásai a következők:

- a) az uniós válság elhárítási intézkedések kidolgozása
- b) a polgári védelmi mechanizmus felülvizsgálata
- c) a kockázatértékelési eszközök fejlesztése
- d) a terrorizmus áldozatainak való segítségnyújtás bevált gyakorlatainak megosztása

Az elmúlt évek főbb intézkedései:

- a) a szolidaritási klauzulának az Unió általi végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapítása a 2014 júniusában elfogadott tanácsi határozat keretében
- b) az uniós szükséghelyzeti és válságkoordinációs intézkedések felülvizsgálata és 2013 júniusában helyettük az uniós politikai szintű integrált válságreakálási intézkedések bevezetése
- c) az EU polgári védelmi jogszabályainak felülvizsgálata 2013 végén.”⁴²⁵

⁴²⁵ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/> (2018.10.07.)

Az Európai Unió azon túl, hogy felismerte a dogmatikai alapok megalapozásának a szükségességét, az intézményi háttérrel is felépítette a terrorizmus elleni küzdelem hatékonyságához.

Europol:

Az Európai Unió bűnüldöző szerveként működik Hollandiában, hágai székhellyel. Részt vesz a 28 tagállamot érintő nemzetközi bűnözés megelőzésében és a terrorizmus elleni küzdelemben. A személyzet létszáma meghaladja a közel 1000 főt, 220 Europol összekötő tiszt, közel 100 bűnügyi elemző végzi a munkáját a szervezet keretein belül. „Az Europol támogatást nyújt az EU bűnüldöző hatóságainak a bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos tevékenységeikhez minden olyan területen, amelyhez felhatalmazással rendelkeznek.”⁴²⁶

Legfőbb működési tevékenységei:

- a) emberkereskedelem
- b) szervezett illegális bevándorlás
- c) számítástechnikai bűnözés
- d) szellemi tulajdonnal kapcsolatos bűncselekmények
- e) cigarettacsempészet
- f) euróhamisítás
- g) pénzmosás és a vagyonok nyomon követése
- h) mobil (vándorló) szervezett bűnözői csoportok
- i) tiltott motoros bandák
- j) terrorizmus
- k) illegális kábítószer

„Az Europol legfontosabb irányító és ellenőrző feladatköreiért a Tanács látja el. A Tanács nevezi ki az igazgatót és az igazgatóhelyetteseket, valamint az Európai Parlamenttel együtt ugyancsak a Tanács hagyja jóvá az Europol költségvetését, amely az EU általános költségvetésének részét képezi. Az Európai Parlamenttel együtt a Tanács is elfogadhat az Europol munkájával kapcsolatos rendeleteket. A Tanács az Europol munkájá-

⁴²⁶ <https://www.europol.europa.eu/tesat-report> (2020.01.06.)

ról minden évben külön jelentést küld az Európai Parlamentnek.⁴²⁷

Szervezeti felépítés:

Az Europol szervezetének vezetője az ügyvezető igazgató, aki egyben az Europol jogi képviselőjeként is működik, és akit az Európai Unió Tanácsa nevez ki.

„Az Europol annak érdekében, hogy mélyebb betekintést nyújthasson partnereinek a feltárni kívánt bűncselekményekbe, az Europol az EU-n belüli bűncselekményekre és terrorizmusra vonatkozó átfogó, előre tekintő elemzéseket kínáló rendszeres értékeléseket készít, többek között az alábbiakat:

a Súlyos és szervezett bűnözésre vonatkozó európai uniós fenyegetésvértékelés (SOCTA), amely: azonosítja és értékeli az újonnan megjelenő fenyegetéseket; leírja a szervezett bűnözői csoportok felépítését és működési módját, valamint az EU-t érintő legfontosabb bűncselekménytípusokat;

A terrorizmus helyzetéről és tendenciáiról szóló uniós jelentés (TE-SAT), amely részletesen beszámol a terrorizmus EU-n belüli helyzetéről.

Az éves Europol Szemle, amely körvonalazza az Europol rendelkezésére álló különböző funkciókra és rendszerekre vonatkozó eredményeket és konkrét információkat, amelyekre támaszkodva szolgáltat, azaz Európa-szerte – és olykor Európán túl is – összehangolt támogatást biztosít a különböző rendőrségi műveletekhez.⁴²⁸

2015-ben létrehozott az Europol egy külön egységet ez nem más, mint az EU Internet Referral Unit (EU IRU). Feladata, hogy felismeri és megvizsgálja az interneten és a közösségi médiában található rosszindulatú tartalmakat.

Az elmúlt évek során a terroristák internetes és szociális médiahasználatára óriási növekedést mutatott. Különösen a

⁴²⁷ <https://www.europol.europa.eu/hu/about-europol> (2018.10.10.)

⁴²⁸ <https://www.europol.europa.eu/hu/about-europol> (2018.10.10.)

dzsihadista csoportok szervezett, összehangolt közösségi média-kampányokat indítottak el követők felvételére, valamint a terrorcselekmények és az erőszakos szélsőségesség előmozdítására vagy dicsőségére.

Mivel ez problémát jelentett több szempontból is ezért közös uniós válaszra volt szükség, melynek eredménye az EU IRU 2015-ös létrehozása.

Az EU IRU a következő fő feladatokat látja el:

Az illetékes uniós hatóságok támogatása stratégiai és működési elemzéssel;

Terrorista és erőszakos szélsőséges online tartalmak megjelenése és megosztása az érintett partnerekkel;

A migránsok és a menekültek bevonására szolgáló csempész-hálózatok által használt internetes tartalom eltávolítása;⁴²⁹

2016 januárjában létrejött a Terrorizmus Elleni Küzdelem Európai Központja (European Counter Terrorism Center). A Központ legfőbb célja, hogy fórumot biztosítson a tagállamoknak arra, hogy a külföldi terrorista harcosok, az illegális tűzfegyverek kereskedelme és a terrorizmus finanszírozásánál fokozhassák az információcserét és a műveleti együttműködést.

A legfőbb fókuszpontjai a szervezetnek:

- működési támogatás nyújtása a nyomozásokhoz az uniós tagállam kérésére;
- az idegen harcosok elleni küzdelem;
- a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos információk és szakértelem megosztása (a terrorizmus finanszírozásának nyomon követési programja és a pénzügyi hírszerzési egység révén);
- online terrorista propaganda és szélsőségesség (EU Internet Referral Unit);
- illegális fegyverkereskedelem;

⁴²⁹ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/eu-internet-referral-unit-eu-iru> (2018.10.07.)

- a terrorizmusellenes hatóságok közötti nemzetközi együttműködés

Az ECTC fő feladata, hogy operatív támogatást nyújtson a tagállamoknak a terrortámadást követő nyomozásokban. Jelentős terrorista esemény esetén az ECTC hozzájárulhat az összehangolt válaszadáshoz. E célból különböző csapatok állnak rendelkezésre, gyakran a tagállamoktól ideiglenesen kirendelt terrorizmusellenes szakértőkhöz hasonlóan, az esemény jellegétől függően.

Például a párizsi támadások után az Europol felállította a Taskforce Fraternitét, amelynek keretében 60 tisztviselőt bízott meg a francia és belga nyomozások támogatására.⁴³⁰

Europol terrorizmus elleni küzdelme:

Az EU biztonságának általános terrorista fenyegetése továbbra is súlyos.

A tagállamok legfőbb aggodalma a dzsihádisták terrorizmus és a külföldről érkező terroristák harcosainak szorosan összefüggő jelensége, akik a konfliktus zónákba és azokból indulnak.

Az utóbbi időben felmerült támadások az EU-ban azt mutatják, hogy a dzsihádisták szándéka és képessége tömeges veszteségeket okoz a városi lakosság körében annak érdekében, hogy nagy nyilvánosságra hozott terrort állítson elő.

A gondosan megtervezett támadások továbbra is bizonyítják az EU-nak a Közel-Keleten működő szélsőséges kisebbséggel szembeni megnövekedett fenyegetését, amely az EU-ban született és felnőtt személyek hálózatából áll, akik gyakran rövid idő alatt radikalizálódtak, akik bizonyították hajlandóak és képesek lesznek a terrorizmust megkönnyítő és aktív társfajtként fellépni.⁴³¹

Határokon átnyúló együttműködésre törekszik az Europol a terrorizmus elleni küzdelem hatékonyabbá tételéhez.

⁴³⁰ <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc> (2018.10.07.)

⁴³¹ <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/terrorism> (2018.10.07.)

Még azelőtt, hogy elindult volna, az Europol már összekapcsolta az információcserét és az elemzés képességét a novemberi 2015-ös párizsi támadásokkal kapcsolatos vizsgálatok támogatására. Az Europol Emergency Response Team (EMRT) azonnal aktiválva volt a franciaországi és a belgiumi vizsgálatok támogatására 24/7 alapon. Ez a támogatás magában foglalta az elemzők és szakértők bevetését Párizsba, az Interpolba, Lyonba és Brüsszelbe.

Az Europol által 2007 óta minden évben előállít az EU Terrorizmus helyzet és trendjelentést (TE-SAT) amely, áttekintést nyújt az EU-ban elkövetett sikertelen, elfojtott és befejezett támadásokról, valamint a terrorizmusra vonatkozó letartóztatásokról, meggyőződésekről és büntetésekről.

A jelentés a terrorizmus minden formájával foglalkozik, nevezetesen:

- Dzsihádista terrorizmus
- Etno-nacionalista és szeparatista terrorizmus
- Baloldali és anarchista terrorizmus
- Jobboldali terrorizmus

Górcső alá vettük a terrorizmus elleni küzdelem lehetséges eszközeit, de nagy hangsúlyt kell fektetni a megelőzésre és a védekezésre is. Ebben a körben nem lehet figyelmen kívül hagyni a lakosság lelki felkészítését az esetlegesen kialakuló veszéllyel szemben. A módszerek minden esetben mellőzni kell a rémisztgetést és inkább megnyugtató jellegűnek kell lennie. Azonban fel kell hívni a figyelmüket arra, hogy terrorcselekmény bárhol, bármikor előfordulhat, de kellő kritikával kell fogadni a média részéről érkező híradásokat.⁴³²

Magyarország terrorizmus fenyegetettsége napjainkban alacsonynak értékelhető. Prognosztizálható, hogy dzsihádista fenyegetés nem az országon belülről, hanem kívülről gyűrűzik be, amely nem kizárólag a Közel-Keletről érkezhethet csak, hanem akár Nyugatról is. A radikalizmus kapcsán hangsúlyozni kell,

⁴³² KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 188.o.

hogy nemcsak az iszlám, hanem a baloldali, jobboldali szélsőségesek is jellemzőek lehetnek, amely alól hazánk sem kivétel. Az országunk biztonsága és fenyegetettsége nem határolható el megegyezően a szövetségeseink biztonságától. A közelmúltban bekövetkezett terrorakciók: Isztambul, London, Madrid, Párizs, Brüsszel felhívják a figyelmet arra, hogy az iszlám alapú terrorizmus Európát is elérte. Az euro-atlanti szövetségi rendszerhez való tartozásunk magában hordozza a Nyugat-ellenes ideológiájú terrorszervezetek Magyarország ellen irányuló támadásainak kockázatát, illetve a Magyar Honvédség nemzetközi műveleteiben szolgáló katonák elleni támadások lehetőségét.⁴³³

1. Nők a terrorizmus elleni küzdelemben

Néhány példa a történelemből a női katonák aktivitására:

- A II. világháborúban, a Brit szigeteken a légvédelmi feladatokban férfiak és nők együttesen vettek részt. A feladatokat 20 és 30 éves lányok látták el, akiket légvédelmi ágyúk hangja után „ack ack lányoknak” hívtak. Gépfegyvereket korukból adódóan, nem kezelhettek, de támogató feladatokat elláttak.

- A Vörös Hadsereg is rendelkezett kizárólag női katonákból álló ezreddel, az 588. éjszakai bombázóezrede kizárólag női pilótákból épült fel. A II. világháborúban, közel 23.000 bevetést hajtottak végre. Az osztaghoz már 17 éves lányok is csatlakoztak, de a többségük 20-26 éves kor között volt.

- Jugoszláv Népfelszabadító Hadseregben is kimagasló létszámú női katona szolgált. Közel 100 ezer női partizán „partizanka” harcolt.

- Ljudmilla Pavlicsenko, sokak számára ismert szovjet nő mesterlövész, a németek a „halál asszonyának” hívták, nem hiába, Ljudmilla szolgálata során 309 német katonát iktatott ki ebből 100 tiszt és 36 mesterlövész volt.

⁴³³ KIS-BENEDEK: 2016. i.m. 255.o.

- Izrael és a katonanők helyzete sajátos, ugyanis 1948 óta kötelező a katonai szolgálat az egyedülálló, illetve a férjezett, de gyermek nélküli hölgyeknek. 1962 és 2016 között 535 izraeli katonanő vesztette életét harci akciók során.

- Eritrea függetlenségéért vívott 30 éves háború során (1961-1991) a női katonák aránya elérte a 30% is elérte a nők aránya.

- 1988-ban Izrael után Norvégiába következett be változás a női katonák helyzetét illetően. Az ország engedélyezte a katonanők harctéri bevetését. 2014-től pedig a nők kötelező katonai szolgálatát vezette be.

- Észak-Koreában is kötelező a nőknek a katonai szolgálat. Észak-Korea az legnagyobb hadsereggel rendelkező ország a világon, így nem meglepő, hogy a 18 és 25 év közötti nők zöme, kb. 40 százaléka katonaként vesz részt különböző műveletekben.⁴³⁴

A női szerepek a dolgozatban leírtak alapján is látható, hogy szinte teljesen egyenragú a férfiak szerepeivel, ma már senkinek sem idegen kifejezés a katonanő vagy a rendőrnő kifejezés, a nők tizenhat különböző fejlett országban teljesíthetnek fegyveres szolgálatot a harcvonalban. Az Egyesült Államokban ezt már 1901 óta betölthetik. Ezenkívül lehetnek híradósok és hadtáposok, újabban pedig helikopterpilóták és harckocsiszerelők is. „Az újonc katonanők, a közfelfogás szerint a „gyengébb nem” tagjai gyakran kételkednek önnön alkalmasságukban.

Posey ezt badarságnak tartja: „A gyengéséget csak belénevelik a nőkbe. Mi ki tudjuk belőlük nevelni. A kiképzés végére tisztában vannak vele, hogy ők is pont ugyanolyan jók lehetnek, akár a férfiak.”⁴³⁵ A női pesmergáknak a szerepvállalása a régmúlta visszatekintve megállapítható, hogy nem újkeletű a kurdok körében. A feljegyzések szerint már a kurd származású Szaladin szultán oldalán is számos nő harcolt, amikor szembe-

⁴³⁴ <https://mult-kor.hu/10-teny-a-noi-katonakrol-20190327> (2020.09.23.)

⁴³⁵ LYNSEY, Addario: Katonanők. 2019.

<https://ng.hu/magazin/2019/11/06/katonanok/> (2020.03.15.)

szállt a keresztesekkel. A történeti kutatások rámutattak arra is, hogy az előkelő kurd Zand-dinasztia asszonyai már az 1700-as években bizonyíthatóan férjeik oldalán küzdöttek a hódító afgánok ellen. Az iraki kurd fegyveres erőkön belül gyakorlatilag nincs különbség a férfiak és a nők felkészítése között. A női katonák a két hónapos alap- és az egy hónapos speciális kiképzés alatt ugyanúgy megtanulják karbantartani és kezelni a számukra elérhető összes fegyverfajtát a rohamfegyverektől kezdve egészen az aknavetőig. A külföldi fegyveres erők kiképzőtiszteinek útmutatása alapján többen begyakorolták az ellenséges támadás kivédésére kidolgozott protokollt, az elsősegélynyújtást és az újjáélesztést, valamint sebesült társaik harctérről a kimentésének technikáját. Emellett instruktoraik afganisztáni tapasztalataik alapján felkészítették őket arra is, hogy miként tudnak hatástalanítani útszéli bombát mindössze egy üvegpalackkal. Az eddigi tapasztalatok alapján a nők különösen eredményesnek bizonyultak a Dragunov mesterlövészfegyver kezelésében, mivel közülük sokan rendelkeznek a célpont befogásához és semlegesítéséhez elengedhetetlenül szükséges nyugodtsággal és türelemmel.⁴³⁶

2015 szeptemberétől a Szíriában harcoló külföldi önkéntesek számára speciális, egy hónapos intenzív felkészítést nyújtanak, amely a fegyverek használata és karbantartása, illetve a különféle harcjelzések elsajátítása mellett nagy hangsúlyt fektet a nyelv, valamint az alapvető ideológiai, politikai és történelmi ismeretek elsajátítására is. A női harcosoknak szemernyi kétségük sincs további sorsukkal kapcsolatban, ha a terroristák fogságába esnének. Számos példa bizonyította már, hogy az egyenruha ellenére az elfogott női katonákat brutálisan megkínozták és megerőszakolták, majd ezt követően sokszor látványos külsőségek közepette lefejezték. Az alapkiképzésen emiatt a kiképzők minden újoncra belesúlykolják, hogy utolsó golyójukat tartsák

⁴³⁶ PRANTNER Zoltán: Az Iszlám Állam női ellenfelei Irakban és Szíriában. Honvédségi Szemle, 2017/3. 47.o.

meg maguknak a tárban arra az esetre, ha már nem látnak más kiutat maguk számára. Kiképzésük, majd pedig szolgálatuk alatt a férfiaktól elszeparálva kell élniük az összecsapások közötti szünetekben, és szigorúan tilos számukra bármilyen romantikus kapcsolat folytatása, amelynek megszegéséért letartóztatják a „vétkeseket”. Utóbbi előírás ugyanakkor nem jelenti azt, hogy akadályokat gördítenének a férfi és a nő közötti házasság létrejötté elé. A hivatalos házastársi kapcsolat ára ellenben a nőre nézve az, hogy a boldogító igen után gyakorlatilag le kell szereznie, és el kell hagynia egységét, ami komoly visszatartó erőt képez egy olyan fiatal nő számára, aki korábban gyakorlatilag mindent feladott elveiért és meggyőződéséért, új párja rokonságát pedig nem, vagy csak felszínesen ismer.

A női kitartás nem ismer határokat, amelyet bizonyít a dolgot minden egyes oldala, időként viszont előfordul, hogy az elszánt nőket nem a terrorelhárítási szervek veszik tagjaik közé, hanem a terroristák. A sikerességük a fentiekben kifejtettek alapján megkérdőjelezhetetlen. A társadalmi közeg hívta életre a nőknek az aktivitását. Nem lehet megkerülni azt az alaptételt, hogy a társadalom a bűnözőit saját magának köszönheti. Ebben a helyzetben is látható, ha nem lennének szterotípiák, kisebb esellyél lettek volna bevethetők a női merénylők.

XI. FEJEZET: ÖSSZEGZÉS

1. A kutatás, értekezés áttekintése

Disszertációmban a nőket, mint terrorista cselekmények elkövetőit vettem az elemzés középpontjába. Analizáltam a témaválasztással a nemi sztereotípiákra építkező terrorszervezetek taktikai döntéseit, ami kifejezetten a nőkre irányult. Ahhoz, hogy a női terroristákról egy átfogó képet tudjak bemutatni, szükséges volt a terrorizmus általános jelenségeinek elemzésével is foglalkozni. Ennek megfelelően a dolgozat egy ívet jár be: a terrorizmus fogalmi nehézségeivel kezdődik, felsorakoztatok néhány hazai, külföldi szakirodalomban található fogalmi kísérletet. Ezt követően egy történeti áttekintése következik a terrorizmus jelenségéről.

A dolgozat következő fejezetében a nők és a férfiak bűnelkövetési sajátosságait vizsgáltam. Arra a kérdésre kerestem a választ, hogy lehetőség van-e egy konkrét terroristaprofil felépítésére. Külön szakaszt szántam a nők és a terrorizmus speciális kapcsolatának ismertetésére, s külön hangsúlyt fektettem az Iszlám Állam elnevezésű terrorszervezetre, ideológiai alapjaira, a nők helyzetére a terrorszervezetben, valamint a nyugati nők csatlakozási mechanizmusaira és okrendszerére. Részletezem a nők szerepeit az Iszlám Állam terrorszervezetében, valamint egy speciális egységük, az al-Khansa elnevezésű női fegyőr testület működését is górcső alá veszem. Az öngyilkos merényletet, mint speciális elkövetési módot vizsgálatnak vettem alá, és számos elemzési szempont alapján igyekeztem megtalálni az ok-okozati összefüggéseket. A nemzetközi egyezményeket, büntetőjogi szabályozásokat is elemzem a terrorcselekmény jogi aspektusainak összegzésénél. A radikalizációt, a nők kiképzését, illetve a női katonák szerepvállalását is részletezem.

2. A kutatás hipotéziseire adott válaszok

A megfogalmazott hipotéziseimre a kutatásaim alapján az alábbi következtetésekre jutottam.

1. A terrrorszervezethez csatlakozás oka a nőknél nagyon szerteágazó, de motivációs komplexumuk sokszor hasonlít a férfiakéhoz.

Alapvetően a férfiak és a nők motivációi azonosak az öngyilkos merényletek megvalósításakor, a különbséget azt jelenti, hogy a férfiak nagy része konfliktuszónán belül radikalizálódik míg a nők konfliktuszónán kívül. Pl: A Csecsenföldön élő nők és férfiak motivációs mozgató rugói egyformák, ami nem más, mint az orosz biztonsági erők okozta trauma megbosszulása, ami sokszor kiegészül egy szélsőséges iszlám vallási értelmezéssel.

2. A női merénylők nem mutatnak kóros elmeállapot jeleit, nem örültek, cselekményük oka sok esetben agymosás eredménye.

Kutatásom során az a megállapítás nyert igazolást, hogy a terrorista nők, illetve férfiak, nem rendelkeznek pszichológiai torzulással, nincs elmeműködésbeli rendellenységük. A cselekményeik nem erre vezethetők vissza, hanem sokkal inkább a radikalizációra, azon belül is a gondolatok szélsőséges átformálására, vagyis az agymosásra.

3. A „gyengébbik nemnek” titulált nők sokszor ugyanolyan eltökéltek és kegyetlenek a terrorakciók során, mint férfitársaik.

Az általuk megvalósított terrorcselekmények sokasága a történelem folyamán igazolja kegyetlenségüket, de nem csak a terrorakciókban nyilvánul meg ez, hanem más típusú bűncselekmények esetében is. Straus és Richard Gelles szociológusok 1975-ös családon belüli erőszak felméréséből származó adataik szerint, a nők ugyanolyan valószínűséggel bántják a férjüket, mint fordítva. Ennek hátterében pedig nem mindig az önvédelem áll, ugyanis a nőkben is kódolva van az agresszió. A nőkkel szemben a társadalomban létezik egy sztereotíp felfogás, mely szerint a nők a „gyengébbik nem” képviselői, ennek

megfelelően el is vetik a nőkhöz kapcsolódó agressziót. Az agresszió: „ok nélküli támadást vagy tettelegességet értünk, amely biológiailag meghatározott, genetikai alapú tulajdonsága a legtöbb állatnak, illetve az embernek is.”⁴³⁷ A köztudat mégis az agressziót inkább a férfiak jellemző vonásának tekinti, az azonban genetikai alapú tulajdonság, amely a nőknél is jelen van.

4. Az öngyilkos merényletek megvalósításában a nők szerepe egy új és rendkívül hatékony taktikai elemnek tekinthető.

A nőket hatékony szereplőknek tekintik abban az értelemben, hogy ártatlanságukkal szinte minden helyzetben elkerülik a fel-tűnést. A testével, ruházatával kapcsolatos tabuk speciális előnyt biztosítanak nekik, mivel innovatív szereplőként vehetnek részt a harcban.⁴³⁸ Hatékonyságuknak számos összetevője van. Többek között szerepel az iszlámvallásra jellemző női öltözet, amely nem csak a női test takarását szolgálhatja, hanem fegyver, robbanóanyag hatékony elrejtését is.⁴³⁹ A nők motozását férfiak nem végezhetik, így a biztonsági ellenőrzéseken is könnyebben átjuthatnak, könnyebben félrevezethetik a biztonsági erőket. A női melltartók alkalmasak bombák elrejtésére, a terhességet imitáló álcája szintén gyanút elterelő módja a robbanómellény viselésének. A nők ösztönzést jelenthetnek továbbá a férfiak számára, így növelhetik a harcosok létszámát.

Nem szabad továbbá elfelejteni, hogy a terrorizmus célja a kommunikáció. Az az üzenet, amelyet, a női terroristák küldenek, minden eddiginél hatékonyabb és gyorsabb. Elmossa a különbségeket áldozat és elkövető között, így magában hordozza a kiszámíthatatlanság érzését.

⁴³⁷ DAVID Lilla: Az agresszió, mint biológiai vagy szocializációs örökség. Rendészeti Szemle, 2010/4. 61. o.

⁴³⁸ Office for Democratic Institutions and Human Rights: Female Suicide Terrorism - Consequences for Counter-terrorism, Warsaw, 2005. 6. <https://www.osce.org/odihr/15170?download=true> (2020.02.04.)

⁴³⁹ HAUTZINGER Zoltán: A migráció bűnügyi hatásai. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest, 2016.172. o.

5. Európa számos pontjáról csatlakoztak nők az Iszlám Állam nevű szervezethez, hogy terrorista akciókban vegyenek részt.

80 országból 41.490 nemzetközi állampolgár vált taggá az ISIS-nél Irakban és Szíriában.

Ezek közül 4761 (13%) nő volt, és 4 640 (12%) kiskorú.

Kelet-Ázsiában a regisztrált IS-hez kapcsolódó nők és kiskorúak aránya a legmagasabb (akár 70%), majd Kelet-Európa (44%); Nyugat-Európa (42%); az Amerika, Ausztrália és Új-Zéland (36%); Közép-Ázsia (30%); Délkelet-Ázsia (35%); Dél-Ázsia (27%); Közel-Kelet és Észak-Afrika (MENA, 8%); és a Szaharától délre eső Afrika <1%-a teszi ki. (lásd.: táblázat 122.old)

6. Az internet megjelenésével az online toborzás jelentős csatornává vált a terrorszervezetek létszámának növelésében.

Az Iszlám Állam a XXI. század telekommunikációs vívmányait rendkívül hatékony módon fordította az előnyére, és így a világ bármely pontjára el tudja juttatni a propagandatevékenységét. Ebben a nők szerepvállalása kimagasló. Egyik terrorista csoport sem használta a vizuális kommunikációt olyan finoman és professzionális módon, mint az ISIS. A multimodalitás a szöveg, a képek és a hang kölcsönhatása megváltoztatja az üzenet szemiotikus hatását azáltal, hogy a szavakat új környezetbe helyezi. A kontextus felépítésével a kép magyarázza a szöveges üzenetet. A képek rendkívül erőteljes kifejezési formák, amelyek sok esetben érzelmileg befolyásolnak bennünket, és így érzékenyebbé tehetik az általuk közvetített üzeneteket. A fülbe-mászó szlogenekkel ábrázolt erős képek hatékonyak bizonyultak a marketingben és a propagandában. A képek előnye az, hogy bevonjuk az érzelmeinket és megkerüljük a kritikus gondolkodást oly módon, ahogyan a szavak ritkán teszik.¹⁰⁷ Az ISIS propaganda, képekkel van tele, amelyek vizuális nyelvet használnak, amely az érzelmekre hat, ugyanúgy, mint a sikeres reklám. Olyan szimbólumokat, mémeket és képeket használnak,

amelyekkel a nyugati fiatalok ismernek, és összekeverik őket saját márkájukkal, az iszlámmal.⁴⁴⁰

7. A média, a nyilvánosság szükségszerű eleme a terrorizmusnak, amelyet az Iszlám Állam terrorszervezet felismert, s emiatt alkalmaz váratlan, új elemeket (női öngyilkos merénylők, gyermekterroristák), hogy így minél nagyobb médiavisszhangot váltson ki.

Ahhoz, hogy egy szervezet fenn tudja tartani a létszámát, sőt bővíteni tudja a híveinek számát, mindenképpen különféle forrásokon keresztül terjesztenie kell hittételeit. A terrorizmus nagyrészt pszichológiai fegyver, ezért azok a csoportok, amelyek nőket használnak, számítanak a média kiemelt figyelmére. Szélesebb köröket tart rettegésben egy női merénylő, mint egy férfi, mivel váratlan.⁴⁴¹Daniel Milton, jelentése bemutatja a szervezet titkosított dokumentumainak részleteit. Ezekből a dokumentumokból megállapítható, hogy jelentős időt és pénzt fordítottak a szervezet médiatevékenységére.

8. Az öngyilkosság ellentétes a Koránnal, ennek ellenére léteznek iszlámvallású öngyilkos merénylők.

Az iszlámvallás alapvetően tiltja az öngyilkosságot, a Koránban erre konkrét utalás is található. „Ti hívők! Ne habzsoljátok föl egymás között javaitokat hiábavalóan,... És ne öljétek meg magatokat!”A fent kifejtettek azonban nem vonatkoznak az öngyilkos merénylőkre, mert meglátásuk szerint ők nem magukat ölik meg, hanem Allah ellenségével végeznek. Az iszlám tanok azt támasztják alá, hogy az öngyilkosság vagy az ártatlanok életének kioltása öncélú, míg a mártíromság, vagyis az élet feláldo-

⁴⁴⁰ COHEN, Katie - KAATI, Lisa: Digital Jihad, Propaganda from the Islamic State. 2018. 42.o. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4645--SE>. (2020.02.04.)

⁴⁴¹ SPECKHARD, Anne: Female Terrorists in ISIS, al Qaeda and 21rst Century Terrorism. Trends Research: Inside the Mind of a Jihadist 2015.<http://trendsinstitution.org/wpcontent/uploads/2015/05/Female-Terrorists-in-ISIS-al-Qaeda-and-21rst-Century-Terrorism-Dr.-AnneSpeckhard.pdf> 1.o. (2020.01.02.)

zása valamilyen nemes ügyért már nem számít individuális cél-
nak, hanem sokkal inkább a közösség érdekében végrehajtott
cselekedet. Ez irányulhat az igazságtalanság, elnyomás vagy a
megszállás leküzdésére. A mártíromságot az elnyomás elleni
küzdelem legitim formájának nyilvánították.⁴⁴²

3. A kutatás eredményeinek hasznosíthatósága

3.1. A jogelmélet számára hasznosítható eredmények

1. Megfogalmaztam a női öngyilkos merénylek kriminológiai jellemzőit.
2. Feltártam az iszlám vallás és a női terroristák kapcsolódási pontjait.
3. Szempontokat gyűjtöttem a terrorista nők eredményesebb felismeréséhez.
4. Csoportosítottam a kiemelkedő női terrorista cselekményeket a világban.
5. Analizáltam a nők radikalizációjának folyamatát.
6. Megjelöltem a terrorizmus elleni harc lehetséges módjait.
7. Elemeztem az öngyilkos merénylek kiképzésének sajátosságait.
8. Kategorizáltam a női terroristák csatlakozási folyamatának motivációit.
9. Adalékokat gyűjtöttem a női merénylek hadviselési technikáinak jellemzéséhez, különös tekintettel az öngyilkos merényletre.
10. Bemutattam a nők kiemelkedő, új szerepét az online toborzás területén.

⁴⁴² KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: Az öngyilkos merényletek politikai üzenete. Hadtudomány, 2010/7. 3-4. o.

3.2. A jogalkotás számára hasznosítható eredmények

1. Meglátásom szerint a 2012. évi C. törvény 314. § szabályozott terrorcselekmény tényállása rendelkezik olyan bekezdésekkel, amely a könnyebb értelmezéshez hozzájárulva indokolt külön szakaszban szabályozni. Ennek megfelelően szükségszerűnek tartom a 315. § (1) bekezdés, illetve a 316/A. §. (1) bekezdés összevonását és így egy új tényállás megalkotását, terrorcselekmény elősegítése elnevezéssel, hasonlóan a pénzhamisítás elősegítése vagy a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítése tényállásokhoz.

2. A tényállás utolsó fordulata így a 316/A. §. (2) bekezdése a bűncselekmény finanszírozási lehetőségét tárgyalja, amit véleményem szerint a terrorizmus finanszírozása tényálláshoz kapcsolódóan lenne szükségszerű részletezni.

3.3. A jogalkalmazás számára hasznosítható eredmények

1. A terrorizmus esetében a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése kulcsfontosságú lehet a radikalizáció kialakulásában. Ha a befogadó közeg nem tudja elfogadni a kisebbségek szokásjogát vagy legalább tolerálni, akkor azzal végzetes hibát követünk el. Nem véletlen, hogy Cesare Beccaria évszázadokkal ezelőtti megállapítása a mai napig érvényes: „minden társadalomnak olyan bűnözői vannak, amelyeneket megérdemel.” Érzékelhető, ebből az alaptételből kiindulva, hogy a társadalmi közeg hívta életre a nők aktivitását. Hangsúlyozni szükséges, hogy a sztereotípiák, indikátorai a női merénylőknek. Ez a hatás fokozódik tovább a gyermekek szerepvállalásánál is.

2. Célszerű a szakembereink külföldön történő kiképzése, ahol a terrorizmus jelensége mindennapi problémaként jelentkezik, és ahol a nem csak az elhárításban, de a felderítésben is bevált gyakorlati módszereket sajátíthatnak el. Erre a nemzetközi konferenciák, tréningek alkalmasak. A dolgozatomban a fókuszban a sztereotíp gondolkodás idejemúltságát hangsúlyozom. Fel kell

készülni, hogy a leggyanútlanabb elemek rejthetik magukban a legnagyobb pusztítást.

3. Szükséges a közösségi média kontrollálása, ugyanis ez a radikalizáció első színtere. Ezeken a platformokon történik a kapcsolatfelvétel a lendeendő fiatal és fogékony tagokkal, amely ha időben válaszreakciót kap, számos későbbi merényletet előz meg.

4. Az informatikai lehetőségek kihasználása során szoftverek fejlesztése, kialakítása a terrorizmus elleni küzdelem új szegmenseként segítséget nyújthat a bűnüldöző szervezeteknek, melynek keretében a rendszer kiszűr és elemez bizonyos szavakat, ennek eredményeként pedig könnyebben beazonosítható a leendő elkövető.

5. A globalizáció hangsúlyozása elengedhetetlen a témában, így a hírszerző, felderítő, nemzetbiztonsági szervezetek adatállományának összekapcsolása, a nemzetköziesítés, az együttműködés fokozása szükségszerű.

6. Kutatásaim szerint az életben rendszerint előforduló, nagyon szerteágazó elkövetési magatartásokat magukba foglaló terrorcselekmény szabályozása sem lesz elegendő a terrorizmus megállításához, a büntetőjog nem feltétlenül hatékony eszköze a terrorizmus elleni küzdelemnek. A büntetőjog nem képes választ adni egy öngyilkos merénylet cselekményére, így a hangsúlyt a terrorcselekmények megelőzésre kell helyezni.

SUMMARY

1. Overview of the research and dissertation

In my dissertation, I focused on female actors as perpetrators of terrorist acts. With the choice of topic, I analyzed the tactical decisions of terrorist organizations based on the gender stereotypes which were aimed specifically at women. In order to present a comprehensive picture of female terrorists, it was also necessary to deal with the analysis of terrorism. Accordingly, the dissertation follows an arc, begins with the conceptual difficulties of terrorism, and lists some conceptual experiments found in the domestic and foreign literature. This is followed by a historical overview of the phenomenon of terrorism.

In the next chapter of the dissertation, I examined the specifics of crime among women and men. I was looking for the answer to the question of whether it is possible to build a specific terrorist profile. I have devoted a separate section to describing the special relationship between women and terrorism with an emphasis on the Islamic State's terrorist organization, its ideological foundations, the position of women in the terrorist organization, and the mechanisms and rationale for Western women's accession. I characterize the roles of women in the terrorist organization of the Islamic State and also scrutinize a special unit of them, the operation of a women's armed corps called Al-Khanssa. I subjected suicide bombing as a special mode of perpetration to a thorough investigation and tried to find its causal connections based on a number of analytical criteria. International conventions and criminal law regulations are also analyzed in summarizing the legal aspects of a terrorist act. Radicalization, the training of women, and the involvement of women soldiers against ISIS are all discussed in a separate chapter.

2. Responses to research hypotheses

Based on my research, I came to the following conclusions about my hypotheses.

1. The reason for joining a terrorist organization is very diverse for women, but often resembles the motivational web of men.

Basically, men and women have the same motivations when committing a suicide bombing, the difference being that the majority of men radicalize within the conflict zone while women outside the conflict zone. Eg: The motivational driving springs of women and men living in Chechnya are the same, which is nothing more than revenge for the trauma caused by the Russian security forces, which is often supplemented by an extreme interpretation of Islam.

2. Female assassins do not show pathological forms of mental illness, they are not crazy, the reason for their act is, in many cases, the result of brainwashing.

In the course of my research, it was confirmed that terrorist women and men do not have psychological distortions and do not have mental disorders. Their actions cannot be traced back to this, but rather to radicalization within that, to the extreme transformation of thoughts, that is, to brainwashing.

3. Women, known as the weaker sex, are often as determined and cruel in terrorist acts as their male counterparts.

The multitude of terrorist acts they have committed throughout history justify their cruelty, but this has manifested not only in terrorist acts, but also in other types of crime. The sociologists, Straus and Richard Gelles, according to their data from a 1975 survey of domestic violence, women are just as likely to hurt their husbands as vice versa. This is not always due to self-defense, as aggression is also coded in women. Society has a stereotypical view of women, according to which women are members of the weaker sex, and accordingly they reject women-related aggression. By aggression, we mean "an

unreasonable attack or act that is a biologically determined, genetically based trait in most animals and humans as well." Yet public consciousness classifies aggression more as a characteristic of men, but it is a genetically based trait that is also present in women.

4. The role of women in the implementation of suicide bombings can be seen as a new and highly effective tactical element.

Women are seen as effective actors in the sense that, through their innocence, they avoid prominence in almost every situation. Taboos related to her body and clothing give her a special advantage, as she can take part in the fight as an innovative player. Their effectiveness has many components. Among other things, there are women's clothing typical of the Islamic religion, which can serve not only to cover the female body, but also to effectively hide weapons and explosives. Women cannot search, so men cannot pass security checks more easily, they can more easily mislead the security forces. Women's bras are suitable for hiding bombs, disguising pregnancy is also an unsuspecting way to wear an explosive vest. Women can also be an incentive for men to increase the number of fighters.

We must also not forget that the purpose of terrorism is communication. The message that women terrorists are sending is more effective and faster than ever before. It blurs the differences between victim and perpetrator, thus carrying a sense of unpredictability.

5. Women from many parts of Europe have joined an organization called the Islamic State to take part in terrorist acts.

41,490 international citizens from 80 countries have joined ISIS in Iraq and Syria.

Of these, 4,761 (13%) were women and 4,640 (12%) were minors.

East Asia has the highest proportion of women and minors associated with registered IS (up to 70%), followed by Eastern

Europe (44%); Western Europe (42%); the Americas, Australia and New Zealand (36%); Central Asia (30%); Southeast Asia (35%); South Asia (27%); Middle East and North Africa (MENA, 8%); and sub-Saharan Africa (<1%)

6. With the advent of the Internet, online recruitment has become a significant channel for increasing the number of terrorist organizations.

The Islamic State in the XXI. He turned the telecommunications achievements of the twentieth century to his advantage in an extremely efficient way and was thus able to spread propaganda activities anywhere in the world. In this women

his role is outstanding. None of the terrorist groups used visual communication as subtly and professionally as ISIS. Multimodality - the interaction of text, images and sound - changes the semiotic effect of a message by placing words in a new environment. By structuring the context, the image explains the text message. Images are extremely powerful forms of expression that in many cases affect us emotionally and can thus make the messages they convey more sensitive. Strong images depicted with catchy slogans have proven effective in marketing and propaganda. The advantage of images is that we engage our emotions and circumvent critical thinking in ways that words rarely do. 107 ISIS propaganda is full of images that use visual language that refers to emotions, just like successful advertising. They use symbols, memes, and images that young Westerners are familiar with and confuse them with their own brand, Islam.

7. The media, the public, is a necessary element of terrorism, which the Islamic State terrorist organization has recognized for this reason, using unexpected new elements (female suicide bombers, child terrorists) to elicit as much media coverage as possible.

In order for an organization to be able to maintain its staff and even expand the number of its followers, it is essential to spread its beliefs through various sources. Terrorism is largely a

psychological weapon, so groups that use women are counting on media attention, a female terrorist creates fear in a larger segment of the population because her action is much more unexpected. Daniel Milton, his report presents details of the organization's encrypted documents. From these documents, it can be concluded that significant time and money has been spent on the operation of the organization's media.

8. Suicide is contrary to the Qur'an, yet there is a suicide bomber of Islam.

The Islamic religion basically does not allow suicide, there is a specific reference to this in the Qur'an. "You believers! Do not froth your goods in vain,... And do not kill yourself! " The above, however, do not apply to suicide bombers because, in their view, they do not kill themselves but end up with the enemy of Allah. Islamic doctrines show that suicide or the extinction of the lives of the innocent is an end in itself, while martyrdom, that is, the sacrifice of life for some noble cause, is no longer an act of individual purpose but rather an act of community interest. This can be aimed at overcoming injustice, oppression or occupation. Martyrdom has been declared a legitimate form of repression.

3. The usability of the research results

3.1. Results that can be used for legal theory

1. I formulated the criminological characteristics of female suicide bombers.
2. I explored the connection points between the Islamic religion and female terrorists.
3. I have gathered aspects for more effective recognition of terrorist women.
4. I grouped the outstanding female terrorist acts in the world.
5. I analyzed the process of radicalization of women.
6. I have identified possible ways to fight terrorism.

7. I analyzed the training methods of the suicide bombers.
8. I categorized the motivations for the accession process of female terrorists.
9. I collected additives to characterize the warfare techniques of female assassins, with particular reference to suicide bombing.
10. I presented the prominent new role of women in online recruitment.

3.2. Results that can be used for legislation

1. In my view, the facts of a terrorist act regulated by Section 314 of Act C of 2012 have paragraphs which, contributing to an easier interpretation, should be regulated in a separate section. Accordingly, I consider it necessary to comply with Section 315 (1) and Section 316 / A. §. Paragraph 1 and thus the creation of a new fact, known as the facilitation of a terrorist offense, in the same way as the facilitation of counterfeiting or counterfeiting of a cash alternative payment instrument.

2. The last turn of the facts is thus 316 / A. §. Paragraph 2 deals with the possibility of financing the crime, which, in my view, would need to be detailed in relation to the financing of terrorism.

3.3. Results that can be used for law enforcement

1. In the case of terrorism, reducing social inequalities can be key to radicalization. If the receiving medium cannot accept or at least tolerate the customary rights of minorities, we are making a fatal mistake. It is no coincidence that Cesare Beccaria's statement from decades ago is still valid today: "every society has criminals that it deserves." It can be perceived, starting from this basic premise, that the society brought to life the activity of women. It is necessary to

emphasize that stereotypes are indicators of female assassins. This effect is further enhanced by the involvement of children.

2. It is expedient to train our specialists abroad, where the phenomenon of terrorism appears as an everyday problem and where they can learn not only the methods of prevention, but also the methods practiced in reconnaissance. International conferences and trainings are suitable for this. In the focus of my dissertation, I emphasize the passage of time of stereotypical thinking. Be prepared that the most unsuspecting elements can hide the greatest destruction.

3. It is necessary to control social media, as this is the first arena of radicalization. On these platforms, contact is made with prospective young and receptive members, which, if responded in a timely manner, precedes a number of subsequent assassinations.

4. During the use of IT opportunities, the development and design of software as a new segment of the fight against terrorism can help law enforcement agencies, in the framework of which the system filters out and analyzes certain words, and as a result the prospective perpetrator can be reached more easily.

5. The emphasis on globalization is essential in the subject, so it is necessary to connect the data of intelligence, reconnaissance and national security organizations, and to increase cooperation in the field of internationalization.

6. According to my research, the regulation of a terrorist act, which usually occurs in life and involves very diverse criminal behavior, will not be enough to stop terrorism, and criminal law is not necessarily an effective tool in the fight against terrorism. Criminal law is unable to provide an answer to the act of a suicide bomber, so the emphasis should be on the prevention of terrorist acts.

IRODALOMJEGYZÉK

Magyar és idegennyelvű irodalom

- ALI, Mah-Rukh: ISIS and propaganda: How ISIS exploits women. Reuters Institute Fellowship Paper University of Oxford, Hilary and Trinity Terms, 2015.
- BÁCS Zoltán György: A radikalizáció és a terrorizmus kapcsolata, egyes formái, gondolatok a megelőzés lehetséges perspektíváiról. Nemzetbiztonsági Szemle, 2017/5/1.
- BAKÓCZI Antal: Megismerési akadályok a terrorizmus kutatásában. Belügyi Szemle, 2015/7–8.
- BALLA Péter: Adalékok a terrorizmus fogalmához. Belügyi Szemle, 1995/10.
- BALOG János Tamás - TAMÁS László: A rendőrség személyi állománya egészségének megóvása terrorcselekmények kapcsán. Rendészeti Szemle, 2006/9.
- BALOGH Ágnes: Büntetőjog I.: Általános rész. Dialóg Campus Kiadó, Pécs, 2016.
- BALOGH Ágnes: Büntetőjog II.: Különös rész. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2016.
- BARTKÓ Róbert (szerk.) A terrorizmus elleni küzdelem aktuális kérdései a XXI. században. Gondolat Kiadó, Budapest, 2019.
- BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr, 2011.
- BELOVICS Ervin - TÓTH Mihály: Büntető eljárásjog: negyedik, aktualizált kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2019.
- BEAUVOIR, Simone de: Második nem. Gondolat Kiadó, Budapest, 1969.
- BENDZSÁK Katalin - BENKE Miklós: Profilalkotás, mint nyomozási módszer. Rendészeti szemle. 1994/ 5. 21-37. o.

- BENDES Ákos - NAGY Melánia - TÓTH Dávid (szerk.): Lépést tud-e tartani a jog a XXI. század kihívásaival? Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Pécs, 2019.
- BERACZKAI Antal: A nemzetközi terrorizmus elleni harcban résztvevő szövetséges és magyar katonai biztonsági erők felkészítése és műveleti tevékenysége. PhD értekezés, Budapest, 2009.
- BERSENYI Emese: Nők az iszlám világban - muszlim nők a modern Európában. Hadtudományi Szemle, Budapest, 2013/2.
- BÉRES János - SPINDLER Zsolt: Öngyilkos merénylők Afganisztánban. Szakmai Szemle, 2008/1.
- BÉRES János: A modern iszlám fundamentalizmus gyökerei és az al-Kaida. Felderítő Szemle, 2006/1.
- BÉRES János: A nők és az öngyilkos-terrorizmus. Felderítő Szemle, Budapest, 2007/3.
- BÉRES János: Napjaink muszlim terrorizmusának gyökerei és visszaszorításának lehetőségei. PhD értekezés, Budapest, 2008.
- BIGIO, Jamille - VOGELSTEIN, Rachel: Women and terrorism, Hidden Threats, Forgotten Partners. Council on Foreign Relations, New York, 2019.
- BINNENDIJK, Hans (ed.): Strategic Assessment 1998: Engaging Power for Peace. Institute for National Strategic Studies, National Defense University, Washington, D.C, 1998.
- BLOOM, Mia: Bombshell, Women and Terrorism. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2011.
- BLOOM, Mia: Mother. Daughter. Sister. Bomber. Bulletin of the Atomic Scientists, 2005/6.
- BLOOM, Mia: Women as a Victim and Victimizers. Countering the terrorist mentality. Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007/5.
- BODA József: A terrorizmus rövid története és az ellene való fellépés lehetőségei. Rendvédelem-történeti Füzetek, 2007/16.

- BODZIANY, Marek - NETCZUK-GWOŹDZIEWICZ, Marzena: Feminization of Terror: Psychological Analysis of the Role of Women in Terrorist Structures. *Studies in Conflict & Terrorism*, 2019/1.
- BOLYKY Orsolya - PÓCZIK Szilveszter - SÁRIK Eszter: Külföldi bűnelkövetők Magyarországon és a 2015-ben kezdődött migrációs válság. *Ügyészek Lapja*, 2019.
- BOLGÁR Judit - SZTERNÁK Nóra - SZTERNÁK György: A terrorizmussal kapcsolatos kutatások legújabb eredményei. *Felderítő szemle*, 2005/4.
- BORBÍRÓ Andrea - GÖNCZÖL Katalin - KEREZSI Klára - LÉVAY Miklós: *Kriminológia*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
- BORBÍRÓ Andrea: Amikor a kriminálpolitika a probléma: A hajléktalanság kriminalizálása és az exkluzivitás veszélyei. *Fundamentum*, 2014. 18/ 3.
- BRYNJAR, Lia: *Doctrines for Jihadi Terrorist Training. Terrorism and Political Violence*, 2008/4.
- BUDAHÁZI Árpád - FANTOLY Zsanett - KAKUSZI Brigitta - BITTER István - CZOBOR PÁL: Az agyi ujjnyomat (brain fingerprinting) vallomásellenőrzésimódszer hazai alkalmazási lehetőségei. *Magyar Jog*, 2018. 65 /11.
- CASH, Thomas - KEHR Jo A.- POLYSON, James - FREEMAN, Valerie: Role of psychical attractiveness in peer attribution of psychological disturbance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 1977. 45.
- CRAYTON, John: *Terrorism and Psychology of the Self*. In: FREEDMAN, Lawrence Zelic -YONAH, Alexander (eds.): *Perspectives on Terrorism*. Scholarly Resources. Wilmington, Delaware. 1983.
- CUNNINGHAM, Karla J.: *Cross-Regional Trends in Female Terrorism*. *Studies in Conflict and Terrorism*, 2013/3.
- CSEPELI György: *Szociálpszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
- DÁVID Ferenc: A terrorizmus és nemzetbiztonság az ezredforduló jogalkotásában. *Szakmai Szemle*, 2013/1.

- DÁVID Ferenc: Nemzetbiztonság és szervezetrendszer. Nemzetbiztonsági Szemle, 2017/1.
- DÁVID Lilla: Az agresszió mint biológiai vagy szocializációs örökség. Rendészeti Szemle, 2010/4.
- DEMKÓ Attila: Az Ír Köztársasági Hadsereg stratégiája és az arra adott brit válasz napjaink gerillaháborúinak tükrében. Külvilág, 2007/3-4.
- EFRAN, Micheal G.: The effect of physical appearance on the judgement of guilt interpersonal attraction and severity of recommended punishment in a simulated jury task. Journal of Research in Personality, 1974/8.
- ELEFTHERIADOU, Marina: Women and Militant Islamism: The Misunderstanding Behind the “Woman and the Gun.” Middle East Bulletin, 2008.
- ERDEI Árpád - HACK Péter - HOLÉ Katalin - KIRÁLY Eszter - MOHÁCSI Barbara - HORVÁTH Georgina - HACK Péter (szerk.): Büntetőeljárás jog II. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015.
- FANTOLY Zsanett: A nemzetközi büntetőbíróságok tárgyalási rendszerei. Forum: Acta Juridica Et Politica, 2011/1.
- FÁBIÁN Péter: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának jelene és aktuális kérdései. Büntetőjogi Szemle, 2018/2.
- FEKETE Rajmund: „Egy autót felgyújtani bűncselekmény. Ha több száz autó lángol, az politikai cselekvés” – Ulrike Meinhof és a nyugatnémet terrorizmus. Betekintő: 2010/4. 1. o.
- FENYVESI Csaba: A kriminalisztika tendenciái. A bűnügyi nyomozás múltja, jelene, jövője. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2014.
- FENYVESI Csaba: Az agyolvasó monoscanner elméleti modellje. Magyar Rendészet, 2018/2.
- FERENCI, D. Ebubekir: Iszlám Kislexikon. Demir Press, Pécs - Isztambul, 2010.
- FINSZTER Géza: Állambiztonság - nemzetbiztonság. Nemzetbiztonsági Szemle, 2019. 7/3.

- FOREST, James: Teaching Terror: Strategic and Tactical Learning in the Terrorist World. Rowman & Littlewood, Lanham, 2006.
- FREUD, Sigmund: Esszék, Budapest, Gondolat Kiadó, 1982.
- GÁL, István László - NAGY, Melania: Criminal regulations related to illegal migration once and now, Zbornik Instituta za kriminološki i sociološki istraživanja / Journal of Institute of Criminological and Sociological Research 2018.
- GANOR, Boaz: Trends in Modern International Terrorism. In: WEISBURD, David: To Protect and To Serve: Policing in an Age of Terrorism. Springer Science + Business Media, 2009. 15.
- GÁL István László: A terrorcselekmény és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények hatályos szabályozása Magyarország Új Büntető Törvénykönyvében. Terror & Elhárítás, 2013/1.
- GÁL István László: A terrorizmus finanszírozása: Die Terrorismusfinanzierung. PTE Állam- és Jogtudományi kar Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, Pécs, 2010.
- GÁL, István László: Some Thoughts about Terrorism and Human Rights in Hungary: the Ahmed H. Case. Terror & Elhárítás, 2017/6.
- GÁL István László: Új biztonságpolitikai kihívás a XXI. században: a terrorizmus finanszírozása. Szakmai Szemle, 2012/1.
- GELLÉR Balázs - VASKUTI András - AMBRUS István: A magyar büntetőjog általános tanai II. - Büntetéstan: A büntetőjogi jogkövetkezmények tana. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019.
- GELLÉR Balázs: A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet és az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikke alkalmazásának mellőzése. In: HACK Péter - HORVÁTH Georgina - KIRÁLY Eszter (szerk.): Kodifikációs kölcsönhatások: Tanulmányok Király Tibor tiszteletére. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016.

- GILÁNYI Eszter: Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól - különös tekintettel a maszkulinitásra. In: STIPTA István (szerk.): Collegium Doctorum konferencia. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2. o.
- GÖNCZÖL Katalin - KEREZSI Klára - KORINEK László - LÉVAY Miklós: Kriminológia-Szakkriminológia, Complex Kiadó, Budapest, 2006.
- GÖNCZÖL Katalin: A túlélő börtön. In: MÁTHÉ Gábor - RÉVÉSZ T. Mihály - GOSZTONYI Gergely (szerk.): Jogtörténeti Parerga: Ünnepi Tanulmányok Mezey Barna 60. születésnapja tiszteletére. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013.
- GÖRGÉNYI Ilona - GULA József - HORVÁTH Tibor - JACSÓ Judit - LÉVAY Miklós - SÁNTHA Ferenc - VÁRADI Erika (szerk.): Magyar Büntetőjog Általános rész. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
- GÖRGÉNYI Ilona: Magyar Büntetőjog: Általános részi ismeretek. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2017.
- HÁBER Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok. Szakmai Szemle, 2016/3.
- HÁBER Péter: Az asszimmetrikus hadviselés más szempontból. Hadtudomány, 2015/25.
- HAFEZ, Mohammed: Manufacturing Human Bombs: Strategy, Culture and Conflict in the Making of Palestinian Suicide Terrorism. United States Institute of Peace, 2006.
- HAIG Zsolt: Az információbiztonság komplex értelmezése. Hadmérnök, 2006/különszám
- HART, Liddel: Stratégia. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2002.
- HAUTZINGER Zoltán: A migráció bűnügyi hatásai. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest, 2016.
- HAUTZINGER Zoltán: Az igazságügyi őszinteségvizsgálat. In: KORINEK László - KŐHALMI László - HERKE Csongor

- (szerk.): Emlékkönyv IRK Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára. PTE ÁJK, Pécs, 2004.
- HERKE Csongor - FENYVESI Csaba - TREMMEL Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest - Pécs, 2012.
- HERKE Csongor - FENYVESI Csaba - TREMMEL Flórián: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest - Pécs, 2009.
- HERKE Csongor: A német és az angol büntetőeljárás alapintézményei. PTE ÁJK, Pécs, 2011.
- HERKE Csongor: Az osztrák és a spanyol büntetőeljárás alapintézményei. PTE ÁJK, Pécs, 2016.
- HERKE Csongor: Büntető eljárásjog. Egyetemi jegyzet, PTE ÁJK, Pécs, 2018.
- HERMANN, Rainer: Az Iszlám Állam, a világi állam kudarca az arab világban. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.
- HOFFMAN, Bruce: Inside Terrorism Revised and expanded Edition. Columbia University Press, New York, 2006.
- HOFFMAN, Bruce: The Logic of Suicide Terrorism. The Atlantic Monthly, 2003.
- HORGAN, John: From profiles to the pathways: The road to the recruitment. Countering the terrorist mentality Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007/5.
- HORVÁTH L. Attila: A terrorista csoportok toborzásáról. Belügyi Szemle, 2015/7-8.
- HORVÁTH L. Attila: A terrorizmus csapdájában. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014.
- HORVÁTH Orsolya: A jövő kriminalisztikája más szemszögből. Belügyi Szemle, 2019/3.
- HORVÁTH-SÁNTA, Hanga: Radicalization into Salafi Jihadism: Some Patterns and Profiles in Europe 2015-2017. Defence Review, 2017/2.
- HDSON, Rex A.: The Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why? Report Prepared under

- an Interagency Agreement by the Federal Research Division, Library of Congress. Washington, D.C., 1999.
- INGRAM, Kiriloi: IS's appeal to Western Women: Policy Implications, ICCT Policy Brief, 2017.
- INZELT Éva: A gazdasági vitarendezés főbb elméleti és gyakorlati kérdései. Miskolci Jogi Szemle, 2019. 14./1.
- IRK Ferenc: Globalizáció - kockázatkezelés - bűnözéskontroll: A büntetőjog határain innen és túl. Jogtudományi Közlöny, 2018. 73/ 6.
- IRK Ferenc: Kriminológia és bűnmegelőzés rizikótársadalomban. In:HOLÉ Katalin - KABÓDI Csaba - MOHÁCSI Barbara (szerk.): Dolgozatok Erdei Tanár Úrnak. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2009.
- ISASZEGI János: Az aszimmetrikus hadviselés kialakulásának története. Hadtudomány, 2015/1.
- JASKO, Katarzyna - KRUGLANSKI, Arie W. - HASSAN, Ahmad - GUNARATHA, Rohan: ISIS: Its History, Ideology and Psychology. In: WOODWARD, Mark - LUKENS-BULL, Ronald (eds.) Handbook of Contemporary Islam and Muslim Lives. Springer International Publishing, 2018.
- JUHÁSZ Zsuzsanna - KARSAI Krisztina - MARÁZ Vilmosné - NAGY Ferenc - SZOMORA Zsolt - VIDA Mihály: A Magyar Büntetőjog Különös része. HVG Orac, Budapest, 2009.
- KANCSAL Kitti: Terrorizmus egykor és ma - avagy a büntetőjog eszközei a terrorizmus elleni harcban. Büntetőjogi Szemle, 2012/3.
- KARSAI Krisztina: Nemzetközi együttműködés a büntetőjog területén. In:FEJES Zsuzsanna - SZALAI Anikó (szerk.): Államközi kapcsolatok. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2019.
- KATHLEEN, Turner: The Rise of Female Suicide Bombers. Counter Terrorist Trends and Analyses, 2016/3.
- KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: A gyengék bosszúja? - A nők és a gyermekek által elkövetett öngyilkos merényletek mozgatói. Eszmélet, 2011. 23/89.

- KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: Az öngyilkos merényletek politikai üzenete. Hadtudomány, 2010/7.
- KATONA Magda - RÉPÁSI Krisztián: „Élő bombák”- a 21. századi aszimmetrikus hadviselés fegyverei. Felderítő Szemle, 2009/4.
- KECSKÉS Tímea: A nők, mint öngyilkos merényletek. Nemzet és biztonság, 2009/4.
- KEREZSI Klára - KORINEK László - LÉVAY Miklós - GÖNCZÖL Katalin: Kriminológia-Szakkriminológia. Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2012.
- KEREZSI Klára - PAP András László: A bűnözés és a bűnözéskontroll jövője. In: FINSZTER Géza - SABJANICS István (szerk.): Biztonsági kihívások a 21. században. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017.
- KEREZSI Klára: Kriminálpolitika akkor és ma. Jogtörténeti Szemle, 2016/4.
- KHELGHAT-DOOST, Hamoon: Women of the Caliphate: The Mechanism for Women’s Incorporation in the Islamic State (IS). Perspectives on Terrorism, Volume 11, Issue 1. 2017.
- KIMMEL, Micheal: Almost all violent extremists share one thing: Their gender. The Guardian, 2018.
- KISS Anna: A legális migrációról. Ügyészek Lapja, 2016. 23 /5.
- KISS Anna: Változó szerepek az új Be.-ben. Belügyi Szemle, 2018/5.
- KIS-BENEDEK József: Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016.
- KORINEK László: Bűnözési elméletek. Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2006.
- KORINEK László: A terrorizmus. In: GÖNCZÖL Katalin - KEREZSI Klára - KORINEK László - LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia-Szakkriminológia. CompLex kiadó, Budapest, 2006.
- KORINEK László: A XX. század kriminológiai elméletei. In: GÖNCZÖL Katalin - KORINEK László - KEREZSI Klára -

- LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia-Szakkriminológia. CompLex Kiadó, Budapest, 2006.
- KORINEK László: Kriminológia. Magyar - Közlöny Lap és Könyvkiadó, Budapest, 2010.
- KORINEK László: Terrorizmus. Belügyi Szemle, 2015/7.
- KOVÁCS Gábor - HERKE Csongor - CZEBE András - GÁRDONYI Gergely: A bűnjelfogalom kialakulása hazánkban. Magyar Jog, 2020. 67/1.
- KOVÁCS Mónika: Nemi sztereotípiák, nemi ideológiák és karrier aspirációk. Educatio, 2007/1.
- KRAJNC Zoltán: Az asszimmetrikus hadviselés, fenyegetés alapkérdései. Repüléstudományi Közlemények, 2008/különszám
- KULCSÁR Gabriella: A kriminálpszichológia európai gyökerei. In: KÖHALMI László - GÁL István László - FÜLÖP Péter - PILISI Fanni - SÁGI Lilla - NÉMETH Lili (szerk.) Tanulmányok Bodnár Imre egyetemi adjunktus tiszteletére: Emlékkötet. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2014.
- LASTER, Kathy - EREZ, Edna: Terrorista nők. Meghaladott sztereotípiák. Eszmélet 29/113.
- LÁSZLÓ Dávid: Egy öngyilkos merénylő lelkének bugyrai, Magyar Nemzet, 2016.
- LÉNÁRT Sándor Pál: Terrorizmus büntetőjogi vonatkozásai. Szakdolgozat, Miskolc, 2013.
- LÉVAY Miklós: A fiatalkorúak büntetőjoga. In: GÖRGÉNYI Ilona - GULA József - HORVÁTH Tibor - JACSÓ Judit - LÉVAY Miklós - SÁNTHA Ferenc - VÁRADI Erika (szerk.): Magyar Büntetőjog, Általános rész. Wolters Kluwer, Budapest, 2019.
- LEWIS, Jessica D.: The Islamic State: a Counter-Strategy for a Counter-State. Institute for the Study of War (ISW), Washington, DC, 2014.
- MÁRAMAROSI Zoltán - Szűcs László: A terrorizmus kihívásai. Rendészeti Szemle, 1992/5.

- MARAS, Marie-Helen: A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Antall József Tudásközpont, Budapest, 2016.
- MARÓTH Miklós: Mit kell tudni az iszlámról? (T)error& Elhárítás, 2015/2.
- MAZURANA, Dyan - MCKAY, Susan: Child soldiers, What about the girls? Bulletin of the Atomic Scientists, 2001/5.
- MCCORMICK, Gordon: Terrorist Decision Making. Annual Review of Political Science, 2003/6.
- MEALER Micheal: Internet Radicalization: Actual Threat or Phantom Menace. US Government, Department of Defense, Naval Postgraduate School, Monterey, 2012.
- MESKÓ Norbert: A szépség eredete: Szexuális vonzerő és párválasztás. Pro Pannónia Kiadó, Szekszárd, 2012.
- MÉSZÁROS Ádám - KISS Anna: A büntetőeljárás hatékonysága: példás korlátok. In: BARABÁS A. Tünde - BELOVICS Ervin (szerk.): Sapiens in sapientia: Ünnepi kötet Vókó György 70 születésnapja alkalmából. Pázmány Press, Budapest, 2016.
- MÉSZÁROS Ádám: Tettes vagy áldozat?: fejezetek az emberölés "jogos" és jogellenes esetei köréből. In: RAJNAI Zoltán - FREGÁN Beatrix - MAROSNÉ Kuna Zsuzsanna (szerk.): Tanulmánykötet a 7. BBK előadásaiból. Óbudai Egyetem, Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar, Budapest, 2016.
- MÉSZÁROS Bence: A fedett nyomozók kiválasztása és felkészítése. In: DOBÁK Imre - HAUTZINGER Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft., Budapest, 2018.
- NACOS, Brigitte: The Portrayal of Female Terrorists in the Media: Similar Framing Patterns in the News Coverage of Women in Politics and in Terrorism. Studies in Conflict & Terrorism, 2005.28/5

- NAGY Fanni: A rasszhatás és a vonzerőbefolyásoló hatása a szexuális erőszak tekintetében. Kutatási Gyakorlat Az Általános Pszichológia Területén. 2019. Pécs, Kézirat.
- NAGY Melánia: A migráció kockázati tényezői. Tavasz Szél Tanulmánykötet, Budapest, 2018.
- NAGY Melánia: A terrorizmus elleni küzdelem: Válaszok a biztonsági szektor szereplőitől. In: MISKOLCZI Bodnár Péter (szerk.): XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2019.
- NAGY Melánia: A terrorizmus új irányvonalai. In: BENDES Ákos - NAGY Melánia - TÓTH Dávid (szerk.): Lépést tud-e tartani a jog a XXI. század kihívásaival? Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Pécs, 2019.
- NAGY Melánia: A vallási indíttatású terrorizmusról. Büntetőjogi Szemle, 2019/1.
- NAGY Melánia: Az Iszlám Állam felemelkedése. JURA, 2018/1.
- NAGY Melánia: Női öngyilkos merénylők. In: FEJES Zsuzsanna (szerk.) Jog határok nélkül. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2018.
- NAGY Zoltán András: A jövő tegnap óta tart. A modern technikai-technológiai folyamatok kihívásai a jog területén. Belügyi Szemle, 2018. 66/10.
- NAGY Zoltán: A számítógéppel megvalósítható vagyoni jogsértésekről. Bűnügyi Műhelytanulmányok 1. 1992/1.
- NAGY Zoltán: A 2013/40-es Uniós direktíva az informatikai rendszereket érő támadásokról. Konferencia előadás, Konferencia: Kommunikáció 2014 Nemzetközi Tudományos Konferencia - Nemzeti Közszerzői Egyetem csoport, Budapest, 2014. november 12.,
- NAPOLEONI, Loretta: Az Iszlámista Főnix, az Iszlám Állam születése és a Közel-Kelet újrafelosztása. HVG Kiadó, Budapest, 2015.

- NAZARIO, Jose: Politically Motivated Denial of Service Attacks, The Virtual Battlefield Perspectives on Cyber Warfare. IOS Press, Amsterdam, 2009.
- NEILL, Hanna Ucko: African Insurgent Groups Look to ISIS as they Face Increasing Pressure. IISS Voices, 2015/24.
- NÉMETH Zsolt: A közbiztonság kriminológiai aspektusai. In: JUHÁSZ Zsuzsanna - NAGY Ferenc - FANTOLY Zsanett (szerk.): Sapientia ünnepi kötet Dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2012.
- NGUYEN, Luu Lan Ahn: A nemek szerepe az iskolában. In: Mészáros Aranka: Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2004.
- ORBÓK Ákos (szerk.) A hadtudomány és a XXI. század. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 2016.
- PANTUCCI, Raffaello: A Typology of Lone Wolves: Preliminary Analysis of Lone Islamist Terrorists. The International Centre for the study of radicalisation and political violence, 2011.
- PICART, Caroline Joan: "Jihad Cool/Jihad Chic": The Roles of the Internet and Imagined Relations in the Self-Radicalization of Colleen LaRose (Jihad Jane). Societies, 2015.
- POST, Jerrold: Notes on a Psychodynamic Theory of Terrorist Behavior. Terrorism, 1984/7.
- PÓCZIK Szilveszter: A nemzetközi terrorizmus fontosabb összetevőiről. Magyar Tudomány, 2005/10.
- PÓCZIK Szilveszter: A terrorizmus biológiai és pszichológiai elméletei. Világosság, 2007/5.
- PÓCZIK Szilveszter: Bevezetés a terrorizmus kriminológiájába. 1. rész. Definíció, tipológia, jog és történelem. Kriminológiai Tanulmányok 43. 2006.
- PRANTNER Zoltán: Az Iszlám Állam női ellenfelei Irakban és Szíriában. Honvédségi Szemle, 2017/3.

- PRANTNER Zoltán: Iszlám Állam, a világ legvéresebb terrorszervezete. Pannon-Literatúra Kft., Kisújszállás, 2016.
- PREGULMAN, Ally - BURKE, Emily: Homegrown Terrorism. AQAM Futures Project: Case Study Series, Washington, Case Study Number 7. 2012.
- RANSCHBURG Jenő: A nő és a férfi. Egyetemi Nyomda Kft. Budapest, 1998.
- RANSCHBURG Jenő: A meghitt erőszak. Saxum Kiadó Bt., Kaposvár, 2006.
- RASKÓ Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.
- RAPOPORT, David C.: The four waves of modern terror: International dimensions and consequences. University of California, 2013.
- RÉPÁSI Kirsztián: Európa az iszlamista terrorizmus árnyékában. Hadtudományi Szemle, 2013/1.
- RESPERGER István: Az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus jellemzői. Hadtudomány, 2010/4.
- RESPERGER István: Az asszimmetrikus hadviselés fogalma. In: RESPERGER István- SOMKUTI Balázs- KISS Álmos Péter: Asszimmetrikus hadviselés a modern korban. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2013.
- RESPERGER István: Az asszimmetrikus hadviselésre adható válaszok. Honvédségi Szemle, 2017/1.
- RESPERGER István: aszimmetrikus hadviselés - mit takar a kifejezés? Hadtudomány, 2015/1.
- RESPERGER István: Nemzetbiztonsági alapismeretek. Dialóg Campus, Budapest, 2018.
- RESPERGER István: Stratégiák és fogalmak háborúja, az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése. Hadtudomány, 2016/4.
- RESPERGER István - TÚRI Viktória: A nők szerepe a terrorszervezetekben. Repüléstudományi Közlemények 2011.
- ROSTA Andrea - ÁDÁM Szilvia: Női élethelyzetek. L' Harmattan Kiadó, Budapest, 2014.

- ROSTOVÁNYI Zsolt: A terrorizmus civilizációs-kulturális háttere - avagy levezethető - e iszlám terrorizmus az iszlámból? Belügyi Szemle, 2002/6-7.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques: A társadalmi szerződésről, avagy a politikai jog elvei. PannonKlett Könyvkiadó Kft., Budapest, 1997.
- RUZSBACKY Zoltán: Nem kér az iszlámból a britek többsége. Magyar Nemzet Online, 2015.
- SALTMAN Erin Marie - SMITH, Melanie: 'Til Martyrdom do us part' Gender and the ISIS Phenomenon. Gender and the ISIS Phenomenon. Institute for Strategic Dialogue, 2015.
- SÁRIK Eszter: A büntetőjogi gondolkodás és a vallás kérdései a posztmodern tükrében. Belügyi Szemle, 2010. 59/1.
- SÁRKÁNY István: A terrorizmus jelene és jövője. Hadtudomány, 2015/1.
- SCHMID, Alex: Terrorism - The Definitional Problem. Terrorism - The Definitional Problem. Journal of International Law, 2004/2. 375.
- SCHNEIER, BRUCE: Schneier a biztonságról, 2010, HVG Kiadó, Budapest, 14. o.
- SEBESTYÉN István: „A nőre lőj először”. Interjú Tamási Erzsébettel, a gyengébbik nem és a terrorizmus viszonyáról. Hetek, 2014. 18/39.
- Security Council: Security Council Unanimously Adopts Resolution Condemning Violent Extremism, Underscoring Need to Prevent Travel, Support for Foreign Terrorist Fighters. Un.org, 2014.
- SIEBER, Ulrich: Focus: The Threat of Cybercrime: Organised Crime Situation Report 2004. Council of Europe, Strasbourg, 2004.
- SPECKHARD, Anne: Female suicide bombers in Iraq. Democracy and Security, 2009/5.
- SPECKHARD, Anne: The Emergence of Female Suicide Terrorists. Studies in Conflict and Terrorism, 2008/31.

- SPECKHARD, Anne - AKHMEDOVA, Khapta: Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorists. In: SCHWEITZER, Yoram (edt.): Female Suicide Bombers: Dying for Equality? Jafee Center for Strategic Studies, Tel Aviv, 2006.
- SZABÓ Tibor: Az „új terrorista” lélektana és a védekezés módszertana. Valóság, 2016/10. 12. o.
- SZALONTAI Gábor: Az Iszlám radikalizmus Európában és nemzetbiztonsági kihívásai. Felderítő Szemle, 2015/2.
- SZIJÁRTÓ Livia: Alkalmazott pszichológiai módszerek a terrorizmus elleni harcban, Szélsőséges csoportok és személyek internetes tevékenységének pszichológiai szempontú tartalomelemzése. PhD értekezés, Budapest, 2018.
- SZUN-CE: A háború művészete. Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2006.
- TAJIK, S.: Insight into a Suicide Bomber Training Camp in Waziristan. CTC Sentinel, 2010/3.
- TAMÁSI Erzsébet - BOLYKY Orsolya - SÁRIK Eszter: Az emberöléshez vezető út rizikófaktorai fiatalkorúak és fiatal felnőttek körében. Kriminológiai Tanulmányok 51. 2014.
- TAMÁSI Erzsébet: A terrorista nők. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013.
- TAMÁSI Erzsébet: Nemek és bűnözés. In: GÖNCZÖL Katalin - KORINEK László - KEREZSI Klára - LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia-Szakkriminológia. CompLex Kiadó, Budapest, 2006.
- TAMÁSI Erzsébet: Női végzet, férfibűn: emberölések a nemek tükrében. In: TAMÁSI, Erzsébet (szerk.): Különös kegyetlenséggel...: Emberölést elkövető fiatalkorúak és fiatal felnőttek kriminológiai vizsgálata. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2015.
- TAMÁSI Erzsébet: Nők, férfiak és a terrorizmus. Magyar Rendészet, 2012/12.

- TAMÁSI, Erzsébet: The only good man is a battered man: Male victims-female perpetrators. *Iustum Aequum Salutare*, 2009. 5/4.
- TÁLAS Péter: A terrorizmusról hét évvel 9/11 után. *Nemzet és Biztonság*, 2008/10. 2. o.
- TARJÁN G. Gábor: A terrorizmus történelmi dimenziói, *Belügyi Szemle*, 2002/6-7.
- THOMPSON, Robin: Radicalization and the use of social media. *Journal of Strategic Security*, 2011. 4/4.
- TÓTH Dávid - NAGY Melánia: The types of terrorism - with special attention to cyber and religious terrorism. *JURA*, 2019/1.
- TÓTH Mihály: A terrorcselekmény büntetőjogi szabályozásának és gyakorlatának változásai. *Hadtudomány*, 2013/1–2.,
- TÓTH Mihály - NAGY Zoltán: Magyar Büntetőjog Különös rész. *Osiris Kiadó, Budapest*, 2014.
- TÓTH Dávid: A terrorizmus típusai és a kiberterrorizmus. In: Rab Virág (szerk.): XII. Országos Grastyán Konferencia előadásai. *PTE Grastyán Endre Szakkollégium, Pécs*, 2014.
- TREMMEL Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. *Dialóg - Campus Kiadó, Budapest - Pécs*, 2006.
- TURVEY, Brent: "Staged Crime Scenes: A preliminary study of 25 cases. *Journal of Behavioral Profiling*, 2000/3.
- TÚRI Viktória: A női terroristák pszichológiai jellemzői. *Szakmai Szemle*, 2018/2.
- TÜTTŐ Szabolcs: Az öngyilkos terrorizmus stratégiai jelentősége, személyiség-lélektani háttere és szociológiai vonatkozásai. *Hadtudományi Szemle*, 2008/3.
- TZOREFF, Mira: The Palestinian Shahida: National Patriotism, Islamic Feminism, or Social Crisis. *Memorandum*, 2006/84.
- ÜVEGES András: Az Iszlám Állam háborúja és tevékenysége a kibertérbe. *Felderítő Szemle*, 2015/4.
- VASS György: Egységes meghatározás a terrorizmusra. *Hadtudományi Szemle*, 2009/4.

- VIANO, Emilio: Introduction to the Special Issue on Female Migration to ISIS. *International Annals of Criminology*, 2018/56.
- VIRÁG György - KULCSÁR Gabriella: Erőszakos bűnözés. In: Barabás, A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia. Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 2019.*
- WEIMANN, Gabriel: Mass-Media theater. Countering the terrorist mentality *Ejournal Usa, Foreign Policy Agenda, US Department of State, 2007/5.*
- WEIMANN, Gabriel: Virtual Terrorism: How modern terrorists use the internet. *The Journal of International Security Affairs*, 2005/8.
- WEISS, Michael - HASSAN, Hassan: *Az Iszlám Állam, a terror hadserege belülről. HVG Kiadó, Budapest, 2015.*
- WILLOWS, Amanda A.: Female perpetrated terrorism and suicide bombings. Faculty of the College of Graduate Studies and Research Angelo State University, San Angelo, 2017. 9.
- WOOLF, Nicky: Twitter suspends 235,000 accounts in six months for promoting terrorism. *The Guardian*, 2016.
- YILMAZ, Zehra: Critique of ISIS' Women Policy. *Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 2017/4.
- SCHWEITZER, Yoram: Female Suicide Bombers: Dying for Equality? Jafee Center for Strategic Studies, Tel Aviv, 2006.
- SCHWEITZER, Yoram: Palestinian Female Suicide Bombers: Reality vs. Myth. In: SCHWEITZER, Yoram (edt.): *Female Suicide Bombers: Dying for Equality? Jafee Center for Strategic Studies, Tel Aviv, 2006.*
- ZSEBE Zsolt: Külföldi harcosok az Iszlám Állam mellett. *Nemzet és Biztonság* 2015/1.

Internetes hivatkozások

- AMANDA, Spencer: Behind the veils: The forgotten women of ISIS. <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/blog/behind-the-veils-the-forgotten-women-of-isis> (2020.01.02.)
- BELHAJ, Abdessamad - SPEIDL Bianka: A nők a muszlim társadalomban. Migrációkutató Intézet, <https://www.migraciokutato.hu/hu/2016/09/29/a-nok-a-muszlim-tarsadalomban-publicisztika/> (2020.02.09.)
- BENEDEK Tibor: A terrorcselekmény egyes értelmezési kérdései. 2017. <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmányok/160-dr-benedek-tibor-a-terrorcselekmény-egyes-ertelmezési-kerdesei> (2018.10.12.)
- BEYLER, Clara: Chronology of Suicide Bombings Carried out by Women. International Institute for Counter-Terrorism, 12-02-2003. <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/645/Default.aspx> (2020.01.03.)
- BLOOM, Mia: How ISIS Is Using Marriage as a Trap. 2015, https://www.huffpost.com/entry/isis-marriage-trap_b_6773576 (2020.03.04.)
- CARDOSO, Silvia Helena: Inside the mind of a suicide bomber, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)
- COHEN, Katie - KAATI, Lisa: Digital Jihad, Propaganda from the Islamic State. 2018. 42. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4645--SE>. (2020.02.04.)
- COOK, Joana-VALE, Gina: From Daesh to ‘Diaspora’: Tracing the Women and Minors of Islamic State, <https://icsr.info/2018/07/23/from-daesh-to-diaspora-tracing-the-women-and-minors-of-islamic-state/> (2020.02.19.)
- CORDESMAN, Anthony: The „Gaza War”, A Strategic Analysis. http://csis.org/files/media/isis/pubs/090202_gaza_war.pdf 17. (2020.01.03.)

- DAASE, Christopher: Die dritte Generation der RAF (1982-1998) <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49299/die-dritte-generation> (2020.10.17.)
- DAASE, Christopher: Die erste Generation. <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49256/die-erste-generation> (2020.10.17.)
- DAASE, Christopher: Die zweite Generation der RAF (1975-1981). <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49268/die-zweite-generation> (2020.10.17.)
- DAVIS, Paul: The Terrorist Mentality, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)
- DEZSŐ Tamás: Idegen (terrorista) harcosok az Iszlám Állam soraiban. Migráció Kutató Intézet, 2019. https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/11/foreign_fighters_idegen_harcosok_dezso_tamas_1_v.pdf (2020.02.08.)
- DIEWALD-KERKMANN, Gisela: Frauen in der RAF. <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49243/frauen-in-der-raf> (2020.10.17.)
- EUROPOL PUBLIC INFORMATION: Women in Islamic State propaganda, Roles and incentives. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/europol-specialist-reporting/women-in-islamic-state-propaganda> (2020.01.08.)
- GÖNCZÖL Katalin - KERESZI Klára - KORINEK László - LÉVAY Miklós (szerk.): Kriminológia -szakkriminológia. Digitális kiadás, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2016. https://mersz.hu/hivatkozas/wk54_29_p53#wk54_29_p53 (2020.10.11.)

- HARMAT Árpád Péter - BUKVA Kármén: A terrorizmus története. 2015. <http://tortenelemcikkek.hu/node/185> (2019.11.14.)
- HERSCHKOWITZ, Norbert - HERSCHKOWITZ, Elinore Chapman: Laying the Foundations of Hate - or Hope, Dying to kill: The mind of the terrorist. <https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)
- HOYLE, Carolyn - BRADFORD, Alexandra - GRENETT, Ross: Becoming Mulan? Female Western Migrants to ISIS. London: Institute for Strategic Dialogue, 2015. https://www.isdglobal.org/wpcontent/uploads/2016/02/ISDJ_2969_Becoming_Mulan_01.15_WEB.pdf. (2020.02.04.)
- KNEIP, Katharina: Female Jihad - Women in the ISIS. <https://www.researchgate.net/publication/306296253> (2020.02.23.)
- LADÁNYI Bence: „Elfuthatsz, de el nem bújhatsz”- a bűnügyi profilalkotásról. <https://mindsetpszichologia.hu/elfuthatsz-de-el-nem-bujhatsz-a-bunugyi-profilalkotasrol> (2020.01.11.)
- LEEDE, de Seran: Women in Jihad: A Historical Perspective. <https://icct.nl/wp-content/uploads/2018/09/ICCT-deLeede-Women-in-Jihad-Sept2018.pdf>(2020.02.22.)
- LYNSEY, Addario: Katonánők. 2019. <https://ng.hu/magazin/2019/11/06/katonanok/> (2020.03.15.)
- MAJOROS Tünde: Ha a pszichológus rajzolna fantomképet - a profilalkotás kontúrjai. <https://arsboni.hu/ha-a-pszichologus-rajzolna-fantomkepet-a-profilalkotas-konturjai/> (2020.02.13.)
- MAZETTI, Mark: Killing of Americans deepens debate over use of drone strikes. New York Times, 2015. <https://www.nytimes.com/2015/04/24/world/asia/killing-of-americans-deepens-debate-over-proper-use-of-drone-strikes.html> (2020.02.02.)

- MEHLER Dóra: Pszichológiai körkép a terrorista elméről, II. rész. 2017.
<https://mindsetpszichologia.hu/2017/07/23/pszichologiai-korkep-a-terrorista-elmerol-ii-resz/> (2020.01.01.)
- MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET: Született (dzsihadista) feleségek? - Nők a dzsihadista mozgalmakban.
<https://www.migraciokutato.hu/2015/12/07/szuletett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/> (2020.08.28.)
- NIEHOFF, Debra: The Brain as a biological weapon, Dying to kill: The mind of the terrorist.
<https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)
- Office for Democratic Institutions and Human Rights: Female Suicide Terrorism - Consequences for Counter-terrorism. Warsaw, 2005.
<https://www.osce.org/odihr/15170?download=true> (2020.02.04.)
- RESTAK, Richard: Profile or Preconception? Inside the mind of a suicide bomber, Dying to kill: The mind of the terrorist.
<https://www.dana.org/article/dying-to-kill/> (2020.01.27.)
- SPECKHARD, Anne - Ardian Shajkovci: 10 Reasons Western Women Seek Jihad and Join Terror Groups.
https://www.academia.edu/37816766/10_Reasons_Western_Women_Seek_Jihad_and_Join_Terror_Groups (2020.04.05.)
- SPECKHARD, Anne: Female Terrorists in ISIS, al Qaeda and 21rst Century Terrorism 2015. Trends Research: Inside the Mind of a Jihadist
<http://trendsinstitution.org/wpcontent/uploads/2015/05/Female-Terrorists-in-ISIS-al-Qaeda-and-21rst-Century-Terrorism-Dr.-AnneSpeckhard.pdf>. (2020.01.01.)
- SPEIDL Bianka: Hat téveszme a dzsihadista terrorizmussal kapcsolatban. Migráció Kutató Intézet,

- <https://www.migraciokutato.hu/hu/press/hat-teveszme-a-dzsihadista-terrorizmus-sal-kapcsolatban-2/> (2020.02.09.)
- SZABÓ Anna: A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban. *arsboni.hu*2012. (2020.01.27.)
- TERNOVICS Fruzsina: Criminal minds: megrajzolható-e a terrorista személyiségprofil. <https://mindsetpszichologia.hu/2017/06/29/criminal-minds-megrajzolhato-e-a-terrorista-szemelyisegprofil/> (2020.04.02.)
- TOOLIS, Kevin: Öngyilkos bombamerénylők: nők, akik mártírnak jelentkeztek. <https://www.delmagyar.hu/orszagvilag/ongyilkos-bombamerenylok-nok-akik-martirnak-jelentkeztek-4025713/> (2020.10.15.)
- ZEDALIS Debra D.: Female suicide bombers. Strategic Studies Institute Publication 2004. <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB408.pdf> (2017.01.25.)

Szerzőt nem jelölő internetes források

- <http://edition.cnn.com/2009/CRIME/06/10/museum.shooting/>
(2019.11.07.)
- <https://www.bpb.de/geschichte/deutsche-geschichte/geschichte-der-raf/49255/chronologie-der-raf> (2020.10.17.)
- <http://iszlami.com/iszlami-az-elet-vallasa/iszlami-alapismeretek/item/44-az-iszlami-ot-pillere> (2017.11.30.)
- <http://murderpedia.org/male.P/p/poplawski-richard.htm>
(2020.02.02.)
- <http://rccs.usfca.edu/bookinfo.asp?BookID=264&ReviewID=332>
(2019.11.15.)
- <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:mFqujnzoExQJ:tortenelem.fazekas.hu/uploads/252.doc+&cd=8&hl=hu&ct=clnk&gl=hu> (2019.05.01.)
- <http://www.dzsihadfigyelo.com/wp-content/uploads/2010/03/8-fejezet.pdf> (2017.01.30.)
- <http://www.haaretz.com/hasen/spages/732465.html>
(2020.02.04.)
- http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1881_marcus_13_merenylet_ii_sandor__orosz_car_ellen/ (2020.01.04.)
- <https://mult-kor.hu/10-teny-a-noi-katonakrol-20190327>
(2020.09.23.)
- <https://edition.cnn.com/2011/09/30/world/meast/analysis-yemen-samir-khan/index.html>(2020.02.02.)
- <https://europediplomatic.com/2019/03/04/black-white-paper-on-terrorism-victims/> (2020.04.16.)
- <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/> (2018.10.07.)
- <https://www.europol.europa.eu/hu/about-europol> (2018.10.10.)
- <https://www.islamweb.net/en/article/167309/al-khansaa-poetess-and-mother-of-martyrs> (2020.02.04)
- <https://www.migraciokutato.hu/hu/2015/12/07/szulett-dzsihadista-felesegek-nok-a-dzsihadista-mozgalmakban/>
(2020.02.14.)

<https://www.theinquirer.net/inquirer/news/1040040/palestinian-p2p-service-declares-war-on-riaa-mpaa>

<https://www.thenational.ae/arts-culture/arabic-treasures-the-beauty-of-al-khansa-s-melancholic-verses-refuses-to-fade-1.37438> (2020.02.04.)

<https://www.europol.europa.eu/tesat-report> (2020.01.06.)

https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/32152607/RAF.pdf?1382629850=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DA_RAF_Rote_Armee_Fraktion_a_magyar_sajto.pdf (2020.09.12.)

Hivatkozott törvények és szabályozások

2012. évi C. törvény

EBH 2012.B. 14

BH 2003. 227. I.

2580/2001/EK tanácsi rendelet

a Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 28/1982. számú parancsa, Budapest, 1982. szeptember 06.

https://abparancsok.hu/sites/default/files/parancsok/10_22_28_1982.pdf (2020.09.23.)

a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 2007. évi XX. törvény a robbantásos terrorizmus visszaszorításáról New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészakán, 1997.

december 15-én elfogadott nemzetközi egyezmény

kihirdetéséről szóló 2002. évi XXV. törvény

a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2002. évi LIX. törvény

a terrorista bűncselekményekre és a kapcsolódó büntetésekre vonatkozó uniós szabályok <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133168> (2020.09.23.)

az Európa Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről 2002/475/IB [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32002F0475)

[lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32002F0475)

[content/HU/TXT/?uri=celex:32002F0475](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32002F0475) (2020.09.23.)

a terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban 1977. január 27-én kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XCIII. törvény